

SACROSANCTI ET OECUMENICI
CONCILII TRIDENTINI

PAULO III, JULIO III ET PIO IV

PONTIFICIBUS MAXIMIS CELEBRATI

CANONES ET DECRETA

QUOD IN HAC EDITIONE
PRESTITUM SIT SEQUENS PHILIPPI CHIFFLETHI, ABBATIS
BALERNENSIS ET ECCLESIE VESONTINÆ
CANONICI ET VICARI GENERALIS, PŒFATIO INDICABIT

PARISIIS

PUD A. JOUBY ET ROGER, BIBLIOPOLAS

VIA MAJORUM AUGUSTINORUM, 7

1875

PHILIPPUS CHIFFLETIUS

ABBAS DALERNENSIS

Illustrissimi Claudii d'Achey, archiepisc. Vesontini,
S. R. I. principis, vicarius generalis

AD

CLARISSIMUM ET DOCTISSIMUM VIRUM

B LTHASARUM MORETIUM.

Pii IV papæ lex est (1); Commentarios, annotationes et cætera id genus in Concilii Tridentini decreta, clerici, laici, neve scribunt, neve edunt; prudenter sane, et magno rei christianæ bono: etiam id palam est, si scribendi facultas daretur, fore, ut vitio humani ingenii, quo quisque nihil nisi quod ipse fecerit rectum putat, hæc ipsa libertas ἀταξία potius ac tenebras pareret quam lucem. Quocirca cum hæc œcumenica Synodus Tridentina quantum substringitur verbis, tantum diffundatur sensibus; nec tamen cuiquam liberum sit super hoc negotio animi sui sensa patefacere; ita mihi persuadeo hoc munus elaborandum esse, huic uni insistendum, ut saltem ejus placita ac decreta, quæ quotidie manibus terimus, artis chalcographicæ ministerio diligenter exensa, hoc etiam ascititio ornatu commendentur, et ad sui lectionem spectatores invitent. Sane si sponsam Christi Ecclesiam decet *non habere maculam neque rugam* (2); turpe est librum, qui illius mysteria Spiritu sancto dictante pertractet, maculis editione minus accurata contractis erubescere.

(1) Bulla confirm. concilii. — (2) Ephes., v.

cere. Multi quidem cum religionis et doctrinae laude in hoc opere versati sunt; in quorum tamen editionibus multa, quibus opus non erat, invenias, desideres non pauca: Paulus Manutius puros Canones et ipsa Concilii Decreta præmisit; quibus deinde eruditorum virorum cura breves adjectæ: sunt ad marginem annotationes (1); quas tametsi lectoris commodo satisfacere nteumque potuissent, desiderabantur tamen quatuor illæ et viginti constitutiones, quas ex veteri jure desumptas, Synodus Tridentina verbis conceptissimis novas fecit. Quæ quidem postea accessere, verum non sine insigni vitio; nam ut taceam de capitulo *Cum in cunctis*, quod inutilem reciso paragrapho *Inferiora* redditum est, quamvis discrete citetur a Patribus sess. 24, de Reform. cap. 22, error ille haud paulo utique gravior videri potest, cum ibidem statuatur Concilium, eos qui statis horis interfuerint, distributiones recipere, reliquos vero, quavis collusione aut remissione exclusa, carere debere, juxta Bonifacii VIII decretum, quod incipit *CONSUETUDINEM*. Quidam in appendice harum Constitutionum, quam ad cateem Concilii rejecerant, capitulum *Consuetudinem*, de consuetudine in 6 inter alias collocarunt, rati Patres Synodi hanc Bonifacianam præ oculis habuisse, atque adeo innovasse; cum tamen nihil ad rem faciat; quippe alteram laudant, ejus etiam initium est *Consuetudinem* tit. De clericis non residentibus, in 6. Hæc enim plane ad mentem Concilii, mandat absentibus non dari distributiones quotidianas, sed his solum qui intersunt divinis, non obstante qualibet consuetudine contraria. At hæc obiter de ratione vitii, quod in quasdam editiones irrepsit: nunc ad institutum redeo. Pius IV, cum cavisset ne quis decreta Concilii auctoritate pro-

(1) Joan. Sotealli, et Hor. Luthi.

pria interpretaretur, si quid minus clare dictum, aut expeditu difficilius in illis fortassis occurrisset. questionis nodum solo Sedis Apostolicæ judicio resolvi voluit. Aliorum deinde Pontificum auctoritate instituta cardinalium congregatio (1), qui, consulta eadem Sede Apostolica, de jure responderent itaque. Tridentina Synodo per universum orbem christianum promulgata, multæ statim dubitationes propositæ, multæ etiam a cardinalibus responsiones datæ; quas quidam paulatim collectas una cum decretis Concilii ediderunt: fortassis quia tum fuere (2) viri docti qui ita existimarent, horum sententias et opiniones, quemadmodum apud antiquos responsa prudentum, eam auctoritatem tenere, ut judici recedere a responso eorum non liceret. Verum hodie Urbani VIII papæ lex est (3), *His declarationibus sacre Congregationis concilii, nullam fidem esse in judicio, vel extra, a quoquam adhibendam, sed tantum illis quæ in authentica forma, solito sigillo, et subscriptione eminentissimi cardinalis præfecti, ac secretarii ejusdem sanctæ Congregationis, pro tempore existentium munitæ fuerint.* Quare illarum editio tenues admodum fruges parit. Paucis abhinc annis prodire in lucem Concilii decreta novis declarationibus conserta, ac pereruditæ Roberti cardinalis Bellarmini *observationibus doctrinæ* illustrata. In hac editione, quæ passim mendis typographicis adpersa est, requirunt nonnulli, præter alia, necessariam prorsus ad Concilii decreta appendicem, videlicet xxiv constitutiones ab illo speciatim innovatas et eam quam Pius IV edidit de forma juramenti professionis fidei.

At vero de Augustini Barboseæ prolixis admodum

(1) Gregorii XIII et Sixti V. — (2) Nicol. Garcias, *de Beneficiis*, in præfat., tom. I. et alii. — (3) Decretum Urbani VIII, 2 augusti 1631.

remissionibus quid dicam? utiles illæ quidem, et quæ auctorem suum commendant; verum præterquam quod si decretis Concilii adjungantur, molem faciunt, rerumque seriem identidem interrumpunt: quodidie experimur in hoc laudandorum auctorum negotio, in quo notis Arabum et græcis clementis perquam exiguis tota res agitur, typographorum vel accuratissimorum industriam falli.

Quorsum, inquires, hæc jam inde a principio suscepta narratio? ut cum, quid hætenus in hoc opere præstitum sit, perspexeris, aut jam ante perspectum memineris, quid novi in eo illustrando industria tua conferre possit, intelligas. Quamobrem, quoniam sæ multas habemus editiones declarationum, observationum et remissionum; optandum foret puros Canones et nuda Concilii Decreta, ad Romanum exemplar recensita, seorsim regio tuo chalcographio excudi, ac minori quidem cæteris forma, ut facile et sine molestia circumferri possent: ea sunt etenim quæ quotidie legi mereantur, imo nunquam de manibus nostris deponi; ut, præcipiente gentium Apostolo (1), ex assidua illorum perlustratione obtineamus eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, et potentes simus exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim hæc tempestate non pauci, qui quod alias de Nestorio ejusque sequacibus dixit Cyrillus Alexandrinorum antistes(2):

Αδικοῦσι τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων τὸ ἱερώτατον κάλλος, καὶ τὴν ἁγίαν τε καὶ πάναγγον ῥυτιδεῦσι παρθενον, εἰς ἀκαλλῆ σαθρότητα τῶν ἰδίων αὐτὴν κατακομίζοντες ἐννοιῶν καὶ ξένων ἡμῖν εὐρημάτων ἐπιταγίζοντες ὄχλον.

Dogmatum Ecclesie sacratissimum decorem violant, et sanctam et castissimam virginem rugis maculant.

(1) Ad Titum, 1. — (2) Lib. 1, contra Nestorium.

dum illa in turpem sensuum suorum vanitas deducunt, et novorum commentorum turbam nobis quasi murum obijciunt. Neque tamen tam præcisum opus esse velim, ut quidquam necessariis subducatur. Præcedat oportet bulla Pauli papæ III (nam hanc in multis editionibus desiderari laud libenter sustineo), quæ de ratione ac fine convocati Concilii compendiosa narratione lectorem certiores faciat. Viri quidam docti operæ prelium se facturos putarunt, si servatum in Patrum sessionibus ordinem inverterent; ac primum universam ejus materiam Antonius Philotheus de Homodæis Sientus in sex libros distinctam prælo mandavit; dein Petrus Vincentius de Mazilla, diversa ab illa ratione rubricas seu titulos juris canonici, quantum potuit, fideliter observavit, et decreta Concilii ad tria institutionum imperialium capita revocavit; ad res videlicet, personas, et actiones. Verum, sienti ego existimo, præsertim si instituti nostri ratio spectetur, Concilium Tridentinum eo ordine debet legi quo scriptum est. In gratiam tamen pragmaticorum, brevem expeditamque methodum legendi decreta de Reformatione in ipso Concilii capite collocandum duximus: quam ita commodam censeo et laudat illustrissimus Mechliniensium archiepiscopus Jacobus Boonen, ut, cum ejus auctor ignoretur, non indigna videri possit quæ sub tanti pastoris nomine innotescat. Itaque litteras indictionis Concilii sequantur ex ordine quinque et viginti, Patrum sessiones, videlicet Pauli III decem, Julii III sex, Pii IV novem; et cujusque paginæ fastidium præferat quid in ea doceatur; ut lectori decreta Concilii cognoscere properanti omnia in expeditis sint. Singulis capitibus, in quibus de doctrina sacramentali aliave tractatur, breves tituli, decretis vero de Reformatione nostra argumenta præfigantur litteris longiusculis distincta, quibus Italicis nomen est. Accedant præterea character non absimili, sed

tamen minori, ad marginem annotationes, quæ venuste et cum summa diligentia aptentur et nitcant: has etenim in superioribus editionibus mendis sententes, et in locis quam plurimis longe ab alveo fœde stagnantes, ad suos fontes non sine magno labore reduximus, et abunde locupletavimus; ut si quis accuratior fuerit, certiori quam ante hac fide ad origines reversus, intelligat Patres Concilii non tam nova posteris tradere, quam a maioribus accepta referre; tametsi diffitendum non sit, operari eos dedisse ut nonnulla hætenus indecisa dirimerent, quædam minus perspicua explicarent; sui temporis hæreses ferirent anathemate, pravas exseinderent consuetudines; demum, remedia morbis convenientia adhibentes, sanam pro viribus morum reformationem inducerent. Addidimus insuper prioribus notis breves remissiones ad posteriores summorum Pontificum bullas, quæ ad Concilii elucidationem nonnihil faciunt, ejusque decreta vel temperant vel interpretantur, et jus novissimum constituunt: Sequitur ut publica fides, sæpius a Concilio Protestantibus data, quam saluum conductum vocant, suis locis inseratur; ut insectis male sibi consciis atque infantissimæ notam male feriat homines isti sustineant, qui adulterinis doctrinis Ecclesiæ pudicitiam corrumpere, et veritatem evangelicam violare conati sunt. Postremo muniatur de more Concilium Bulla confirmationis Pii IV; nec reliqua pigeat annectere ex quibus utilitas maxima consequetur, videlicet XXV juris veteris Constitutiones, præfixo earundem pagellæ nris indiculo; alias item quatuor Pii papæ IV, quibus forma juramenti professionis fidei præscribitur; tempus, ex quo Concilii decreta observare debeant, declaratur; octo cardinales, qui huic negotio invigilent, eliguntur; ac denum privilegia exemptionis, facultates, et alia id genus abrogantur, quæ quorumque modo Concilii decretis adver-

sari potuissent. Has autem, lura veteres, tum novas, si primum omnium excusas littera numerali more Romanorum nolaveris; quo postea in decursu editionis, ubi opus erit, cujusque pagina certius adnotetur; operæ pretium, remque, uti spero, lectori gratam feceris. Quantum attinet ad indicem librorum prohibitorum, non est institutæ hujus editionis tam vasla ingredi; solas tamen decem regulas paucis paginis concludere nihil vetat, quibus veluti lydio lapide boni a malis discernantur. Præterea summopere cuperem his omnibus superindici Hieronymi Ragazoni orationem, quam habuit in ultima sessione, antequam Palrum comitia solverentur; ut, cum quis doctrinam Concilii penitus imbibierit, aut sane illius decreta familiariter noverit, hic recognoscat quæ ibi legerit; est enim ἀνακρίψας; sive summa totius rei in Concilio pertractatæ: cui etiam nomina eorum qui sub Pio IV Concilio interfuerunt, non inutile erit apponere; inter quæ plurima temere corrupta, e temporis historia, nec non clarorum virorum elogiis pro cujusque dignitate restituimus, et brevibus observationibus sparsim interpanximus. Universo tandem operi in hunc modum ad finem usque perducto indices quatuor subjungentur, decretorum, capitulorum, extravagantium juris novissimi quæ in annotationibus cillantur, rerum denique et verborum.

Cæterum de ipsa editione typis elegantioribus exornanda ad te, quod scribam, nihil habeo; scio etenim fore ut cum illa præclare agatur, dummodo ex officina tua prodeat: sed ut corpus illud per se elegans ac venustum nullo prorsus externo cultu amictuque destituatur, trium summorum Pontificum imagines in capite ejus partis Concilii collocandas esse censeo, quam illi celebraverint. Horum enim incredibili labore atque constantia coactum Tri-

dentî Concilium, aliquando intermissum, distractum
varie atque divulgum, summa tandem omnium or-
dinum ac nationum voluntate absolutum est; ita ut
præstantissimi hujus operis auctores merito cen-
seri possint, cum etiam eorum sit illa vox : *Omnia
nostra facimus, quibus auctoritatem nostram imper-
timur.* Hanc ego, mi doctissime ac suavissime Mo-
rete, quam pridem animo conceperam, novæ edi-
tionis designationem huic paginæ commisi. Vide
nunc, obsecro, quanta te manat apud Deum et ho-
mines gratia, si nobis aliquando morem geras, Vale.

Bruxellis, xviii kal. septemb. ipso festo Virginis
in cœlos assumptæ, MDCXXXIX.

BULLA INDICATIONIS
SACRI ŒCUMENICI
ET GENERALIS
CONCILII TRIDENTINI
SUB PAULO III, PONT. MAX.

PAULUS episcopus, servus servorum Dei, ad
futuram rei memoriam.

Initio nostri hujus pontificatus, quem non ob
merita nostra, sed propter suam magnam bonita-
tem, Dei omnipotentis providentia nobis commisit,
cernentes jam tum in quas perturbationes tempo-
rum, quotque incommodis rerum fere omnium nos-
tra pastoralis sollicitudo et vigilia esset vocata,
cupiebamus quidem moderi christianæ reipublicæ
malis, quibus illa jam dudum vexata et propemo-
dum oppressa est: sed ipsi etiam, ut homines cir-
cumdati infirmitate (1), ad tantum onus tollendum
impares vires nostras esse sentiebamus. Nam cum
pace opus esse intelligeremus ad liberandam et
conservandam a plurimis inpendentibus periculis
republicam, omnia invenimus odiis et dissensio-
nibus plena, dissentientibus præsertim principibus
lis inter se, quibus summa rerum pene omnis a

(1) Hebr. v.

Deo permissa est. Cum unum ovile et unum pastorem (1) Dominici esse gregis, ad integritatem christianæ religionis, et ad cœlestium bonorum spem in nobis confirmandam, necessarium duceremus; schismatibus, dissidiis, hæresibus erat christiani nominis divulsa jam pene et lacerata unitas. Cum tutam atque munitam ab Infidelium armis atque insidiis rempublicam optaremus: nostris erratis, nostraque cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis nostris imminente, Rhodus fuerat amissa, Hungaria vexata, conceptum et meditatum contra Italiam, contraque Austriam et Illyricum terra marique bellum: cum impius et immitis hostis noster Turca nullo tempore requiesceret; nostrorumque inter se odia et dissensiones, suam bene gerendæ rei occasionem duceret. Igitur, ut dicebamus, in tanta hæresum, disensionum bellorumque tempestate, tantisque excitatis fluctibus, cum essemus ad moderandam et gubernandam Petri naviculam vocati, nec viribus ipsi nostris satis fideremus, primum coniecimus in Domino cogitatus nostros (2), ut ipse nos nutriret, animamque nostram firmitate et robore, mentem consilio sapientiaque instrueret. Deinde, animo repetentes majores nostros, sapientia admirabili et sanctitate præditos, sæpe in summis christianæ reipublicæ periculis remedium optimum atque opportunissimum, œcumenica concilia et episcoporum generales conventus adhibuisse; ipsi quoque animum ad generale habendum Concilium adjecimus; exquisitisque principum sententiis

(1) Ioan. x. — (2) Psalm. lvi.

quorum nobis videbatur utilis in primis et opportuna ad hanc rem esse consensio, cum eos tunc non alienos ab hoc tam sancto opere invenissemus, œcumenicum Concilium, et generalem eorum episcoporum, aliorumque patrum ad quos pertineret, conventum in civitate Mantuæ indiximus, anno incarnationis Domini, sicut litteris et monumentis nostris testatum est, millesimo quingentesimo trigesimo septimo, pontificatus nostri tertio, ad x kalendarum Junii inchoandum; spem prope certam habentes fore, ut, cum illic in nomine Domini essemus congregati, ipse, sicut promisit (1), Dominus in medio nostrum affuturus, et bonitate ac misericordia sua omnes temporum procellas, omniaque pericula spiritu oris sui facile depulsurus esset. Sed, ut semper insidiatur piis actionibus humani generis hostis, primum, contra omnem spem et expectationem nostram, denegata fuit nobis Mantuana civitas, nisi aliquas condiciones subiremus ab institutis majorum nostrorum et conditione temporum, nostraque ac hujus sanctæ Sedis, ac nominis ecclesiastici dignitate libertateque prorsus alienas, quas in aliis nostris litteris expressimus. Quapropter alium invenire locum, aliamque deligere civitatem necesse habuimus: quæ cum non statim nobis occurreret idonea et apta, ad sequentes kalendas Novembris prorogare Concilii celebrationem fuimus coacti. Interim sævus et perpetuus hostis noster Turca, ingenti classe Italiam adortus, aliquot oppida in littoribus Apuliæ cepit, vastavit, diripuit,

(1) Matth. xviii.

prædas hominum abegit : nos in maximo timore et periculo omnium, muniendis littoribus nostris, finitimisque auxilio juvandis fuimus occupati : nec tamen interea destitimus consulere et hortari christianos principes, ut de idoneo ad habendum Concilium loco quid sentirent, nobis exponerent : quorum cum essent incertæ variæque sententiæ, tempusque diutius quam erat opus videretur extrahi ; nos optimo animo, atque, ut arbitramur, etiam consilio, Vincentiam elegimus, urbem copiosam, et Venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, auctoritate, potentia cum aditum patentem, tum stationem, omnibus liberam atque tutam in primis in se habentem. Sed, cum jam tempus longius progressum esset, novæque urbis electionem omnibus significari conveniret, jamque kalendæ Novembris appetentes facultatem hujus divulgationis excluderent, hiemsque esset propinqua : rursus altera prorogatione tempus Concilii differre in proximum sequens ver, Maiique futuras kalendas, compulsi fuimus. Quare firmiter constituta atque decreta, cum et nos ipsos et cætera omnia ad eum bene agendum, Deo juvante, celebrandumque conventum pararemus, plurimum reputantes interesse eum celebrationis Concilii, tum universæ christianæ reipublicæ christianos principes pace inter se et concordia consentire : charissimos in Christo filios nostros, Carolum Romanorum imperatorem semper Augustum, et Christianissimum regem Franciscum, duo præcipua christiani nominis firmamenta atque subsidia, orare atque obsecrare institimus, ut ad colloquium inter se et nobiscum una convenirent ; quorum quidem

apud utrumque litteris, nuntiis, et a latere nostro missis, ex venerabilium fratrum nostrorum numero, legatis, sæpissime egeramus, ut ex similitudine et dissidiis ambo in unum fœdus et piam amicitiam vellet convenire, labentibusque succurrere christianis rebus : quarum servandarum cum esset illis potestas a Deo præcipue tributa, si id non agerent, et ad commune Christianorum bonum sua consilia non dirigerent, acris et severa ratio eidem Deo ab ipsis reddenda esset. Qui aliquando precibus nostris annuentes, Nicæam se contulere. Quo nos quoque longum iter, et senili ætati nostræ vehementer contrarium, Dei et pacis conciliandæ causa suscepimus : neque prætermisimus interea, cum tempus Concilii præstitutum, kalendæ videlicet Maiæ appropinquarent, tres legatos summæ virtutis ac auctoritatis, a latere nostro, de numero eorundem fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium, Vincentiam mittere, qui initium Concilii facerent, prælatosque undique venientes exciperent, et ea quæ judicarent esse opus, agerent et tractarent, quoad nos, ab itinere et negotio pacis reversi, omnia accuratius dirigere possemus. Interim vero in illud sanctum opus, maximeque necessarium, tractationem videlicet pacis inter principes, incubuimus, et quidem omni animi studio, omni pietate ac diligentia. Testis est nobis Deus, cujus freti clementia, nosmetipsos itineris et vitæ periculo exposuimus. Nostra testis conscientia, quæ nihil habet in hac re quidem in quo nos arguat aut prætermisæ, aut non quæsitæ ad pacificandum occasionis. Principes ipsi testes, quos tam sæpe tamque vehementer nuntiis, litteris, legatis, monitis,

hortatu precibusque omnibus obsecraueramus, ut simultates deponerent, ut societatem coirent, ut christianæ reipublicæ in maximum et propinquum jam adductæ discrimen communibus studiis et subsidiis opitularentur. Jam vero testes illæ vigiliæ atque curæ, illi diurni nocturnique animi nostri labores, gravesque sollicitudines, quas ob hanc rem et causam plurimas jam suscepimus: nec tamen ad optatum exitum nostra consilia et acta adhuc perducta sunt. Ita enim visum Domino Deo est: quem tamen non desperamus aliquando optata nostra benignius respecturum. Ipsi quidem, quantum in nobis fuit, nihil quod esset nostro pastoralis officio debitum, in hac re omisimus. Quod si qui sunt qui actiones pacis nostras in aliam interpretentur partem, dolemus quidem; sed tamen in dolore nostro gratias Deo omnipotenti agimus, qui ad exemplum et doctrinam patientiæ nostræ suos voluit Apostolos haberi dignos qui pro nomine Jesu, qui pax nostra est, contumeliam paterentur (1). Verum in illo congressu colloquioque nostro quod Nicææ habitum est, etsi, peccatis nostris impredientibus, inter duos principes vera et perpetua pax non potuit confici, induciæ tamen decennales factæ sunt, quarum opportunitate nos sperantes et sacrum Concilium commodius celebratum iri, et deinde ex Concilii auctoritate perfici posse pacem; apud principes institimus, ut et ipsi venirent ad Concilium, et prælatos suos præsentem ducerent, absentesque accerserent. Qui cum de utroque se excusassent, quod et ipsis

(1) Act. v, in fin., et II Cor. xi, f. g.

redire in regna sua tum necesse esset, et prælatos, quos secum habuissent, itinere atque impendiis fessos atque exhaustos, recreari et refici oporteret; nos hortati sunt ut aliam quoque prorogationem temporis habendi Concilii decerneremus. Qua in re concedenda cum essemus aliquantulum difficiles, litteras interim a legatis nostris, qui Vincentiæ erant, accepimus, transacto jam et longius præterito Concilii ineundi die, unum vix aut alterum ex externis nationibus prælaturum Vincentiam se contulisse. Quo nuntio accepto, cum videremus eo tempore nulla jam ratione haberi Concilium posse, ipsis principibus concessimus ut differretur tempus agendi Concilii usque ad sanctum Pascha, diemque festum futuræ Dominicæ Resurrectionis. Cujus nostri præcepti expectationisque decretæ litteræ Genuæ anno Incarnationis Domini M. D. XXXVIII, IV kalendarum Julii factæ publicatæque sunt. Atque hanc dilationem eo propensius fecimus, quod pollicitus est nobis uterque princeps legatos suos Romam ad nos se missurum, ut ea quæ ad perfectionem pacis reliqua essent, neque Nicææ ob brevitatem temporis potuerant omnia confici, Romæ commodius coram nobis agerentur et tractarentur. Et ob hanc rationem etiam a nobis ambo petierunt, ut hæc pacificationis procuratio Concilii celebrationi præponeretur, cum ipsum Concilium, pace facta, multo deinde utiliùs et salutarius christianæ reipublicæ futurum esset. Semper enim hæc pacis spes nobis injecta principum nos voluntatibus assentiri hortata est: quam spei vehementer auxit post discessum a Nicæa nostrum ipsorum duorum principum inter se bene-

vola amicaque congressio; quæ maxima nostra cum lætitia, a nobis intellecta, confirmavit nos in bona spe, ut tandem aliquando nostras preces apud Deum exauditas, et vota pacis accepta esse crederemus. Hanc igitur pacis conclusionem cum et expeteremus et urgeremus; nec solum duobus antedictis principibus, verum etiam charissimo in Christo filio nostro Ferdinando, regi Romanorum, videretur actionem Concilii, nisi pace facta, suscipi non oportere; cunctique a nobis per litteras suosque oratores contenderent, ut alias rursus temporis prorogationes faceremus; præcipue autem instaret serenissimus Cæsar, promississe se demonstrans iis qui a catholica unitate dissentiunt, se operam suam apud nos interpositurum, ut aliqua concordie ratio iniretur; quod ante suam in Germaniam profectionem apte non posset fieri: nos, eadem semper spe pacis, et tantorum principum voluntate adducti, cum præsertim cerneremus, ne ad dictum quidem Resurrectionis festum alios prælatos Vincentiam convenisse; prorogationis nomen jam fugientes, quod tam sæpe frustra fuerat repetitum, celebrationem generalis Concilii ad nostrum et Sedis Apostolicæ beneplacitum suspendere maluimus: itaque fecimus, et de suspensione hujusmodi litteras ad singulos supradictorum principum decima die Junii M. D. XXXIX dedimus, sicut ex illis perspicue potest intelligi. Ea itaque suspensione necessario per nos facta, dum tempus illud magis idoneum a nobis, pacisque aliqua conclusio expectatur; quæ et dignitatem postea frequentiamque Concilio, et christianæ reipublicæ præsentiori salutem erat allatura; chri-

stianæ interea res in deterius quotidie prolapsæ sunt, Hungaris, rege ipsorum mortuo, Turcam vocantibus; Ferdinando rege bellum in eos movente; Belgis ad defectionem a Cæsare ex parte quadam incitatis: cujus defectionis comprimendæ causa per Galliam amicissime, et cum rege Christianissimo concordissime, magno benevolæ inter eos voluntatis indicio transiens in Belgas serenissimus Cæsar, et illinc deinde in Germaniam profectus, conventus Germaniæ principum et civitatum, tractandæ ejus, quam dixerat, concordiæ causa habere cœpit. Sed cum, spe pacis jam deficiente, ille quoque modus curandæ in conventibus tractandæque concordiæ ad majores potius discordias concitandas aptus esse videretur: inducti fuimus ad pristinum Concilii generalis remedium reverti, idque per legatos nostros S. R. E. cardinales, ipsi Cæsari obtulimus, quod etiam postremo, et præcipue in Ratisbonensi conventu egimus, cum illic dilectus filius noster, Gaspar titulo S. Praxedis, cardinalis Contarenus, summa doctrina et integritate legatum nostrum ageret. Nam cum, id quod ne accideret, antea veriti eramus, ex ejus conventus sententia peteretur a nobis, ut ab Ecclesia dissentientium quosdam articulos tolerandos declararem, quoad per œcumenicum Concilium illi excuterentur, et deciderentur; idque nobis ut concederemus, neque christiana et catholica veritas, neque nostra et Sedis Apostolicæ dignitas permetteret; palam potius Concilium, ut quamprimum fieret, proponi mandavimus. Neque vero in alia unquam sententia et voluntate fuimus, quam ut primo quoque tempore Concilium œcumenicum

et generale congregaretur. Sperabamus enim ex eo et pacem populo christiano, et christianæ religionis integritatem posse recuperari : verumtamen id cum bona gr̃atia et voluntate christianorum principum habere volebamus. Quam voluntatem dum exspectamus ; dum observamus tempus absconditum, tempus beneplaciti tui, o Deus (1), aliquando tandem decernere compulsi sumus, omne esse tempus beneplacitum Deo, cum de rebus sanctis, et ad christianam pietatem pertinentibus, consilia ineuntur. Quapropter videntes, maximo quidem animi nostri cum dolore, rem christianam quotidie in pejus ruere, Hungaria a Turcis oppressa, Germanis periclitantibus, cæteris omnibus metu inceroreque afflictis, nullius jam principis consensum expectare, sed tantum Dei omnipotentis voluntatem, et christianæ reipublicæ utilitatem attendere constituimus. Itaque cum Vincentiam amplius non haberemus, cupereimusque cum universæ Christianorum salutis, tum Germanicæ nationis incommodis in eligendo per nos novo Concilii habendi loco consulere ; aliquotque locis propositis, ipsam Tridentinam civitatem ab ipsis desiderari videremus : nos etsi in ceteriore Italia commodius omnia tractari posse judicabamus, ad eorum tamen postulationes nostram voluntatem paterna charitate defleximus. Itaque Tridentum (2) civitatem elegimus : qua in civitate œcumenicum Concilium ad proxime venturas kalendas Novembris haberetur : idoneum locum illum

(1) Psalm. lxxviii. — (2) In extrema Italiæ ora seu finibus Venetorum Germaniam versus sita est, amœnissimo loco.

statuentes, quo ex Germania quidem, aliisque Germaniæ finitimis nationibus facillime, ex Gallia, Hispania cæterisque provinciis remotioribus non difficiliter episcopi et prælati convenire possent. Dies autem Concilii ea a nobis spectata est, quæ spatium la se haberet et publicandi per christianas nationes nostri hujus decreti, et facultatis omnibus prælatis ad veniendum tribuendæ. Quominus autem annum tempus præfiniremus mutando Concilii loco, sicut quibusdam constitutionibus alias præscriptum est (1), ea res fuit in causa quod longius extrahi spem sanandæ aliqua in parte christianæ reipublicæ quæ tot detrimentis et calamitatibus affecta est, nolimus : et tamen videmus tempora ; agnoscimus difficultates ; quid sperari possit ex consiliis nostris, incertum esse intelligimus. Sed quia scriptum est : Revela Domino viam tuam, et spera in eo, et ipse faciet (2) : magis Dei clementiæ et misericordiæ confidere, quam nostræ imbecillitati diffidere, constitimus. Sæpe enim fit in bonis operibus incipendis, ut, quod humana consilia non valent, divina virtus efficiat. Hujus igitur ipsius Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ac beatorum ejus Apostolorum Petri et Pauli auctoritate, qua nos quoque in terris fungimur, freti atque subnixi, de venerabilium item fratrum nostrorum, S. R. E. cardinalium consilio et assensu, sublata amotaque suspensione, de qua supra commemoratum est, quam per præsentis tollimus et amovemus, sacrum œcumenicum et generale Concilium in civitate Triden-

1) Conc. Constantiense, sess. 39.—(2) Psalm. xxxvi.

tina, loco commodo et libero, omnibusque nationibus opportuno, ad kalendas proximas Novembris, anni præsentis ab Incarnatione Domini M. D. XLII incipiendum, proseguendum, et eodem Domino adjuvante, ad ipsius gloriam atque tandem, et christiani totius populi salutem absolvendum perficiendumque indicimus, annuntiamus, convocamus, statuimus atque decernimus: omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos et dilectos filios abbates, quam alios quoscumque, quibus jure aut privilegio in conciliis generalibus residendi, et sententias in eis dicendi permissa potestas est, requirentes, hortantes, admonentes, ac nihilominus eis vi jurisjurandi quod nobis et huic sanctæ Sedi præstiterunt, ac sanctæ virtute obedientiæ, aliisque sub pœnis jure aut consuetudine in celebrationibus conciliorum adversus non accedentes ferri et proponi solitis, mandantes, arctaque præcipientes, ut ipsimet, nisi forte justo detineantur impedimento, de quo tamen fidem facere compellantur, aut certe per suos legitimos procuratores et nuntios, sacro huic Concilio omnino adesse, et interesse debeant. Supra autem dictos, imperatorem, regemque christianissimum, nec non cæteros reges, duces, principes, quorum præsentia, si alias unquam, hoc quidem tempore maxime sanctissimæ Christi fidei et christianorum omnium futura est salutaris, rogantes atque obsecrantes per viscera misericordiæ Dei, et Domini nostri Jesu Christi, cujus fidei veritas et religio, et intus et extra graviter jam oppugnatur, ut, si salvam volunt christianam esse rempublicam, si se

Domino obstrictos et obligatos pro maximis illius erga se beneficiis intelligunt, ne deserant ipsius Dei causam et negotium; ipsimet ad sacri Concilii celebrationem veniant, in quo ipsorum pietas atque virtus communi utilitati, salutique suæ ac cæterorum, et temporali et æternæ, plurimum est profutura. Sin autem, id quod nollemus, accedere ipsi non poterunt; at graves saltem viros legatos cum auctoritate mittant, qui personam principis sui quisque et cum prudentia et cum dignitate possint in Concilio referre. In primis vero ut id curent, quod ipsis facillimum est, ut ex suis cujusque regnis ac provinciis episcopi et prælati sine tergiversatione et mora ad Concilium proficiscantur, quod maxime quidem a prælatiis principibusque Germaniæ Deum ipsum atque nos impetrare æquum est: ut cum eorum præcipue causa, ipsisque cupientibus Concilium indictum sit, et in ea civitate indictum quæ ab eis est desiderata, non graventur ipsi sua cunctorum præsentia id celebrare et ornare; quo melius atque commodius, quæ ad integritatem et veritatem christianæ religionis, quæ ad bonorum morum reductionem, emendationemque malorum, quæ ad christianorum inter se tam principum quam populorum pacem, unitatem concordiamque pertineant, et quæ ad repellendos impetus barbarorum et infidelium, quibus illi universam christianitatem obruere moliantur, sint necessaria, Deo nostris consultationibus præcunte, et lumen sapientiæ suæ ac veritatis mentibus nostris præferente, agi in dicto sacro œcumenico Concilio, et conspirante omnium charitate consuli, tractari, confici, ad optatosque exitus

deduci, quamprimum, et quam optime possint. Atque ut nostræ hæ litteræ, et quæ in eis continentur, ad notitiam cunctorum, quorum oportet, perveniant; neve quis illorum ignorantiae excusationem prætendat, cum præsertim etiam non ad omnes eos, quibus nominatim illæ essent intimandæ, tutus forsitan pateat accessus, volumus et mandamus, ut in basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, cum ibi multitudo populi ad audiendam rem divinam congregari solita est, palmam clara voce per curiæ nostræ cursores, aut notarios aliquos publicos legantur, lectæque in valvis dictarum ecclesiarum, itenique cancellariæ Apostolicæ portis, et Campi Floræ solito loco affigantur, ubi ad lectionem et notitiam cunctorum aliquandiu expositæ pendeant: cumque inde amovebuntur, earum nihilominus exempla in eisdem locis remaneant affixa. Nos enim per lectionem, publicationem affixionemque huiusmodi, omnes et quoscunque, quos antedictæ nostræ litteræ comprehendunt, post spatium duorum mensium a die litterarum publicationis et affixionis, ita volumus obligatos esse atque adstrictos, ac si ipsismet illæ coram lectæ et infinatæ essent, transumptis quidem earum quæ manu publici notarii scripta, aut subscripta, et sigillo personæ alicujus ecclesiasticæ in dignitate constitutæ munita fuerint, ut fides certa et indubitata habeatur, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostræ indictionis, annuntiationis, convocationis, statuti, decreti, mandati, præcepti et obsecrationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis au-

tem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Domini- nicæ M. D. XLII, XI kalendarum Junii, pontificatus nostri anno VIII.

BLOSIUS.

HIER. DAND.

SACROSANCTI ŒCUMENICI
ET GENERALIS
CONCILII TRIDENTINI
SESSIO PRIMA

SUB PAULO III, PONT. MAX.

celebrata die XIII mensis Dec. anno Dom. M. D. XLV.

DECRETUM DE INCHOANDO CONCILIO.

Placetne vobis, ad laudem et gloriam sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum et exaltationem fidei et religionis christianæ, ad extirpationem hæresum, ad pacem et unionem Ecclesiæ, ad reformationem cleri et populi christiani, ad depressionem et extinctionem hostium christiani nominis, decernere, et declarare, sacrum Tridentinum et generale Concilium incipere, et inceptum esse? *Responderunt, Placet.*

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Et cum proxima sit celebritas Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, et subsequantur hanc festivitates labentis et incipientis anni; placetne vobis primam futuram sessionem habendam esse die Jovis post Epiphaniam, quæ erit septima mensis Januarii anno Domini, M. D. XLVI? *Responderunt, Placet.*

SESSIO SECUNDA

celebrata die vii mensis Januarii M. D. XLVI.

DECRETUM DE MODO VIVENDI, ET ALIIS IN CONCILIO
SERVANDIS.

Sacrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ Sedis legatis, agnoscens cum beato Jacobo Apostolo, quod omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre hominum (1), qui iis qui postulant a se sapientiam, dat omnibus affluenter, et non improperat eis; et simul sciens quod initium sapientiæ est timor Domini (2), statuit et decrevit omnes et singulos Christi fideles in civitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, ut se a malis et peccatis hactenus commissis emendare, ac de cætero in timore Domini ambulare, et desideria carnis non perficere (3), orationibus instare, sæpius confiteri, Eucharistiæ sacramentum sumere, ecclesias frequentare, præcepta denique Dominica, quantum quisque poterit, adimplere, nec non quotidie pro pace principum christianorum et unitate Ecclesiæ privatim orare velint: episcopos vero, et quoscunque alios in ordine sacerdotali constitutos, æcumenicum Concilium in ea civitate concelebrantes, ut assidue in Dei laudibus incumbere, hostias, laudes et preces offerre, sacrificium Missæ quolibet saltem die Dominico in quo Deus lucem condidit,

(1) Jac. i. — (2) Prov. i et ix; Psalm. cx; Eccli. i.
— (3) Galat. v.

et a mortuis resurrexit, ac Spiritum sanctum in discipulos infudit (1), peragere satagant, facientes, sicut idem Spiritus sanctus per Apostolum (2) præcipit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro sanctissimo domino nostro Papa, pro imperatore, pro regibus et cæteris qui in sublimitate constituti sunt, et pro omnibus hominibus : ut quietam et tranquillam vitam agamus, pæce fruamur, et fidei incrementum videamus. Præterea hortatur ut jejument saltem singulis sextis feriis in memoriam Passionis Domini, et eleemosynas pauperibus erogent : in ecclesia autem cathedrali singulis quintis feriis celebretur Missa de Spiritu sancto, cum litanis et aliis orationibus ad hoc institutis : in aliis vero ecclesiis eadem die dicantur ad minus litiariæ et orationes : tempore autem quo sacra peraguntur, colloctiones et confabulationes non fiant ; sed ore et animo celebranti assistatur (3). Et quoniam oportet episcopos esse irreprehensibiles, sobrios, castos, domui suæ bene præpositos (4) ; hortatur etiam, ut ante omnia quilibet in mensa servet sobrietatem, moderationemque ciborum (5) ; deinde cum in eo loco sæpe otiosi sermones oriri soleant, ut in ipsorum episcoporum mensis divinarum Scripturarum lectio admisceatur (6) : familiares vero suos unusquisque instruat et erudiat, ne sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemii

(1) Act. ii. — (2) I Tim. ii. — (3) Sessione 22, in decreto de Observandis in celebr. Miss. — (4) I Tim. iii. — (5) Tit. i; I Tim. iii; c. fin. 2 q. 7, cum sim. Conc. Tolet. iii, cap. 7. Conc. Rhemens., c. 27. Euseb. in 4 Decc. et sess. 25, cap. 1 de Reform. — (6) C. Pro reverentia, dist. 44.

et voluptatum amatores! vitia demum fugiant, et virtutes amplectantur; et in vestitu, et cultu, et omnibus actibus honestatem præ se ferant, sicut deceet ministros ministrorum Dei.

Ad hæc, cum hujus sacrosancti Concilii præcipua cura, sollicitudo et intentio sit ut, propulsatis hæresum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram, catholicæ veritatis lux, Jesu Christo, qui vera lux est (1), annuente, candor puritasque refulgeat; et ea quæ reformatione egent reformentur; ipsa Synodus hortatur omnes catholicos hic congregatos et congregandos, atque eos præsertim qui sacrarum Litterarum peritiam habent, ut sedula meditatione diligenter secum ipsi cogitent quibus potissimum viis et modis ipsius Synodi intentio dirigi, et optatum effectum sortiri possit, quo maturius et consultius damnum damuanda, et probanda probari queant; ut per totum orbem omnes uno ore et eadem fidei confessione glorificent Deum, et Patrem Domini nostri Jesu Christi.

In sentiis vero dicendis juxta Toletani (2) concilii statutum, in loco benedictionis consistentibus Domini sacerdotibus, nullus debeat aut immodestis vocibus perstreperere, aut tumultibus perturbare; nullus etiam falsis vanisve aut obstinatis disceptationibus contendere; sed quidquid dicatur, sic mitissima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

(1) Joan. i. — (2) Conc. Tolet. ii, c. 1, Conc. Constant. sess. 1, in princ. c. In loco 5, q. 4. Vide et iv Tolet. cap. 3.

Insuper ipsa sacra Synodus statuit ac decrevit, quod, si forte contigerit aliquos debito in loco (1) non sedere, et sententiam, etiam sub verbo *Placet* proferre, congregationibus interesse, et alios quoscunque actus facere, Concilio duraute; nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.

Deinde indicta fuit futura sessio ad diem Jovis quartam mensis Februarii proxime venturi.

SESSIO TERTIA

celebrata die IV mensis Feb., an. M. D. XLVI.

DECRETUM DE SYMBOLO FIDEI.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

Hæc sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ Sedis legatis, magnitudinem rerum tractandarum considerans, præsertim earum quæ duobus illis capitibus, de extirpandis hæresibus et moribus reformandis, continentur, quorum causa præcipue est congregata; agnoscens autem cum Apostolo (2), non esse sibi colluctationem adversus carnem et sanguinem, sed adversus spirituales nequitias in cœlestibus, cum eodem omnes et singulos in primis hortatur ut confortentur in Domino, et in potentia vir-

(1) Idem in conclusione repetitur. Episcopis forma præscripta est t. Bracc. c. 24, et c. Episcopos, 17 dist. — (2) Ephes. vi.

tutis ejus ; in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possint omnia tela nequissimi ignea extinguere, atque galeam spei salutis accipiant, cum gladio spiritus, quod est verbum Dei (1). Itaque, ut hæc pia ejus sollicitudo principium et progressum suum per Dei gratiam habeat, ante omnia statuit et decernit, præmittendam esse confessionem fidei, Patrum exempla in hoc secuta, qui sacratoribus conciliis hoc scutum contra omnes hæreses, in principio suarum actionum apponere consuevere (2) : quo solo aliquando et infideles ad fidem traxerunt, hæreticos expugnaverunt et fideles confirmarunt. Quare Symbolum fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, tanquam principium illud, in quo omnes qui fidem Christi profitentur necessario conveniunt, ac fundamentum firmissimum et invictum, contra quod portæ inferi nunquam prævalebunt (3), totidem verbis, quibus in omnibus ecclesiis legitur, exprimendum esse censuit. Quod quidem ejusmodi est :

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terre, visibilium omnium, et invisibilium ; et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula ; Deum de Deo, lumen de lumine ; Deum verum de Deo vero ; genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt : qui propter nos homines, et propter nostram salutem, descendit de cœlis, et incarnatus est de Spiritu

(1) Ephes. vi. — (2) Conc. Nicæn. Conc. Rom. sub Jul. I. Conc. Clippon. in princ. Conc. Constant. vi, actione 17, cum sim. c. 1, dist. 15 ; c. Baptizandos, cum seq. de Conf. dist. 4, c. 1, de sum. Trin. — (3) Matth. xvi.

sancto ex Maria virgine, et homo factus est : crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est; et resurrexit tertia die, secundum Scripturas; et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris; et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos; cuius regni non erit finis: et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas: et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Eadem sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ Sedis legatis, intelligens multos prælatos ex diversis partibus accinctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse, quo huc veniant: cogitansque omnia ab ipsa sacra Synodo decernenda, eo majoris apud omnes existimationis et honoris videri posse, quo majori fuerint et pleniori Patrum consilio et præsentia sancita et corroborata (1), statuit et decrevit futuram sessionem post præsentem celebrandam esse die Jovis quæ subsequetur dominicam Lætare proxime futuram: interim tamen non differri discussionem et examinationem eorum quæ ipsi Synodo discutienda et examinanda videbuntur.

(1) Vide ad calcem Catalogum eorum qui Concilio interfuerunt sub Pio IV.

SESSIO QUARTA

celebrata die VIII mensis Aprilis an. M. D. XLVI.

DECRETUM DE CANONICIS SCRIPTURIS.

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut, sublati erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur; quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis (1), Dominus noster Jesus Christus Dei Filius proprio ore primum promulgavit, deinde per suos Apostolos tanquam fontem omnis et salutaris veritatis, et morum disciplinæ, omni creaturæ prædicari jussit (2); perspicuensque hanc veritatem et disciplinam contineri in libris scriptis, et sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis (3), Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt; orthodoxorum Patrum exempla secuta, omnes libros tam Veteris quam Novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a Christo vel a Spiritu sancto dictatas, et continua successione in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit et veneratur. Sacrorum vero Librorum indicem huic decreto adscribendum cen-

(1) Jer. xxxi, 22. — (2) Matth. et Marc. ult. — (3) II Thess. c. Ecclesiasticarum, dist. 41, et c. Cum Martine, De Celebr. Miss. Conc. Senonense tempore Clement. VII, dec. 5.

suit (1), ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infra scripti. Testamenti Veteris, quinque Moysis: id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium; Josue, Judicum, Ruth, quatuor Regum, duo Paralipomenon, Esdræ primus, et secundus qui dicitur Nehemias; Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium Davidicum centum quinquaginta psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel; duodecim Prophetæ minores, id est, Osea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias; duo Machabæorum, primus et secundus. Testamenti Novi quatuor Evangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam et Joannem. Actus Apostolorum a Luca evangelista conscripti; quatuordecim Epistolæ Pauli Apostoli, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos; Petri Apostoli duæ, Joannis Apostoli tres, Jacobi Apostoli una, Judæ Apostoli una; et Apocalypsis Joannis Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri Vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, et traditiones prædictas

(1) In Can. Apost. c. 84. Innocent. I, Epist. iii, c. 7; Gelasius, in Conc. 70 episc. Conc. Laod. cap. 59. Conc. Carth. iii, c. 47, c. Sancta Romana, dist. 15; et fine Epist. Eugen. in Conc. Florent. ad Armenos.

sciens et prudens contempserit; anathema sit. Omnes itaque intelligant quo ordine et via ipsa Synodus, post jactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, et quibus potissimum testimoniis ac præsidiis in confirmandis dogmatibus, et instaurandis in Ecclesia moribus, sit usura.

DECRETUM DE EDITIONE ET USU SACRORUM LIBRORUM

Iusuper eadem sacrosancta Synodus, considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quæ circumferuntur, sacrorum Librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit et declarat ut hæc ipsa vetus et Vulgata editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus et expositionibus pro authentica habeatur; et ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat vel præsumat.

Præterea, ad coercenda petulantia ingenia (1), decernit ut nemo, suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei et morum, ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum (2), ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiamsi hujusmodi interpretationes nullo

(1) C. Hæresis, et c. Quidam, in fin. 24, q. 3. Infra sess. 13, c. 1. — (2) Sic Synodus in Trul. c. 19, quam putant Constant. vi; c. Exiit, circa fin. de ver. Sig. in 6.

unquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contravenerint, per Ordinarios declarentur, et pœnis a jure statutis puniantur.

Sed et impressoribus modum in hac parte, ut par est, imponere volens (1), qui jam sine modo, hoc est, putantes sibi licere quicquid libet, sine licentia superiorum ecclesiasticorum ipsos sacra Scripturæ libros, et super illis annotationes et expositiones quorumlibet indifferenter, sæpe tacito, sæpe etiam e mentito prelo, et, quod gravius est, sine nomine auctoris imprimunt; alibi etiam impressos libros hujusmodi temere venales habent: decernit et statuit ut posthac sacra Scriptura, potissimum vero hæc ipsa vetus et Vulgata editio, quam emendatissime imprimatur; nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris; neque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab Ordinario, sub pœna anathematis et pecuniæ in canone concilii novissimi Lateranensis apposita (2). Et, si regulares fuerint, ultra examinationem et probationem hujusmodi, licentiam quoque a suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, juxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant vel evulgant, nisi antea examinati probatique fuerint, eisdem pœnis subjaceant quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint auctores, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero hujusmodi

(1) Vide infra de Libr. prohibitis regulam 10. Nunc etiam censuris bullæ Cœnæ impressores librorum prohibitorum innodantur. — (2) De impress. lib.

librorum probatio in scriptis detur, atque ideo in fronte libri, vel scripti, vel impressi, authentice appareat : idque totum, hoc est, et probatio, et examen, gratis fiat; ut probanda probentur, et reprobentur improbanda.

Post hæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quæque convertuntur et torquentur verba et sententiæ sacræ Scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones impias et diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos etiam famosos; mandat et præcipit, ad tollendam hujusmodi irreverentiam et contemptum, ne de cætero quisquam quomodolibet verba Scripturæ sacræ ad hæc et similia audeat usurpare; ut omnes hujus generis homines, temeratores et violatores verbi Dei, juris et arbitrii pœnis per episcopos coerceantur.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit et decernit proximam futuram sessionem tenendam et celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum proximum Pentecostes.

SESSIO QUINTA

celebrata die xvii mensis Junii an. M. D. XLVI.

DECRETUM DE PECCATO ORIGINALI.

Ut fides nostra catholica, sine qua impossibile est placere Deo (1), purgatis erroribus, in sua sinceri-

(1) Heb. xi.

tate integra et illibata permaneat; et ne populus christianus omni vento doctrinæ circumferatur (1); cum serpens ille antiquus (2), humani generis perpetuus hostis, inter plurima mala quibus Ecclesia Dei his nostris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali ejusque remedio non solum nova, sed vetera etiam dissidia excitaverit: sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis legatis, jam ad revocandos errantes, et nutantes confirmandos accedere volens, sacrarum Scripturarum, et sanctorum Patrum, ac probatissimorum conciliorum testimonia, et ipsius Ecclesiæ judicium et consensum secuta, hæc de ipso peccato originali statuit, fatetur ac declarat.

1. Si quis non confitetur (3) primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque per offensam prævaricationis hujusmodi iram et indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus (4), et cum morte captivitatem sub ejus potestate qui mortis deinde habuit imperium (5), hoc est, diaboli, totumque Adam, per illam prævaricationis offensam, secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse; anathema sit.

2. Si quis Adæ prævaricationem sibi soli et non

(1) Ephes. iv. — (2) Gen. iii. — (3) Cœlestin. I epist. i, c. 4. — (4) Gen. iii. — (5) Hebr. ii. Conc. Arausicanum ii, c. 1.

ejus propagini (1) asserit nocuisse; et acceptam a Deo sanctitatem et justitiam, quam perdidit, sibi soli et non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem et pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfundisse, non autem et peccatum, quod mors est animæ; anathema sit; cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors: et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt (2).

3. Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum est, et propagatione non imitatione transfusum omnibus, inest unicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum minus mediatoris Domini nostri Jesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo (3), factus nobis justitia, sanctificatio et redemptio (4); aut negat ipsum Christi Jesu meritum per Baptismi sacramentum in forma Ecclesiæ rite collatum, tam adultis quam parvulis applicari; anathema sit: quia non est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri (5). Unde illa vox: Ecce Agnus Dei; ecce qui tollit peccata mundi (6). Et illa: Quicumque baptizati estis, Christum induistis (7).

4. Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiamsi fuerint a baptizatis pa-

(1) Rom. v. I Cor. xv. Conc. Arausicanum n. cap. 2. — (2) Rom. v; c. Placuit 153; c. Regenerante, et c. Quaris in fin. de Gens. distinct. 4. — (3) I Tim. ii. Coloss. ii. — (4) I Cor. i. — (5) Act. iv. — (6) Joan. i. — (7) Galat. iii.

rentibus orti; aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari (1), sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro necesse sit expiari ad vitam æternam consequendam; unde fit consequens ut in eis forma Baptismatis, in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur; anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est id quod dixit Apostolus: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt (2): nisi quemadmodum Ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apostolorum etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur ut in eis regeneratione mundetur quod generatione contraxerunt. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei (3).

5. Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id quod veram et propriam peccati rationem habet; sed illud dicit tantum radi, aut non imputari (4); anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus: quia nihil est damnationis (5) iis qui vere

(1) Conc. Milevitanum, cap. 2; Conc. Afric. c. 77; et c. Placuit, 163, de Cons. dist. 4. — (2) Rom. v, c. Placuit; c. Quæris, in fin. et c. Regenerante, de Cons. dist. 4. — (3) Joan. iii, c. Filius, et c. Non dubito, de Cons. dist. 4. C. Debitum cum seq. de Bapt.

— (4) Ex c. 13 lib. 1 contra ii epist. Pelag. — (5) Rom. viii.

consepulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem (1) : qui non secundum carnem ambulant (2), sed veterem hominem (3) exuentes, et novum, qui secundum Deum creatus est, induentes (4) ; innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi (5), ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur. Monere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fœnitatem, hæc sancta Synodus fatetur et sentit : quæ cum ad agonem relictæ sit, nocere non consentientibus, viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet : quinimo qui legitime certaverit (6), coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum (7) appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere et proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est (8) et ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit ; anathema sit.

Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam et immaculatam Virginem Mariam, Dei genitricem ; sed observandas esse constitutiones felicitis recordationis Sixti Papæ IV, sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat (9).

(1) Rom. vi, et c. Proprie, de Cons. dist. 4. — (2) Rom. viii. — (3) Col. iii. — (4) Ephes. iv, c. Quomodo renovari, de Pœnit. dist. 2. — (5) Rom. viii, Gal. iii. — (6) II Tim. ii. — (7) Rom. vi, vii et viii. Coloss. iii. — (8) Respicit c. 13, lib. i contra n. epist. Pelag. et alios locos ejusdem. — (9) Vide infra 11.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

De instituenda lectione sacre Scripturæ et liberalium artium.

Eadem sacrosancta Synodus, piis summorum Pontificum et probatorum conciliorum constitutionibus (1) inhærens, easque amplectens, et illis adjiciens; ne cœlestis ille sacrorum Librorum thesaurus, quem Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat; statuit et decrevit, quod in illis ecclesiis in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quovis nomine nuncupatum stipendium pro lectoribus sacre theologiæ deputatum reperitur, episcopi, archiepiscopi, primates et alii locorum Ordinarii, eos qui præbendam aut præstimonium, seu stipendium hujusmodi obtinent, ad ipsius sacre Scripturæ expositionem et interpretationem per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum, ab ipsis episcopis, archiepiscopis, primatibus, et aliis locorum Ordinariis, eligendum, etiam per subtractionem fructuum, cogant et compellant. De cætero vero præbenda, præstimonium aut stipendium hujusmodi non nisi personis idoneis, et quæ per seipsos id munus explicare possint, conferantur; et aliter facta provisio nulla sit et invalida.

In ecclesiis autem metropolitanis (2), vel cathed-

(1) Cone. Lateran. sub Innoc. III. cap. 11; Cabilon. n. c. 3; c. De quibusdam, 37 dist. — (2) C. Quia, et c. fin. de Magist. et infr. sess. 23, de Ref. c. 18.

dralibus, si civitas insignis vel populosa, ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido, etiam nullius diœcesis, si ibi clerus numerosus fuerit, ubi nulla prœbenda aut prœstimonium, seu stipendium hujusmodi deputatum reperitur, prœbenda quomodocunque, prœterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatible inunctum non sit, ad eum usum ipso facto perpetuo constituta et deputata intelligatur. Et quatenus in ipsis ecclesiis nulla, vel non sufficiens prœbenda foret, metropolitani (1), vel episcopus ipse per assignationem fructuum alicujus simplicis beneficii, ejusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiariorum suæ civitatis et diœcesis, vel alias, prout commodius fieri poterit, de capituli consilio ita provideat, ut ipsa sacræ Scripturæ lectio habeatur, ita tamen, ut quæcunque aliæ lectiones, vel consuetudine, vel quavis alia ratione institutæ, propter id minime prætermittantur. Ecclesiæ vero quarum annui proventus tennes fuerint, et ubi tam exigua est cleri et populi multitudo, ut theologiæ lectio in eis commode haberi non possit, saltem magistrum habeant (2), ab episcopo cum consilio capituli eligendum, qui clericos aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacræ Scripturæ studia, annuente Deo, transire possint. Ideoque illi magistro grammatices (3) vel ali-

(1) Infra sess. 24, c. 15 de Reform. — (2) Conc. Constantin. vi, c. 5, c. 1, et c. Quia de Mag. Conc. Lateran. sub Alex. III, c. 18, et sub Inn. III, c. II, et infra sess. 23, c. 18 de Reform. Clem. *Ne in agro*, de Statu mon. c. 2 de Mag. — (3) Is ad professionem fidei tenetur, ex Bulla Pii IV. *In sacrosancta*, 1564.

eujus simplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat quamdiu in docendo perstiterit, assignentur; dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel episcopali mensa condigna aliqua merces persolvatur: vel alias episcopus ipse aliquam rationem ineat suæ ecclesiæ et diocesi commodam, ne pia hæc, utilis atque fructuosa provisio quovis quæsilo colore negligatur. In monasteriis quoque monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio sacræ Scripturæ habeatur (1). Qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum, in hoc ut Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In conventibus vero aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possunt, sacræ Scripturæ lectio similiter habeatur: quæ lectio a capitulis generalibus vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. In gymnasiis etiam publicis, ubi tam honorifica, et cæterorum omnium maxime necessaria lectio hætenus instituta non fuerit, religiosissimorum principum ac rerumpublicarum pietate et charitate, ad catholicæ fidei defensionem et incrementum, sanæque doctrinæ conservationem et propagationem instituatur; et, ubi instituta foret et negligeretur, restituatur. Et, ne sub specie pietatis impietas disseminetur (2), statuit eadem sancta Synodus neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publice quam privatim admittendum esse, qui prius ab episcopo loci de vita, moribus et scientia

(1) Cui addidit Paulus V lectionem hebraicam, græcam et arabicam, *Const. Apostolicæ*, 1610. —

(2) Hinc emanavit Bulla Pii-IV de Profess. fidei, 12 decemb. 1564.

examinatus et approbatus non fuerit : quod tamen de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Docentes vero ipsam sacram Scripturam, dum publice in scholis docuerint, et scholares (1), qui in ipsis scholis student, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum et beneficiorum suorum, in absentia a jure communi concessis, plene gaudeant et fruantur.

CAPUT II.

De verbis Dei concionatoribus, et quæstoribus eleemosynariis.

Quia vero christianæ reipublicæ non minus necessaria est prædicatio Evangelii quam lectio (2); et hoc est præcipuum episcoporum munus (3); statuit et decrevit eadem sancta Synodus omnes episcopos, archiepiscopos, primates, et omnes alios ecclesiarum prælatos teneri per seipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Jesu Christi Evangelium. Si vero contigerit episcopos, et alios prædictos, legitimo detineri impedimento, juxta formam generalis Concilii viros idoneos assumere (4) teneantur ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exsequendum (5). Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subiaceat ultioni. Archipresbyteri quoque, plebani, et quicumque parochiales vel alias curam anima-

(1) C. fin. de Mag. — (2) Infr. sess. 24, c. 4, de Reform. — (3) II Tolet. c. 3. — (4) C. Inter cætera de Off. jud. ord. Vide infra viii. — (5) Inf. sess. 24, de Ref. cap. 4.

rum habentes ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis et festis solemnibus (1), plebes sibi commissas pro sua et earum capacitate pascant salutaribus verbis : docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoque eis cum brevitate et facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare, et virtutes quas sectari oporteat, ut poenam æternam evadere, et cœlestem gloriam consequi valeant. Id vero si quis eorum præstare negligat, etiam si ab episcopi jurisdictione quavis ratione exemptum se esse prætenderet; etiam si ecclesiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio, etiam extra diœcesim existenti, forsann annexæ, vel unitæ, modo reipsa in diœcesi sint, provida pastoralis episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur : Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis (2). Itaque, ubi ab episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias, ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse resipiscens officium suum impleat.

Si quæ vero parochiales ecclesiæ reperiantur subjectæ monasteriis in nulla diœcesi existentibus; si abbates et regulares prælati in prædictis negligentes fuerint, a metropolitans in quorum pro-

(1) Conc. Constantinop. vi, cap. 8; c. Exiit, § Habetur etiam de Verb. sig. in 6; Conc. Lateran. ultimum, sess. 11. — (2) Jer. Thren. iv.

vinciis diöceses ipsæ sitæ sunt, tamquam, quoad hoc, Sedis Apostolicæ delegatis, compellantur; neque hujus decreti executionem consuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio sive recursus impedire valeat, quousque desuper a competenti iudice, qui summarie, et sola facti veritate inspecta, procedat, cognitum et decisum fuerit. Regulares vero cujuscunque ordinis (1), nisi a suis superioribus de vita, moribus et scientia examinati et approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclesiis suorum ordinum, prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, et ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In ecclesiis vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum superiorum, etiam episcopi licentiam habere teneantur (2): sine qua in ipsis ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam gratis episcopi concedant.

Si vero, quod absit, prædicator errores aut scandala disseminaverit in populum, etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet, episcopus ei prædicationem interdicit. Quod si hæreses prædicaverit, contra eum, secundum juris dispositionem, aut loci consuetudinem, procedat; etiam si prædicator ipse generali vel speciali privilegio exemptum se esse prætenderet. Quo casu episcopus auctoritate Apostolica, et tamquam Sedis Apostolicæ

(1) Cone. Lateran. ultimum, sess. 11, de modo præd. — (2) C. Excommunicamus, § Quia vero, de hæret. Infra, sess. 24, c. 4, de Reform.

delegatus procedat. Curent autem episcopi ne quis prædicator vel ex falsis informationibus, vel alias calumniose vexetur, justamve de eis conquerendi occasionem habeat.

Caveant præterea episcopi ne aliquem, vel eorum qui, cum sint nomine regulares, extra claustra tamen et obedientiam religionum suarum vivunt; vel presbyterorum sæcularium, nisi ipsis noti sint, et moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet privilegiorum prætextu, in sua civitate vel diocesi prædicare permittant, donec ab ipsis episcopis super ea re sancta Sedes Apostolica consulatur; a qua privilegia hujusmodi, nisi tacita veritate, ex expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est.

Quæstores vero eleemosynarii, qui etiam quæstuarii vulgo dicuntur, cujuscunque conditionis existant, nullo modo nec per se, nec per alium, prædicare præsumant: et contra facientes ab episcopis et Ordinariis locorum, privilegiis quibuscunque non obstantibus, opportunis remediis omnino arceantur (1).

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit et decernit primam futuram sessionem teneudam et celebrandam esse die Jovis, feria quinta post festum beati Jacobi Apostoli.

Prorogata deinde fuit sessio ad diem xiii mensis Januarii MDXLVII.

(1) Conc. Later. sub Inn. III, c. 62; c. Cum ex eo, de Pœnit. et Remiss. Clement. Abusionibus, eo tit.

SESSIO SEXTA

celebrata die xiii mensis Januari MDXLVII.

DECRETUM DE JUSTIFICATIONE.

Proœmium.

Cum hoc tempore, non sine multarum animarum iactura, et gravi ecclesiasticæ unitatis detrimento, erronea quædam disseminata sit de justificatione doctrina; ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, Ecclesiæ tranquillitatem, et animarum salutem, sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea nomine sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pauli, divina Providentia Papæ tertii, reverendissimis dominis dominis Joan. Maria episcopo Prænestino de Monte, et Marcello tit. S. Cræcis in Jerusalem presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, et apostolicis de latere legatis : exponere intendit omnibus Christi fidelibus veram sanamque doctrinam ipsius justificationis, quam Sol justitiæ (1) Christus Jesus, fidei nostræ auctor et consummator (2), docuit, Apostoli tradiderunt, et catholica Ecclesia, Spiritu sancto suggerente, perpetuo retinuit; districtius inhibendo ne deinceps audeat quisquam aliter cre-

infra, sess. 21, de Reform. c. 9; c. Ut officium. § Compescendi, de Hæret. in 6. Ex Bulla Pii V *Etsi Domini*, 1567, sublatae sunt indulgentiæ etiam perpetuæ, quæ questuandi præbeant occasionem.

(1) Malach. iv. — (2) Hebr. xii.

dere, prædicare aut docere, quam præsentì decreto statuitur ac declaratur.

CAPUT I.

De naturæ et legis ad justificandos homines imbecillitate.

Primum declarat sancta Synodus, ad justificationis doctrinam probe et sincere intelligendam, oportere ut unusquisque agnoscat et fateatur, quod cum omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidissent (1); facti immundi (2), et, ut Apostolus inquit, natura filii iræ (3), quemadmodum in decreto de peccato originali exposuit, usque adeo servi erant peccati, et sub potestate diaboli ac mortis (4), ut non modo gentes per vim naturæ, sed ne Judæi quidem per ipsam etiam litteram legis Moysi, inde liberari aut surgere possent; tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum et inclinatum (5).

CAPUT II.

De dispensatione et mysterio adventus Christi.

Quo factum est ut cœlestis Pater, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis (6), Christum Jesum, Filium suum, et ante Legem, et Legis tempore, multis sanctis Patribus declaratum ac

(1) Cœlest. I. epist. 1, c. 4; I Cor. xv; Rom. v. —
 (2) Isai. lxiv. — (3) Eph. ii; supra, sess. 5, in princ.
 — (4) Rom. iii et vi; Hebr. ii. — (5) Conc. ii Araus. c. 25. — (6) II Cor. i.

promissum (1), cum venit beata illa plenitudo temporis (2), ad homines miserit; ut et Judæos, qui sub Lege erant, redimeret; et gentes, quæ non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent (3). Illic proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis nostris (4); non solum autem pro nobis, sed etiam pro totius mundi (5).

CAPUT III.

Qui per Christum justificantur.

Verum, etsi ille pro omnibus mortuus est (6), non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur. Nam, sicut revera homines, nisi ex semine Adæ propagati nascerentur (7), non nascerentur injusti; eum ea propagatione, per ipsam dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant: ita, nisi in Christo renascerentur, nunquam justificarentur; eum ea renascentia per meritum passionis ejus gratia, qua justi fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus gratias nos semper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, et eripuit de potestate tenebrarum, transtulitque in regnum

(1) Gen. xix, cum sim. — (2) Gal. iv. — (3) Rom. ix. — (4) Rom. iii et v; Coloss. ii; I Tim. ii, et II Tim. i; c. Multiplex de Pœn. dist. 1. — (5) I Joan. ii. — (6) II Cor. v. — (7) Allusio ad verb. Aug. epist. 89: *Omnes qui renascuntur in justificationem, etc.*, quæ alibi crebro inculcat; infra, can. 1.

Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem, et remissionem peccatorum (1).

CAPUT IV.

Insinuatur descriptio justificationis impii, et modus ejus in statu gratiæ.

Quibus verbis justificationis impii descriptio insinuatur, ut sit translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, et adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum, Salvatorem nostrum (2). Quæ quidem translatio post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei (3).

CAPUT V.

De necessitate præparationis ad justificationem in adultis, et unde sit.

Declarat præterea ipsius justificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur; ut, qui per peccata a Deo aversi erant, per ejus excitantem atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ libere assentiendo et cooperando dispo-

(1) Coloss. 1. -- (2) Gal. iv; Tit. iii. -- (3) Joan. iii; c. Filius, et c. Non dubito, de Cons. dist. 4.

nantur : ita ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem (1), neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam et abjicere potest (2), neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit. Unde in sacris Litteris, cum dicitur : Convertimini ad me, et ego convertar ad vos (3); libertatis nostræ admonemur. Cum respondemus : Converte nos, Domine, ad te, et convertemur; Dei nos gratia præveniri confitemur.

CAPUT VI.

Modus præparationis.

Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, et adjuti, fidem ex auditu concipientes (4), libere moventur in Deum, credentes vera esse quæ divinitus revelata et promissa sunt; atque illud in primis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu (5); et dum peccatores se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illumque, tamquam omnis justitiæ fontem (6), diligere incipiunt: ac propterea moventur adversus pec-

(1) Infra can. 3. — (2) Prosp. lib. 2 de Voc. gentium, c. 28 et 29. — (3) Zach. i a; Joel ii; c. Convertimini, de Pœnit. dist. 1; Thren. v, d. et cap. 31 c. — (4) Rom. x. — (5) Rom. iii. — (6) Psalm. xli.

cata (1) per odium aliquod et detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet : denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, et servare divina mandata. De hac dispositione scriptum est : Accedentem ad Deum oportet credere quia est, et quod inquirentibus se remunerator sit (2). Et, Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua (3). Et, Timor Domini expellit peccatum (4). Et, Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus sancti (5). Et, Eunt ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare quaecumque mandavi vobis (6). Denique, Præparate corda vestra Domino (7).

CAPUT VII.

Quid sit justificatio impij et quæ ejus causæ.

Hanc dispositionem seu præparationem justificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio, et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ et donorum, unde homo ex injusto fit justus, et ex inimico amicus, ut sit hæres secundum spem vitæ æternæ (8). Hujus justificationis causæ sunt,

(1) Inf. c. 14. et sess. 14, cap. 4 de Contritione.—
 (2) Hebr. xi.— (3) Marc. ii, et Matth. ix.— (4) Eccli. i.
 —(5) Act. ii, c. Agunt; et c. Proprie, de Cons. dist. 4.—
 (6) Matth. et Marc. ult. c. Prima, c. Si quis, 79, et c. Proprie, de Consecr. dist. 4.— (7) I Reg. vii, 2.—(8) Tit. iii.

finalis quidem, gloria Dei et Christi ac vita æterna : efficiens vero, misericors Deus, qui gratuito abluit (1), et sanctificat (2), signans, et ungens Spiritu promissionis sancto (3); qui est pignus hæreditatis nostræ : meritoria autem, dilectissimus Unigenitus suus, Dominus noster Jesus Christus; qui, cum essemus inimici, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos (4), sua sanctissima passione in ligno crucis nobis justificationem meruit (5), et pro nobis Deo Patri satisfecit : instrumentalis item, sacramentum Baptismi, quod est sacramentum fidei (6), sine qua nulli unquam contigit justificatio (7) : demum unica formalis causa est justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati, renovamur spiritu mentis nostræ; et non modo reputamur, sed vere justî nominamur et sumus, justitiam in nobis recipientes unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult (8), et secundum propriam ejusque dispositionem et cooperationem. Quamquam enim nemo possit esse justus, nisi cui merita passionis Domini nostri Jesu Christi communicantur (9); id tamen in hac impii justificatione fit, dum ejusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui justificantur (10), atque ipsis inhæret, unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia

(1) I Cor. vi. — (2) Tit. iii. — (3) Ephes. i. — (4) Ephes. ii; Rom. v. — (5) Ephes. ii; Rom. iv, d. — (6) C. Nihil est, de Consecr. dist. 4. — (7) Heb. xi. — (8) I Cor. xii; Ephes. iv. — (9) Philip. iii. — (10) Rom. v.

simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem et charitatem. Nam fides, nisi ad eam spes accedat et charitas (1), neque unit perfecte cum Christo; neque corporis ejus vivum membrum efficit. Qua ratione verissime dicitur, fidem sine operibus mortuam et otiosam esse (2); et, in Christo Jesu neque circumcisionem aliquid valere, neque præputium; sed fidem, quæ per charitatem operatur (3). Hanc fidem ante Baptismi sacramentum ex Apostolorum traditione catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem, vitam æternam præstantem; quam sine spe et charitate fides præstare non potest. Unde et statim verbum Christi audiunt: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata (4). Itaque veram et christianam justitiam accipientes, eam seu primam stolam (5) pro illa quam Adam sua inobedientia sibi et nobis perdidit, per Christum Jesum illis donatam, candidam et immaculatam, jubentur statim renati conservare, ut eam perferant ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, et habeant vitam æternam.

CAPUT VIII.

Quomodo intelligatur impium per fidem et gratis justificari.

Cum vero Apostolus dicit, justificari hominem per fidem, et gratis (6); ea verba in eo sensu intelli-

(1) Infra, c. 10. — (2) Jacob. ii. — (3) Gal. v et vi; c. Circumcisio, de Pœnit. dist. 2. — (4) Matth. xix — (5) Lucæ, xv; c. Quomodo renovari, de Pœnit. dist. 2. — (6) Rom. iv.

genda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ catholicæ consensus tenuit et expressit; ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo (1), et ad filiorum ejus consortium pervenire: gratis autem justificari ideo dicamur, quia nihil eorum quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur. Si enim gratia est, jam non ex operibus (2); alioquin, ut idem Apostolus inquit, gratia jam non est gratia.

CAPUT IX.

Contra inanem hæreticorum fiduciam.

Quamvis autem necessarium sit credere, neque remitti, neque remissa unquam fuisse peccata, nisi gratis divina misericordia propter Christum: nemini tamen fiduciam et certitudinem remissionis peccatorum suorum jactanti, et in ea solâ quiescenti, peccata dimitti, vel dimissa esse, dicendum est (3); cum apud hæreticos et schismaticos possit esse, imo nostra tempestate sit, et magna contra Ecclesiam catholicam contentione prædicetur vana hæc et ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud asserendum est, oportere eos qui vere justificati sunt, absque ulla omnino dubitatione apud semetipsos statuere se esse justificatos, neminemque a peccatis absolvi ac justificari, nisi eum qui certo credat se

(1) Heb. xi; infra, can. 9. — (2) Rom. ii. Ephes. ii. Tit. iii. — (3) Infra can. 12 et 13.

absolutum et justificatum esse (1); atque hac sola fide absolutionem et justificationem perfici: quasi qui hoc non credit, de Dei promissis, deque mortis et resurrectionis Christi efficacia dubitet. Nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque sacramentorum virtute et efficacia dubitare debet: sic quilibet, dum seipsum suamque propriam infirmitatem et indispositionem respicit, de sua gratia formidare et timere potest; cum nullus scire valeat certitudinem fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.

CAPUT X.

De acceptæ justificationis incremento.

Sic ergo justificati, et amici Dei, ac domestici facti (2), cunctis de virtute in virtutem renovantur, ut Apostolus inquit (3), de die in diem: hoc est, mortificando membra carnis suæ (4) et exhibendo ea arma justitiæ in sanctificationem (5), per observationem mandatorum Dei et Ecclesiæ, in ipsa justitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt atque magis justificantur, sicut scriptum est: Qui justus est, justificetur adhuc (6). Et iterum: Ne verearis usque ad mortem justificari (7). Et rursus: Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, et non ex fide tantum (8). Hoc vero justitiæ incrementum petit sancta Ecclesia,

(1) Infra can. 14. — (2) Ephes. II. — (3) Psal. LXXXIII; infra can. 24. II Cor. IV, in fin. — (4) Coloss. III. — (5) Rom. VI, d. — (6) Apoc. ult. — (7) Eccli. XVIII, c. — (8) Jac. II, d.

cum orat : Da nobis, Domine, fidei, spei et charitatis augmentum (1).

CAPUT XI.

De observatione mandatorum, deque illius necessitate et possibilitate.

Nemo autem, quantumvis justificatus, liberum se esse ab observatione mandatorum putare debet : nemo temeraria illa et a Patribus sub anathemate prohibita voce uti, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia. Nam Deus (2) impossibilia (3) non jubet (4), sed jubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis; et adjuvat, ut possis (5). Cujus mandata graviora non sunt (6), cujus jugum suave est, et onus leve (7). Qui enim sunt filii Dei, Christum diligunt; qui autem diligunt eum, ut ipsemet testatur (8), servant sermones ejus: quod utique cum divino auxilio præstare possunt. Licet enim in hac mortali vita quantumvis sancti et justi in leviora saltem et quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi. Nam justorum illa vox est et humilis, et verax : Dimitte nobis debita nostra (9). Quo fit, ut justi ipsi eo magis se obligatos ad ambulandum in via justitiæ sentire debeant, quo liberati

(1) Dominica 13 post Pentecosten. — (2) Ex Aug. c. 43; lib. de Nat. et Gratia, c. 1. — (3) Joan. v; infr. can. 18. — (4) Conc. Araus. II. c. 25. — (5) Hieron. in Epist. ad Clesiph. — (6) Joan. v. — (7) Matth. xi. — (8) Joan. xiv : Conc. Africanum, c. 81, 82 et 83; conc. Milevitanum, cap. 7, 8 et 9. — (9) Matth. vi; Luc. xi : c. Adhuc. et c. De quotidianis de Pœnit. dist. 3.

jam a peccato, servi autem facti Deo (1), sobrie, justo et pie viventes (2), proficere possint per Christum Jesum, per quem accessum habuerunt in gratiam istam (3). Deus namque sua gratia semel justificados non deserit, nisi ab eis prius deseratur (4). Itaque nemo sibi in sola fide blandiri debet (5), putans fide sola se hæredem esse constitutum, hæreditatemque consecuturum, etiam si Christo non compatiatur, ut et conglorificetur (6). Nam et Christus ipse, ut inquit Apostolus, cum esset Filius Dei, didicit ex eis quæ passus est, obedientiam; et consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ (7). Propterea Apostolus ipse monet justificados, dicens: Nescitis quod ii qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? sic currite ut comprehendatis. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum, et in servitum redigo; ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar (8). Item princeps Apostolorum Petrus: Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando (9). Unde constat (10) eos orthodoxæ religionis doctrinæ adversari, qui dicunt, justum in omni bono opere saltem venialiter peccare, aut, quod intolerabilius est, poenas æternas mereri: atque etiam eos qui statuunt in omnibus

(1) Rom. vi. — (2) Tit. ii. — (3) Rom. v. — (4) Aug. lib. de Nat. et Grat. c. 26; et Prop. Sent. 7 ad c. Gai-
lorum; et resp. ad 7 obj. Vincent. — (5) Inf. can. 20.
— (6) Rom. viii. — (7) Philip. ii; Hebr. v. — (8) I Cor.
ix. — (9) II Pet. i. — (10) Infra. can. 25.

operibus justos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando, et sese ad currendum in stadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam; cum scriptum sit: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem (1); et de Moyse dicat Apostolus, quod respiciebat in remunerationem (2).

CAPUT XII.

Prædestinationis temerariam præsumptionem cavendam esse.

Nemo quoque, quamdiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divinæ prædestinationis mysterio usque adeo præsumere debet, ut certo statuat se omnino esse in numero prædestinatorum: quasi verum esset, quod justificatus aut amplius peccare non possit, aut, si peccaverit, certam sibi resipiscentiam promittere debeat (3); nam, nisi ex speciali revelatione, sciri non potest quos Deus sibi elegerit.

CAPUT XIII.

De perseverantiæ munere.

Similiter de perseverantiæ munere, de quo scriptum est: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (4): quod quidem aliunde haberi non po-

(1) Infra, can. 31: Psal. cxviii, n. — (2) Hebr. xi: infra, can. 15 et 16; c. Corripiantur, in fin. 23, q. 3. — (3) Ezech. xviii; Galat. iii. — (4) Matth. x et xiv; c. Suggestum 7, q. 1, et c. Non revertebantur, de Penit. dist. 2: infra, can. 16 et 22: Ezech. xxxviii.

test, nisi ab eo qui potens est cum qui stat statuere, ut perseveranter stet, et eum qui cadit restituere (1): nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine pollicetur; tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes debent. Deus enim, nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle et perficere (2). Verumtamen qui se existimant stare, videant ne cadant (3); et cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus et oblationibus, in jejuniis et castitate (4): formidare enim debent, scientes quod in spem gloriæ, et nondum in gloriam renati sunt, de pugna quæ superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent dicenti: Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus (5): si enim secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

CAPUT XIV.

De lapsis, et eorum reparatione.

Qui vero ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt (6), rursus justificari poterunt, cum, excitante Deo per Pœnitentiæ sacramentum, merito Christi amissam gratiam recuperare procuraverint: hic enim justificationis modus est lapsis reparatio: quam secundam post naufragium deper-

(1) Rom. xiv; Philip. i; II Cor. viii. — (2) Philip. i et ii. — (3) I Cor. x. — (4) Philip. ii. — (5) I Petr. i, a; Rom. viii. — (6) Infr. can. 23 et 29.

ditæ gratiæ tabulam sancti Patres (1) apte nuncuparunt. Etenim pro iis qui post Baptismum in peccata labuntur, Christus Jesus sacramentum instituit Pœnitentiæ, cum dixit: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinneritis, retenta sunt (2). Unde docendum est christiani hominis pœnitentiam post lapsum multo aliam esse a baptismali, eaque contineri non modo cessationem a peccatis, et eorum detestationem, aut cor contritum et humiliatum (3), verum etiam eorundem sacramentalem confessionem saltem in voto, et suo tempore faciendam, et sacerdotalem absolutionem; itemque satisfactionem per jejunia, elemosynas, orationes, et alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento vel sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali; quæ, ut sacræ Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit (4), dimittitur illis qui gratiæ Dei, quam acceperunt (5), ingrati, Spiritum sanctum contristaverunt, et templum Dei (6) violare non sunt veriti. De qua pœnitentia scriptum est: Memor esto unde excideris (7): Age pœnitentiam, et prima opera fac. Et iterum: Quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur (8). Et rursus:

(1) Hieron. tom. 1, in Epist. ad Demetr. quæ incipit *Inter omnes*, et in cap. Secunda post naufragium, de Pœnit. dist. 1. — (2) Joan. xx; Matth. xvi; c. Ut constitueretur, dist. 50; c. Ut evidenter 1, q. 1; cum sim. infr. sess. 14, de Pœnit. cap. 3. — (3) Psalm. i.; c. Sacrificium, de Pœnit. dist. 1. — (4) Florent. concil. in Decretis Eugenii. — (5) Ephes. iv. — (6) I Cor. m. — (7) Apoc. ii: c. Quia sanctitas, 50 dist. et c. Miror, de Pœnit. dist. 1. — (8) II Corinth. vii.

Pœnitentiam agite ; et, Facite fructus dignos pœnitentiæ (1).

CAPUT XV.

Quolibet mortali peccato amitti gratiam, sed non fidem.

Adversus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces sermones (2) et benedictiones seducunt corda innocentium, asserendum est, non modo infidelitate, per quam et ipsa fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti, divinæ legis doctrinam defendendo : quæ a regno Dei non solum infideles excludit (3), sed et fideles quoque, fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures, avaros, ebriosos, maledicos, rapaces (4), cæterosque omnes qui lethalia committunt peccata ; a quibus cum divinæ gratiæ adjumento abstinere possunt (5), et pro quibus a Christi gratia separantur.

CAPUT XVI.

De fructu justificationis, hoc est, de merito bonorum operum, deque ipsius meriti ratione.

Hac igitur ratione justificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuo conservarint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba : Abundate in omni opere bono, scientes quod labor

(1) Matth. iii et iv. Lucæ, 5 ; infra, can. 17. — (2) Rom. xvi. — (3) I Tim. i. — (4) I Cor. vi. — (5) Philip. iv ; II Cor. xii ; c. Quod dicit, distinct. 41.

vester non est inanis in Domino (1); non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius (2). Et, Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem (3), Atque ideo bene operantibus usque in finem (4), et in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, et tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa; et tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda (5). Hæc est enim illa corona justitiæ, quam post suum certamen et cursum repositam sibi esse aiebat Apostolus (6), a justo Judice sibi reddendam: non solum autem sibi, sed et omnibus qui diligunt adventum ejus; cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, et tanquam vitis in palmites (7), in ipsos justificados jugiter virtutem influat; quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, et comitatur, et subsequitur, et sine qua nullo pacto Deo grata et meritoria esse possent: nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quominus plene illis quidem operibus, quæ in Deo sunt facta, divinæ legi pro hujus vitæ statu satisfecisse, et vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesse- rint (8), consequendam, vere promernisse censeantur: cum Christus, Salvator noster, dicat: Si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum; sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam

(1) I Cor. xv. — (2) Hebr. vi; c. Non est tam injustus, de Pœnit. dist. 2. — (3) Hebr. x in fin. infra can. 26. — (4) Matth. x. — (5) Psalm. cx; Rom. v. — (6) II Timoth. iv. — (7) Joan. xv. — (8) Apoc. xiv.

æternam (1). Ita neque propria nostra justitia, tanquam ex nobis propria statuitur (2); neque ignoratur aut repudiatur justitia Dei : quæ enim justitia nostra dicitur, quia per eam nobis inhærentem justificamur; illa eadem Dei est, quia a Deo nobis infunditur per Christi meritum. Neque vero illud omittendum est, quod licet bonis operibus in sacris Litteris usque adeo tribuatur, ut etiam qui uni ex minimis suis potum aquæ frigidæ dederit (3) promittat Christus cum non esse sua mercede cariturum; et Apostolus testetur id quod in præsentī est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operari in nobis (4) : absit tamen ut christianus homo in seipso vel confidat, vel gloriatur, et non in Domino (5)? cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona (6). Et quia in multis offendimus omnes (7), unusquisque sicut misericordiam et bonitatem, ita severitatem et judicium ante oculos habere debet, neque seipsum aliquis, etiam si nihil sibi conscius fuerit (8), judicare : quoniam omnis hominum vita non humano judicio examinanda et judicanda est, sed Dei : qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium (9) : et tunc laus erit unicuique a Deo, qui, ut scriptum est, reddet unicuique secundum opera sua (10).

(1) Joan. iv. — (2) Rom. x. — (3) Matth. x, in fin. et Marc. ix, circa fin. — (4) II Cor. iv. — (5) I Cor. i. in fine; II Cor. x, in fin. Gal. vi; Jer. ix. — (6) Ex Epist. Coelest. I, c. 12. — (7) Jac. iii. — (8) I Cor. iv. — (9) Ib. — (10) Matth. xvi; Rom. ii.

Post hanc catholicam de justificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, justificari non poterit; placuit sanctæ Synodo hos canones subjungere, ut omnes sciant, non solum quid tenere et sequi, sed etiam quid vitare et fugere debeant.

DE JUSTIFICATIONE.

CANON I.

Si quis dixerit, hominem suis operibus (1), quæ vel per humanæ naturæ, vel per legis doctrinam fiant, absque divina per Jesum Christum gratia posse justificari coram Deo; anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, ad hoc solum divinam gratiam per Christum Jesum dari, ut facilius homo juste vivere (2) ac vitam æternam promereri possit quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed ægre tamen et difficulter possit; anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus sancti inspiratione (3), atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit.

(1) Supra, cap. 1 et 3; Rom. III; I Corinth. xv. —

(2) Conc. Afr. cap. 80, et c. ult. de Conf. dist. 4, ex Conc. Milevit. — (3) Concil. Araus. II, c. 6, supra cap. v; Rom. v.

CANON IV.

Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum et excitatum (1), nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac præparet (2); neque posse dissentire, si velit, sed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere; anathema sit.

CANON V.

Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum et extinctum esse (3) dixerit; aut rem esse de solo titulo, imo titulum sine re, figmentum denique a Satana invectum in Ecclesiam; anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere (4), sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie et per se, adeo ut si proprium sejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, opera omnia quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vere esse peccata, velodium Dei mereri; aut, quanto ve-

(1) Conc. Arausicanum II, cap. 3, 4, 5, 6, 9 et 25. — (2) Eccli. xv. — (3) Vide Aug. l. 1 contra 2 Epist. Pelag. cap. 2. — (4) August. l. 1 contra 2 Epist. Pelag. c. 3, et Prosp. Sentent. 14, ad cap. Gallorum, et Respons. ad 10 object. Vincent. Joan. 1; Conc. Arausicanum II circa fin.

hementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, gehennæ metum (1), per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere; anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, sola fide impium justificari (2), ita ut intelligat nihil aliud requiri quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, et nulla ex parte necesse esse eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi; anathema sit.

CANON X.

Si quis dixerit, homines, sine Christi justitia, per quam nobis meruit (3) justificari, aut per eam ipsam formaliter justos esse; anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, homines justificari vel sola imputatione justitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia et charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctum diffundatur (4), atque illis inhæreat, aut etiam gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem Dei; anathema sit.

(1) Psalm. xvii; Luc. xii, et Matth. ix in fin. —
(2) Supra, cap. 7 et 8. — (3) Sup. c. 7. Gal. ii et v;
Ephes. i et iv. — (4) Rom. v.

CANON XII.

Si quis dixerit, fidem justificantem (1) nihil aliud esse quam fiduciam divinæ misericordiæ, peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur; anathema sit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, omni homini ad remissionem peccatorum assequendam necessarium esse ut credat certo, et absque ulla hæsitacione propriæ infirmitatis et indispositionis, peccata sibi esse remissa; anathema sit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, hominem a peccatis absolvi ac justificari (2), ex eo quod se absolvi ac justificari certo credat; aut neminem vere esse justificatum, nisi qui credat se esse justificatum; et hac sola fide absolutionem et justificationem perfici; anathema sit.

CANON XV.

Si quis dixerit, hominem renatum et justificatum teneri ex fide ad credendum se certo esse in numero prædestinatorum (3); anathema sit.

CANON XVI.

Si quis magnum illud usque in finem perseverantiæ donum se certo habiturum (4), absoluta et

(1) Supra, cap. 9. — (2) Supra, cap. 9. — (3) Aug. c. 13, lib. de Corrept. et Gratia; supra, c. 12. — (4) Aug. lib. de Dono persever. c. 13; supra, c. 12 et 13; Galat. v: Ezech. xviii.

infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit; anathema sit.

CANON XVII.

Si quis justificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit; reliquos vero omnes qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, ut pote divina potestate prædestinatos ad malum (1); anathema sit.

CANON XVIII.

Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, et sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia (2); anathema sit.

CANON XIX.

Si quis dixerit, nihil præceptum esse in Evangelio præter fidem (3), cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera; aut decem præcepta nihil pertinere ad Christianos; anathema sit.

CANON XX.

Si quis hominem justificatum, et quantumlibet perfectum (4), dixerit non teneri ad observantiam mandatorum Dei et Ecclesiæ, sed tantum ad credendum; quasi vero Evangelium sit nuda et absoluta promissio vitæ æternæ, sine conditione observationis mandatorum; anathema sit.

(1) Concil. Araus. n, cap. 23. — (2) Supra, cap. 11; I Joan. v. — (3) Clement. Ad nostram, § 3, de Hæret. — (4) Supra, cap. 11.

CANON XXI.

Si quis dixerit, Christum Jesum a Deo hominibus datum fuisse ut redemptorem, cui fidant, non etiam ut legislatorem (1), cui obediant; anathema sit.

CANON XXII.

Si quis dixerit, justificatum, vel sine speciali auxilio Dei, in accepta justitia perseverare posse, vel cum eo non posse (2); anathema sit.

CANON XXIII.

Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere (3), atque ideo eum qui labitur et peccat numquam vere fuisse justificatum; aut contra posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia; anathema sit.

CANON XXIV.

Si quis dixerit, justitiam acceptam non conservari (4), atque etiam augeri coram Deo per bona opera sed opera ipsa fructus solummodo et signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam; anathema sit.

CANON XXV.

Si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit (5), aut, quod intolerabilius

(1) Isaïæ, xxxiii, d. Matth. i, ii, vi. — (2) Supra, cap. 13. — (3) Supra, c. 14. — (4) Supra, c. 10. — (5) Supra, c. 11 in fin.

est, mortaliter atque ideo pœnas æternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema sit.

CANON XXVI.

Si quis dixerit, justos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare et sperare æternam retributionem a Deo per ejus misericordiam et Jesu Christi meritum (1), si bene agendo et divina mandata custodiendo usque in finem perseveraverint (2); anathema sit.

CANON XXVII.

Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatum, nisi infidelitatis (3), aut nullo alio, quantumvis gravi et enormi, præterquam infidelitatis peccato, semel acceptam gratiam amitti; anathema sit.

CANON XXVIII.

Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul et fidem semper amitti; aut fidem, quæ remanet, non esse vëram fidem, licet non sit viva; aut eum qui fidem sine charitate habet, non esse christianum; anathema sit.

CANON XXIX.

Si quis dixerit, eum qui post baptismum lapsus est, non posse per Dei gratiam resurgere (4); aut posse quidem, sed sola fide, amissam justitiam

(1) Supra, cap. 16. — (2) Matth. xxiv. — (3) I Corinth. vi; supra, cap. 15. — (4) Supra, cap. 14.

recuperare sine sacramento Pœnitentiæ, prout sancta Romana et universalis Ecclesia, a Christo Domino et ejus Apostolis edocta, huc usque professæ est, servavit et docuit; anathema sit.

CANON XXX.

Si quis post acceptam justificationis gratiam, cuilibet peccatori pœniteni ita culpam remitti, et reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ (1); vel in hoc sæculo, vel in futuro in purgatorio (2), antequam ad regna cœlorum aditus patere possit; anathema sit.

CANON XXXI.

Si quis dixerit, justificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur (3); anathema sit.

CANON XXXII.

Si quis dixerit, hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita; aut ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam et Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non vere mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, et ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit.

CANON XXXIII.

Si quis dixerit, per hanc doctrinam catholicam de justificatione, a sancta Synodo hoc præsentis de-

(1) Infra, sess. 14, cap. 8. — (2) Infra, sess. 25, in princ. — (3) Supra, c. 11, in fin.

creto expressam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Jesu Christi Domini nostri, derogari, et non potius veritatem fidei nostræ, Dei denique ac Christi Jesu gloriam illustrari; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Praelatos convenit in ecclesiis suis residere: si secus fecerint, juris antiqui poenæ in eos innovantur, et novæ decernuntur.

Eadem sacrosancta Synodus, eisdem praesidentibus Apostolicæ Sedis legatis, ad restituendam collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam depravatosque in clero et populo christiano mores emendandos se accingere volens, ab iis qui majoribus ecclesiis praesunt, initium censuit esse sumendum; integritas enim praesidentium salus est subditorum (1). Confidens itaque per Domini ac Dei nostri misericordiam, providamque ipsius Dei in terris Vicarii solertiam (2), omnino futurum ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinae stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta, testimonium præbeat, secundum venerabiles beatorum Patrum sanctiones (3) assumantur: omnes patriarchalibus, primate libus, metropoli-

(1) C. Miramur, 61 dist. — (2) Cap. Inter corporalia, de Translat. episc. — (3) C. In sacerdotibus, et c. Episcopum, 61 dist.; c. fin. 59 dist.; Conc. Sardic. cap. 13; et infra sess. 24, de Reform. cap. 1.

tanis, et cathedralibus ecclesiis quibuscunque, quovis nomine ac titulo, præfectos monet, ac monitos esse vult, ut attendentes sibi, et universo gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei (1), quam acquisivit sanguine suo, vigilent, sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, et ministerium suum impleant (2) : implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus a supremo Iudice requirendus (3), custodiæ minime incumbant ; cum certissimum sit, non admitti pastoris excusationem, si lupus oves comedit, et pastor nescit (4). Ac nihilominus, quia nonnulli, quod vehementer dolendum est, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus ac divinis humana præferentes, in diversis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine, ovili derelicto, atque ovium sibi commissarum tura neglecta, se definent occupatos : placuit sacrosanctæ Synodo, antiquos Canones (5), qui temporum atque hominum injuria pene in desuetudinem abiierunt, adversus non residentes promulgatos innovare ; quemadmodum virtute præsentis decreti innovat, ac ulterius, pro firmitate eorundem residentia, et reformandis in Ecclesia moribus, in hunc, qui

(1) Act. xx. — (2) II Tim. iv ; Joan. x ; c. Sit rector. 43 dist. ; c. Adversitas, 7, q. 1, pal. ; c. Nisi, de renunt. — (3) Ez. xxxiii et xxxiv ; Act. xx. — (4) C. Ephesiis, 43 dist. ; c. 7, 13, q. 1 ; et infra sess. 24, c. 1 in fin. de Reform. — (5) C. Pervenit, cum multis seq. 7, q., de Cler. non resid. per totum, et c. Cum ex eo, de elect. in 6.

sequitur, modum statuere atque sancire. Si quis (1) a patriarchali, primatiali, metropolitana, seu cathedrali ecclesia, sibi quocumque titulo, causa, nomine, seu jure commissa, quacumque ille dignitate, gradu et præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu justis et rationabilibus (2) causis cessantibus (3), sex mensibus continuis extra suam diocesim morando abfuerit : quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ ecclesiæ, pauperibus loci per superiorem ecclesiasticum applicandorum, poenam ipso jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit (4), aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente vero contumacia, ut severiori sacrorum canonum censuræ subjiciatur, metropolitanus suffraganeos episcopos absentes, metropolitanum vero absentem suffraganeus episcopus antiquior residens, poena interdicti ingressus ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per litteras seu nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur : qui in ipsos absentes, prout cujusque major aut minor contumacia exegerit, suæ supremæ Sedis auctoritate animadvertere, et ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere (5) poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

(1) Novas adhuc poenas adjecit Pius IV in Bulla *In suprema*, 1564. — (2) Vide, sess. 23, c. 1 de Reform. ubi causæ subindicantur. — (3) C. Ex tuæ, de Cler. non resid.; cap. Quoniam, § Porro utili non contest. — (4) Infra, sess. 23, de Reform. c. 1. — (5) C. Ex part. de Cler. non resid.

CAPUT II.

Nulli beneficium exigens personalem residentiam obtinenti abesse licet, nisi justa de causa ab episcopo approbanda : qui tum etiam vicarium subducta parte fructuum substituat, ob curam animarum.

Episcopis inferiores, quævis beneficia ecclesiastica personalem residentiam de jure sive consuetudine exigentia, in titulum sive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis pro bono ecclesiarum regimine, et divini cultus augmento, locorum et personarum qualitate pensata, expediens videbitur, opportunis juris remediis residere cogantur : nullique privilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis, suffragentur (1). Indulgentiis vero et dispensationibus temporalibus, ex veris et rationabilibus causis tantum concessis, et coram Ordinario legitime probandis (2), in suo robore permansuris, quibus casibus nihilominus officium sit episcoporum, tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum (3), providere, ut per deputationem idoneorum vicariorum et congruæ portionis fructuum assignationem (4) cura animarum nullatenus negligatur : nemini, quoad hoc, privilegio seu exemptione quacumque suffragante.

(1) C. fin. de resc. in 6. — (2) Roboratur declar. Pii IV, 1564, 24 nov. — (3) C. Cum ex eo, de Elec. in 6; c. Beneficium, de regul. eod. et infra, sess. 7, c. 3 et 7 de Reform. — (4) Vide const. Pii V, *Ad exsequendum*, 1567.

CAPUT III.

Excessus sæcularium clericorum et regularium agentium extra monasteria, ab Ordinario loci corrigantur.

Ecclesiarum prælati ad corrigendum subditorum excessus prudenter ac diligenter intendant: et nemo sæcularis clericus, cujusvis personalis (1), vel regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis privilegii prætextu intus censeatur (2), quominus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc a Sede Apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri et corrigi valeat.

CAPUT IV.

Ecclesias quascumque episcopi et alii majores prælati, quoties opus fuerit, visitent; omnibus quæ huic decreto obstare possent sublatis.

Capitula cathedralium (3), et aliarum majorum ecclesiarum, illorumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordis, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri se possint, quominus a suis episcopis, et aliis majoribus prælatis, per se ipsos solos, vel illis quibus sibi videbitur adjunctis, juxta canonicas sanctiones (4) toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi et emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint et valeant.

(1) Refer. ad vocem *privilegii*. — (2) Infr. sess. 14, cap. 4 et 5, de Reform. — (3) Sess. 25, c. 6, de Reform. et c. 4, de Reform. sess. 14. — (4) Infra, sess. ult. de Reform. cap. 6.

CAPUT V.

Episcopi in aliena diœcesi nec pontificalia exer-
ceant nec Ordines conferant.

Nulli episcopo liceat, cujusvis privilegii prætextu,
pontificalia in alterius diœcesi exercere (1), nisi de
Ordinarii loci expressa licentia, et in personas ei-
dem Ordinario subjectas tantum; si secus factum
fuerit, episcopus ab exercitio pontificalium, et sic
ordinati ab exsecutione Ordinum sint ipso jure sus-
pensi.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Placetne vobis proximam futuram sessionem ce-
lebrari die Jovis, feria quinta post primam domi-
nicam subsequēntis Quadragesimæ, quæ erit dies
tertia mensis Martii? *Responderunt, Placet.*

SESSIO SEPTIMA

celebrata die III mensis Martii M.D.XLVII.

DECRETUM DE SACRAMENTIS.

Proœmium.

Ad consummationem salutaris de justificatione
doctrinæ, quæ in præcedenti proxima sessione uno
omnium Patrum consensu promulgata fuit, consen-

(1) Vide Conc. i Nicæn. c. 13 et 16. et ii Arelat.
c. 11, et Antioch., sub Jul I, cap. 3; Sard. c. 18 et
19, et iii Carth. c. 20 et 21; Aurel. iii, c. 15; c. Pla-
cuit, cum seq. 7, q. 1 et infra, sess. 14, de Reform.
c. 2, 3 et 8.

laneum visum est de sanctissimis Ecclesiæ sacramentis agere, per quæ omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur (1); propterea sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, ad errores eliminandos, et exstirpandas hæreses quæ circa sanctissima ipsa sacramenta hæc nostra tempestate, tum de damnatis olim a patribus nostris hæresibus suscitatæ, tum etiam de novo adinventæ sunt, quæ catholicæ Ecclesiæ puritati et animarum salutis magnopere officiunt, sanctarum Scripturarum doctrinæ, Apostolicis traditionibus, atque aliorum Conciliorum et Patrum consensui inhærendo, hos præsentēs canones statuendos et decernendos censuit; reliquos, qui supersunt ad cœpti operis perfectionem, deinceps, divino Spiritu adjuvante, editura.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CANON I.

Si quis dixerit, sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo, Domino nostro, instituta; aut esse plura vel pauciora quam septem, videlicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam(2), Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, et Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere et proprie sacramentum; anathema sit.

(1) G. Nulla, de Cons. dist. 4. — (2) Conc. Florent. in Decretis Eugenii ad Armenos.

CANON II.

Si quis dixerit, ea ipsa novæ Legis sacramenta sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia cærimonix sunt aliæ, et alii ritus externi; anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, hæc septem sacramenta ita esse inter se paria (1), ut nulla ratione aliud sit alio dignius (2); anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, sacramenta novæ Legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua; et sine eis, aut eorum voto, per solam fidem homines a Deo gratiam justificationis adipisci (3); licet omnia singulis necessaria non sint; anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, hæc sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse; anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, sacramenta novæ Legis non continere gratiam (4) quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ, vel justitiæ, et notæ quædam christianæ professionis,

(1) C. Ad abolendam, de Hæret. — (2) C. Nihil, de Cons. dist. 2, cum sim. — (3) Supra, sess. 6, de Justif. c. 5 et can. 7. — (4) Conc. Florent. sub Eug. IV, in decr. de Sacr.

quibus apud homines discernantur fideles ab infidelibus; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, non dari gratiam per hujusmodi sacramenta semper, et omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam si rite ea suscipiant, sed aliquando, et aliquibus; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, per ipsa novæ Legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere; anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, in tribus sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, et Ordine, non imprimi characterem in anima (1), hoc est, signum quoddam spirituale, et indelebile, unde ea iterari non possunt; anathema sit.

CANON X.

Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo (2), et omnibus sacramentis administrandis habere potestatem; anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, in ministris, dum sacramenta conficiunt et conferunt, non requiri intentionem

(1) Inf. sess. 23, can. 4, ex decretis Eugenii in Conc. Flor. — (2) Vide Conc. Carth. iv, c. 98, et Conc. Constant. art. 13; Joan. Wiclef., infra, sess. 14, de Pœnit. c. 6.

saltem faciendi quod facit Ecclesia (1); anathema sit,

CANON XII.

Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre sacramentum(2); anathema sit,

• CANON XIII.

Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus, in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse; anathema sit,

DE BAPTISMO.

CANON I.

Si quis dixerit, baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi (3); anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, aquam veram et naturalem non esse de necessitate Baptismi (4), atque ideo verba

(1) Concil. Florent. in Decretis Eugenii. — (2) Idem error damnatur in Wielef. a Conc. Constant. sess. 8; c. Multæ, c. Remissionem, c. Christus, cum plur. seq. 1, q. 1, c. ult. 15, q. ult. — (3) Aug. Enchiridii cap. 49; c. Alii, d. et c. Non regenerabantur, de Cons. dist. 4. — (4) C. Pen. de Bap. c. Filius, etc. Non dubito, de Consecr. distinct. 4.

illa Domini nostri Jesu Christi : Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto (1), ad metaphoram aliquam detorserit ; anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, in Ecclesia Romana, quæ omnium ecclesiarum mater est et magistra (2), non esse veram de Baptismi sacramento doctrinam ; anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum (3) ; anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, Baptismum liberum esse (4), hoc est, non necessarium ad salutem ; anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, baptizatum non posse, etiam si velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, nisi nolit credere ; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, baptizatos per Baptismum ipsum solius tantum fidei debitores fieri (5), non autem universæ legis Christi servandæ ; anathema sit.

(1) Joan. iii. — (2) C. Non deest. 12 dist. ; c. Ad abolendam, de Hæret. — (3) Concil. Florent. in Decretis Eugenii, c. Dictum, § Quod vero, cum 2 cap. seq. 1, q. 1. — (4) Joan. iii ; c. Nulla præter, de Conc. dict. 4. — (5) Gal. v.

CANON VIII.

Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus sanctæ Ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint; anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, ita revocandos esse homines ad Baptismi suscepti memoriam, ut vota omnia quæ post Baptismum fiunt, vi promissionis in Baptismo ipso jam factæ, irrita esse intelligant, quasi per ea et fidei quam professi sunt detrahatur, et ipsi Baptismo; anathema sit.

CANON X.

Si quis dixerit, peccata omnia quæ post Baptismum fiunt, sola recordatione, et fide suscepti Baptismi, vel dimitti, vel venialia fieri; anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, verum et rite collatum Baptismum iterandum esse illi qui apud infideles fidem Christi negaverit (1), cum ad pœnitentiam convertitur; anathema sit.

CANON XII.

Si quis dixerit, neminem esse baptizandum nisi ea ætate qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo; anathema sit.

(1) C. majores, § ult. de Baptismo.

CANON XIII.

Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse (1); ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ; anathema sit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, hujusmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos esse an ratum habere velint quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt; et ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim poena ad christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistiæ aliorumque sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant; anathema sit.

DE CONFIRMATIONE.

CANON I.

Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse (2), et non potius verum et proprium sacramentum; aut olim nihil aliud fuisse quam catechesin quamdam, qua adolescentiæ proximi fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant; anathema sit.

(1) Aug. lib. 1 de Pecc. mer. et Remiss. c. 19, et lib. 3, c. 2. — (2) C. Nullus ministrorum, de Cons. distinct. 4.

CANON II.

Si quis dixerit, injurios esse Spiritui sancto eos qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt (1); anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem (2); anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta Synodus, eisdem præsidentibus legatis, inceptum residentie et reformationis negotium (3), ad Dei laudem et christianæ religionis incrementum persequi intendens, ut sequitur, statuendum censuit, salva semper in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate (4).

CAPUT I.

Quis sit capax regiminis ecclesiarum cathedralium.

Ad cathedralium ecclesiarum regimen (5) nullus, nisi ex legitimo matrimonio natus, et ætate matura, gravitate morum, litterarumque scientia, juxta Con-

(1) Vide finem epist. Urbani I *Ad omnes*, etc.; cap. 1 cum seq. de Cons. dist. 5. — (2) Cap. Manus, de Cons. dist. 5; Conc. Flor. in Decr. Eug. Vide Euseb. pap. 1 Epist. ad Episc. Tusciæ; Innoc. 1, Epist. 1. c. 3; et infra sess. 23, c. 4. — (3) Supr. sess. 6, cap. 2; et infra, sess. 23, cap. 1. — (4) Infra, sess. ult. de Reform. cap. 1. — (5) Sess. 23, c. 2. Plus exigitur.

stitutionem Alexandri III quæ incipit, Cum in cunctis (1), in concilio Lateranensi promulgatam præditus assumatur.

CAPUT II.

Tenentes plures cathedrales ecclesias, jubentur omnes, excepta una, dimittere, certo modo et tempore.

Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu aut præminetia præfulgens, plures metropolitanas seu cathedrales ecclesias in titulum, sive commendam, aut alio quovis nomine, contra sacrorum Canonum instituta (2), recipere et simul retinere præsumat : cum valde felix sit ille censendus cui unam ecclesiam bene ac fructuose, et cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit. Qui autem plures ecclesias contra præsentis decreti tenorem nunc detinent, una, quam maluerint, retenta, reliquas infra sex menses, si ad liberam Sedis Apostolicæ dispositionem pertineant ; alias infra annum dimittere teneantur : alioquin ecclesiæ ipsæ, ultimo obtenta duntaxat excepta, eo ipso vacare censeantur.

CAPUT III.

Habilibus duntaxat personis beneficia conferantur

Inferiora beneficia ecclesiastica, præsertim curam animarum habentia, personis dignis et habilibus, et

(1) Parte 1, c. 3. Constit. ejus. Vide infr. ix. —

(2) Cap. Cum in cunctis, § Cum vero, de Elect. c. Sicut ; de Excess. prælat. c. 1 et 2, 21 q. 1 ; c. Sanc-

quæ in loco residere ac per seipsos curam ipsam exercere valeant, juxta Constitutionem Alexandri III, in Lateranensi, quæ incipit, Quia nonnulli (1), et aliam Gregorii X, in generali Lugduensi concilio, quæ incipit, Licet canon (2), editam, conferantur. Aliter autem facta collatio, sive provisio, omnino irritetur: et ordinarius collator pœuas Constitutionis concilii generalis, quæ incipit, Grave nimis (3), se noverit incursum.

CAPUT IV.

Plurium beneficiorum retentor contra Canones iis privetur.

Quicumque de cætero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica (4), sive per viam unionis ad vitam seu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine et titulo contra formam sacrorum Canonum, et præsertim Constitutionis Innocentii III quæ incipit, De multa (5), recipere, ac simul retinere præsumpserit; beneficiis ipsis juxta ipsius Constitutionis dispositionem, ipso jure, etiam præsentis canonis vigore, privatus existat.

torum, 70 dist. c. Unio, § Sed 10, q. 3; cap. Quia in tantum; c. Ad hæc, et c. De multa, de Præb.; c. Quia nonnulli de Mag.; c. Cum singula, de Præb. in 6 Clem. Gratiae, de Reform. cap. Exsecrab. § Qui vero, in Extrav. com. de Præb.; et infra, sess. 24, c. 17, de Reform.

(1) Vide infr. x. — (2) Vide infr. xi. — (3) Vide infr. xii. — (4) Infr. sess. 24, de Reform. cap. 17. — (5) Vide infr. xiii.

CAPUT V.

Plura beneficia curata obtinentes Ordinario suas dispensationes exhibeant, qui de vicario ecclesiis provideat, congrua portione fructuum assignata.

Ordinarii locorum, quoscunque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districte complent, et alias procedant juxta Constitutionem Gregorii X, in generali Lugdunensi concilio editam, quæ incipit, Ordinariis (1) : quam eadem sancta Synodus innovandam censet, et innovat; addens insuper, quod ipsi Ordinarii etiam per idoneorum vicariorum deputationem, et congruæ portionis fructuum assignationem (2), omnino provideant ut animarum cura nullatenus negligatur, et beneficia ipsa debitis obsequiis minime defraudentur : appellationibus, privilegiis et exemptionibus quibuscunque, etiam cum judicium specialium deputatione, et illorum inhibitionibus in præmissis nemini suffragantibus.

CAPUT VI.

Quæ beneficiorum uniones validæ censeantur.

Uniones perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ, examinari ab Ordinariis, tanquam a Sede Apostolica delegatis, possint (3), et quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur.

(1) infra, cap. 7, et supra, sess. 6, de Reform. c. 1 in fin. Vide inf. xiv. — (2) Vide Constit. Pii V *Ad exsequendum*, 1567. — (3) Vide sess. 14, cap. 9 de Reform.; infra, sess. 24 de Reform. c. 13 et sess. 25 de Reform. c. 9.

Illæ vero quæ a dicto tempore citra concessæ nondum in toto, vel in parte sortita sunt effectum, et quæ deinceps ad cujusvis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus causis, coram loci Ordinario vocatis, quorum interest, verificandis, factas fuisse constiterit, per subreptionem obtentæ præsumantur : ac propterea, nisi aliter a Sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

CAPUT VII.

Beneficia ecclesiastica unita visitentur : per vicarios etiam perpetuos cura exerceatur, quorum deputatio fiat cum portione assignanda, etiam super re certa.

Beneficia ecclesiastica curata quæ cathedralibus, collegiatis, seu aliis ecclesiis, vel monasteriis, beneficiis, seu collegiis, aut piis locis, quibuscumque perpetuo unita et annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis singulis visitentur (1) : qui sollicitè providere procurent, ut per idoneos vicarios, etiam perpetuos (2), nisi ipsis Ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum, portione etiam super certa re assignanda (3), ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur : appellationibus, privilegiis, exemptionibus, etiam cum iudicium deputatione, et illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minime suffragantibus.

(1) Infra sess. 14, de Reform. c. 9. — (2) Vide sess. 25, cap. 16 de Reform. et supra, cap. 8. — (3) Qualiter sit assignanda declarat Bulla Pii V, 1567, *Ad exsequendum*.

CAPUT VIII.

Ecclesiæ reparentur; cura animarum sollicitè habeatur.

Locorum Ordinarii ecclesias quascunque, quomodolibet exemptas, auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, et opportunis juris remediis providere ut quæ reparatione indigent, reparentur (1); et cura animarum, si quæ illis imminet, aliisque debitis obsequiis minime defrandentur: appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorable tempore præscriptis, iudicum deputationibus et illorum inhibitionibus penitus exclusis.

CAPUT IX.

Munus consecrationis non differendum.

Ad majores ecclesias promoti minus (2) consecrationis infra tempus a jure statutum suscipiant; et prorogationes ultra sex menses concessæ nulli suffragentur.

CAPUT X.

Sede vacante capitula nulli dent reverendas, nisi arctato occasione obtinendi aut obtenti beneficii; variæ contravenientium pœnæ.

Non liceat capitulis ecclesiarum, sede vacante (3), infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam,

(1) Infra, sess. 24, de Ref. c. 9, et sess. 21, de Ref. c. 8; Conc. Tolet. iv, c. 35; Conc. Braccarens. ii, cap. 1; Conc. Arel. sub Leone III, c. 17; c. Decernimus c. Episcopum, et c. Placuit 10, q. 1. — (2) Sess. 23, c. 2 de Reform.; c. Quoniam, dist. 100. — (3) Sess. 23, de Reform. c. 20; c. Cum nullus, de Temp. ordin. in 6.

aut litteras dimissorias, seu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis dispositione, quam etiam cujusvis privilegii aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficii ecclesiastici recepti sive recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat, capitulum contraveniens ecclesiastico subjaceat interdicto (1) : et sic ordinati, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant : in majoribus vero, ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso jure suspensi.

CAPUT XI.

Facultates de promovendo sine justa causa nemini suffragentur.

Facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam ; et tunc non ordinentur, nisi ab episcopo (2) in sua diœcesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, et diligenti prævio examine.

CAPUT XII.

Facultas de non promovendo annum non excedat.

Facultates de non promovendo (3), præterquam in casibus a jure expressis, concessæ, ad annum tantum suffragentur.

(1) Infr. sess. 23, ibid. — (2) Supra sess. 6, c. 5 de Reform. ; infr. sess. 14, c. 2 de Reform. — (3) Cap: Licet canon, et cap. Cum ex eo, de Elect. in 6.

CAPUT XIII.

A quocumque præsentati non instituantur sine prævio examine Ordinarii et approbatione, certis exceptis.

Præsentati, seu electi, vel nominati, a quibusvis ecclesiasticis personis, etiam Sedis Apostolicæ nuntiis, ad quævis ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmantur (1), neque admittantur, etiam prætextu cujusvis privilegii, seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore, præscriptæ, nisi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati, et idonei reperti. Et nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Præsentatis tamen electis seu nominatis ab universitatibus, seu collegiis generalium studiorum exceptis (2).

CAPUT XIV.

Quænam causæ civiles exemptorum ab opiscopis cognosci possint.

In exemptorum causis Constitutio Innocenti IV, quæ incipit, *Volentes* (3), in generali concilio Lugdunensi edita, servetur; quam eadem sacrosancta Synodus innovandam censuit et innovat; addendo insuper, quod in civilibus causis mercedum, et miserabilium personarum, clerici sæculares, aut regulares, extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum judicem a Sede Apostolica

(1) Infr. sess. 25, c. 9 de Reform. — (2) Vide sess. 24, c. 18 de Reform. ubi exceptio videtur revocari. — (3) Vide infr. xvi. Infra sess. 14, de Reform. cap. 6, in fin.

deputatum in partibus habeant; in aliis vero, si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum Ordinariis tanquam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conveniri, et jure medio ad solvendum debitum cogi et compelli possint: privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputationibus, et eorum inhibitionibus adversus præmissa nequaquam valituris.

CAPUT XV.

Ordinarii curent ut hospitalia quaecumque, etiam exempta, a suis administratoribus fideliter gubernentur.

Curent Ordinarii ut hospitalia quaecumque (1) a suis administratoribus, quocumque illi nomine censeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter et diligenter gubernentur, Constitutionis concilii Viennensis, quæ incipit, Quia contingit (2), forma servata. Quam quidem Constitutionem eadem sancta Synodus innovandam duxit, et innovat, cum derogationibus in ea contentis.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit, et decrevit, proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse die Jovis, feria quinta post sequentem dominicam in Albis, quæ erit vigesima prima mensis Aprilis præsentis anni M. D. XLVII.

(1) Sess. 25, cap. 8 de Reform.—(2) Vide infr. xvii.

BULLA

FACULTATIS TRANSFERENDI CONCILII.

Paulus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Joanni Mariæ, episcopo Prænestino, et dilectis filiis Marcello tit. Sanctæ Crucis in Jerusalem presbytero, ac Reginaldo S. Mariæ in Cosmedin diacono, cardinalibus nostris, et Apostolicæ Sedis legatis de latere, salutem et Apostolicam benedictionem.

Regimini universalis Ecclesiæ, meritis licet imparibus, disponente Domino, præsidentes, nostri officii partes esse putamus, ut, si quid gravius cauea reipublicæ christianæ constituendum sit, id non modo tempore opportuno, verum etiam loco commodo et idoneo perficiatur. Cum itaque Nos nuper, postquam suspensionem celebrationis sacri œcumenici et universalis Concilii, alias per nos in civitate Tridentina ex causis tunc expressis, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu indicti, ex certis aliis etiam tunc expressis causis, usque ad aliud opportunius et commodius tempus per Nos declarandum, de simili consilio et assensu factam, audita pace inter carissimos in Christo Filios nostros, Carolum Rom. imperatorem semper Augustum, et Franciscum Francorum regem Christianissimum conciliata, pari consilio et assensu sustuleramus et amoveramus: nequeunt ipsi, tunc legitime impediti, ad dictam civitatem personaliter accedere; et eidem Concilio interesse, vos nostros et Apostolicæ Sedis legatos de latere, in eodem Con-

cilio de simili consilio constituerimus et deputaverimus, vosque ad eadem civitatem, tanquam pacis angelos, destinaverimus, prout in diversis nostris desuper confectis litteris plenius continetur : Nos ne tam sanctum celebrationis Concilii hujusmodi opus ex incommodo loci, aut alias quovis modo impediatur, aut plus debito differatur, opportune providere volentes, motu proprio et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, parique consilio et assensu vobis insimul, aut duobus ex vobis, reliquo legitimo impedimento detento, seu inde forte absente, quodcumque vobis videbitur, Concilium prædictum de eadem civitate Tridentina ad quamcunque aliam commodiorem et opportuniorem, seu tutiorem civitatem, de qua vobis etiam videbitur, transferendi et mutandi, ac illud in ipsa civitate Tridentina supprimendi et dissolvendi; nec non prælatis, et aliis personis Concilii hujusmodi, ne in eo ad ulteriora in dicta civitate Tridentina procedant, etiam sub censuris et pœnis ecclesiasticis inhibendi, ac idem Concilium in alia civitate hujusmodi, ad quam illud transferri et mutari contigerit, continuandi, tenendi, et celebrandi, et ad illud prælatos et alias personas Concilii Tridentini hujusmodi etiam sub perjurii, et aliis in Litteris indictionis Concilii hujusmodi expressis pœnis, evocandi, eidemque sic translato et mutato Concilio, nomine et auctoritate prædictis, præsidendi, ac in eo procedendi, cæteraque in præmissis, et circa ea necessaria et opportuna, alias juxta priorum vobis directarum litterarum continentiam et tenorem, faciendi, statuendi, ordinandi et exsequendi, plenam et libe-

ram Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus potestatem et facultatem; ratum et gratum habituri quidquid per vos in præmissis factum, statutum, ordinatum executumve fuerit, idque facturi, auctore Domino, inviolabiliter observari: non obstantibus constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. D. XLVII, VIII kal. Mart. Pontificatus nostri anno XI.

FAB. *episcopus Spol.*

B. MOTTA.

SESSIO OCTAVA,

celebrata die XI mensis Martii an. M. D. XLVII.

DECRETUM DE TRANSLATIONE CONCILII.

Placetne vobis decernere, et declarare, de hujusmodi morbo ex præmissis et aliis allegatis ita manifeste et notorie constare, ut prælati in hac civitate sine vitæ discrimine commorari, et in ea idcirco inviti minime retinere possint, et debeant; itemque, attento recessu multorum prælatorum post proxime præteritam sessionem, et attentis protestationibus aliorum complurium prælatorum in congregationi

bus generalibus factis, hinc omnino timore ipsius morbi abire volentium, qui iuste detineri non possunt, et ex quorum discessu Concilium vel dissolveretur; vel ex paucitate prælatorum, bonus ejus progressus impediretur; et attento etiam imminente periculo vitæ, et aliis causis per aliquos ex Patribus in ipsis congregationibus allegatis, ut pote notorie veris et legitimis: placetne vobis similiter decernere, et declarare, pro conservatione et prosecutione ipsius Concilii, securitate vitæ ipsorum prælatorum, Concilium ipsum ad civitatem Bononiæ, velut ad locum magis paratum, salubrem et idoneum, pro tempore transferendum esse, et ex nunc transferri, et ibidem sessionem jam indictam, statuta die, vigesima prima Aprilis, celebrandam esse, et celebrari; et successive ad ulteriora procedendum, donec sanctissimo Domino nostro et sacro Concilio expedire videbitur, ut ad hunc, seu alium locum, communicato etiam consilio cum invictissimo Cæsare, Christianissimo rege, et aliis regibus ac principibus christianis, ipsum Concilium reduci possit et debeat? *Responderunt, Placet.*

SESSIO NONA,

Bononiæ celebrata die XXI mensis Apr. M. D. XLVII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Hæc sacrosancta œcumenica et generalis Synodus, quæ dudum in civitate Tridenti congregata erat, nunc Bononiæ in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea nomine sanctissimi in

Christo patris, et domini nostri, domini Pauli, divina Providentia Papæ III, eisdem reverendissimis dominis D. Joan. Maria de Monte, episcopo Prænestino, et Marcello tit. S. Crucis in Hierusalem presbytero, S. R. E. cardinalibus, et Apostolicis de latere legatis, considerans quod die undecima mensis Martii præsentis anni, in generali publica sessione, in eadem civitate Tridenti, et in loco consueto celebrata, omnibusque agendis de more peractis, ex causis tunc instantibus, urgentibus et legitimis, interveniente etiam auctoritate sanctæ Sedis Apostolicæ, eisdem reverendissimis præsidentibus etiam specialiter concessa, decrevit et ordinavit Concilium ex eo loco in hanc civitatem transferendum esse, sicuti transtulit; itemque sessionem pro præsentis die vigesima prima Aprilis illic indictam, ut de Sacramentorum et reformationis materiis, de quibus tractandum proposuerat, canones sancirentur et promulgarentur, in hac ipsa civitate Bononiæ celebrari debere; consideransque nonnullos ex patribus qui in hoc Concilio interesse consueverunt, his superioribus Majoris hebdomadæ et solemnitatis Paschalis diebus, in propriis ecclesiis occupatos, aliquos etiam aliis impedimentis detentos, huc nondum accessisse, quos tamen brevi affuturos sperandum est; ac propterea factum esse ut non ea, quam sancta Synodus desiderabat, prælatorum frequentia potuerint materiæ ipsæ Sacramentorum et reformationis examinari et discuti: ut omnia maturo consilio cum dignitate et gravitate debita fiant, bonum, opportunum et expediens censuit, censetque, sessionem prædictam, quæ hoc ipso die, ut præfertur,

celebranda erat, ad diem Jovis infra octavam Pentecostes proxime futuram, quoad ipsas materias expediendas differendam et prorogandam esse, quemadmodum differt ac prorogat; quam diem et rei gerendæ maxime opportunam, et patribus præsertim absentibus percommendam, judicavit et judicat; hoc tamen adjecto, quod terminum ipsum ipsa sancta Synodus, pro ejus arbitrio et voluntate, sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in privata Congregatione restringere et imminuere possit et valeat.

SESSIO DECIMA,

Bononiæ celebrata die ii mensis Junii M. D. XLVII.

DECRETUM PRONOGATIONIS SESSIONIS.

Quamvis hæc sacrosancta œcumenica et generalis Synodus sessionem, quæ die vigesima prima mensis Aprilis proxime præteriti, super Sacramentorum et reformationis materiis in hac inclyta civitate Bononiæ, ex decreto in urbe Tridentina, in publica sessione, die undecima mensis Martii promulgato, celebranda erat, propter aliquas causas, ac præsertim propter absentiam nonnullorum patrum, quos brevi affuturos sperabat, ad hunc præsentem diem differendam et prorogandam esse decreverit: volens tamen cum iis qui non venerunt etiam adhuc benigne agere, eadem sacrosancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, et Apostolicæ Sedis legatis; statuit et decernit sessionem

ipsam, quam hac die secunda mensis Junii præsentis anni millesimi quingentesimi quadragesimi septimi celebrare decreverat, ad diem Jovis post festum Nativitatis beatæ Mariæ virginis, quæ erit decima quinta mensis Septembris proxime futuri, quoad prædictas et alias materias expediendas, differendam et prorogandam esse, quemadmodum differt et prorogat; ita tamen, quod prosecutio discussionis et examinationis eorum quæ tam ad dogmata quam ad reformationem pertinent, interim non omittatur, et terminum ipsum ipsa sancta Synodus, pro ejus libito et voluntate, etiam in privata congregatione, abbreviare et prorogare libere possit et valeat.

Die XIV Septemb. M. D. XLVII, in congregatione generali Bononiæ prorogata fuit sessio, quæ futura erat die sequenti, ab beneplacito sacri Concilii.

BULLA

RESUMPTIONIS CONCILII TRIDENTINI.

SUB JULIO III, PONT. MAX.

JULIUS episcopus¹, servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Cum ad tollenda religionis nostræ dissidia, quæ in Germania longo tempore non sine totius christiani orbis perturbatione et scandalo vignerunt, bonum, opportunum et expediens esse videatur; sicuti etiam carissimus in Christo filius noster Carolus, Romanorum imperator semper Augustus, nobis per suas litteras et nuntios significari fecit, ut sacrum œcumenicum generale Concilium per fel. rec. Paulum Papam III prædecessorem nostrum indictum, et per Nos, tunc cardinalatus honore fungentes, atque ipsius prædecessoris nomine, una cum duobus aliis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus ipsi Concilio præsidentes, inceptum, ordinatum et continuatum, in quo plures publicæ et solennes habitæ fuerunt sessiones, pluraque tam in causa fidei quam reformationis promulgata decreta, multaque etiam ad utramque causam pertinentia examinata et disensa, ad civitatem Tridentinam reducatur: Nos adquos(1),

(1) Teste Marcel. I, in Epist. 1, ad Episc. prov. Antioch. et Pelag. II in Epist. sua decret. et Bonifacio episc. ad Zachariam pap. scrib. et Synodo Chaleed. act. 1 et 2; Nicæna, tom. 1, act. 6, et Nicolao I in Epist. ad Michael imp.

ut summos pro tempore Pontifices, spectat generalia concilia indicere et dirigere, ut Ecclesiæ pacem et christianæ fidei atque orthodoxæ religionis incrementum ad omnipotentis Dei laudem et gloriam procuremus, et quantum in nobis est, tranquillitati ipsius Germaniæ, quæ sane provincia retroactis temporibus in vera religione, ac sacrorum conciliorum et sanctorum Patrum doctrina excolenda, exhibendaque maximis Pontificibus, Christi Redemptoris nostri in terra vicariis, debita obedientia et reverentia, nulli Christianorum provinciæ fuit unquam secunda, paterne consulamus, sperantes per ipsius Dei gratiam et benignitatem futurum ut reges omnes ac principes christiani justis piisque nostris in hac re votis annuant, faveant atque assistant; venerabiles fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, omnesque alios et singulos qui de jure, vel consuetudine, vel privilegio conciliis generalibus interesse debent, quosque idem prædecessor noster in suis indictionis et aliis quibuscumque desuper confectis et publicatis litteris, Concilio interesse voluit, per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi hortamur, requirimus et monemus, ut proximis futuris kalend. Maii, quem diem ad ipsum Concilium, in eo, in quo nunc reperitur, statu resumendum et prosequendum, prævia matura deliberatione, et ex certa nostra scientia, et de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, ac venerabilium fratrum nostrorum ejusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio et assensu, statuimus, decernimus et declaramus, in ipsa civitate Tridenti, legitime cessante impedimento, conve-

nire, et se congregare, ac ipsius Concilii continuationi et prosecutioni, omni mora postposita, incumbere velint. Nos enim operam sedulo daturi sumus ut, eodem tempore, in eadem civitate, nostri omnino adsint legati, per quos, si per ætatem nostram valetudinemque, et Sedis Apostolicæ necessitates, personaliter adesse nequiverimus, Spiritu sancto duce, ipsi Concilio præsidebimus : quacumque ipsius Concilii translatione, et suspensione, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque, ac præsertim illis quæ idem prædecessor noster in suis litteris prædictis, quas cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis et decretis in suo robore permanere volumus atque decernimus, et quatenus opus sit, innovamus, voluit non obstare ; irritum nihilominus decornentes, et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum hortationis, requisitionis, monitionis, statuti, declarationis, innovationis, voluntatis et decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. D. XLVIII, kalend. Decemb., pontificatus nostri anno primo.

M. cardinalis CRESCEN.

Rom. AMASÆUS.

SACROSANCTI ŒCUMENICI
ET GENERALIS
CONCILII TRIDENTINI

SESSIO UNDECIMA,

QUÆ EST PRIMA SUB JULIO III, PONT. MAX.
celebrata kal. Maii M. D. LI.

DECRETUM DE RESUMENDO CONCILIO.

Placetne vobis, ad laudem et gloriam sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum et exaltationem fidei et religionis christianæ, sacrum œcumenicum et generale Concilium Tridentinum, juxta formam et tenorem litterarum sanctissimi Domini nostri, resumì debere, et procedendum esse ad ulteriora? *Responderunt*, Placet.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Placetne vobis, proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse in futuris kalend. Septembris? *Responderunt*, Placet.

SESSIO DUODECIMA,

QUÆ EST SECUNDA SUB JULIO III, PONT. MAX.
celebrata die 1 Septemb. M. D. LI.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præ-

asidentibus in eacisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis, quæ in proxime præterita sessione soquentem hanc hodie habendam, et ad ulteriora procedendum esse, decreverat, cum ob inclytæ Germanicæ nationis, cujus præcipue causa agitur, absentiam, ac non magnam cæterorum patrum frequentiam procedere hactenus distulerit, de venerabilium in Christo fratrum et filiorum suorum Moguntini et Trevirensis archiepiscoporum, ac sacri Romani Imperii principum electorum, et complurium ipsius aliarumque provinciarum episcoporum, sub hanc ipsam diem adventu in Domino exsultans, et dignas ipsi omnipotenti Deo agens gratias, firmamque spem concipiens, quam plurimos alios tam ipsius Germaniæ quam aliarum nationum prælatos, et sui officii debito, et hoc exemplo commotos, propediem esse venturos; futuram sessionem ad quadragesimam diem, quæ erit undecima mensis Octobris proximæ sequentis, indicit; et Concilium ipsum in statu in quo reperitur proseguendo, cum in præteritis sessionibus de septem Sacramentis novæ legis in genere, et in specie de Baptismate et Confirmatione definitum fuerit; statuit et decernit, de sanctissimæ Eucharistiæ sacramento, nec non, quod ad reformationem attinet, de reliquis quæ ad facilitiorem et commodiorem prælatorum residentiam pertinent agi et tractari debere. Ac monet et hortatur omnes patres ut interim, Domini nostri Jesu Christi exemplo (1), quantum tamen humana fragilitas patietur, jejuniis et orationibus vacent, ut tandem pla-

(1) Matth. iv.

eatus, qui in sæcula sit benedictus, Deus corda hominum ad veræ suæ fidei agnitionem, et sanctæ matris Ecclesiæ unitatem, ac recte vivendi normam reducere dignetur.

SESSIO DECIMA TERTIA,

QUÆ EST TERTIA SUB JULIO III, PONT. MAX.
celebrata die XI Octob. M. D. LI.

DECRETUM DE SANCTISSIMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Saerosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis, etsi in eum finem, non absque peculiari Spiritus sancti ductu et gubernatione convenit, ut veram et antiquam de Fide et Sacramentis doctrinam exponeret, et ut hæresibus omnibus, et aliis gravissimis incommodis, quibus Dei Ecclesia misere nunc exagitur, et in multas ac varias partes scinditur, remedium afferret; hoc præsertim jam inde a principio in votis habuit, ut stirpitibus convelleret zizania execrabilium errorum et schismatum (1), quæ inimicus homo his nostris calamitosis temporibus in doctrina fidei, usu et cultu saerosanctæ Eucharistiæ superseminavit: quam alioqui Salvator noster in Ecclesia sua tanquam symbolum reliquit ejus unitatis et charitatis, qua Christianos omnes inter se conjunctos et copulatos esse voluit. Itaque

(1) Matth. XIII.

eadem sacrosancta Synodus sanam et sinceram illam de venerabili hoc et divino Eucharistiæ sacramento doctrinam tradens, quam semper catholica Ecclesia ab ipso Jesu Christo Domino nostro et ejus Apostolis erudita, atque a Spiritu sancto, illi omnem veritatem in dies suggerente (1), edocta, retinuit, et ad finem usque sæculi conservabit: omnibus Christi fidelibus interdicit, ne posthac de sanctissima Eucharistia aliter credere, docere, aut prædicare audeant, quam ut est hoc præsentī decreto explicatum atque delinitum.

CAPUT I.

De reali præsentia Domini nostri Jesu Christi in sanctissimo Eucharistiæ sacramento.

Principio docet sancta Synodus, et aperte ac simpliciter profitetur, in almo sanctæ Eucharistiæ sacramento, post panis et vini consecrationem, Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum, atque hominem (2), vere, realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri. Neque enim hæc inter se pugnant, ut ipse Salvator noster semper ad dexteram Patris in cœlis assideat (3), juxta modum existendi naturalem, et ut multis nihilominus aliis in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo (4),

(1) Luc. xii; Joan. xiv et xvi; dist. 2, in princ. vers. Ego rogavi; et infra sess. 22, cap. 1: et supra, sess. 5, cap. 1. — (2) Joan. 1. — (3) Cap. 1, de sum. Trin. supra, sess. 3 in Symbolo; Ephes. 1, Matth. xvi in fin. — (4) Matth. xix; Luc. xviii.

cogitatione per fidem illustrata, assèqui possùmus, et constantissime credere debemus : ita enim majores omnes nostri, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile sacramentum in ultima cœna Redemptorem nostrum instituisse (1), cum post panis vinique benedictionem, se suum ipsius corpus illis præbere, ac suum sanguinem, disertis ac perspicuis verbis testatus est : quæ verba a sanctis Evangelistis commemorata (2), et a divo Paulo postea repetita (3), cum propriam illam et apertissimam significationem præ se ferant secundum quam a patribus intellecta sunt; indignissimum sane flagitium est, ea a quibusdam contentiosis et pravis hominibus ad fictitios et imaginarios tropos, quibus veritas carnis et sanguinis Christi negatur, contra universum Ecclesiæ sensum detorqueri, quæ tanquam columna et firmamentum veritatis (4), hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut satanica, detestata est, grato semper et minore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

CAPUT II.

De ratione institutionis sanctissimi hujus sacramenti.

Ergo Salvator noster, discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, in quo divinitas divini sui erga homines amoris velut effudit,

(1) C. cum Marthæ, de Celcb. Miss. Cl. unica, de Rel. et ven. Sanct. — (2) Matth. xxvi; Marc. xiv; Luc. xxii. — (3) I Cor. xi. — (4) I Tim. iii.

memoriam faciens mirabilium suorum (1); et in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit suamque annuntiare inortem, donec ipse ad iudicandum mundum veniat (2). Sumi autem voluit sacramentum hoc (3), tanquam spirituales animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius qui dixit: Qui manducat me, et ipse vivet propter me (4): et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus præservemur. Pignus præterea id esse voluit futuræ nostræ gloriæ, et perpetuæ felicitatis, adeoque symbolum unius illius corporis cuius ipse caput existit (5), cuique nos tanquam membra, arctissima fidei, spei et charitatis connexionem adstrictos esse voluit, ut idipsum omnes diceremus, nec essent in nobis schismata (6).

CAPUT III.

De excellentia sanctissimæ Eucharistiæ super reliqua Sacramenta.

Commune hoc quidem est sanctissimæ Eucharistiæ cum cæteris sacramentis, symbolum esse rei sacræ (7), et invisibilis gratiæ formam visibilem: verum illud in ea excellens et singulare reperitur, quod reliqua sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent (8), cum quis illis utitur; at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est. Nondum enim

(1) Psalmi. cx. — (2) I Cor. xi; Luc. xxii; c. iteratur, de Cons. dist. 2. — (3) Matth. xxvi. — (4) Joan. vi. — (5) I Cor. iii et xi; Ephes. v; Rom. xii. — (6) I Cor. i. — (7) C. Sacrificium, de Cons. dist. 2. — (8) C. Multi 1, q. 1.

Eucharistiam (1), de manu Domini Apostoli susceperant, cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod præbebat. Et semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri corpus (2), verumque ejus sanguinem, sub panis et vini specie una cum ipsius anima et divinitate existere : sed corpus quidem sub specie panis, et sanguinem sub vini specie, ex vi verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, et sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis et concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit (3), non amplius moriturus, inter se copulantur : divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem. Quapropter verissimum est tantundem sub alterutra specie atque sub utraque contineri (4); totus enim et integer Christus sub panis specie et sub quavis ipsius speciei parte : totus item sub vini specie et sub ejus partibus existit.

CAPUT IV.

De transsubstantiatione.

Quoniam autem Christus Redemptor noster, corpus suum id, quod sub specie panis offerebat (5), vere esse dixit : ideo persuasum semper in Ecclesia

(1) Matth. xxvi; Marc. xiv. — (2) Infra, can. 1. — (3) Rom. vi; c. 6. Semet Christus, c. Iteratur; c. Singuli, et c. Qui manducat, de Cons. dist. 2. — (4) Infr. can. 3, sess. 21. c. 3. Vide Homil. 3 de Pascha, inter eas quæ Eus. Emisseno adscribuntur, et de Cons. dist. 2, c. 35, ubi pars est. — (5) Luc. xxii; Joan. vi; I Cor. xi.

Dei fuit, idque nunc denuo sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis et vini conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi Domini nostri; et totius substantiæ vini in substantiam sanguinis ejus (1). Quæ conversio convenienter et proprie a sancta catholica Ecclesia transsubstantiatio est appellata.

CAPUT V.

De cultu et veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles, pro more in catholica Ecclesia semper recepto, patriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo sacramento in veneratione exhibeant (2). Neque enim ideo minus est adorandum, quod fuerit a Christo Domino, ut sumatur, institutum (3): nam illum eundem Deum præsentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit: Et adorent cum omnes Angeli Dei (4), quem Magi procidentes adoraverunt (5): quem denique in Galilæa ab Apostolis adoratum fuisse Scriptura testatur (6).

Declarat præterea sancta Synodus, pie et religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem (7), ut singulis annis peculiari quodam et

(1) C. Panis; de Cons. dist. 2; c. Cum Marthæ, de Celeb. Miss. infra, can. 2. — (2) Infra, can. 6. — (3) Matth. xxvi. — (4) Psalm. xcvi; Heb. i. — (5) Matth. ii. — (6) Matth. xxviii; Luc. xxiv. — (7) Urbanus papa citatus in Clementina unde Reliq. et ven. Sanct.

festo die præcelsum hoc et venerabile sacramentum singulari veneratione ac solemnitate celebraretur, utque in processionibus reverenter et honorifice illud per vias et loca publica circumferretur (1). Aequissimum est enim sacros aliquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos et iuciores testentur animos erga communem Dominum et Redemptorem pro tam ineffabili et plane divino beneficio, quos mortis ejus victoria et triumphus repræsentatur (2). Atque si equidem oportuit victricem veritatem de mendacio et hæresi triumphum agere, ut ejus adversarii in conspectu tanti splendoris, et in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitatis et fracti tabescant, vel pudore affecti et confusi aliquando resipiscant.

CAPUT VI.

De asservando sacræ Eucharistiæ sacramento, et ad infirmos deferendo.

Consuetudo asservandi in sacrario sanctam Eucharistiam (3) adeo antiqua est, ut eam sæculum etiam Nicæni concilii agnoverit (4). Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad infirmos et in hunc usum diligenter in ecclesiis conservari, præterquam quod cum summa æquitate, et ratione conjunctum est, tum multis in conciliis (5) præceptum invenitur, et ve-

(1) Infra, can. 6. — (2) I Cor. xv; Heb. ii. — (3) Infra, can. 7; c. Sane, de Celeb. Miss. c. Presbyter, de Cons. dist. 2. — (4) Nicæn. i, cap. 13. — (5) Conc. Rhemens. cap. 2. Conc. Lateran. sub Inn. III. cap. 26. G. Præsente, 93 dist. Ancyran. cap. 5; Carth. iv, cap. 77 et 78. Agathens. c. 15, etc.

tustissimo catholicæ Ecclesiæ more est observatum. Quare sancta hæc Synodus retinendum omnino salutare hunc et necessarium morem statuit.

CAPUT VII.

De præparatione, quæ adhibenda est, ut digne quis sacram Eucharistiam percipiat.

Si non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte; certe, quo magis sanctitas et divinitas cœlestis hujus sacramenti viro christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia et sanctitate ad id percipiendum accedat, præsertim cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini (1). Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus præceptum: Probet autem seipsum homo (2). Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur (3), absque præmissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod a Christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessoris (4): quod si necessitate urgente

(1) I Cor. xi; cap. Quid est; c. Et sancta; c. Sicut Judas et c. Timorem, de Cons. dist. 2. — (2) I Cor. ii; c. Qui scelerate; c. Quotidie; et c. Panem, de Cons. dist. 2; c. Omnis qui, cum seq. de Pœn. dist. 1. Palam. — (3) Infra, can. 11. — (4) Infra, ib.

sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

CAPUT VIII.

De usu admirabilis hujus Sacramenti.

Quoad usum autem, recte et sapienter patres nostri tres rationes hoc sanctum sacramentum accipiendi distinxerunt (1). Quosdam enim docuerunt sacramentaliter duntaxat id sumere, ut peccatores; alios tantum spiritualiter, illos nimirum qui voto propositum illum cœlestem panem edentes, fide viva, quæ per dilectionem operatur (2), fructum ejus et utilitatem sentiunt; tertios porro sacramentaliter simul et spiritualiter (3); hi autem sunt qui ita se prius probant et instruunt, ut vestem nuptialem induti, ad divinam hanc mensam accedant (4). In sacramentali autem sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici a sacerdotibus communionem acciperent, sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent (5): qui mos, tanquam ex traditione Apostolica descendens (6), jure ac merito retineri debet. Denum vero paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordiæ Dei nostri, ut omnes et singuli qui christiano nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiæ symbolo jam tandem aliquando conveniant et concordent,

(1) C. Quid est, cum seq. c. Dupliciter, et c. In illo, de Cons. dist. 2, Augustinus contra Donat. sæpe. Prosper in lib. Sentent. — (2) Galat. v. — (3) Infra, can. 8. — (4) Matth. xxii. — (5) C. Relatum; de Cons. dist. 2; infra, can. 10. — (6) Hebr. v et vii.

memoresque tantæ majestatis, et tam eximii amoris Jesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostræ salutis pretium, et carnem suam nobis dedit ad manducandum (1) : hæc sacra mysteria corporis et sanguinis ejus ea fidei constantia et firmitate, ea animi devotione, ea pietate et cultu creplant et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animæ vita, et perpetua sanitas mentis, cujus vigore confortati, ex hujus miseræ peregrinationis itinere ad cœlestem patriam pervenire valeant, eundem panem Angelorum (2), quem modo sub sacris velaminibus edunt, absque ullo velamine manducaturi.

Quoniam autem non est satis veritatem dicere, nisi detegantur, et refellantur errores; placuit sanctæ Synodo hos canones subjungere, ut omnes jam agnita catholica doctrina, intelligant quoque quæ ab illis hæreses caveri vitarique debeant.

DE SACROSANCTO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

CANON I.

Si quis negaverit, in sanctissimæ Eucharistiæ sacramento contineri vere, realiter, et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima, et divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum (3), sed dixerit tantummodo esse in eo ut in signo, vel figura, aut virtute; anathema sit.

(1) Joan. vi; c. Prima; de Cons. dist. 2. — (2) Psal. lxxvii, c. Revera; de Cons. dist. 2. — (3) Supra, cap. 3; Concil. Constantiense.

CANON II.

Si quis dixerit, in sacrosancto Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis et vini, una cum corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi (1); negaveritque mirabilem illam et singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, inane duntaxat speciebus panis et vini, quam quidem conversionem catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat (2); anathema sit.

CANON III.

Si quis negaverit, in venerabili sacramento Eucharistiæ sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri (3); anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, peracta consecratione, in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu, dum sumitur, non autem ante vel post; et in hostiis seu particulis consecratis, quæ post communionem reservantur vel supersunt, non remanere verum corpus Domini (4); anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel

(1) Concil. Constantiense, damnans articulos Joan. Wiclef. — (2) Supra, cap. 4. — (3) Concil. Florent. in Decretis Eugenii ad Armenos; supra, cap. 3; et infra, sess. 21, c. 1 de Comm. — (4) Supra, cap. 3.

ex ea non alios effectus provenire (1); anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, in sancto Eucharistiæ sacramento Christum, unigenitum Dei filium, non esse cultu patriæ, etiam externo, adorandum (2); atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum; neque in processionibus, secundum laudabilem et universalem Ecclesiæ sanctum ritum et consuetudinem, solemniter, circumgestandum; vel non publice, ut adoretur, populo proponendum, et ejus adoratores esse idolatras; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, non licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari (3), sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam, aut non licere ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Christum, in Eucharistia exhibitum spiritualiter tantum manducari, et non etiam sacramentaliter, et realiter (4); anathema sit.

CANON IX.

Si quis negaverit, omnes et singulos (5) Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Pas-

(1) Conc. Florent. *ibid.*; supra, cap. 2. — (2) Supra, cap. 5. — (3) Supra, cap. 6. — (4) Supra, cap. 8. — (5) Infra, sess. 14, can. 8 de Pœnit. Vide infra xx.

chate, ad communicandum, juxta præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; anathema sit.

CANON X.

Si quis dixerit, non licere sacerdoti celebranti seipsum communicare (1); anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum (2); anathema sit. Et ne tantum sacramentum indigne atque ideo in mortem et condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment (3), habita copia confessoris, necessario præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumperit, eo ipso excommunicatus existat,

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Episcopi prudenter moribus caste informandis invigilent: ab eorum correctione non appelletur.

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis, intendens nonnulla statuere quæ ad jurisdictionem pertinent episcoporum, ut, juxta

(1) Supra, cap. 8. — (2) Supra, cap. 7. — (3) Supra, cap. 7.

proximæ sessionis decretum, illi in commissis sibi ecclesiis eo libentius resideant, quo facilius et commodius sibi subjectos regere, et in vitæ ac morum honestate contineri potuerint, illud primum eos admonendos censet, ut se pastores, non percussores esse meminerint (1), atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominantur, sed illos tanquam filios et fratres diligant; elaborentque, ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia (2): cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam austeritas; plus exhortatio, quam comminatio; plus charitas, quam potestas (3). Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit; tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populis salutaris ac necessaria conservetur, et qui correpti fuerint, emendentur; aut, si resipiscere noluerint, cæteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur: cum sit diligentis et pii simul pastoris officium, morbis ovium levia primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad aciora et graviora remedia descendere (4); sin

(1) Tit. i; I Tim. ii; I Petr. v; dist. 45, in princ. dist. 94; c. ult. et dist. 95. C. Esto subjectus: infr. sess. 24, de Reform. cap. 3, et sess. 25, de Reform. cap. 1. — (2) II Tim. ii. — (3) C. Licet nonnunquam, dist. 43, et c. Quod Christus, 23, q. 4. — (4) C. Resecanda, et c. Corripiant, 24, q. 3.

autem nec ea quidem proficiant illis submovendis cæteras saltem oves a contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad evitandas poenas, et episcoporum subterfugienda judicia, querelas et gravamina simulent, et appellationis diffugio iudicis processum impendant, ne remedio, ad innocentiae præsidium instituto (1), ad iniquitatis defensionem abutantur, atque ut huiusmodi eorum calliditati et tergiversationi occurratur, ita statuit et decrevit : In causis visitationis, et correctionis, sive habilitatis et inhabilitatis, nec non criminalibus, ab episcopo, seu illius in spiritualibus vicario generali, ante definitivam sententiam, ab interloquutoria, vel alio quocumque gravamine, non appelletur (2) : neque episcopus seu vicarius appellationi huiusmodi, tanquam frivolæ, deferre teneatur ; sed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis iudice emanata, nec non omni stylo et consuetudine, etiam immemorabili, contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere ; nisi gravamen huiusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit (3) : quibus casibus, sacrorum et antiquorum canonum statuta illibata persistent.

(1) C. Cum speciali, § Porro ; c. Ad nostram, et c. Suggestum, de Appell. — (2) Neque ab ipsa definitiva appellatione suspensiva appellari potest, ut infra, sess. 22, cap. 1 de Reform. et sess. 24, cap. 10 de Reform. — (3) C. Ut debitus, de Appel. cum sim.

CAPUT II.

In criminalibus appellatio ab episcopo, metropolitano aut uni ex vicinioribus committenda.

A sententia episcopi, vel ipsius in spiritualibus vicarii generalis (1), in criminalibus appellationis causa, ubi appellationi locus fuerit, si Apostolica auctoritate in partibus eam committi contigerit, metropolitano, seu illius etiam vicario in spiritualibus generali; aut, si ille aliqua de causa suspectus foret, vel ultra duas legales diœtas distet (2), seu ab ipso appellatum fuerit, uni ex vicinioribus episcopis, seu illorum vicariis, non autem inferioribus iudicibus committatur.

CAPUT III.

Acta primæ instantiæ intra triginta dies dentur gratis reo appellanti.

Reus, ab episcopo, aut ejus vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans, coram iudice ad quem appellavit, acta primæ instantiæ omnino producat: et iudex, nisi illis visis, ad ejus absolutionem minime procedat. Is autem a quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat; alioqui absque illis causa appellationis hujusmodi, prout justitia suaserit, terminetur.

(1) Cap. 2 de Consuet. — (2) C. Statutum, de Rescript. in. 6.

CAPUT IV.

Qua ratione clerici ob gravia delicta sacris exau-
torandi.

Cum vero tam gravia nonnunquam sint delicta ab ecclesiasticis commissa personis (1), ut ob eorum atrocitatem e sacris ordinibus deponendæ, et curiæ sint tradendæ sæculari : in quo secundum sacros canones (2) certus episcoporum numerus requiritur ; quos si omnes adhibere difficile esset (3), debita juris exsecutio differretur : si quando autem intervenire possent, eorum residentia intermittetur ; propterea statuit et decrevit : Episcopo per se seu illius vicarium in spiritualibus generalem, contra clericum, in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depositionem ; et per seipsum etiam ad actualem atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus et gradibus ecclesiasticis, in casibus in quibus aliorum episcoporum præsentia in numero a canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere liceat ; adhibitis tamen et in hoc sibi assistentibus totidem abbatibus usum mitræ et baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate aut diocesi reperiri et commode interesse possint, alioquin aliis personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graves ac juris scientia commendabiles existant.

(1) 3, q. 8, c. Suggesto, et 15, q. 7, c. Felix Episcopus. — (2) Conc. II Hispalensis, c. 6. — (3) Si quis, cum seq. 15, q. 7, c. Degradatio, de Pœn. in 6.

CAPUT V.

Summarie cognoscat episcopus de gratis quibus peccatum remittitur, aut pœna.

Et quoniam per fictas causas, quæ tamen satis probabiles videntur, interdum accidit ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, per quas pœnæ illis episcoporum justa severitate inflictæ aut remittuntur omnino, aut minuuntur; cum non ferendum sit ut mendacium, quod tantopere Deo displicet, non modo ipsum impunitum sit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti (1) : idcirco, ut sequitur, statuit et decrevit : Episcopus apud ecclesiam suam residens, de subreptione et obreptione gratiæ quæ super absolutione alicujus publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere coeperat, aut remissione pœnæ ad quam criminosus per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per seipsum, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat; ipsamque gratiam, post quam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constiterit (2), non admittat.

CAPUT VI.

Non citetur personaliter episcopus, nisi depositionis aut privationis causa.

Quoniam vero subditi episcopo, tametsi jure correpti fuerint (3), magnopere tamen eum odisse, et

(1) Exod. xxiii; Levit. xix; Proverb. vi, x, xii et xix, c. Si quis dixerit, cum seq. et c. Nemo peritorum, 11, q. 3. — (2) C. Super litteris, et c. Cum dilecta, de Rescr. — (3) C. Sunt nonnulli, 2, q. 7.

tanquam injuria affecti sint, falsa illi crimina ob-
jicere solent; ut, quoquo pacto possint, ei mole-
stiam exhibeant, cujus vexationis timor plerumquo
illum ad inquirenda et punienda eorum delicta se-
gniore reddit: ideirco, ne is magno et Ecclesiæ
incommodo gregem sibi creditum relinquere, ac
non sine episcopalis dignitatis diminutione vagari
cogatur, ita statuit et decrevit: Episcopus, nisi ob
causam ex qua deponendus sive privandus veniret,
etiam si ex officio, aut per inquisitionem, seu de-
nuntiationem, vel accusationem, sive alio quovis
modo procedatur, ut personaliter compareat, ne-
quaquam citetur, vel moneatur (1).

CAPUT VII.

Qualitates testium contra episcopum describuntur.

Testes in causa criminali, ad informationem, ve
indicia, seu alias in causa principali contra episco-
pum, nisi testes, et bonæ conversationis, existi-
mationis et famæ fuerint, non recipiantur (2); et
si odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depo-
suerint, gravibus poenis mulcentur.

CAPUT VIII.

Graves episcoporum causæ a Pontifice Maximo co-
gnoscantur.

Causæ episcoporum, cum pro criminis ob-
jecti qualitate comparere debeant, coram Ponti-

(1) Infr. sess. 24, cap. 3 de Reform. — (2) C. Ac-
cusatio quoque; c. Accusatio Episcoporum; c. Tes-
tes 2, q. 7, et c. ult. 2, q. 3. Conc. Rom. sub Sylves-

fice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur (1).

DECRETUM

Prorogationis definitionis quatuor articulorum de sacramento Eucharistiæ, et salvi conductus Protestantibus dandi.

Eadem sancta Synodus errores omnes qui super hoc sanctissimo Sacramento repullularunt, tanquam vepres ex agro Dominico evellere, ac omnium fidelium saluti prospicere cupiens, quotidianis precibus Deo omnipotenti pie oblatis, inter alios ad hoc sacramentum pertinentes articulos, diligentissima veritatis catholicæ inquisitione tractatos, plurimis accuratissimisque pro rerum gravitate disputationibus habitis, cognitis quoque præstantissimorum theologorum sententiis, hos etiam tractabat : An necessarium sit ad salutem, et divino jure præceptum, ut singuli Christi fideles sub utraque specie ipsum venerabile sacramentum accipiant. Et : Num minus sumat, qui sub altera, quam qui sub utraque communicat. Et : An erraverit sancta mater Ecclesia, laicos, et non celebrantes sacerdotes, sub panis specie duntaxat communicando. Et : An parvuli etiam communicandi sint. Sed quoniam ex nobilissima Germaniæ provincia ii qui se Protestantes nominant, super his ipsis articulis, antequam definiantur, audiri a sancta Synodo cupiunt, et eam ob causam fi-

tro I, juxt. Anacleti Papæ epist. 2, et Carthag. II, c. 6; Carthag. IV, c. 96, et Sixti III epist. 3, cap. 2.

(1) Conc. Sard. c. 3; c. Ad abolendum, de Hæret. et infr. sess. 24, cap. 5 de Reform.

dem publicam ab illa postularunt, ut ipsis tuto huc venire, et in hac urbe commorari, ac libere coram Synodo dicere, atque proponere quæ senserint, et postea, cum libuerit, recedere liceat : sancta ipsa Synodus, licet magno desiderio eorum adventum multos antea menses expectarit, tamen ut pia mater, quæ ingemiscit et parturit, summo opere id desiderans ac laborans, ut in iis qui christiano nomine censentur nulla sint schismata, sed quemadmodum eundem omnes Deum et Redemptorem agnoscunt, ita idem dicant, idem credant, idem sapiant, confidens Dei misericordia, et sperans fore ut illi in sanctissimam et salutarem unius fidei, spei charitatisque coneordiam redigantur, libenter eis in hac re morem gerens, securitatem et fidem, ut petierunt, publicam, quam salvum conductum vocant, quod ad se pertinet, ejus, qui infra scriptus erit, tenoris, dedit atque concessit : et eorum causa definitionem illorum articulorum ad secundam sessionem distulit ; quam, ut illi commodè ei interesse possint, in diem festum Conversionis D. Pauli, qui erit vigesima quinta die mensis Januarii anni sequentis, indixit. Illudque præterea statuit, ut in eadem sessione de sacrificio Missæ agatur, propter magnam atrinquo rei connexionem ; interea sessione proxima de Pœnitentiæ et Extremæ Uctionis sacramentis tractandum. Illam autem diem festo D. Catharinæ virginis et martyris, qui erit vigesima quinta Novembris, habendam esse decrevit, simulque, ut in utraque materiam reformationis prosequatur.

SALVUS CONDUCTUS DATUS PROTESTANTIBUS.

Sacrosancta generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis, omnibus et singulis, sive ecclesiasticis sive sæcularibus personis universæ Germaniæ, cujuscunque gradus, status, conditionis, qualitatis, sint, quæ ad œcumenicum hoc et generale Concilium accedere voluerint, ut de iis rebus quæ in ipsa Synodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere et tractare, ac ad ipsum œcumenicum Concilium libere et tuto venire, et in eo manere et commorari, ac articulos, quot illis videbitur, tam scripto quam verbo, offerre, proponere, et cum patribus, sive iis qui ab ipsa sancta Synodo delecti fuerint, conferre, et absque ullis conviciis et contumeliis disputare, nec non, quando illis placuerit, recedere possint et valeant, publicam fidem, et plenam securitatem, quam saluum conductum appellant, cum omnibus et singulis clausulis et decretis necessariis et opportunis, etiam si specialiter et non per verba generalia exprimi deberent, quæ pro expressis haberi voluit, quantum ad ipsam sanctam Synodum spectat, concedit. Placuit præterea sanctæ Synodo, ut, si pro majori libertate ac securitate eorum, certos tam pro commissis quam pro committendis per eos delictis, judices eis deputari cupiant, illos sibi benevolos nominent, etiam si delicta ipsa quantumcumque enormia ac hæresim sapientia fuerint.

SESSIO DECIMA QUARTA,

QUÆ EST QUARTA SUB JULIO III, PONT. MAX.

celebrata die 25 Novemb. M. D. LI.

De sanctissimis Pœnitentiæ et Extremæ Uctionis sacramentis.

DOCTRINA DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis. Quamvis in decreto de justificatione (1) multus fuerit de Pœnitentiæ sacramento, propter locorum cognitionem, necessaria quadam ratione sermo interpositus : tanta nihilominus circa illud nostra hac ætate diversorum errorum est multitudo, ut non parum publicæ utilitatis retulerit, de eo exactiorem et pleniorẽ definitionem tradidisse, in qua demonstratis et convulsis, Spiritus sancti præsidio, universis erroribus, catholica veritas perspicua et illustris fieret ; quam nunc sancta hæc Synodus christianis omnibus perpetuo servandam proponit.

CAPUT I.

De necessitate et institutione sacramenti Pœnitentiæ.

Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut justitiam in Baptismo, ipsius beneficio et gratia, susceptam constanter tuerentur ; non fuisset

(1) Supra, sess. 6, c. 14 de Justificatione.

opus aliud ab ipso Baptismo sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit signum nostrum (1); illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese postea in peccati servitutem et dæmonis potestatem tradidissent, sacramentum videlicet Pœnitentiæ, quo lapsis post Baptismum beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidem pœnitentia universis hominibus qui se mortali aliquo peccato inquinassent, quovis tempore ad gratiam et justitiam assequendam necessaria (2), illis etiam qui Baptismi sacramento abhi petivissent, ut, perversitate abjecta et emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio et pio animi dolore detestarentur. Unde Propheta ait : Convertimini, et agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris : et non erit vobis in ruinam iniquitas (3). Dominus etiam dixit : Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis (4). Et princeps Apostolorum Petrus peccatoribus Baptismo initiandis pœnitentiam commendans, dicebat : Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum (5). Porro nec ante adventum Christi pœnitentia erat sacramentum, nec est post adventum illius cuiquam ante Baptismum. Dominus autem sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus, insufflavit in discipulos suos (6), dicens : Accipite Spiritum sanctum : quorum

(1) Infra, can. 1 de Pœnit. ; Psalm. cii ; Ephes. ii. — (2) Supra, sess. 5, cap. 14 de Justif. ; Conc. Cabilon. sub Vitaliano II, c. 8. — (3) Ezech. xviii. — (4) Luc. xiii. — (5) Act. ii ; c. Agunt ; et c. Proprie. de Cons. dist. 4. — (6) Joan. xx ; Matth. xvi ; c. Ut constitueretur, 50 dist. et infra, c. 8 in fin. et can. 3.

remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, et verbis tam perspicuis, potestatem remittendi et retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis et eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum consensus semper intellexit. Et Novatianos, remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Ecclesia catholica tanquam hæreticos explosit atque condemnavit (1). Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum sancta hæc Synodus probans et recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, et Christi Evangelium annuntiandi, contra Injussmodi sacramenti institutionem falso detorquent.

CAPUT II.

De differentia sacramenti Pœnitentiæ et Baptismi.

Cæterum hoc sacramentum multis rationibus a Baptismo differre dignoscitur (2): nam præterquam quod materia et forma quibus Sacramenti essentia perficitur, longissime dissidet, constat certe Baptismi ministrum judicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de iis qui foris sunt judicare (3)? Secus est de domesticis fidei, quos

(1) Euseb. Casariens. Hist. Eccl. lib. 6, c. 38; Cypr. contra Novat. — (2) Supra, sess. 6, de Justif. cap. 14, et infra, can. 2 — (3) I Cor. v, in fin. cap. Multi, 2, q. 1; c. Gaudemus de Divor.

Christus Dominus lavacro Baptismi sui corporis membra semel effecit (1) : nam hos, si se postea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito Baptismo abluī, cum id in Ecclesia catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal, tanquam reos, sisti voluit ; ut per sacerdotum sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari. Alius est præterea Baptismi, alius Pœnitentiæ fructus. Per Baptismum enim Christum induentes (2), nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam et integram peccatorum omnium remissionem consequentes : ad quam tamen novitatem et integritatem per sacramentum Pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus et laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus, ut merito Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus a sanctis Patribus dictus fuerit. Est autem hoc sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.

CAPUT III

De partibus et fructu hujus Sacramenti.

Docet præterea sancta Synodus sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse : Ego te absolvo, etc., quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur : ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque ad

(1) 1 Cor. xii, b. ; c. Verbum, de Pœnit. distinct.
 -- (2) Galat. iii.

ipsius sacramenti administrationem sunt necessaria. Sunt autem quasi materia hujus sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio et satisfactio (1). Qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamque et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur. Sane vero res et effectus hujus sacramenti, quantum ad ejus vim et efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, et cum devotione hoc sacramentum percipientibus, conscientiæ pax ac serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet. Hæc de partibus et effectu hujus sacramenti sancta Synodus tradens, simul eorum sententias damnat qui Pœnitentiæ partes incussos conscientiæ terrores, et fidem esse contendunt.

CAPUT IV.

De Contritione.

Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet (2), animi dolor ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius; et in homine post Baptismum lapsa ita denuo præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, et voto præstandi reliqua, conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta

(1) Supra, sess. 6, de Justif. cap. 14; et infra, can. 4.

— (2) Supra, sess. 6 de Justif. cap. 6 et 14.

Synodus, nanc contritionem, non solum cessationem a peccato (1), et vitæ novæ propositum et inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud : Projicite a vobis omnes iniquitates vestras in quibus prævaricati estis ; et facite vobis cornu novum et spiritum novum (2). Et certe, qui illos sanctorum clamores consideraverit : Tibi soli peccavi, et malum coram te feci (3) ; Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum (4) ; Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ (5) ; et alios hujus generis ; facile intelliget eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, et ingenti peccatorum detestatione manasse. Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur ; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero contritionem imperfectam, quæ Alitritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ et pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, declarat, non solum non facere hominem hypocritam et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, et Spiritus sancti impulsu, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine sacramento Pœnitentiæ per se ad justifica-

(1) Infra, can. 5. — (2) Ezech. xviii. — (3) Psalm. l.; c. Et venit ; de Pœnit. dist. 1 ; c. Totam, de Pœnit. dist. 3. — (4) Psalm. vi. — (5) Isai. xxxviii.

tionem perducere peccatorum nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandum disponit. Hoc enim timore utiliter concessi Ninivitæ, ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus pœnitentiam egerunt, et misericórdiam a Domino impetrarunt (1). Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint sacramentum Pœnitentiæ, absque bono motu suscipientium, gratiam conferre : quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit. Sed et falso docent contritionem esse extortam et coactam, non liberam et voluntariam.

CAPUT V.

De Confessione.

Ex institutione sacramenti Pœnitentiæ jam explicata (2), universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, et omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam existere ; quia Dominus noster Jesus Christus, e terris (3) ascensurus ad cœlos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit tanquam præsides et judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur in quæ Christi fideles ceciderint, quo, pro potestate clavium remissionis aut retentionis peccatorum, sententiam pronuntient. Constat enim (4) sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere

(1) Jon. iii ; Matth. xii ; c. Quamobrem, de Pœn. dist. 1. — (2) Luc. v et xvii ; Jac. v ; I Joan. 1 ; infra, can. 6. — (3) Joan. xx ; Matth. xvi ; c. Verbum, de Pœnit. dist. 1. et c. Adhuc, de Pœnit. dist. 3. — (4) Hieron, exponens illud Eccles. x : *Si mordeat serpens in silentio.*

non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat et non potius in specie ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent (1). Ex his colligitur (2) oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri, etiam si occultissima illa sint, et tantum adversus duo ultima Decalogi præcepta (3) commissa, quæ nonnunquam animum gravis sanciant, et periculosiora sunt iis quæ in manifesto admittuntur. Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, et in quæ frequentius labimur (4), quanquam recte et utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt. Verum, cum universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios (5) et Dei inimicos reddant, necesse est omnium etiam veniam, cum aperta et verecunda confessione, a Deo querere. Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata Christi fideles confiteri student, procul dubio omnia divinæ misericordiæ ignoscenda exponunt: qui vero secus faciunt, et scienter aliqua retinent nihil divinæ bonitati per sacerdotem remittendum proponunt: si enim erubescat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat (6). Col-

(1) An tamen per litteras seu internuntium, consule Bullam Clementis VIII *Sacratissimus*, 1602. --

(2) *Infra*, can. 6. — (3) *Deuter.* v. — (4) *Supra*, sess. 6, can. 23; c. *Adhuc*, et c. *De quotidianis*, de Pœnit. dist. 3. — (5) *Ephes.* ii. — (6) *Hieron.* dicto loco.

figitur præterea, etiam eas circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant, quod sine illis peccata ipsa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec iudicibus innotescant; et fieri nequeat ut de gravitate criminum recte censere possint, et pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere; unde alienum a ratione est docere circumstantias has ab hominibus otiosis excogitatas fuisse, aut unam tantum circumstantiam confitendam esse, nempe peccasse in fratrem. Sed et impium est confessionem quæ hac ratione fieri præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam illam conscientiarum appellare: constat enim nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi, quam ut postquam quisque diligentius se excusserit, et conscientie suæ sinus omnes et latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum et Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine (1). Ipsa vero huiusmodi confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia gravis quidem videri posset, nisi tot tantisque commodis et consolationibus levaretur, quæ omnibus digne ad hoc sacramentum accedentibus, per absolutionem certissime conferuntur. Cæterum, quoad modum confitendi secreto apud solum sacerdotem, etsi Christus non vetuerit quin aliquis in vindictam suorum scelerum, et sui humi-

(1) Psalm. XVIII.

liationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiae offensae ædificationem, delicta sua publice confiteri possit: non est tamen hoc divino præcepto mandatum: nec satis consulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Unde cum a sanctissimis et antiquissimis Patribus (1), magno unanimique consensu, secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est, et modo etiam utitur, fuerit semper commendata; manifeste refellitur inanis eorum calumnia qui eam a divino mandato alienam, et inventum humanum esse, atque a patribus in concilio Lateranensi congregatis initium habuisse (2), docere non verentur: neque enim per Lateranense concilium Ecclesia statuit ut Christi fideles confiterentur (3), quod jure divino necessarium et institutum esse intellexerat; sed ut præceptum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur. Unde jam in universa Ecclesia, cum ingenti animarum fidelium fructu, observatur mos ille salutaris confitendi, sacro illo et maxime acceptabili tempore Quadragesimæ: quem morem hæc sancta Synodus maxime probat et amplectitur, tanquam pium et merito retinendum.

CAPUT VI.

De ministro hujus Sacramenti, et absolutione.

Circa ministrum autem hujus sacramenti, declarat sancta Synodus falsas esse, et a veritate Evange-

(1) Conc. Cabilon. c. 33. — (2) Infra, cap. 8 et 14.
— (3) Vide infra, xx.

lii penitus alienas, doctrinas omnes (1), quæ ad alios quosvis homines, præter episcopos et sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt, putantes verba illa Domini : Quæcumque alligaveritis super terram, erunt alligata et in cœlo; et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlo (2); et : Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt (3), ad omnes Christi fideles indifferenter et promiscue, contra institutionem hujus sacramenti ita fuisse dicta (4), ut quivis potestatem habeat remittendi peccata publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit, secreta verò per spontaneam confessionem cuicumque factam. Docet quoque etiam sacerdotes qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus sancti, in ordinatione collatam, tanquam Christi ministros, functionem remittendi peccata exercere, eosque prave sentire qui in malis sacerdotibus hanc potestatem non esse contendunt. Quamvis autem absolutio sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio (5); tamen non est solum nudum ministerium; vel annuntiandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata; sed ad instar actus judicialis (6), quo ab ipso, velut a iudice, sententia pronuntiatur : atque ideo non debet pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut, etiamsi nulla illi adsit contritio, aut sacerdoti animus serio agend et vere absolvendi desit, putet tamen se, propter suam

(1) Infra, can. 19. — (2) Matth. xvi et xvin. — (3) Joan. xx. — (4) Supra, sess. 7, de Sacrament. can. 10. — (5) C. Secundum Ecclesiæ, 19 dist. et c. Non nocet. l. q. 1. — (6) Infra, can. 9.

solam fidem, vere et coram Deo esse absolutum : nec enim fides sine pœnitentiæ remissionem ullam peccatorum præstaret ; nec is esset nisi salutis suæ negligentissimus, qui sacerdotem joco se absolventem cognosceret, et non alium serio agentem sedulo requireret.

CAPUT VII.

De casum reservatione.

Quoniam igitur natura et ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos duntaxat feratur ; persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, et verissimum esse S. nodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert in quem ordinariam aut subdelegatam non habet jurisdictionem (1). Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis patribus nostris visum est, ut atrociora quædam et graviora crimina non a quibusvis, sed a summis duntaxat sacerdotibus (2), absolverentur : unde (3) merito Pontifices maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quando omnia, quæ a Deo sunt (4), ordinata sunt, quin hoc idem episcopis omnibus in sua cuique diœcesi (5), in ædifica-

(1) C. Si episc. de Pœnit. in 6. — (2) Cyprian. in epist. quæ incipit, *Ingemiscere*, et in epist. cujus initium, *Miror* ; Origenes, Homil. 10 in Gen. — (3) C. Si quis suadente, 17, q. 4 ; c. Ita quorundam, de Judæis ; c. Conquesti, de Sent. excom., c. Quicumque, eo tit. in 6 ; c. 2, eodem tit. in Clem., et c. Etsi domini, de Pœnit. in Extrav. com. cum sim. — (4) Rom. xiii. — (5) Infra. sess. 24, cap. 6 de Reform.

tionem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa quibus excommunicationis censura annexa est. Ilanc autem delictorum reservationem, consonum est divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Veruntamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit ut nulla sit reservatio in articulo mortis (1) : atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint : extra quem articulum, sacerdotes eum nihil possint in casibus reservatis, id enim pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores et legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant (2).

CAPUT VIII.

De Satisfactionis necessitate et fructu.

Demum, quoad satisfactionem, quæ ex omnibus pœnitentiæ partibus, quemadmodum a patribus nostris christiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita una maxime nostra ætate, summo pietatis prætextu, impugnatur ab iis qui speciem pietatis habent, virtutem autem ejus abnegarunt : sancta Synodus declarat, falsum omnino esse, et a verbo

(1) C. Felicis, de Pœnis, in 6 ; c. Pastoralis, § Præterea, de Off. ord. Clement. Cupientes, de Pœnis ; c. Inter cunctas, § Duos, de pr. in Extrav. comm. Cœlest. epist. 2, c. 2 et 4 ; Conc. Carthag. cap. 76 ; Toletan. cap. 11 et 12. — (2) Quos casus superiores regularium reservare possint, vide in Decreto Clementis VIII incip. *Sanctissimus* 26 maii 1593.

Dei alienum, culpam a Domino nunquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur (1). Perspicua enim et illustra in sacris Litteris exempla reperiuntur, quibus, præter divinam traditionem, hic error quam manifestissime revincitur (2). Sane et divinæ justitiæ ratio exigere videtur ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui semel a peccati et dæmonis servitute liberati, et accepto Spiritus sancti dono, scienter templum Dei violare (3) et Spiritum sanctum contristare (4) non formidaverint. Et divinam clementiam decet, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut, occasione accepta, peccata leviora putantes, velut injuriæ et contumeliosi Spiritui sancto (5), in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die iræ (6). Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, et quasi freno quodam coercent hæc satisfactoriæ pœnæ, cantioresque et vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, et vitiosos habitus male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt. Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit (7) ad amovendam imminentem a Domino pœnam (8), quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod, dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Chri-

(1) Supra, sess. 6, c. 14, et can. 30 de Justificatione, infra, can. 12. — (2) Gen. iii; II Reg. xii; Num. xii et xx. — (3) I Cor. iii. — (4) Ephes. iv. — (5) Heb. x. — (6) Rom. ii; Jac. v. — (7) Ezech. xxxiii; Jonæ iii; Jer. iii, xviii et xxv. — (8) Isa. xxx; Eccli. xvii; Matth. iii, iv, xi et xviii cum sim.

sto Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit (1), ex quo omnis nostra sufficientia est (2), conformes efficiamur, certissimam quoque inde arrham habentes, quod, si compatimur, et conglorificabimur (3). Neque vero ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exsolvimus, ut non sit per Christum Jesum: nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante qui nos confortat, omnia possumus (4): ita non habet homo unde gloriatur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est (5), in quo vivimus, in quo mereamur, in quo satisfacimus (6), facientes fructus dignos pœnitentiæ (7), qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, et per illum acceptantur a Patre. Debeant ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggererit, pro qualitate criminum et pœnitentium facultate, salutare et convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, et infirmitatis medicamentum sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam et castigationem: nam claves sacerdotum non ad sol-

(1) Rom. v. I Joan. ii. in princ. — (2) II Cor. iii. — (3) Rom. viii. — (4) II Cor. iii; Philip. iv; I Cor. i in fine. — (5) II Cor. x. in fin. Gal. vi. — (6) Act. xvi. — (7) Matth. iii et iv; Luc. iii, x, xvii; c. Tempora, cum multis seq. 26, q. 7, c; de Pœnitentibus, de Cons. dist. 3; Conc. Carthag. iii, cap. 31; et Conc. Carthagin. iv, cap. 74; Conc. Cabillonens. c. 34 et 38; Conc. Afric. c. 9.

vendum duntaxat, sed et ad ligandum (1) concessas, etiam antiqui Patres et credunt et docent; nec propterea existimarunt sacramentum Pœnitentiæ esse forum iræ vel pœnarum, sicut nemo unquam catholiciens sensit, ex hujusmodi nostris satisfactionibus vim meriti et satisfactionis Domini nostri Jesu Christi vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui (2): quod dum novatores intelligere volunt, ita optimam pœnitentiam novam vitam esse docent, ut omnem satisfactionis vim et usum tollant.

CAPUT IX.

De operibus Satisfactionis.

Docet præterea tantam esse divinæ munificentiae largitatem, ut non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam, quod in maximum amoris argumentum est (3), temporalibus flagellis a Deo inflictis, et a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.

DOCTRINA DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Visum est autem sanctæ Synodo, præcedenti doctrinæ de Pœnitentia adjungere ea quæ sequuntur de sacramento Extremæ Unctionis: quod non modo Pœnitentiæ, sed et totius christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativum existimatum est a Patribus. Primum itaque, circa illius

(1) Matth. XVI et Joan. X. supr. cap. 1 in fin. et infr. can. 3 et ult. de Pœnit. — (2) Infr. can. 13. — (3) C. Sunt plures, in fin. de Pœnit. dist. 3.

institutionem, declarat et docet, quod elementissimus Redemptor noster (1), qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum (2), quemadmodum auxilia maxima in sacramentis aliis præparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint; ita Extremæ Uctionis sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, munivit; nam etsi adversarius noster (3) occasiones per omnem vitam quærat et caplet, ut devorare animas nostras quoquo modo possit, nullum tamen tempus est quo vehementius ille omnes suæ versutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, et a fiducia etiam, si possit (4), divinæ misericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ prospicit.

CAPUT I.

De institutione sacramenti Extremæ Uctionis.

Instituta est autem sacra hæc Uctio infirmorum, tanquam vere et proprie sacramentum Novi Testamenti, a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatam (5), per Jacobum autem apostolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatam ac promulgatam. Infirmatur, inquit, quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: et oratio fidei salvabit infirmum: et alleviabit eum Dominus; et

(1) Infra, can. 1. de sacram. Extremæ Uctionis.
— (2) Ephes. vi. — (3) I Petr. v; c. Nulli dubium, 3, q. 1. — (4) Gen. iii, et infra, c. 2 in fin. — (5) Marc. vi.

si in peccatis sit, dimittentur ei (1). Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium ministrum, et effectum hujus salutaris sacramenti. Intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab episcopo benedictum; nam unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat, formam deinde esse illa verba: Per istam unctionem, etc.

CAPUT II.

De effectu hujus Sacramenti.

Res porro et effectus hujus sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei salvabit infirmum; et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit, dimittentur ei (2): res (3) etenim hæc gratia est Spiritus sancti: cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit; et ægroti animam alleviat et confirmat, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus sublevatus, et morbi incommoda ac labores levius fert; et tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit (4); et sanitatem corporis interdum, ubi salutem animæ expedierit, consequitur.

CAPUT III.

De ministro hujus Sacramenti, et tempore quo dar debeat.

Jam vero, quod attinet ad præscriptionem eorum qui et suscipere et ministrare hoc sacramentum de-

(1) Jacob. v; c. Presbyteros, pal. 93 dist. c. 1, § de sacra unctione; Conc. Cabillon., cap. 48; Innoc. I. Ep. 1, cap. 8. — (2) Jacob. v. — (3) Infra, can. 2 de Sacram. Extremæ Unct. — (4) Genes. iii.

hent; haud obscure fuit illud etiam in verbis prædictis traditum; nam et ostenditur illic proprios huius sacramenti ministros esse Ecclesiæ presbyteros, quo nomine, eo loco, non ætate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt, sed aut episcopi, aut sacerdotes (1) ab ipsis rite ordinati, per impositionem manuum presbyterii (2). Declaratur etiam esse hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur: unde et sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod si infirmi post susceptam hanc unctionem convalescerint, iterum huius sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi sunt qui, contra tam apertam et dilucidam apostoli Jacobi sententiam (3), docent hanc unctionem vel figmentum esse humanum, vel ritum a Patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promissionem gratiæ habentem; et qui illam jam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum duntaxat in primitiva Ecclesia referenda esset; et qui dicunt ritum et usum, quem sancta Romana Ecclesia in huius sacramenti administratione observat, Jacobi apostoli sententiæ repugnare (4), atque ideo a alium commutandum esse; et denique, qui hanc extremam unctionem a fidelibus sine peccato contemni posse affirmant: hæc enim omnia manifestissime pugnant cum perspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profecto Ecclesia Romana, aliarum omnium

(1) C. Illud superfluum, 95 dist. et infra, can. ult.

— (2) I Tim. iv; c. Ecce ego, § Presbyteri, dist. 95.

— (3) Jac. v. — (4) Infra, can. 3 de Sacramento Ext. unction.

mater et magistra (1), aliud in hac administranda Unctione quantum ad ea quæ hujus sacramenti substantiam perficiunt, observat quam quod beatus Jacobus præscripsit. Neque vero tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere et ipsius Spiritus sancti injuria esse posset.

Hæc sunt quæ de Pœnitentiæ et Extremæ Unctionis sacramentis hæc sancta œcumenica Synodus profitetur et docet, atque omnibus Christi fidelibus credenda et tenenda proponit. Sequentes autem Canones inviolabiliter servandos esse tradit, et asserentes contrarium perpetuo damnat et anathematizat.

DE SANCTISSIMO PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

CANON I.

Si quis dixerit, in catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse vere et proprie sacramentum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, a Christo Domino nostro institutum (2); anathema sit.

CANON II.

Si quis sacramenta confundens, ipsum Baptismum Pœnitentiæ sacramentum esse dixerit (3), quasi hæc duo sacramenta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non recte secundam post naufragium tabulam (4) appellari; anathema sit.

(1) C. Non decet. 12 dist. ; cap. 2 in fin. de Sum. Trin. et c. fin. de For. compet. — (2) Supra, cap. 1 de Pœnit. — (3) Supra, c. 1. — (4) Cap. Secunda post naufragium, de Pœnitent. dist. 1.

CANON III.

Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris, Accipite Spiritum sanctum: quorum remisieritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt (1), non esse intelligenda de potestate remittendi et retinendi peccata in sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia catholica ab initio semper intellexit; detorserit autem, contra institutionem hujus sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium; anathema sit.

CANON IV.

Si quis negaverit, ad integram et perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente (2), quasi materiam sacramenti Pœnitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem et Satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur; aut dixerit duas tantum esse Pœnitentiæ partes, terrores scilicet incensus conscientiæ, agnito peccato, et fidem conceptam ex Evangelio, vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata; anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, eam Contritionem quæ paratur per discussionem, collectionem et detestationem peccatorum (3), qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ (4), ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, et æternæ damnationis

(1) Joan. xxi. Matth. xvi; supra, c. 1; et sess. 6, de Justific. can. 14. — (2) Supra, cap. 3 de Pœnit. — (3) Supra, cap. 4, de Pœnit. — (4) Isa. xxxviii, d.

incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum et utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam et magis peccatorem; demum illam esse dolorem coactum, et non liberum ac voluntarium; anathema sit.

CANON VI.

Si quis negaverit Confessionem sacramentalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino (1); aut dixerit modum secreto confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia catholica ab initio semper observavit et observat, alienum esse ab institutione et mandato Christi, et inventum esse humanum; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, in sacramento Pœnitentiæ (2) ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia et singula peccata mortalia quorum memoria cum debita et diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta et quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta (3), et circumstantias quæ peccati speciem mutant; sed eam Confessionem tantum esse utilem ad erudiendum et consolandum pœnitentem, et olim observatam fuisse tantum ad satisfactionem canonicam impendendam; aut dixerit eos qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordiæ ignoscendum, aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema sit.

(1) Supra, cap. 5 de Pœn. Clemens I in epist. 1 ad Jacobum; Conc. Cabillon. c. 8. — (2) Supra, cap. 5. — (3) Deut. v.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem (1), et traditionem humanam a piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes et singulos utriusque sexus Christi fideles, juxta magni concilii Lateranensis constitutionem (2), semel in anno, et ob id suadendum esse Christi fidelibus ut non confiteantur tempore Quadragesimæ; anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem sacerdotis non esse actum judicialem (3), sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum; aut sacerdos non serio, sed joco absolvat; aut dixerit non requiri confessionem pœnitentis, ut sacerdos ipsum absolvere possit; anathema sit.

CANON X.

Si quis dixerit, sacerdotes qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi et solvendi non habere (4); aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus et singulis Christi fidelibus esse dictum: Quæcûmque ligaveritis super terram, erunt soluta et in cœlo (5); et quæcûmque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlo, et: Quorum remisistis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt (6): quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata;

(1) Supra, cap. 5. — (2) Vide infra, xx. — (3) Supra, c. 6 in fin. — (4) Supra, cap. 1 et cap. 6 de Pœnit. — (5) Matth. xvi et xviii. — (6) Joan. xx.

publica quidem per correptionem duntaxat, si correptus acquieverit; secreta vero, per spontaneam Confessionem; anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, episcopos non habere jus reservandi sibi casus (1), nisi quoad externam politionem; atque ideo casuum reservationem non prohibere quominus sacerdos a reservatis vere absolvat; anathema sit.

CANON XII.

Si quis dixerit, totam poenam simul cum culpa remitti semper a Deo (2), satisfactionemque poenitentium non esse aliam quam fidem, qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, pro peccatis, quoad poenam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri poenis ab eo inflictis (3), et patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jeuniis, orationibus, eleemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus; atque ideo optimam Poenitentiam esse tantum novam vitam; anathema sit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, satisfactiones quibus poenitentes per Christum Jesum peccata redimunt, non esse cultus Dei (4), sed traditiones hominum, doctrinam de

(1) Supra, c. 7, c. Si episc. de Poenit. in 6, c. De cætero, et c. De Monialibus, de Sent. excom. cum sim. — (2) Supra, c. 8 de Poenit. — (3) Supra, c. 8 et 9. — (4) Supra, c. 8.

gratia, et verum Dei cultum, atque ipsum benelictum mortis Christi obscurantes; anathema sit.

CANON XV.

Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse datas tantum ad solvendum, non etiam ad ligandum (1); et propterea sacerdotes, dum imponunt poenas confitentibus, agere contra finem clavium et contra institutionem Christi; et fictionem esse quod, virtute clavium, sublata poena æterna, poena temporalis plerumque exsolvenda remaneat; anathema sit.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

CANON I.

Si quis dixerit, Extremam Unctionem non esse vere et proprie sacramentum a Christo Domino nostro institutum (2), et a beato Jacobo apostolo promulgatum (3); sed ritum tantum acceptum a Patribus aut figmentum humanum; anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, sacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos (4); sed jam cessasse, quasi olim tantum fuerit gratia curationum; anathema sit.

CANON III.

Siquis dixerit, Extremæ Unctionis ritum (5), et usum quem observat sancta Romana Ecclesia, repu-

(1) Supra, c. 1 et c. 8 in fin. de Pœnit. — (2) Supra, de hoc sacramento, in princ. et cap. 1. — (3) Marc. vi; Jac. v. — (4) Supra, c. 2 de hoc sacramento. — (5) Supra, cap. ult. Conc. Cabillon. cap. 48.

gnare sententiæ beati Jacobi apostoli (1), ideoque eum mutandum, posseque a Christianis absque peccato contemni; anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, presbyteros Ecclesiæ (2), quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate; ob idque proprium Extremæ Uctionis ministrum non esse solum sacerdotem; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

PROCEMIUM.

Episcoporum munus est subditos, præsertim ad animarum curam constitutos, admonere officii sui.

Cum proprie episcoporum munus sit subditorum omnium vitia redarguere (3); hoc illis præcipue cavendum erit, ne clerici, præsertim ad animarum curam constituti, criminosi sint, neve inhonestam vitam, ipsis conviventibus, ducant: nam si eos pravis et corruptis moribus esse permittant, quo pacto laicos de ipsorum vitiis redarguent qui uno ab eis sermone convinci possent, quod clericos ipsis patiantur esse deteriores (4)? Qua etiam libertate laicos corripere poterunt sacerdotes, cum tacite sibi ipsi respondeant eadem se admisisse quæ corripiunt (5)? Mone-

(1) Jac. v. — (2) D. c. ult. Jac. v. — (3) Sic præfatur fere Concilium ix Toletanum; supra, sess. 6, de Reform. cap. 3. — (4) I Cor. ix; c. Quid autem 8, q. 1. — (5) Cap. ult. 23 dist.; c. Una tantum, 26 dist.; c. Sicut ii, § Necesse, pal. 45, dist.; c. In sa

bunt propterea episcopi suos clericos, in quocunque ordine fuerint, ut conversatione, sermone et scientia commisso sibi Dei populo præcant (1); memores ejus quod scriptum est: Sancti estote, quia et ego sanctus sum (2). Et juxta Apostoli vocem (3): Nemini dent ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium eorum: sed in omnibus exhibeant se sicut ministros Dei; ne illud prophetæ dictum impleatur in eis: Sacerdotes Dei contaminant sancta, et reprobant legem (4). Ut autem ipsi episcopi id liberius exsequi, ac quoquam prætextu desuper impediri nequeant; eadem sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legato et nuntiis, hos qui sequuntur Canones statuendos et decernendos duxit.

CAPUT I.

Si prohibiti ascendero ad Ordines, ascendant, si interdicti, si suspensi, puniantur.

Cum honestius ac tutius sit subjecto, debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deservire, quam cum præpositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem; ei cui ascensus ad sacros Ordines a suo prælato, ex quacunque causa, etiam ob occultum crimen quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus; aut qui a suis ordinibus, seu gradibus vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius prælati

cerdotibus, 61 dist. et c. Proposuisti, 83 dist. Levit. xi: I Petr. i.

(1) Sess. 22, c. 1 de Reform. — (2) Levit. xix. — (3) II Cor. vi in princ. — (4) Ezech. xxii; Sophon. iii.

voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, aut ad priores ordines, gradus et dignitates, sive honores, restitutio suffragetur.

CAPUT II.

Si episcopus quoscumque Ordines contulerit sibi non subdito, etiam familiari, sine expresso proprii praelati consensu, uterque decretæ pænæ subjaceat.

Et, quoniam nonnulli episcopi ecclesiarum quæ in partibus infidelium consistunt, clero carentes, et populo christiano, cum fere vagabundi sint, et permanentem sedem non habeant, non quæ Jesu Christi, sed alienas oves, in scio proprio pastore, quærentes (1), dum per hanc sanctam Synodum se pontificalia officia in alterius diœcesis, nisi de loci Ordinarii expressa licentia, et in personas eidem Ordinario subjectas tantum exercere prohibitos vident, in legis fraudem et contemptum, quasi episcopalem cathedram in loco nullius diœcesis sua temeritate eligunt; et quoscumque ad se venientes, etiamsi suorum episcoporum seu praelatorum litteras commendatitias non habeant, clericali charactere insignire, et ad sacros etiam presbyteratus Ordines promovere præsumunt: quo plerumque fit ut minus idonei, et rudes ac ignari, et qui a suo episcopo tanquam inhabiles et indigni rejecti fuerint, ordinati, nec divina officia peragere, nec ecclesiastica sacramenta recte valeant ministrare: Nemo episcoporum qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius diœcesis, etiam exempto,

(1) Infra, cap. 8: supra, sess. 6, c. 5 de Reform.

aut aliquo monasterio cujusvis ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatæ suæ, absque sui proprii prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis (1), ad aliquos sacros aut minores Ordines, vel primam tonsuram promovere seu ordinare valeat. Contrafaciens ab exercitio pontificalium per annum : taliter vero promotus ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi.

CAPUT III.

Episcopus suos clericos ab alio male promotos suspendere potest, si minus idoneos repererit.

Episcopus quoscumque suos clericos (2), præsertim in sacris constitutos, absque suo præcedenti examine, et commendatiliis litteris, quacumque auctoritate promotos, licet tanquam habiles ab eo a quo ordinati sunt, probatos, quos tamen ad divina officia celebranda, seu ecclesiastica sacramenta ministranda minus idoneos et capaces repererit ; a susceptorum Ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, suspendere, et illis, ne in altari, aut aliquo ordine ministrent, interdicere possit.

1) Supr. sess. 6. c. 5 de Reform. et infr. sess. 23, cap. 3, 8 et 10 de Reform. Cone. Nic. 1. cap. 15; Cone. Aurelianens. III, cap. 13; Cone. vi Maguntiens. c. 14; c. 1. 21, q. 2; c. 1 cum seqq. de temp. ord. in 6. — (2) Supra, cap. proxim. et infra, sess. 23 de Reform. c. 8.

CAPUT IV.

Nullus clericus eximatur a correctione episcopi, etiam extra visitationem.

Omnes ecclesiarum prælati (1), qui ad corrigendos subditorum excessus diligenter intendere debent, et a quibus nullus clericus per hujus sanctæ Synodi statuta, cujusvis privilegii prætextu, tutus censetur quo minus juxta canonicas sanctiones visitari, puniri et corrigi possit; si in ecclesiis suis resederint, quoscunque sæculares clericos, qualitercumque exemptos, qui alias suæ jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus et delictis, quoties et quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tanquam ad hoc Apostolicæ Sedis delegati, corrigendi et castigandi facultatem habeant (2): quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordis, quæ suos tantum obligent auctores, ipsis clericis, ac eorum consanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, et aliis quibuscumque, ipsorum exemptorum contumelatione et intuitu minime suffragantibus.

CAPUT V.

Conservatorum jurisdictio certis finibus concluditur

Insuper, cum nonnulli qui, sub prætextu quod super bonis et rebus ac juribus suis diversæ eis injuriæ ac molestiæ inferantur, certos judices per lit-

(1) Supra, c. 1, et sess. 6, de Reform. c. 3; c. Irrefragabili, in princ. de off. Ordin. — (2) Supra, sess. 6, c. 4 de Reform. et infra, sess. 24, de Reform. c. 5.

teras conservatorias deputari obtinent (1), qui illos a molestiis et injuriis hujusmodi tueantur ac defendant, et in possessione, seu quasi, bonorum, rerum ac jurium suorum manu teneant et conservent, nec super illis eos molestari permittant; ejusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem in reprobum sensum detorqueant: idcirco nemini omnino, cujuscumque dignitatis et conditionis sit, etiamsi capitulum fuerit, conservatoriæ litteræ (2), cum quibuscumque clausulis aut decretis, quorumcumque judicium deputatione, quoemque etiam alio prætextu aut colore concessæ, suffragentur ad hoc, ut coram suo episcopo, sive alio superiore ordinario, in criminalibus et mixtis causis accusari, et conveniri, ac contra eum inquiri et procedi non possit: aut quo minus, si qua jura ei ex cessione competierint, super illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam causis, si ipse actor exstiterit, aliquem ei apud suos conservatores judices, in judicium trahere minime liceat. Quod si in iis causis in quibus ipse reus fuerit contigerit, ut electus ab eo conservator ab actore suspectus esse dicatur; aut si qua inter ipsos judices, conservatorem et Ordinarium, controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, super suspicione aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum. Familiaribus vero ejus, qui hujusmodi litteris conservatoriis tueri

(1) Cap. 1, et c. ult. de off. deleg. — (2) Paulus V, Const. *Religiosorum*, 1607, religiosos coram superioribus vel conservatoribus conveniendos esse declarat.

se solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus duntaxat, si tamen illi propriis ejus sumptibus vixerint. Nemo etiam similium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit. Non liceat quoque conservatoribus judicibus ullum habere tribunal erectum. In causis vero mercedum, aut miserabilium personarum, hujus sanctæ Synodi super hoc decretum (1) in suo robore permaneat. Universitates autem generales ac collegia doctorum seu scholarium, et regularia loca, nec non hospitalia actu hospitalitatem servantia, ac universitatum, collegiorum, locorum et hospitalium hujusmodi personæ, in præsentī canone minime comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, et esse intelligantur.

CAPUT VI.

Pœna decernitur in clericos qui in sacris constituti, aut beneficia possidentes, decenti sui ordinis veste non utuntur.

Quia vero, etsi habitus non facit monachum (2), oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre (3), ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant; tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam dignitatem et honorem clericalem parvi pendentes, vestes (4) etiam deferant publice laicales, pedes in

(1) Supra. sess. 7, c. 14 de Reform. — (2) C. Porrectum et c. Ex parte de regul. — (3) Conc. viii Maliscon. c. 5, c. ult. 41 dist. Vide constit. Sixti V. *Cum Sacrosanctam et Pastoralem*, 1589. — (4) 21, q. 4 per totam; Conc. Constantiens. ult. sess. 43, de Vit. et Hon. Cler.

diversis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus : propterea omnes ecclesiasticæ personæ, quantuncunque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si, postquam ab episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorum ordini et dignitati congruentem, et juxta ipsius episcopi ordinationem et mandatum non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio, et beneficio, ac fructibus, redditibus et proventibus ipsorum beneficiorum, nec non, si semel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum et beneficiorum hujusmodi coerceri possint et debeant, constitutionem Clementis V, in concilio Viennensi editam, quæ incipit *Quoniam* (1), innovando et ampliando.

CAPUT VII.

Voluntarii homicidæ nunquam, casuales quomodo ordinandi.

Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum (2) et per insidias, ab altari avelli debeat, quia sua voluntate homicidium perpetraverit (3); etiam si crimen id (4) nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum

(1) Vide infr. xxi. — (2) Exod. xxi; c. 1, de Homic. — (3) Extendit illud ad abortum procurantes Bulla Sixti V *Effrenatam*, 1588, quam ad fœtum animatum restrinxit Gregorius XIV per Bullam *Sedes Apostolica*, 1591. — (6) C. Inquisitionis, de accus. et c. Cum non ab homine de Jud.

fuert, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferri liceat; sed omni ordine ac beneficio et officio ecclesiastico perpetuo carcat. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu (1), vel vi vim repellendo, ut qui se a morte defenderet, fuisse commissum narretur; quam ob causam etiam ad sacrorum Ordinum et altaris ministerium, et beneficia quæcumque ac dignitates, jure quodammodo dispensatio debeatur; committatur loci Ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniorepiscopo; qui non nisi causa cognita, et probatis precibus ac narratis, nec aliter, dispensare possit.

CAPUT VIII.

Nulli alienos clericos ex privilegio punire liceat.

Præterea quia nonnulli (2), quorum etiam aliqui veri sunt pastores ac proprias oves habent, alienis etiam ovibus præesse quærunt, et ita alienis subditis quandoque intendunt, ut suorum curam negligant; quicumque, etiam episcopali præditus dignitate, qui alienos subditos puniendi privilegium habuerit, contra clericos sibi non subditos (3), præsertim in sacris constitutos, quorumcunque etiam atrocium criminum reos, nisi cum proprii ipsorum clericorum episcopi, si apud ecclesiam suam resederit, aut personæ ab ipso episcopo deputandæ inter-

(1) C. Studeat, 50 dist. et c. Significasti. de Homic.
— (2) Supra, cap. 2; et sess. 6, cap. ult. de Reform.
— (3) Conc. Magunt. sub Arnulpho imperatore, cap. 14 et 15.

ventu nequaquam procedere debeat : alias processus, et inde secuta quæcumque, viribus omnino careant.

CAPUT IX.

Beneficia unius diœcesis nullo prætextu uniantur beneficiis alterius.

Et, quia jure optimo distinctæ fuerint diœceses et parochiæ (1), ac unicuique gregi proprii attributi pastores, et inferiorum ecclesiarum rectores, qui suarum quisque ovium curam habeant, ut ordo ecclesiasticus non confundatur, aut una et eadem ecclesia duarum quodammodo diœcesum fiat, non sine gravi eorum incommodo qui illi subditi fuerint : beneficia unius diœcesis, etiam si parochiales ecclesiæ, vicariæ perpetuæ, aut simplicia beneficia seu præstimonialia, aut præstimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum aut numerum beneficiatorum, aut alia quacunque de causa, alterius diœcesis beneficio, aut monasterio, seu collegio vel loco etiam pio perpetuo non uniantur (2) ; decretum hujus sanctæ Synodi super hujusmodi unionibus in hoc declarando.

CAPUT X.

Regularia beneficia regularibus conferantur.

Regularia beneficia (3), in titulum regularibus professis provideri consueta, cum per obitum, aut

(1) A Dionysio papa in can. Ecclesias, 13, q. 1; c. Pastoralis, de his quæ fiunt a Prælat. Conc. 1 Constantinop. c. 2, infra sess. 24, de Reform. c. 13 in fin. et c. 17. — (2) Supra, sess. 7, c. 6 et 7; et infra, sess. 24 de Reform. c. 13 et 15. — (3) C. Cum de beneficio, de præb. in 6; et infra, sess. ult. c. 21 circa med. de Regul. et Mon.

resignationem, vel alias illa in titulum obtinentis vacare contigerit, religiosi tantum illius ordinis, vel iis qui habitum omnino suscipere et professionem emittere teneantur, et non aliis, ne vestem lino lanaque contextam induant (1), conferantur.

CAPUT XI.

Translati ad alium ordinem in clauistro sub obedientia maneant, et beneficiorum sæcularium incapaces existant.

Quia vero regulares, de uno ad alium ordinem translati (2), facile a suo superiore licentiam staudi extra monasterium obtinere solent, ex quo vagandi et apostatandi occasio tribuitur; nemo, cujuscumque ordinis prælatus (3) vel superior, vigore cujusvis facultatis, aliquem ad habitum et professionem admittere possit, nisi ut in ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui superioris obedientia in clauistro perpetuo maneat; ac taliter translatus, etiam si canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata, omnino incapax existat.

CAPUT XII.

Nemo nisi ex fundatione, vel dotatione, jus patronatus obtineat.

Nemo etiam cujusvis dignitatis ecclesiasticæ (4) vel sæcularis, quacunque ratione, nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit e

(1) Deut. xxi; c. Cum causam, de elect. et c. Quidam de Apost.; c. In nova, 16, q. 7. — (2) Additio ad c. 27 Concilii Agathensis. — (3) Indulta et privilegia huic cap. adversantia antiquat Pius V, Const. *Quæcumque*, 1569. — (4) Sess. 25, cap. 9 de Reform.

construxerit, seu jam erectam, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis et patrimonialibus bonis competenter dotaverit; jus patronatus (1) impetrare aut obtinere possit aut debeat. In casu autem foundationis, aut dotationis hujusmodi institutio episcopo, et non alteri inferiori reservetur.

CAPUT XIII.

Præsentatio fiat Ordinario, alias præsentatio et institutio sit nulla.

Non liceat præterea patrono cujusvis privilegii prætextu (2) aliquem ad beneficia sui juris patronatus, nisi episcopo loci ordinario, ad quem provisio seu institutio ipsius beneficii, cessante privilegio, jure pertineret, quoquo modo præsentare; alias præsentatio ac institutio forsitan secutæ, nullæ sint et esse intelligantur.

CAPUT XIV.

Tractandum deinceps de Missa, Ordine, et Reformatione.

Declarat præterea sancta Synodus in futura sessione, quam ad XXV diem Januarii subsequentis anni M. D. LII, habendam esse jam decrevit, una cum sacrificio Missæ agendum, et tractandum etiam esse de sacramento Ordinis et proseguendam esse materiam Reformationis.

(1) C. Piæ mentis, cum seq. 16, q. 7; et c. Nobis, de jur. patron. et infra. sess. ult. c. 9 de Reform. in princip. — (2) Infra, sess. 25 de Reform. c. 9; c. Illud, et c. Relatum, de jur. patron. Conc. Magunt. temp. Arnulphi, c. 4, Conc. Salegunstadiense, c. 13.

SESSIO DECIMA QUINTA

QUÆ EST QUINTA SUB JULIO III, PONT. MAX.

celebrata die XXV januarii M. D. LII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Cum ex eo quod proximis sessionibus decretum fuit, sancta hæc et universalis Synodus per hos dies accuratissime diligentissimeque tractaverit ea quæ ad sanctissimum Missæ sacrificium et ad sacramentum Ordinis spectant, ut hodierna sessione, quemadmodum Spiritus sanctus suggessisset, decreta de his rebus, et quatuor præterea articulos ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum pertinentes, in hanc tandem sessionem dilatos publicaret : atque interim affuturos esse putaverit ad hoc sacrosanctum Concilium eos qui Protestantes se vocant; quorum causa eorum publicationem articulorum distulerat; et ut libere ac sine cunctatione ulla huc venirent, fidem eis publicam, sive saluum conductum (1) concesserat; tamen, cum illi nondum venerint, et eorum nomine supplicatum huic sanctæ Synodo fuerit, ut publicatio quæ hodierno die facienda fuerat, in sequentem sessionem differatur, certa spe allata affuturos eos esse omnino multo ante illam sessionem, salvo conductu amplioris formæ interim accepto : eadem sancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, iisdem legato et nuntiis præsidentibus, nihil magis optans quam ex præstantissima natione Germanica omnes de reli-

(1) Supra, sess. 13.

gione dissensiones et schismata tollere, ac ejus quieti, paci otioque consulere; parata ipsos, si venerint, et humaniter excipere, et benigne audire, confidensque eos non fidei catholicæ pertinaciter oppugnandæ, sed veritatis cognoscendæ studio esse venturos, et, ut evangelicæ veritatis studiosos decet, sanctæ matris Ecclesiæ decretis ac disciplinæ ad extremum esse acquieturos: sequentem sessionem ad edenda et publicanda ea quæ supra commemorata sunt, in diem festum sancti Josephi, qui erit die XIX mensis martii, distulit, ut illi satis temporis et spatii habeant, non solum ad veniendum, verum etiam ad ea quæ voluerint, antequam in dies veniat, proponenda. Quibus ut omnem diutius cunctandi causam adimat, fidem publicam, sive salvum conductum, ejus qui recitabitur tenoris et sententiæ, libenter dat et concedit. Interea vero de Matrimonii sacramento agendum, et de eo, præter superiorum decretorum publicationem, definiendum esse, eadem sessione statuit et decernit, et proseguendam esse materiam Reformationis.

SALVUS CONDUCTUS PROTESTANTIBUS DATUS.

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ legato et nuntiis, inhærendo salvo conductui in penultima sessione dato, et illum juxta tenorem infra scriptum ampliando, universis fidem facit, quod omnibus et singulis sacerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militarihus, popularibus, et aliis qui-

buscumque viris, cujuscumque status et conditionis aut qualitatis existant, Germanicæ provinciæ et nationis, civitatibus et aliis locis ejusdem, et omnibus aliis ecclesiasticis et sæcularibus, præsertim Augustanæ Confessionis personis, qui aut quæ una cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient aut mittentur, ac profecturi sunt aut huc usque venerunt, quocumque nomine censeantur aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem, et plenissimam verissimamque securitatem, quam salvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam, veniendi, ibidemque manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipsa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, et omnia quæcumque ipsis libuerit, ac articulos quoslibet tam scripto quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis sacris, et beatorum Patrum verbis, sentiis et rationibus declarandi, adstruendi, et persuadendi, et, si opus fuerit, etiam ad objecta Concilii generalis respondendi, et cum iis qui a Concilio delecti fuerint disputandi christiane, aut charitative absque omni impedimento, conferendi, opprobriis, conviciis ac contumeliis penitus semotis; et signanter, quod causæ controversæ, secundum sacram Scripturam et Apostolorum traditiones, probata concilia, catholicæ Ecclesiæ consensum, et sanctorum Patrum auctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur (1) : illo etiam addito, ut religionis prætextu aut delictorum circa eam com-

(1) Supra. sess. 5, in princ.

missorum aut committendorum minime puniantur, impertitur, ac omnino concedit : sic etiam, ut propter illorum præsentiam, neque in itinere, aut quocumque locorum eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo cessetur : et ut, his peractis, vel non peractis, quandocumque ipsis libnerit, aut majorum suorum mandato et assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla remittentia, et occasione, aut mora, salvis rebus eorum, et suorum pariter honore, et personis vice versa, possint juxta beneplacitum libere et secure redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati absque dolo et fraude provideatur. Vult etiam sancta Synodus in hac publica fide, salvoque conductu, omnes quas-cumque clausulas includi ac contineri, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena, efficaci et sufficienti securitate, in eundo, stando et redeundo, necessariae et opportuna fuerint. Illud etiam ad majorem securitatem, et pacis ac conciliationis bonum, exprimens, quod si quispiam, aut illorum aliqui, sive in itinere, Tridentum veniendo, sive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint aut commiserint quo posset hujus fidei publicæ et assecurationis beneficium eis concessum annullari aut cassari : vult et concedit, ut in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis duntaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, cum emenda sufficienti, per partem ipsius Synodi merito approbanda et laudanda, mox puniantur : illorum assecurationis forma, conditionibus et modis omnino

manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut, si quisquam, vel aliqui ex ipsa Synodo, sive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquid enorme, quod absit, egerint aut commiserint quo posset hujus fidei publicæ et assecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo duntaxat, et non ab aliis, condigna animadversione et emenda sufficienti, per partem dominorum Germanorum Augustanæ Confessionis, tunc hic præsentium, merito laudanda et approbanda, mox puniantur : præsentii assecurationis forma, conditionibus et modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipsa Synodus, quod liceat ipsis ambasciatoribus, omnibus et singulis, toties quotiescunque opportunum fuerit, seu necessarium, ad auram capiendam exire de civitate Tridentina, et reverti ad eandem, nec non nuntium vel nuntios suos ad quæcunque loca pro suis necessariis negotiis ordinandis libere mittere, seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum et destinatum suscipere toties quoties eis videbitur expedire ; ita quod aliqui, vel aliquis, per deputandos Concilii socientur qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem salvus conductus et securitates stare ac durare debent et a tempore et per tempus quo in ipsius Synodi et suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, et usque ad Tridentum perducî, ac toto tempore mansionis eorum ibidem, et rursus, post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cum ipsi petierint, aut Concilium, habita hujusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, a Tridento usque in

quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo favente, restituet, dolo et fraude prorsus exclusis. Quæquidem omnia pro universis et singulis Christi fidelibus, pro omnibus principibus, tam ecclesiasticis quam sæcularibus quibuscunque, atque omnibus aliis ecclesiasticis et sæcularibus personis, cujuscunque status et conditionis existant, aut quocunque nomine conseantur, inviolabiliter observanda esse promittit, et bona fide spondet.

Insuper, omni fraude et dolo exclusis, vera et bona fide promittit, ipsam Synodum nullam vel manifeste vel occulte occasionem quæsituram, aut aliquam auctoritatem, potentiam, jure vel statuto, privilegio legum vel canonum, aut quorumcunque conciliorum, præsertim Constantiensis (1) et Senensis, quacunque forma verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicæ et plenissimæ assecurationis, ac publicæ et liberæ audientię, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præjudicium quovis modo usuram, aut quencunque nti permissuram : quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod si sancta Synodus, aut aliquis ex ea, vel suis, cujuscunque conditionis, vel status, aut præminentię existens præscriptæ assecurationis et salvi conductus formam et modum in quocunque puncto vel clausula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens ; et sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, et ipsorum arbitrio merito approbanda et landanda, habeant ipsam Synodum, et habere poterunt, incidisse in omnes poenas quas jure divino et humano, aut consuetudine, hujusmodi

(1) Conc. Constantiens. sess. 19, in cap. *Quod non obstantibus salvis conductibus.*

salvorum conductum violatores incurrere possunt, absque omni excusatione, aut quavis in hac parte contradictione.

SESSIO DECIMA SEXTA

QUÆ EST SEXTA ET ULTIMA SUB JULIO III, PONT. MAX.
celebrata die xxviii aprilis M. D. LI.

DECRETUM SUSPENSIONIS CONCILII.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea reverendissimis dominis Sebastiano, archiepiscopo Sipontino, et Aloysio, episcopo Veronensi, Apostolicis nuntiis, tam eorum proprio quam reverendissimi et illustrissimi domini Marcelli, tit. S. Marcelli sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, Crescentii, legati, ob adversam ejus gravissimam valetudinem absentis, nomine, non dubitat Christianis omnibus patere hoc Concilium œcumenicum Tridentinum primo a Paulo fel. rec. convocatum et collectum fuisse; deinde a sanctissimo domino nostro Julio III, efflagitante Carolo V, augustissimo imperatore, ea præcipue de causa fuisse restitutum, ut religionem in multis orbis partibus, et præsertim in Germania, in diversas opiniones miserabiliter distractam, in statum pristinum revocaret; abusus et mores Christianorum corruptissimos emendaret; eumque ad hoc agendum quamplurimi patres, nulla laborum suorum periculorumque habita ratione, e diversis regionibus alacriter confluiscent; resque

streune, magno fidelium concursu, feliciterque procederet, ac spes esset non levis illos Germanos, qui eas novitates excitant, in Concilium venturos, et sic animatos ut veris Ecclesiæ rationibus unanimiter acquiescerent; lux denique quædam rebus affulsisse videretur; caputque attollere inciperet profligata antea et afflicta respublica christiana: ii repente tumultus, ea bella hostis generis humani versutia exarserunt, ut Concilium velut hære, ac suum cursum interrumpere satis incommodè cogeretur, spesque omnis ulterioris progressus hoc in tempore tolleretur; tantumque aberat ut sancta Synodus Christianorum malis et incommodis mederetur, ut multorum mentes, præter sui animi sententiam, irritaret potius quam placaret. Cum igitur ipsa sancta Synodus omnia, et præcipue Germaniam, armis ardere et discordiis videret, omnes fere episcopos Germanos, præsertim principes electores, suis consultum ecclesiis, e Concilio abiisse: decrevit tantæ necessitati non reluctari, et ad meliora tempora rejicere; ut patres, quod eis nunc agere non licet, suis ovibus prospectum ad suas ecclesias regredi valerent; ne diutius utrobique inutili otio conterantur. Atque ita, quoniam sic temporum conditio tulit, hujus œcumenici Concilii Tridentini progressum per biennium suspendendum fore decernit, prout præsentis decreto suspendit; ea tamen lege, ut, si citius pacata res sit, ac tranquillitas pristina revertatur, quod sperat Dei optimi maximi beneficio non longo fore spatio futurum, ipsius Concilii progressus eodemmet tempore suam vim, firmitatem vigoremque habere censeatur. Sin autem, quod

Deus avertat, peracto biennio prædicta legitima impedimenta non fuerint submota, cum primum cessaverint, talis suspensio eo ipso sublata esse intelligatur, ac suus vigor et robur Concilio sit restitutum, et esse intelligatur, sine alia nova Concilii convocatione, accedente ad hoc decretum consensu et auctoritate Sanctitatis suæ, et sanctæ Sedis Apostolicæ.

Interea tamen eadem sancta Synodus exhortatur omnes principes christianos, et omnes prælatos, ut observent, et respective, quatenus ad eos spectat, observare faciant in suis regnis, dominiis et ecclesiis, omnia et singula quæ per hoc sacrum œcumenicum Concilium fuerunt hæctenus statuta et decreta.

BULLA

CELEBRATIONIS CONCILII TRIDENTINI

SUB PIO IV, PONT. MAX.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.

Ad Ecclesiæ regimen, licet tanto oneri impares,
sola Dei dignatione vocati, statim circumferentes
mentis oculos per omnes reipublicæ christianæ par-
tes, cernentesque, non sine magno horrore, quam
longe lateque pestis hæresum et schismatis perva-
sisset, et quanta christiani populi mores correctione
indigerent; in eam curam et cogitationem, pro su-
scepti muneris officio, incumbere cœpimus, quem-
admodum ipsas hæreses extirpare, tantumque et
tam perniciosum schisma tollere, moresque adeo
corruptos et depravatos emendare possemus. Cum
autem intelligeremus, ad hæc sananda mala aptissi-
mum esse remedium quod sancta hæc Sedes adhi-
bere consuevisset, œcumenici generalisque Concilii,
ejus congregandi, et, Deo juvante, celebrandi con-
siliū cœpimus. Indictum illud quidem antea fuit
a fel. rec. Paulo III, et ejus successore Julio, præ-
decessoribus nostris, sed variis de causis sæpius
impeditum et interpellatum, perfici non potuit. Si-
quidem Paulus (1) cum id primo in urbem Mantuam,
deinde Vincentiam indixisset, quasdam ob causas,

(1) Supra in prima Bulla.

in litteris ejus expressas, id primo suspendit, postea Tridentum transtulit. Deinde cum quibusdam de causis ibi quoque ejus celebrandi tempus dilatum fuisset, tandem suspensione sublata, in eadem civitate Tridentina inchoatum fuit. Verum sessionibus aliquot habitis, et nonnullis decretis factis, ipsum se postea Concilium, aliquibus de causis, accedente etiam Sedis Apostolicæ auctoritate, Bononiam transtulit (1). Julius autem, qui ei successit, in eandem civitatem Tridentinam id revocavit : quo quidem tempore facta alia quædam decreta sunt ; sed cum novi in propinquis Germaniæ locis tumultus excitati fuissent, et bellum in Italia et Gallia gravissimum exarsisset, rursus Concilium suspensum et dilatum fuit (2), annitente nimirum humani generis hoste, aliasque ex aliis difficultates et impedimenta obijente, ut tantum Ecclesiæ commodum, quod prorsus auferre non poterat, saltem quam diutissime retardaret. Quantopere vero interea auctæ fuerint et multiplicatæ, ac propagatæ hæreses, quantopere schisma creverit, sine maximo animi dolore nec meminisse possumus, nec referre. Sed tandem pius et misericors Dominus, qui nunquam ita irascitur ut misericordiæ obliviscatur (3), regibus et principibus christianis pacem et unanimiorem donare dignatus est. Qua nos occasione oblata, maximam in spem venimus, ipsius misericordia freti, fore ut his tantis quoque Ecclesiæ malis eadem Concilii via finis imponatur. Nos itaque ad schisma hæresesque tollendas, ad corrigendos et reformandos mores, ad

(1) Suprà, sess. 2. — (2) Sess. 11, cum seq. — (3) Habac. iii.

pacem inter christianos principes conservandam, celebrationem ejus non esse duximus diutius differendam. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus deliberatione matura, factis etiam consilii nostri certioribus charissimis in Christo filiis nostris Ferdinando Romanorum imperatore electo, et aliis regibus atque principibus, quos quidem, sicut de eorum summa pietate et sapientia nobis pollicebamur, paratissimos ad ipsius Concilii celebrationem adjuvandam invenimus, ad Dei omnipotentis laudem, honorem et gloriam, atque universalis Ecclesiæ utilitatem, de eorundem fratrum nostrorum consilio et assensu, sacrum œcumenicum et generale Concilium, ex auctoritate ejusdem Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum, qua nos quoque in terris fungimur (1), freti et subnixi, in civitate Tridentina, ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicæ proxime futurum indicimus, et ibi celebrandum, sublata suspensione quacumque, statuimus atque decernimus. Quocirca venerabiles fratres nostros, omnibus ex locis, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, cæterosque quibus in concilio generali sedere et sententiam dicere, jure communi, vel ex privilegio, vel ex antiqua consuetudine licet, vehementer in Domino hortamur et moneamus, atque etiam districte præcipiendo mandamus, in

(1) Matth. xvi; c. Quanto, de transl. Episc.; c. un. Ut eccl. benef.; c. Ad. Apostolic. § Pen. de re jud. in 6; c. 1 De hom. eod. Pelagius II, in 1 Epist. circa princ.

virtute sanctæ obedientiæ, in vi quoque juramenti quod præstiterunt, et sub pœnis quas in eos qui ad concilia generalia convenire neglexerint, sacris sciunt esse Canonibus constitutas (1), ut ad Concilium ibi celebrandum conveniant intra eam diem, nisi forte impedimento fuerint legitimo præpediti: quod tamen impedimentum per legitimos procuratores Synodo probare debebunt. Mouemus præterea omnes et singulos quorum interest interesseve poterit, ut in Concilio adesse ne negligent. Charissimos vero in Christo filios nostros, Romanorum imperatorem electum, cæterosque reges et principes, quos optandum sane esset Concilio interesse posse; hortamur et rogamus, ut, si ipsi Concilio interesse non potuerint, al oratores suos, prudentes, graves et pios viros utique mittant, qui ipsorum nomine illi intersint, curentque diligenter pro sua pietate ut ex eorum regnis atque dominiis prælati sine recusatione ac mora, tam necessario tempore, Deo et Ecclesiæ officium suum præstent: eosdem etiam curaturos esse minime dubitantes, ut per ipsorum regna et dominia tutum ac liberum iter prælati eorumque familiaribus, comitibus, et aliis omnibus ad Concilium euntibus, et ab illo redeuntibus pateat, benigneque ac comiter omnibus in locis recipiantur atque tractentur, sicut, quod ad nos attinet, ipsi quoque curabimus, qui nihil omnino prætermittere decrevimus, quod ad tam pium et salutare opus perficiendum, a nobis in hoc loco constitutis, præstari possit; nihil, ut Deus scit, quærentes aliud,

(1) Conc. Carthag. III. c. 43, infra sess. 24, c. 2 in fin. de Reform.

nihil propositum habentes in hoc Concilio celebrando, nisi honorem ipsius Dei, dispersarum ovium reductionem ac salutem, et perpetuam christianæ reipublicæ tranquillitatem ac quietem. Ut vero hæ litteræ, et quæ in eis continentur, ad omnium quorum oportet notitiam perveniant, nec quisquam ea excusatione uti possit quod illa ignoraverit, præsertim cum non ad omnes quos de his litteris certiores fieri oporteret, tutus forsitan pateat aditus; volumus et mandamus ut in basilica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut Missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam clara voce a curiæ nostræ cursoribus seu notariis aliquibus publicis recitentur; et postquam recitatæ fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariæ Apostolicæ, et in loco solito Campi Floræ affigantur; ibique, quo legi et omnibus innotescere possint, aliquandiu relinquantur: cum autem inde amovebuntur, earum exempla in eisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem et affixionem, omnes et singulos qui his litteris comprehenduntur, post duos menses a die publicationis et affixionis earum, volumus perinde adstrictos et obligatos esse, ac si ipsismet illæ coram editæ et lectæ fuissent. Transumptis quoque earum quæ manu publici alicujus notarii scripta subscriptæ, et sigillo et subscriptione alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, munita fuerint, ut sine dubitatione ulla fides habeatur, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ indictionis, statuti, decreti, præcepti,

admonitionis et adhortationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. D. LX, in kal. decembr. Pontificatus nostri anno primo.

Antonius FLOREDELLUS.
BARENGUS.

SACROSANCTI ŒCUMENICI
ET GENERALIS
CONCILII TRIDENTINI

SESSIO DECIMA SEPTIMA,
QUÆ EST PRIMA SUB PIO IV, PONT. MAX.
Celebrata die XVIII jan. M. D. LXII.

DECRETUM DE CELEBRANDO CONCILIO.

Placetne vobis ad laudem et gloriam sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum et exaltationem fidei et religionis christianæ, sacrum œcumenicum et generale Concilium Tridentinum, in Spiritu sancto legitime congregatum, ab hodierno die, qui est XVII mensis januarii anni a nativitate Domini M. D. LXI Cathedræ Romanæ B. Petri, Apostolorum principis, consecrato, sublata quacunque suspensione, juxta formam et tenorem litterarum sanctissimi domini nostri Pii IV, pont. max. celebrari, et in eo ea, debito servato ordine (1), tractari quæ proponentibus legatis ac præsidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram atque christianam pacem conciliandam apta et donea ipsi sanctæ Synodo videbuntur? *Responderunt*: Placet.

(1) Infra, sess. 24 et 25, c. 21 de Reform.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS

Placetne vobis, proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse feria quinta post secundam dominicam Quadragesimæ, quæ erit die XXVI mensis februarii? *Responderunt* : Placet.

SESSIO DECIMA OCTAVA

QUÆ EST SECUNDA SUB PIO IV, PONT. MAX.

Celebrata die XXVI febr. M. D. LXII.

DECRETUM DE LIBRORUM DELECTU, ET OMNIBUS AD CONCILIUM FIDE PEBLICA INVITANDIS.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, non humanis quidem viribus confisa, sed Domini nostri Jesu Christi, qui os et sapientiam Ecclesiæ suæ daturum se promisit (1), ope et auxilio freta, illud præcipue cogitat, ut catholicæ fidei doctrinam, multorum inter se dissidentium opinionibus pluribus locis inquinatam et obscuratam, in suam puritatem et splendorem aliquando restituat; et mores, qui a veteri instituto deflexerunt, ad meliorem vitæ rationem revocet, corque patrum ad filios, et cor filiorum ad patres convertat (2). Cum itaque omnium primum animadverterit (3), hoc tempore, suspectorum ac perniciosorum librorum, quibus doctrina impura continetur, et longelateque diffun-

(1) Luc. XXI. — (2) Luc. I. — (3) Infra, sess. ult. circa fin.

ditur, numerum nimis excrevisse, quod quidem in causa fuit ut multæ censuræ in variis provinciis, et præsertim in aliqua urbe Roma, pio quodam zelo editæ fuerint, neque tamen huic tam magno ac pernicioso morbo salutarem ullam profuisse medicinam; censuit (1), ut delecti ad hanc disquisitionem patres de censuris librisque, quid facto opus esset diligenter considerarent, atque etiam ad eandem sanctam Synodum suo tempore referrent; quo facilius ipsa possit varias et peregrinas doctrinas tanquam zizania a christianæ veritatis tritico separare (2), deque his commodius deliberare, et statuere quæ ad scrupulum ex complurium animis eximendum, et tollendas multarum querelarum causas, magis opportuna videbuntur. Hæc autem omnia ad notitiam quorumcumque deducta esse vult, prout etiam præsentī decreto deducit: ut, si quis ad se pertinere aliquo modo putaverit, quæ vel de hoc librorum et censurarum negotio, vel de aliis quæ in hoc generali Concilio tractanda prædixit; non dubitet a sancta Synodo se benigne auditum iri.

Quoniam vero eadem sancta Synodus ex corde optat, Deumque enixe rogat quæ ad pacem sunt Ecclesiæ (3), ut universi communem matrem in terris agnoscantes, quæ quos peperit oblivisci non potest (4), unanimis uno ore glorificemus Deum et Patrem Domini nostri Jesu Christi (5); per viscera misericordiæ ejusdem Dei et Domini nostri, omnes

(1) Infra, sess. 25, in fin. — (2) Matth. xii; c. Ita-
nos, in fin. 25, q. 2. — (3) Psalm. cxxi. — (4) Isai.
xliix. — (5) Rom. xv.

qui nobiscum communionem non habent, ad concordiam et reconciliationem, et ut ad hanc sanctam Synodum veniant, invitat atque hortatur; utque charitatem, quod est vinculum perfectionis (1), amplectantur; pacemque Christi, exultantem in cordibus suis, præ se ferant, in quem vocati sunt in uno corpore. Hanc ergo non humanam, sed Spiritus sancti vocem audientes, ne obdurent corda sua (2); sed in suo sensu non ambulantes (3), neque sibi placentes (4), ad tam piam et salutarem matris suæ admonitionem excitentur, et convertantur. Omnibus enim charitatis officiis sancta Synodus eos ut invitat, ita complectetur.

Insuper eadem sancta Synodus decrevit, fidem publicani in congregatione generali concedi posse, et eandem vim habituram, ejusdemque roboris et momenti futuram, ac si in publica sessione lata et decreta fuisset.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, statuit et decernit, proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum Ascensionis Domini, quæ erit die XIV mensis maii.

SALVUS CONDUCTUS CONCESSUS GERMANICÆ NATIONI (5),
in Congregatione generali die IV martii M. D. LXII.

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsi-

(1) Coloss. m. — (2) Psalm. xciv, et Hebr. m. —
(3) Ephes. iv. — (4) Rom. xv. — (5) Hic salvus conduc-

dentibus in ea eisdem Sedis Apostolicæ legatis, universis fidem facit, quod omnibus et singulis sacerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus, et aliis quibuscumque viris, cujuscunque status et conditionis aut qualitatis existant, Germanicæ provinciæ et nationis, civitatibus, ac aliis locis ejusdem, et omnibus aliis ecclesiasticis et sæcularibus, præsertim Augustanæ Confessionis, personis, qui aut quæ una cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient aut mittentur, ac profecturi sunt aut huc usque venerunt, quocumque nomine censeantur aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem et plenissimam verissimamque securitatem, quam salvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipsa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutendi, et omnia quæcumque ipsis libuerit, ac articulos quoslibet, tam scripto quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis sacris et beatorum Patrum verbis, sententiis et rationibus declarandi, adstruendi et persuadendi, et, si opus fuerit, etiam ad objecta Concilii generalis respondendi, et cum iis qui a Concilio delicti fuerint disputandi christiane, aut charitative absque omni impedimento conferendi; opprobriis, conviciis ac contumeliis penitus semotis; et signanter, quod causæ controversæ, secundum sacram Scripturam et Apostolorum traditiones, tus excepta extensione ad alias nationes, habetur supra, sess. 15.

probata concilia, catholicæ Ecclesiæ consensum, et sanctorum Patrum auctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur (1) : illo etiam addito, ut religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum aut committendorum, minime puniantur, impertitur ac omnino concedit : sic etiam, ut propte illorum præsentiam, neque in itinere, aut quocunque locorum eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo cessetur : et ut, his peractis vel non peractis, quandocunque ipsis libuerit, aut majorum suorum mandato et assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit; mox absque ulla renitentia, et occasione, aut mora, salvis rebus eorum, et suorum pariter honore et personis vice versa, possint juxta beneplacitum libere et secure redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati absque dolo et fraude provideatur. Vult etiam sancta Synodus, in hac publica fide, salvoque conductu, omnes quascunque clausulas includi ac contineri, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena, efficaci et sufficienti securitate, ineundo, stando et redeundo, necessariæ et opportunæ fuerint. Illud etiam, ad majorem securitatem, et pacis ac conciliationis bonum, exprimens, quod si quispiam, aut illorum aliqui, sive in itinere, Tridentum veniendo, sive ibidem morando aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ et assecurationis beneficium, eis

(1) Supra, sess. 3, in princ.

concessum, annullari aut cassari; vult et concedit, ut in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis duntaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, cum emenda sufficienti, per partem ipsius Synodi merito approbanda et laudanda, mox puniantur: illorum assecurationis forma, conditionibus et modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut si quisquam vel aliquis ex ipsa Synodo, sive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint aut commiserint, quo posset hujus fidei publicæ et assecurationis beneficium violari aut quoquomodo tolli; in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo duntaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, et emenda sufficienti, per partem dominorum Germanorum Augustanæ Confessionis tunc hic præsentium, merito laudanda et approbanda, mox puniantur: prænti assecurationis forma, conditionibus et modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipsa Synodus, quod liceat ipsis ambasciatoribus, omnibus et singulis, toties quotiescunque opus fuerit seu necessarium, ad auram capiendam, exire de civitate Tridentina, et reverti ad eandem, nec non nuntium vel nuntios suos ad quæcumque loca pro suis necessariis negotiis ordinandis libere mittere, seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum et destinatum suscipere toties quoties eis videbitur expedire; ita quod aliqui vel aliquis per deputandos Concilii socientur, qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem salvus conductus et securitas stare ac durare debeat a tempore et per tempus quo in ipsius Synodi, et suorum tuitionis

curam ipsos suscipi contigerit, et usque ad Tridentum perducı, ac toto tempore mansionis eorum ibidem, et rursum post sufficientem audientiam habitam spatio viginti dierum præmisso cum ipsi petierint : aut Concilium habita hujusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, a Tridento usque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo favente, restituet, dolo et fraude prorsus exclusis. Quæ quidem omnia pro universis et singulis Christi fidelibus, pro omnibus principibus, tam ecclesiasticis quam sæcularibus quibuscunque, atque omnibus aliis ecclesiasticis ac sæcularibus personis, cujuscunque status et conditionis existant, aut quocunque nomine censeantur, inviolabiliter observanda esse promittit, et bona fide spondet. Insuper, omni fraude et dolo exclusis, vera et bona fide promittit, ipsam Synodum nullam vel manifeste vel occulte occasionem quæsituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure vel statuto, privilegio legum vel canonum aut quorumcunque conciliorum, præsertim Constantiensis (1), et Senensis, quacunque forma verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicæ et plenissimæ assecurationis, ac publicæ et liberæ audientię, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præjudicium quovis modo usuram, aut quenquam uti permissuram : quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod si sancta Synodus, aut aliquis ex ea vel suis, cujuscunque conditionis vel status aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis et salvi conductus formam et modum in quocunque puncto vel

(1) Conc. Constantiens. sess. 19, in cap. 1. *Quod non obstantibus salvis conductibus.*

clausula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, et sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, ipsorum arbitrio merito approbanda et laudanda : habeant ipsam Synodum, et habere poterunt, incidisse in omnes pecnas quas jure divino et humano, aut consuetudine, hujusmodi salvorum conductum violatores incurrere possint, absque omni excusatione aut quavis in hac parte contradictione.

Extensio ad alias nationes.

Eadem sacrosancta Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis de latere legatis, omnibus et singulis aliis qui nobiscum in iis quæ sunt fidei communionem non habent, ex quibuscumque regnis, nationibus, provinciis, civitatibus ac locis in quibus publice et impune prædicatur vel docetur, sive creditur contrarium ejus quod sancta Romana sentit Ecclesia, dat fidem publicam sive saluum conductum sub eadem forma et eisdem verbis, quibus datur Germanis.

SESSIO DECIMA NONA,

QUÆ EST TERTIA SUB PIO IV, PONT. MAX.

celebrata die XIV maii M. D. LXII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, decreta ea quæ hodie in præsentì sessione statuenda

ac sancienda erant, justis nonnullis ac honestis causis, in feriam quintam post proximam solemnitatem Corporis Christi, quæ erit pridie nonas junii proroganda esse censuit, ac prorogat : dictaque die sessionem habendam esse ac celebrandam, omnibus indicit. Interea rogandus est Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, auctor pacis, ut sanctificet corda omnium ; quo adjuvante, sancta Synodus et nunc et semper meditari atque peragere valeat quæ ad ejus laudem et gloriam pertineant.

SESSIO VIGESIMA,

QUÆ EST QUARTA SUB PIO IV, PONT. MAX.
celebrata die IV junii M. D. LXII.

DECRETUM PROROGATIONIS SESSIONIS.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, propter varias difficultates, ex diversis causis exortas, atque etiam ut congruentius majorique cum deliberatione omnia procedant, namque ut dogmata cum iis quæ ad Reformationem spectant, simul tractentur, et sanciantur, ea quæ statuenda videbuntur tam de Reformatione quam de dogmatibus, in proxima sessione, quam omnibus indicit in diem sextam decimam subsequentis mensis julii, definienda esse decrevit : hoc tamen adjecto (1), quod dic-

(1) Conc. Constantiens. sess. 19. in cap. 1. *Quod non obstantibus salvis conductibus.* Supra, sess. 9.

tum terminum ipsa sancta Synodus pro ejus arbitrio et voluntate, sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione, restringere et prorogare libere possit et valeat.

SESSIO VIGESIMA PRIMA,

QUE EST QUINTA SUB PIO IV., PONT. MAX.

celebrata die XVI JULII M. D. LXII.

DOCTRINA DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE, ET PARVULORUM.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, cum de tremendo et sanctissimo Eucharistiæ sacramento varia diversis in locis errorum monstra nequissimi dæmonis artibus circumferantur, ob quæ in nonnullis provinciis multi a catholicæ Ecclesiæ fide atque obedientia videantur discessisse: censuit ea quæ ad communionem sub utraque specie et parvulorum pertinent, hoc loco exponenda esse. Quapropter cunctis Christi fidelibus interdicit ne posthac de iis aliter vel credere, vel docere, vel prædicare audeant, quam est his decretis explicatum atque definitum.

CAPUT I.

Laicos, et clericos non conficientes, non adstringi jure divino ad communionem sub utraque specie.

Itaque sancta ipsa Synodus, a Spiritu sancto, qui spiritus est sapientiæ et intellectus, spiritus consilii

et pietatis (1), edocta, atque ipsius Ecclesiæ iudicium et consuetudinem (2) secuta, declarat ac docet, nullo divino præcepto laicos, et clericos non conficientes, obligari ad Eucharistiæ sacramentum sub utraque specie sumendum; neque nullo pacto, salva fide, dubitari posse quin illis alterius speciei communicatio ad salutem sufficiat. Nam, etsi Christus Dominus in ultima cœna venerabile hoc sacramentum in panis et vini speciebus instituit, et Apostolis tradidit (3); non tamen illa institutio et traditio eo tendunt, ut omnes Christi fideles statuto Domini ad utramque speciem accipiendam adstringantur. Sed neque ex sermone illo, apud Joannem sexto, recte colligitur utriusque speciei communionem a Domino præceptam esse, utcumque juxta varias sanctorum Patrum et Doctorum interpretationes intelligatur; namque qui dixit (4): Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis; dixit quoque: Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum (5). Et qui dixit: Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam (6); dixit etiam: Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita (7). Is denique qui dixit: Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo (8); dixit nihilominus: Qui manducat hunc panem, vivet in æternum (9).

(1) Isai. xi. — (2) Conc. Constantiens. sess. 13; infra, can. 2. — (3) Matth. xxvi; Marc. xiv; Luc. xxii; Cor. xi. — (4) Joan. vi. — (5) Ibid. — (6) Ibid. — (7) Ibid. — (8) Ibid. — (9) Ibid.

CAPUT II.

Ecclesiæ potestas circa dispensationem sacramenti
Eucharistiæ.

Præterea declarat hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia; statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum et locorum varietate, magis expedire judicaret. Id autem Apostolus non obscure visus est innuisse, cum ait: Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei (1): atque ipsum quidem hac potestate usum esse satis constat, cum in multis aliis, tum in hoc ipso sacramento, cum ordinatis nonnullis circa ejus usum, Cætera, inquit, cum venero, disponam (2). Quare agnoscens sancta mater Ecclesia hanc suam in administratione sacramentorum auctoritatem, licet ab initio christianæ religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis, latissime, jam mutata illa consuetudine, gravibus et justis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicando approbavit, et pro lege habendam decrevit (3); quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

1) I Cor. iv; II Cor. vi. — (2) I Cor. xi. — (3)
Cône. Constantiens. sess. 13.

CAPUT III.

Totum et integrum Christum, ac verum sacramentum sub qualibet specie sumi.

Insuper declarat, quamvis Redemptor noster, ut antea dictum est, in suprema illa coena hoc sacramentum in duabus speciebus instituerit, et Apostolis tradiderit (1): tamen fatendum esse, etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum (2) verumque sacramentum sumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.

CAPUT IV.

Parvulos non obligari ad communionem sacramentalem.

Denique eadem sancta Synodus docet (3) parvulos, usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae communionem: siquidem, per Baptismi lavacrum regenerati (4) et Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt. Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.

(1) Matth. xxvi; Marc. xiv; I Cor. xi; supra, cap. 1. — (2) C. Qui manducant; c. Invitat; c. Singuli, de Cons. dist. 2; supra, sess. 13, c. 3, et can. 3 de sacr. Eucharist. — (3) Infra, can. 4. — (4) Tit. iii.

DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE,
ET PARVULORUM.

CANON I.

Si quis dixerit, ex Dei præcepto (1), vel necessitate salutis, omnes et singulos Christi fideles utranque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere : anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, sanctam Ecclesiam catholicam non justis causis et rationibus adductam fuisse ut laicos, atque etiam clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret (2), aut in eo errasse ; anathema sit.

CANON III.

Si quis negaverit, totum et integrum Christum (3), omnium gratiarum fontem et auctorem, sub una panis specie sumi, quia, ut quidam falso asserunt, non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur ; anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem (4) ; anathema sit.

Duos vero articulos, alias propositos (5), nondum tamen excussos, videlicet : An rationes quibus sancta

(1) Supra, c. 1 ; Conc. Constant. sess. 13. — (2) Supra, cap. 1, et Conc. Constant. ibid. — (3) Supra, c. 3 et sess. 13, c. 3 et can. 3 Conc. Constant. ibid. — (4) Supra, in princ. et cap. 4. — (5) Sup. sess. 13 in fine. Vide etiam infr. sess. 22, in decreto finali.

catholica Ecclesia adducta fuit ut communicaret laicos atque etiam non celebrantes sacerdotes, sub una tantum panis specie, ita sint retinendæ, ut nulla ratione calicis usus cuiquam sit permittendus; et, An, si honestis et christiænæ charitati consentaneis rationibus, concedendus alicui vel nationi vel regno calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit; et quænam sint illæ; eadem sancta Synodus, in aliud tempus (1), oblata sibi quamprimum occasione, examinandos atque definiendos reservat.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta œcumenica et generalis tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legalis, ad Dei omnipotentis laudem et sanctæ Ecclesiæ ornamentum, ea, quæ sequuntur, de reformationis negotio in præsentī statuenda esse censuit.

CAPUT I.

Episcopi gratis cum Ordines conferant, tum dimissorias et testimoniales litteras dent: pro quibus eorum ministri nihil prorsus; notarii autem, quod in decreto præfinitum est, accipiant.

Quoniam (2) ab ecclesiastico ordine omnis avaritiæ suspicio abesse debet (3); nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam clericalis tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis aut testimonialibus, nec pro

(1) Inf. sess. 22, ibid. — (2) Vide quæ circa Simoniacos statuit Pius V, in const. *Cum primum*, 1566. — (3) Conc. II Lateran. c. 1, et Later. IV, cap. 63; Chalcedon. cap. 2; Braccaren. n, cap. 3; Aurelian. n, cap. 3, et Tolet. VIII, can. 3; c. Sicut episcop. i. q. 2 et cap. 1 de Simon.

sigillo, nec alia quacumque de causa (1), etiam sponte oblatum, episcopi, et alii Ordinum collatores, aut eorum ministri, quovis prætextu accipiant. Notarii vero in iis tantum locis in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis litteris dimissoriis aut testimonialibus, decimam tantum unius aurei partem accipere possint; dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo: nec episcopo ex notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte provenire possit. Tunc enim gratias operam suam eos præstare omnino teneri decernit; contrarias taxas, ac statuta, et consuetudines, etiam inmemorabiles, quorumcumque locorum, quæ potius abusus et corruptelæ simoniacæ pravitati faventes nuncupari possunt, penitus cassando et interdicens: et qui secus fecerint, tam dantes quam accipientes, ultra divinam ultionem, poenas a jure inflictas (2) ipso facto incurrant.

CAPUT II.

Arceantur a sacris Ordinibus qui non habent unde vivere possint.

Cum non deceat eos qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare (3), aut sordidum aliquem quæstum exercere; compertumque sit complures plerisque in locis ad sacros Ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus ac fallaciis confingunt se beneficium ecclesiasticum aut etiam idoneas facultates obtinere: statuit sancta Sy-

(1) De quibus Milevit. Conc. cap. 14. — (2) Locis supra citatis. — (3) C. Diaconi sunt, § Nunc autem, 93 dist.

nodus, ne quis deinceps clericus sæcularis (1), quamvis alias sit idoneus moribus, scientia et ætate, ad sacros Ordines promoveatur, nisi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Id vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione quod ad illius beneficii titulum sit promotus: neque ea resignatio admittatur, nisi constituto quod aliunde vivere commode possit: et aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium vero vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate ecclesiarum suarum: eo quoque prius perspecto, patrimonium illud vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse quæ eis ad vitam sustentandam satis sint: atque illa deinceps sine licentia episcopi alienari, aut exstingui, vel remitti nullatenus possint; donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint (2), antiquorum Canonum pœnas super his innovando.

CAPUT III.*

Ratio distributiones quotidianas augendi præscribitur; consuetudo qua non residentes, nihil vel minus tertia parte fructuum percipiunt, laudatur: absentium contumacia punitur.

Cum beneficia ad divinum cultum atque ecclesiastica munia obeunda sint constituta, ne qua in parte

(1) Bulla Pii V, 1568, quæ incipit, *Romanus*, extensit ad clericos regul. non professos; quæ tamen non ligat Religiosos Societatis Jesu, licet vota tantum simplicia emiserint, quia vere nihilominus sunt Religiosi professi, uti declararunt Gregor. XIII, Bulla *Ascendente*, 1584, et Gregorius XIV, Bulla *Ecclesiæ*, 1590. — (2) C. Non

minuatur divinus cultus, sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur (1) : statuit sancta Synodus in ecclesiis, tam cathedralibus quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ (2), vel ita tenues ut verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum et quorumcumque proventuum et obventionum, tam dignitatum quam canonicatum, personatum, portionum et officiorum, separari debere, ut in distributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes, et cæteros divinis interessentes, proportionabiliter juxta divisionem ab episcopo, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: salvis tamen consuetudinibus earum ecclesiarum in quibus non residentes, sen non servientes, nihil vel minus tertia parte percipiunt: non obstantibus exemptionibus, ac aliis consuetudinibus, etiam immemorabilibus, et appellationibus quibuscumque, Crescenteque non servientium contumacia, liceat contra eos procedere juxta juris ac sacrorum Canonum dispositionem (3).

CAPÛT IV.

Sacramenta per convenientem sacerdotum numerum exhibeantur. Ratio novas parochias erigendi traditur.

Episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, in omnibus ecclesiis parochialibus, vel baptis-

liceat: c. Episcopus; c. Cum secundum, et c. Tuis, de Præb., c. Si episcopus. eod. in VI Conc. Later. sub Alex. III, parte 3, c. 9.

(1) C. fin. de Rescr. in 1. — (2) Inf. sess. 22, de Reform. cap. 3. — (3) Infr. sess. 23, de Reform. cap. 1: c. Cum ad hoc et seq. de Cler. non resid.

malibus, in quibus populus ita numerosus sit ut unus rector non possit sufficere ecclesiasticis sacramentis ministrandis, et cultui divino peragendo; cogant rectores, vel alios ad quos pertinet (1), sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere quot sufficiant ad sacramenta exhibenda et cultum divinum celebrandum. In iis vero in quibus, ob locorum distantiam sive difficultatem, parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, et divina officia audienda accedere non possunt; novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam constitutionis Alexandri III, quæ incipit, *Ad audientiam* (2), constituere possint. Illis autem sacerdotibus qui de novo erigunt ecclesiis noviter erectis præficiendi, competens assignetur portio arbitrio episcopi, ex fructibus ad ecclesiam matricem quomodocunque pertinentibus: et si necesse fuerit, compellere possit populum ea subministrare quæ sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam: quæcumque reservatione generali, vel speciali, vel affectione, super dictis ecclesiis, non obstantibus. Neque hujusmodi ordinationes et erectiones possint tolli nec impediri, ex quibuscunque provisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis derogationibus vel suspensionibus.

CAPUT V.

Possint episcopi facere uniones perpetuas, in casibus a jure permissis.

Ut etiam ecclesiarum status, ubi sacra Deo officia ministrantur, ex dignitate conservetur; possint epi-

(1) C. fin. de Eccl. ædif. — (2) Vide infra, xxii.

scopietiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, juxta formam juris, sine tamen præjudicio obtinentium, facere uniones (1) perpetuas quarumcumque ecclesiarum parochialium et baptismalium, et aliorum beneficiorum, curatorum, vel non curatorum, cum curatis, propter earum paupertatem, et in cæteris casibus a jure permissis, etiamsi diætæ ecclesiæ vel beneficia essent generaliter vel specialiter reservata, aut qualitercumque affecta. Quæ uniones etiam non possint revocari (2), nec quoquo modo infringi vigore cujuscumque provisionis, etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis.

CAPUT VI.

Imperitis rectoribus vicarii cum parte fructuum pro tempore deputentur : in scandalo perseverantes privari beneficiis possint.

Quia illitterati et imperiti parochialium ecclesiarum rectores sacris minus apti sunt officiis (3), et alii propter eorum vitæ turpitudinem potius destruant quam ædificent; episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, eisdem illitteratis et imperitis, si alias honestæ vitæ sint, coadjutores aut vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint, quacumque appellatione et exemp-

(1) Sicut inire, de Excess. Præfator. Cone. Later. sub Leone X, sess. 9. de Reform. curiæ; et infra, sess. 24, de Reform. cap. 13; supra, sess. 14, cap. 9 de Reform. — (2) C. Unio, in fin. 10, q. 3; cap. Ex temporis, cum seq. 16, q. 1. — (3) C. Illitteratos 36 dist. c. Nisi cum pridem, de remun. c. 1, 38 dist. c. Cum ex eo de elect. in 6. Cone. Toletan. viii. can. 3.

tione remota. Eos vero qui turpiter et scandalose vivunt (1), postquam præmoniti fuerint, coerceant ac castigent, et, si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, juxta sacrorum Canonum constitutiones (2), exemptione et appellatione quacunque remota, privandi facultatem habeant.

CAPUT VII.

Episcopi transferant una cum oneribus ecclesias quæ nequeunt instaurari; alias vero reparari procurent.

Cum illud quoque valde curandum sit, ne ea quæ sacris ministeriis dicata sunt, temporum injuria obsolescant, et ex hominum memoria excidant: episcopi, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, transferre possint beneficia simplicia, etiam juris patronatus, ex ecclesiis quæ vetustate vel alias collapsæ sint, et ob eorum inopiam nequeant instaurari, vocatis iis quorum interest, in matrice, aut alias ecclesias locorum eorundem, seu viciniorum, arbitrio suo: atque in eisdem ecclesiis erigant altaria vel capellas sub eisdem invocationibus; vel in jam erecta altaria vel capellas transferant cum omnibus emolumentis et oneribus prioribus ecclesiis impositis. Parochiales vero ecclesias, etiam si juris patronatus sint, ita collapsas refici et instaurari procurent ex fructibus et proventibus quibuscunque ad easdem ecclesias quomodocunque pertinentibus (3):

(1) C. Quia frater, 7. q. 1: c. Ut clericorum, et seqq. de vit. et honest. cler. — (2) C. Felicis. de pœnis in 6; et Clem. Multorum de pœn. — (3) C. 1, et c. pen. de Eccl. ædif. vel. repar. infra, cap. 8; et supra, sess. 7, cap. 8 de Reform.

qui si non fuerint sufficientes, omnes parros, et alios qui fructus aliquos ex dictis ecclesiis provenientes percipiunt, aut, in illorum defectum, parochianos, omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione et contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices seu viciniore ecclesias transferantur cum facultate tam dictas parochiales quam alias ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

CAPUT VIIL.

Monasteria commendata, in quibus non viget regularis observantia, et beneficia quæcumque quotannis ab episcopis visitentur.

Quæcumque in dioecesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est. Propterea commendata monasteria, etiam abbatæ, prioratus, et præposituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis observantia, nec non beneficia tam curata quam non curata, sæcularia et regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab episcopis, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur (1), curentque iidem episcopi congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut quæ renovatione indigent aut restauratione, reficiantur; et cura animarum, si qua illis vel eorum annexis lumineat, aliaque debita obsequia recte exercean-

(1) Supra, sess. 7 de Reform. cap. 8; et infra, sess. 24, c. 9, et sess. ult. de Regul. c. 20, Conc. Tarracon. i, cap. 7; et Conc. Braccaren. ii, cap. 1.

tur; appellationibus quibuscumque, privilegiis, consuetudinibus, etiam inmemorabili tempore præscriptis, conservatoriis, iudicum deputationibus, et eorum inhibitionibus, non obstantibus. Et, si incis vigeret observantia regularis(1), provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium superiores juxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, et observari faciant, et sibi subditos in officio contineant ac moderentur. Quod si admoniti, intra sex menses eos non visitaverint vel correxerint; tunc iidem episcopi, etiam ut delegati Sedis Apostolicæ, eos visitare possint et corrigere, prout ipsi superiores possent, juxta eorum instituta; quibuscumque appellationibus, privilegiis et exemptionibus penitus remotis, et non obstantibus.

CAPUT IX.

Quæstorum eleemosynarum nomen et usus tollitur. Indulgentias et spirituales gratias Ordinarii publicent. Duo de capitulo eleemosynas gratis accipiant.

Cum multa a diversis antea conciliis, tam Lateranensi (2) ac Lugdunensi quam Viennensi (3), adversus pravos eleemosynarum quæstorum abusus remedia tunc adhibita, posterioribus temporibus reddita fuerint inutilia; potiusque eorum malitia ita quotidie magno fidelium omnium scandalo et querela excrescere deprehendatur, ut de eorum emendatione nulla spes amplius relicta videatur: statuit

(1) Infra, sess. ult. d. 1. — (2) Concil. Lateran. cap. 62. sub Innoc. III; c. Cui ex eo, de Pœnit. et rem. — (3) Clement. Abusionibus, eod. tit. inf. sess. ult. in decreto de indulg. et supra, sess. 5, cap. 2 de Reform.

ut posthac, in quibuscumque christianæ religionis locis, eorum nomen atque usus penitus aboleatur; nec ad officium huiusmodi exercendum ullatenus admittantur, non obstantibus privilegiis, ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, piis locis, et quibusvis, cujuscumque gradus, status et dignitatis personis, concessis, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Indulgentias vero, aut alias spirituales gratias, quibus non ideo Christi fideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit. Quibus etiam eleemosynas, atque oblata sibi charitatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur: ut tandem coelestes hos Ecclesiæ thesauros non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri (1), omnes vere intelligant.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, statuit et decrevit proximam futuram sessionem habendam et celebrandam esse feria quinta post octavam festi Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, quæ erit XVII mensis septembris proxime futuri: hoc tamen adjecto (2), quod dictum terminum, ac unicuique sessioni in posterum præfigendum, ipsa sancta Synodus pro ejus arbitrio et voluntate sicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione, restringere et prorogare libere possit et valeat.

(1) Vide Constit. Pii V, *Etsi Dominici*, 1567. -- (2) Idem supra, sess. 9.

SESSIO VIGESIMA SECUNDA,

QUÆ EST SEXTA SUB PIO IV, PONT. MAX.

celebrata die XVII Sept. M. D. LXII.

DOCTRINA DE SACRIFICIO MISSÆ.

Sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præ-
sidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis,
ut vetus absoluta, atque omni ex parte perfecta de
magno Eucharistiæ mysterio in sancta catholica
Ecclesia fides atque doctrina retineatur (1) : et in
sua puritate, propulsatis erroribus atque hæresi-
bus, conservetur ; de ea, quatenus verum et singu-
lare sacrificium est, Spiritus sancti illustratione
edocta, hæc quæ sequuntur docet, declarat, et fi-
delibus populis prædicanda decernit.

CAPUT I.

De institutione sacrosancti Missæ sacrificii.

Quoniam sub priori Testamento, teste apostolo
Paulo, propter levitici sacerdotii imbecillitatem
consummatio non erat (2) ; oportuit, Deo patre mi-
sericordiarum ita ordinante, sacerdotem alium se-
cundum ordinem Melchisedech surgere, Dominum
nostrum Jesum Christum, qui posset omnes, quot-
quot sanctificandi essent, consummare et ad perfec-
tum adducere. Is igitur Deus et Dominus noster, etsi
semel seipsum in ara crucis, morte intercedente,
Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redem-

(1) Supra, sess. 13, in princ. — (2) Hebr. vii, d.

ptionem operaretur (1): quia tamen per mortem sacerdotum ejus extinguendum non erat; in coena novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium (2), quo cruentum illud, semel in cruce peragendum, repræsentaretur; ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret (3), atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans (4), corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit; ac sub earundem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc Novi Testamenti sacerdotes constituerebat, ut sumerent, tradidit; et eisdem, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem (5), uti semper catholica Ecclesia intellexit et docuit. Nam celebrato veteri Pascha quod in memoriam exitus de Ægypto multitudo filiorum Israel immolabat (6), novum instituit Pascha, seipsum ab Ecclesia per sacerdotes sub signis visibilibus immolandum in memoriam transitus sui ex hoc mundo ad Patrem, quando per sui sanguinis effusionem nos redemit, eripuitque de potestate tenebrarum (7), et in regnum suum transtulit. Et hæc quidem illa munda oblatio est (8), quæ

(1) Heb. vii, ix et x; c. Semel immolatus, eum seq. de Cons. dist. 2. — (2) Conc. Tolet. xii, cap. 5. — (3) I Cor. xi. — (4) Psalm. cix; c. In calicem, et c. Accipite; de Cons. dist. 2. — (5) Matth. xxvi; Luc. xii. — (6) Exod. xiii. — (7) Col. i. — (8) Malach. i.

nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest; quam Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum esset in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit; quam non obscure innuit apostolus Paulus Corinthiis scribens, cum dicit non posse eos qui participatione mensæ demoniorum polluti sunt, mensæ Domini participes fieri (1); per mensam altare utrobique intelligens. Hæc denique illa est, quæ per varias sacrificiorum, naturæ et legis tempore, similitudines figurabatur (2); ut pote quæ bona omnia, per illa significata, velut illorum omnium consummatio et perfectio complectitur.

CAPUT II.

Sacrificium Missæ esse propitiatorium tam pro vivis quam pro defunctis.

Et quoniam in divino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, et incruente immolatur, qui in ara crucis semel seipsum cruce obtulit (3); docet sancta Synodus sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque ieri at, si cum vero corde et recta fide, cum metu et reverentia, contriti ac pœnitentes, ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam et donum pœnitentiæ concedens, crimina et peccata, etiam ingentia, dimittit (4). Una enim eademque est hos-

(1) I Cor. x, d; c. Non satis, 34. q. 1. — (2) Gen. iv et xxii; Levit. i. ii et iii, et alibi. — (3) Heb. ix. — (4) August. lib. 10 de Civit. Dei, c. 20.

tia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa. Cujus quidem oblationis, eruentæ, inquam, fructus per hanc uberrime percipiuntur : tantum abest ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, penis, satisfactionibus, et aliis necessitatibus, sed et pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis (1), rite, juxta Apostolorum traditionem, offertur.

CAPUT III.

De Missis in honorem sanctorum.

Et quamvis in honorem et memoriam sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueverit (2), non tamen illis sacrificium offerri debet, sed Deo soli, qui illos coronavit ; unde nec sacerdos dicere solet, Offero tibi sacrificium, Petre, vel Paule : sed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

CAPUT IV.

De Canone Missæ.

Et cum sancta sancte administrari conveniat, sitque hoc omnium sanctissimum sacrificium (3) : Ecclesia catholica, ut digne reverenterque offerretur ac perciperetur, sacrum Canonem multis ante sæculis instituit (4), ita ab omni errore purum, ut

(1) Infra, can. 3; et sess. 25, in princ. — (2) August. de Civit. Dei lib. 8, c. 27; infr. can. 5; et sess. 25, de Invoc. sanctorum. — (3) C. Nihil; de Cons. dist. 2. — (4) Ambros. de sacram. 1, 4, c. 6; August.

nihil in eo contineatur quod non maxime sanctitatem ac pietatem quamdam redoleat, mentesque offerentium in Deum erigat. Id enim constat cum ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus, ac sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus.

CAPUT V.

De solemnibus Missæ sacrificii cæremoniis.

Cumque natura hominum ea sit (1), ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quædam submissa voce, alia vero elaliore in Missa pronuntiarentur, instituit. Cæremonias item adhibuit (2), ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque id genus multa, ex Apostolica disciplina et traditione, quo et majestas tanti sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per hæc visibilia religionis et pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur.

CAPUT VI.

De Missa in qua solus sacerdos communicat.

Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in sin-
tin. ad Januar. super illis verbis Pauli. *Cætera cum venero disponam*; et Serin. de Corp. Christi; et Ep. ad Paulin. Ex apostolica vero tradit. emanasse, testantur c. Jacobus cum glos. de Cons. dist. 1; Vigilius papa, Epist. ad Euther. et Innoc. III in c. Cum Marthæ, de Cel. Miss.

(1) Aug. 1, 3, de Lib. Arbit. c. 10. Humana autem anima. — (2) Infra, can. 7.

gulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent (1), quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret : nec tamen, si ad non semper fiat, propterea Missas illas in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, ut privatas et illicitas damnat, sed probat, atque adeo commendat (2). Siquidem illæ quoque Missæ vere communes censerī debent, partim, quod in eis populus spiritualiter communicet; partim vero, quod a publico Ecclesiæ ministro non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrentur.

CAPUT VII.

De aqua, in calice offerendo, vino miscenda.

Monet deinde sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia sacerdotibus ut aquam vino in calice offerendo miscerent (3), tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit (4). Quod sacramentum hac mixtione recolitur : et cum aquæ in Apocalypsi beati Joannis populi dicantur (5), ipsius

(1) Sicut in primitiva Ecclesia factum testatur c. Omnes fideles, de Cons. dist. 1, et c. Peracta, eod. dist. 2. — (2) Alioqui nec Fabianus, de Cons. dist. 2, c. Et si non; nec Conc. Eliberit. de Cons. dist. 2, c. Omnis homo; nec I Toletan. cap. 13, probasset certis tantum temporibus communicantes. — (3) Syn. vi, c. 32; Conc. Carth. iii, c. 24; Braccaren. iii, c. 1. Ex Cyprian. lib. 2, epist. 3; Triburiens. cap. 19; et Florentin. de Sacram. Euch. : c. In Sacram. c. Non oport. c. Cum omne, et c. In calicem, de Cons. dist. 2; cum Marthæ, § Quæсивisti, de Celeb. Miss. — (4) Joan. xix. — (5) Apoc. xvii.

populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur.

CAPUT VIII.

De Missa vulgari lingua passim non celebranda, et mysteriis ejus populo explicandis.

Et si Missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est Patribus ut vulgari passim lingua celebraretur (1). Quamobrem, retento ubique ejusque ecclesiæ antiquo, et a sancta Romana Ecclesia, omnium ecclesiarum matre et magistra, probato ritu, ne oves Christi esuriant, neve parvuli panem petant, et non sit qui frangat eis (2); mandat sancta Synodus pastoribus, et singulis curam animarum gerentibus (3), ut frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis quæ in Missa leguntur aliquid exponant, atque inter cætera sanctissimi hujus sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus præsertim dominicis et festis.

CAPUT IX.

Prolegomenon Canonum sequentium.

Quia vero adversus veterem hanc in sacrosancto Evangelio, Apostolorum traditionibus, sanctorumque Patrum doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi disseminati sunt errores, multaque a multis docentur atque disputantur; sacrosancta Synodus,

(1) Latini græce, et vicissim Græci latine celebrare prohibentur, ex Const. Pii V, *Providentia*, 1566. — (2) Thren. iv. — (3) Sup. sess. 5, c. 2 de Reform. et infra, sess. 24, c. 7 de Reform.

post multos gravesque his de rebus mature habitos tractatus, unanimi Patrum omnium consensu, quæ huic purissimæ fidei sacræque doctrinæ adversantur, dammare et a sancta Ecclesia eliminare, per subjectos hos canones, constituit.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

CANON I.

Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum et proprium sacrificium; aut quod offerri non sit aliud quam nobis Christum ad manducandum dari; anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem (1), Christum non instituisse Apostolos sacerdotes (2); aut non ordinasse ut ipsi alique sacerdotes offerrent corpus et sanguinem suum; anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, Missæ sacrificium tantum esse laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium (3); vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis et defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissi-

(1) I Cor. xi. — (2) Luc. xxii; supra, cap. 1 de hoc Sacrif. — (3) Supra, cap. 2, ibid.

mo Christi sacrificio in cruce peracto, per Missæ sacrificium; ant illi per hoc derogari; anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, imposturam esse Missas celebrare in honorem sanctorum (1), et pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit; anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, Canonem Missæ errores continere (2), ideoque abrogandum; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, caeremonias (3), vestes et externa signa quibus in Missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis esse, magis quam officia pietatis; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Missas in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas (4); anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars canonis et verba consecrationis proferuntur, damnum esse: aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere (5); aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo (6), eo quod sit contra Christi institutionem; anathema sit.

(1) Supra, c. 3, ibid. — (2) Supra, c. 4, ibid. — (3) C. Sane de Celebrat. Miss. supra, cap. 5, ibid. — (4) Supra, cap. 6, de hoc Sacrif. — (5) Sup. c. 8; ibid. — (6) C. In sacramentor. de Cons. dist. 2.

DECRETUM DE OBSERVANDIS ET EVITANDIS
IN CELEBRATIONE MISSÆ.

Quanta cura adhibenda sit ut sacrosanctum Missæ sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit maledictum in sacris Litteris eum vocari qui facit opus Dei negligenter (1). Quod si necessario fatemur nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interioris cordis munditia et puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur (2). Cum igitur multa jam sive temporum vitio, sive hominum iucuria et improbitate irrepsisse videantur, quæ a tanti sacrificii dignitate aliena sunt: ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam et fidelis populi ædificationem restituatur, decernit sancta Synodus, ut ordinarii locorum episcopi ea omnia prohibere atque e medio tollere sedulo curent ac teneantur, quæ vel avaritia, idolorum servitus (3), vel irreverentia, quæ ab impietate vix sejuncta esse potest, vel superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit. Atque ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mer-

(1) Jer. XLVIII. — (2) Supra, sess. 13, cap. 7 de sac. Euch. — (3) Ephes. v.

cedum conditiones, pacta, et quidquid pro Missis novis celebrandis datur, nec non importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones potius quam postulationes, aliaque huiusmodi quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant. Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis diœcesibus interdican, ne cui vago et ignoto sacerdote Missas celebrare liceat. Neminem præterea, qui publice et notorie criminosis sit, aut sancto altari ministrare, aut sacris interesse permittant; neve patiantur privatis in domibus (1), atque omnino extra ecclesiam, et ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda et visitanda, sanctum hoc sacrificium a sæcularibus aut regularibus quibuscumque peragi (2); ac nisi prius, qui intersint, decenter composito corporis habitu, declaraverint se mente etiam ac devoto cordis affectu, non solum corpore, adesse. Ab ecclesiis vero in musicas eas (3), ubi sive organo, sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, item sæculares omnes actiones (4), vana atque adeo profana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceant: ut domus Dei vere domus orationis (5) esse videatur ac dici possit. Postremo, ne superstitioni locus aliquis detur, edicto et pœnis propositis caveant, ne sacerdotes

(1) Conc. Laodiceen. can. 58. Conc. Carthag. II. cau. 9; c. Sicut, cum seq., c. Hic ergo; c. Nullus presbyter, et c. Clericos, de Cons. dist. 1; Anacletus, Epist. 1. — (2) C. Auctoritate, de Priv. in 6. — (3) Conc. Antissiod. cap. 9, et Cabillon. sub Vitaliano, cap. 19. — (4) Pœnas pecuniarias adjecit Pius V in Bulla *Cum primum*. 1566. — (5) Isai. lxx; Matth. xxii.

aliis quam debitis horis celebrent; neve ritus alios, aut alias cæremonias et preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti et laudabili usu receptæ fuerint. Quarundam vero Missarum, et candelarum certum numerum, qui magis a superstitioso cultu quam a vera religione inventus est, omnino ab Ecclesia removeant; doceantque populum quis sit et a quo potissimum proveniat sanctissimi hujus sacrificii tam pretiosus ac cœlestis fructus. Moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad suas parochias (1), saltem diebus dominicis et majoribus festis, accedant. Hæc igitur omnia, quæ summam enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponantur, ut non solum ea ipsa sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi a sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuunt: atque ad ea inviolate servanda censuris ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant: non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus ac consuetudinibus quibuscumque.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta œcumenica et generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis

(1) Cap. 2 de Paroch. Conc. Agath., c. 21 et 63.

legatis, ut Reformationis negotium prosequatur, hæc, in præsentī sessione, statuenda censuit.

CAPUT I.

Canones de vita et honestate clericorum innovantur.

Nihil est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita (1) et exemplum qui se divino ministerio dedicarunt (2): cum enim a rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur, in eos, tanquam in speculum (3), reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu (4), gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum præ se ferant, levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur, quo majore in Ecclesia Dei et utilitate et ornamento hæc sunt, ita etiam diligentius sint observanda; statuit sancta Synodus, ut quæ alias a summis Pontificibus et a sacris Conciliis de clericorum vita, honestate, cultu doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comensationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non sæ-

(1) Infra, sess. ult. de Ref. cap. 1. — (2) C. His igitur, dist. 23. — (3) Matth. v; Tit. ii; c. Qualiter 17. de Accus. cap. Cleros, 21 dist. — (4) Sess. 14, in procenio; et sess. 24, de Reform. c. 12. toto tit. de Vit. et Hon. cler. Extrin 6, et Clem. c. Non oportet, in 2 de Cons. dist. 5; c. Canonum, 14, q. 4; c. Credo, 21, q. 3. Conc. Carthag. iii, c. 15; Conc. Chalced. can. 3; Conc. Arelat. ii, c. 14: I Conc. Matiscon. cap. 5, et ii Nicæn. c. 18; et iv Carth. cap. 44 et seqq.

cularibus negotiis fugiendis, copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem poenis, vel maioribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur; nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, et ab omnibus accurate custodiri, studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque; ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant.

CAPUT II.

Quinam ad cathedrales ecclesias assumendi.

Quicumque posthac ad ecclesias cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, ætate, moribus, et vita ac aliis quæ a sacris Canonibus requiruntur (1), plene sit præditus, verum etiam in sacro Ordine antea, saltem sex mensium spatio, constitutus. Quarum rerum instructio, si ejus notitia nulla aut recens in curia fuerit, a Sedis Apostolicæ legatis, seu nuntiis provinciarum, aut ejus Ordinario, eoque deficiente, a vicinioribus Ordinariis, sumatur. Scientia vero præter hæc ejusmodi polleat, ut numeris sibi injungendi necessitati possit satisfacere; ideoque antea in universitate (2)

(1) C. Cum in cunctis, et c. Cum nobis, de elec. cap. Grave nimis, de Præb. et infra, sess. 24, cap. de Reform. Conc. Sardicen. c. 13; Conc. Rom. sub Nicol. I. vers. Ut nullus laicus. Conc. Braecaren. I, cap. 20; c. De Syracusanæ, 28 dist. et 61 dist. Per totani. Supra, sess. 7, cap. 1 de Reform. — (2) Vido Const. Pii V. *Quamvis*, 1568

studiorum magister, sive doctor, aut licentiatus in sacra theologia vel jure canonico, merito sit promotus, aut publico alicujus academice testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quod si regularis fuerit, a superioribus sue religionis similem fidem habeat. Prædicti autem omnes, unde instructio seu testificatio erit sumenda, hæc fideliter et gratis referre teneantur : alioquin eorum conscientias graviter oneratas esse scient, ac Deum et superiores suos habebunt ultores.

CAPUT III.

Statuendæ distributiones quotidianæ ex tertia parte quorumcumque fructuum : portio absentium quibus cedat : certi casus excepti.

Episcopi, etiam tanquam delegati Apostolici, ex fructibus et proventibus quibuscumque omnium dignitatum, personatum et officiorum, in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis existentium, tertiam partem in distributiones (1), eorum arbitrio assignandas, dividere possint; ut scilicet qui eas obtinent, si personaliter competens sibi servitium, juxta formam ab eisdem episcopis præscribendam, quolibet die statuto non impleverint, illius dici distributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant, sed fabricæ ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii applicetur. Crescente vero contumacia, contra eos juxta sacrorum Canonum constitutiones proce-

(1) Supra, sess. 21. de Ref. cap. 3.

dant (1). Quod si alicui ex prædictis dignitatibus in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis, de jure seu consuetudine, jurisdictio, administratio vel officium non competat, sed extra civitatem in diocesi cura animarum immineat (2), cui is qui dignitatem obtinet incumbere voluerit; tunc, pro tempore quo in curata ecclesia resederit ac ministraverit, tanquam præsens sit ac divinis intersit, in ecclesiis cathedralibus ac collegiatis habeatur. Hæc in iis tantum ecclesiis constituta intelligantur, in quibus nulla est consuetudo, vel statutum, ut dictæ dignitates non servientes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum ut proventuum ascendat: non obstantibus consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus et constitutionibus, etiam juramento et quavis auctoritate firmatis.

CAPUT IV.

In quacumque cathedrali vel collegiata, majoribus necdum initiati vocem in capitulo non habeant: quid præstare teneantur ad eas promoti: quive deinceps promovendi.

Quicumque in cathedrali vel collegiata, sæculari, vel regulari ecclesia divinis mancipatus officiis, in subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in hujusmodi ecclesiis, in capitulo non habeat, etiamsi hoc sibi ab aliis libere fuerit concessum. Ii vero qui dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in dictis ecclesiis obtinent, aut in posterum obtine-

(1) Toto tit. de Cler. non resid. et c. Cum ex eo, de elect. in 6. — (2) Vide Const. 65 Pii V, *Cupientes*, 1568.

bunt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet, ut alii Missas, alii Evangelium, alii Epistolas dicant seu cantent, quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativa, generis nobilitate sint insigniti, teneantur, justo impedimento cessante, infra annum Ordines suscipere requisitos (1) : alioquin poenas incurrant, juxta Constitutionem concilii Viennensis, quæ incipit, *Ut ii qui* (2), quam præsentis decreto innovat : cogantque episcopi eos diebus statutis dictos Ordines per seipsos exercere (3), ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu divino præstare, sub eisdem et aliis, etiam gravioribus, poenis, arbitrio eorum imponendis. Nec aliis in posterum fiat provisio, nisi iis qui jam ætatem et cæteras habilitates integre habere dignoscantur : aliter irrita sit provisio.

CAPUT V.

Dispensationes extra curiam episcopo committantur, et ab eo examinentur.

Dispensationes, quacumque auctoritate concedendæ, si extra Romanam curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum qui eas impetraverint ; cæ vero quæ gratiose concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab eisdem, tanquam delegatis Apostolicis, summarie tantum, et extrajudicialiter cognoscatur expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subiacere.

(1) Juxta c. Præterea, cum gloss. de ætat et qual. et c. Si is, de Instit. in 6. — (2) Vide inf xxiii. — (3) Infra, sess 24, cap. 11 de Reform.

CAPUT VI.

Circumspecte commutandæ ultimæ voluntates

In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ nonnisi ex justa et necessaria causa fieri debent (1), episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ, summarie et extrajudicialiter cognoscant nihil in precibus, tacita veritate vel suggesta falsitate, fuisse narratum, priusquam commutationes prædictæ executioni demandentur.

CAPUT VII.

Innovatur cap. *Romana* de Appellationibus, in Sexto.

Legati et nuntii Apostolici, patriarchæ, primates et metropolitani, in appellationibus ad eos interpositis, in quibusvis causis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus post appellationem, servare teneantur formam et tenorem sacrarum Constitutionum, et præsertim Innocentii IV, quæ incipit *Romana* (2) : quacumque consuetudine, etiam immemorabili, aut stylo vel privilegio, in contrarium non obstantibus : aliter inhibitiones et processus, et inde secuta quæcumque, sint ipso jure nulla.

CAPUT VIII.

Episcopi pias omnium dispositiones exsequantur : quæcumque pia loca visitent, dummodo non sub immediata regum protectione sint.

Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ dele-

(1) Infra, sess. ult. de Reform. cap. 4. — (2) In Conc. Lugdun. Vide infra, xxiv.

gati, in casibus a jure concessis omnium piarum dispositionum, tam in ultima voluntate quam inter vivos, sint excentores (1); habeant jus visitandi hospitalia, collegia quæcumque, ac confraternitates laicorum (2), etiam quas scholas sive quocumque alio nomine vocant; non tamen quæ sub regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia: eleemosynas Montis Pietatis sive charitatis, et pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur, etiamsi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio sint munita: ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio suo, juxta sacrorum Canonum statuta cognoscant (3) et exsequantur: non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili, privilegio, aut statuto.

CAPUT IX.

Administratores quorumcumque piorum locorum reddant rationem Ordinario, nisi aliter in fundatione sit cautum.

Administratores, tam ecclesiastici quam laici, fabricæ cujusvis ecclesiæ, etiam cathedralis, hospitalis (4), confraternitatis, eleemosynæ Montis Pietatis, et quorumcumque piorum locorum (5), singulis annis teneantur reddere rationem admi-

(1) Clem. Quia contingit, de Relig. dom. — (2) Vide, Const. Clem. VIII, *Quæcumque*, 1604. — (3) C. Nos quidem; c. Si hæredes; c. Tua, et c. Joannes, de Testam. — (4) Supr. sess. 7, cap. ult. de Reform. — (5) Clem. Quia contingit, § Ut autem permissa, de Relig. domib. Infra, sess. 23, cap. 8 de Reform.

nistrationis Ordinario : consuetudinibus et privilegiis quibuscumque in contrarium sublati, nisi secus forte in institutione et ordinatione talis ecclesiæ seu fabricæ expresse cautum esset. Quod si ex consuetudine aut privilegio aut ex constitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda esset, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius : et aliter factæ liberationes dictis administratoribus minime suffragentur.

CAPUT X.

Notarii episcoporum examini et iudicio subiaceant.

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, et multarum occasio litium oriatur, possit episcopus quoscumque notarios, etiamsi Apostolica, imperiali aut regia auctoritate creati fuerint, etiam tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari ; illisque non idoneis repertis, aut quodcumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus et causis ecclesiasticis ac spiritualibus exercendi usum, perpetuo aut ad tempus prohibere. Neque eorum appellatio interdictionem Ordinarii suspendat.

CAPUT XI.

Bonorum cujuscumque Ecclesiæ, aut pii loci occupatores puniuntur.

Si quem clericorum, vel laicorum (1), quacumque is dignitate, etiam imperiali, aut regali, præ-

(1) Conc. v Aurelian. cap. 13 et seqq. Concil. Tri-

fulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas (1) occupaverit, ut alicujus ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis vel regularis beneficii, Montium Pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census ac jura, etiam fendalia et emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, per se vel alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum, aut laicorum, seu quacumque arte aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumperit, seu impedire ne ab iis ad quos jure pertinent percipiantur; is anathemati tamdiu subjaceat (2), quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus et redditus quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori, sive beneficiato, integre restituerit, ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem ecclesiæ patronus fuerit, etiam jure patronatus ultra prædictas pœnas eo ipso privatus existat. Clericus vero qui nefandæ fraudis et usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat; nec non quibuscumque beneficiis privatus sit, et ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur; et a suorum Ordinum executione, etiam

burien. 1, cap. 7; Conc. Aurelian. III, c. 17; Conc. Turonens. II, cap. 25; Conc. Maguntiense, sub Leone IV, cap. 7 et 11; Conc. Aquisgranens. sub Steph. V, cap. 88; Conc. Lateran. sub Leone X, sess. 9 et 10; c. Prædicta, cum seq. 12. q. 2.

(1) I Tim. VI. — (2) Vide Bullam Cœnæ, clausula 17.

post integram satisfactionem et absolutionem, sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

DECRETUM SUPER PETITIONE CONCESSIONIS
CALICIS.

Insuper, cum eadem sacrosancta Synodus superiori sessione (1) duos articulos alias propositos, et tunc nondum discussos, videlicet : An rationes quibus sancta catholica Ecclesia adducta fuit ut communicaret laicos, atque etiam non celebrantes sacerdotes, sub una panis specie, ita sint retinendæ, ut nulla ratione calicis usus cuiquam sit permittendus; et, An, si honestis et christianæ charitati consentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi vel regno calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, et quænam illæ sint; in aliud tempus, oblata sibi occasione, examinandos atque definiendos reservaverit : nunc eorum pro quibus petitur saluti optime consultum volens, decrevit, integrum negotium ad sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout præsentis decreto refert; qui pro sua singulari prudentia id efficiat quod utile reipublicæ christianæ, et salutare petentibus usum calicis, fore judicaverit.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper eadem sacrosancta Tridentina Synodus diem futuræ sessionis ad feriam quintam post octavam festivitatis omnium Sanctorum, quæ erit

(1) Supr. sess 21, can. 4; et sess 13, in Decr. pro-rog.

dies XII mensis novembris, indicit; et in ea decernetur de sacramento Ordinis, et de sacramento Matrimonii, etc.

Prorogata fuit sessio usque ad diem xv Julii M. D. LXIII.

SESSIO VIGESIMA TERTIA,

QUÆ EST SEPTIMA SUB PIO IV PONT. MAX.

celebrata die xv Julii M. D. LXIII. .

VERA ET CATHOLICA DOCTRINA DE SACRAMENTO
ORDINIS AD CONDEMNANDOS ERRORES NOSTRI
TEMPORIS A SANCTA SYNODO TRIDENTINA DE-
CRETA, ET PUBLICATA SESSIONE SEPTIMA.

CAPUT I.

De institutione sacerdotii novæ legis.

Sacrificium et sacerdotium ita Dei ordinatione conjuncta sunt, ut utrumque in omni lege exstiterit (1). Cum igitur in Novo Testamento sanctum Eucharistiæ sacrificium visibile ex Domini institutione catholica Ecclesia acceperit; fateri etiam oportet, in ea novum esse visibile et externum sacerdotium, in quod vetus translatum est (2). Hoc autem ab eodem Domino Salvatore nostro institutum esse, atque Apostolis eorumque successoribus in sacerdotio, potestatem traditam consecrandi, offerendi et ministrandi corpus et sanguinem ejus (3), nec non et peccata dimittendi et retinendi, sa-

(1) Cyprian. lib. i advers. Judæos. — (2) Heb. vii.
— (3) Matth. xvi; Marc. xiv; Luc. xxii; Joan. xx.

cræ Litteræ ostendunt, et catholicæ Ecclesiæ traditio semper docuit.

CAPUT II.

De septem Ordinibus.

Cum autem divina res sit tam sancti sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quo dignius et majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures et diversi essent ministrorum Ordines (1), qui Sacerdotio ex officio deservirent, ita distributi, ut qui jam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent. Nam non solum de sacerdotibus, sed et de diaconis sacræ Litteræ apertam mentionem faciunt (2); et quæ maxime in illorum ordinatione attendenda sunt, gravissimis verbis docent; et ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria, subdiaconi scilicet, acolythi, exorcistæ, lectores et ostiarii, in usu fuisse cognoscuntur, quamvis non pari gradu; nam subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus (3) et sacris conciliis (4) refertur, in quibus et de aliis inferioribus frequentissime legimus.

1) Infr. can. 2, et cap. 17 de Reform. — (2) 1 Tim. ii et Act. xxi. — (3) Ignatius, Epist. ad Antioch.; Tertullian. de Præscript. lib. 1, cap. 41; Gyprian. Epist. 55. — (4) Conc. Rom. iii sub Sylvest. Eliberit. c. 35; Carthag. iv, c. 5 et seqq.; c. Nullus, ult. 60 dist.; c. Si quis eorum, c. Erubescant; et c. Nemo, dist. 32; c. A multis, de æt. et qual. et c. Miramur, de Ser. non ord.

CAPUT III.

Ordinem vere et proprie esse sacramentum.

Cum Scripturæ testimonio, Apostolica traditione, et Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ verbis et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet Ordinem esse vere et proprie unum ex septem sanctæ Ecclesiæ Sacramentis; inquit enim Apostolus: Admonco te ut ressuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum (1); non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis, et sobrietatis (2).

CAPUT IV.

De ecclesiastica hierarchia et ordinatione.

Quoniam vero in sacramento Ordinis (3), sicut et in Baptismo et Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri nec auferri potest; merito sancta Synodus damnat eorum sententiam qui asserunt Novi Testamenti sacerdotes temporariam tantum modo potestatem habere et semel rite ordinaros, iterum laicos effici posse, si verbi Dei ministerium non exerceant. Quod si quis omnes Christianos promiscue Novi Testamenti sacerdotes esse, aut omnes pariter se potestate spiritali præditos affirmet: nihil aliud facere videtur, quam ecclesiasticam hierarchiam, quæ est (4) ut castrorum æcies ordinata, con-

(1) II Tim. i b. I Tim. iv d. — (2) II Tim. i b. —

(3) Supr. sess. 7, de Sac. in genere, can. 9; et infr. can. 4. — (4) Can. 6.

fandere; perinde ac si contra beati Pauli doctrinam (1) omnes Apostoli, omnes Prophetæ, omnes Evangelistæ, omnes pastores, omnes sint doctores. Proinde sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros ecclesiasticos gradus, episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipue pertinere; et positos, sicut idem Apostolus ait, a Spiritu sancto (2), regere Ecclesiam Dei; eosque presbyteris superiores esse (3); ac sacramentum Confirmationis conferre; ministros Ecclesiæ ordinare; atque alia pleraque peragere ipsos posse (4), quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Docet insuper sacrosancta Synodus in ordinatione episcoporum, sacerdotum, et cæterorum Ordinum, nec populi (5), nec cujusvis sæcularis potestatis, et magistratus consensum, sive vocationem, sive auctoritatem, ita requiri ut sine ea irrita sit ordinatio: quin potius decernit eos qui tantummodo a populo, aut sæculari potestate ac magistratu vocati et instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendunt, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures et latrones, per ostium non ingressos (6), habendos esse. Hæc sunt quæ generatim sacræ Synodo visum est Christi fideles de sacramento Ordinis docere. His autem contraria, certis et propriis canonibus in hunc, qui sequitur, modum damnare con-

(1) I Cor. xii; Eph. iv; c. Cum ex injuncto, de Hær. — (2) Act. x. — (3) Cœlest. I, Epist. ad episc. Gall. cap. 1. — (4) Supr. sess. 7 de Confirm. can. 3; Conc. Hispalens. n. c. 5, 7 et alibi. — (5) Laodicen. Conc. cap. 13. — (6) Joan. x; c. Ordinationes, 1, q. 1; et c. Relatum, de Jur. pat.

stituit; ut omnes, adjuvante Christo, fidei regula utentes, in tot errorum tenebris catholicam veritatem facilius agnoscere et tenere possint.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

CANON I.

Si quis dixerit, non esse in Novo Testamento sacerdotium visibile et æternum (1) : vel non esse potestatem aliquam consecrandi et offerendi verum corpus et sanguinem Domini, et peccata remittendi et retinendi (2); sed officium tantum, et nudum ministerium prædicandi Evangelium; vel eos qui non prædicant, prorsus non esse sacerdotes; anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, præter sacerdotium non esse in Ecclesia catholica alios Ordines (3), et majores et minores, per quos, velut per gradus quosdam, in sacerdotium tendatur (4); anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram Ordinationem, non esse vere et proprie sacramentum (5), a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis; aut esse tantum ritum quemdam eligendi ministros verbi Dei et sacramentorum; anathema sit.

(1) Supr. c. 1 de hoc Sacrament. — (2) Matth. xvi; c. Manet, cum seq. 24, q. 1. — (3) C. In singulis cum seq. dist. 77; supra, c. 2 de hoc Sacram. — (4) Infra, de Reform. c. 13. — (5) Supra, c. 1 de hoc Sacram.

CANON IV.

Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum; ac proinde frustra episcopos dicere: Accipe Spiritum sanctum; aut per eam non imprimi characterem; vel eum qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse (1); anathema sit.

CANON V.

Si quis dixerit, sacram unctionem qua Ecclesia in sancta Ordinatione utitur, non tantum non requiri, sed contemnendam et perniciosam esse, similiter alias Ordinis cæremonias anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina Ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis, presbyteris et ministris; anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi; vel eam, quam habent, illis esse cum presbyteris communem; vel Ordines ab ipsis collatos sine populi vel potestatis sæcularis consensu aut vocatione, irritos esse; aut eos qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et sacramentorum ministros; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, episcopos, qui auctoritate Romani

(1) Conc. Tolet. viii. cap. 7.

Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros episcopos, sed fignmentum humanum; anathema sit.

DECRETUM DE REFORMATIONE. .

Eadem sacrosancta Tridentina Synodus, reformationis materiam prosequens, hæc quæ sequuntur, in præsentî decernenda esse statuit et decernit.

CAPUT I.

Rectorum ecclesiarum in residendo negligentia varie coercetur: animarum curæ providetur.

de Angelis
IV - Cum præcepto (1) divino mandatum sit omnibus
40 - quibus animarum cura commissæ est, oves suas ag-
 noscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere (2), pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cætera munia pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab iis præstari et impleri possunt qui gregi suo non invigilant neque assistunt, sed mercenariorum more (3) deserunt: sacrosancta Synodus eos admonet et hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis (4), in iudicio et veritate pascant et regant. Ne vero ea quæ de residentia sancte et utiliter jam antea sub fel. rec. Paulo III sancita fuerunt (5), in sensus a sacrosanctæ Synodi mente alie-

(1) Joan. xxi; Act. xx. — (2) C. Ephes. 4, 3 dist.; c. Sicut, 7; c. Qui episcopatum, 8, q. 1; c. Præcipue, 11, q. 3; c. Gloria episcopi, 12, q. 2. — (3) Form. x. — (4) I Petr. v. — (5) Supr. sess. 6 de Re-Joan. cap. 1.

nos trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceat; illis inhærendo, declarat sacrosancta Synodus omnes patriarchalibus (1), primatialibus, metropolitanis ac cathedralibus ecclesiis quibuscunque, quocunque nomine et titulo præfectos, etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales sint, obligari ad personalem in sua ecclesia vel diocesi residentiam, ubi injuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis et modis infra scriptis. Nam cum christiana charitas (2), urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel reipublicæ utilitas aliquos nonnunquam abesse postulent et exigant; decernit eadem sacrosancta Synodus has legitime absentię causas a beatissimo Romano Pontifice, aut a metropolitano, vel, eo absente, suffraganeo episcopo antiquiori residente, qui idem metropolitani absentiam probare debeat, in scriptis esse approbandas, nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus et reipublicæ officium, episcopatibus adjunctum; cuius quoniam causæ sunt notoriæ, et interdum repentinæ, ne eas quidem significari metropolitano necesse erit: ad eundem tamen cum concilio provinciali spectabit judicare de licentiis a se vel a suffraganeo datis, et videre ne quis eo jure abutatur, et ut pœnis canonicis errantes puniantur. Interea meminerint discessuri, ita ovis suis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipsorum ab-

(1) Vide Bullam Pii IV, ann. 1564, *In suprema*.—

(2) C. De cætero; c. Inter quatuor; c. Tuæ, et c. Relatum, de Cleric. non resid. c. Ad supplicationem, de Renunt. c. Quorundam, 74, dist. c. Præsentium, 7, q. 1; et c. Postulastis, de Voto.

sentia nullum damnum accipiant (1). Quoniam autem qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia, non videntur abesse, qui statim reversuri sunt; sacrosancta Synodus vult, illud absentiae spatium singulis annis, sive continuum, sive interruptum, extra praedictas causas, nullo pacto debere duos aut ad summum tres menses excedere. et haberi rationem, ut id aequa ex causa fiat, et absque ullo gregis detrimento: quod an ita sit, abscedentium conscientiae relinquit, quam sperat religiosam et timoratam fore, cum Deo corda pateant (2), cuius opus non fraudulenter agere (3) suo periculo tenentur. Eisdem interim admonet, et in Domino hortatur, ne per illius temporis spatium (4), Domini Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item, et Corporis Christi diebus, quibus refici maxime, et in Domino gaudere pastoris praesentia oves debeant, ipsi ab ecclesia sua cathedrali nullo pacto absint, nisi episcopalia munia in sua diocesi eos alio vocent.

De Peni Si quis autem, quod utinam nunquam eveniat, contra hujus decreti dispositionem abfuerit; statuit sacrosancta Synodus, praeter alias poenas adversus non residentes, sub Paulo III impositas et innovatas (5), ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, cum pro rata temporis absentiae fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declara-

(1) C. Cum ex eo, de Elect. in 6; c. Beneficium de Regul. eod. et c. 2 in fin. Supr. sess. 6, de Reform. Sardicen. Conc. c. 14. — (2) Psalm. vii. — (3) Jerem. xlviii. — (4) C. Si quis in clero, 7, q. 1, ex Concil. Agathens. — (5) Supr. sess. 6, de Reform. cap. 1, 2; c. Conquerente, et fere per totum, de Cler. non reside.

tione non secuta, illos sibi delinere posse; sed teneri aut ipso cessante, per superiorem ecclesiasticum illos fabricæ ecclesiarum aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conventionem vel compositionem, quæ pro fructibus male perceptis appellatur; ex qua etiam prædicti fructus in totum aut pro parte ei remitterentur: non obstantibus quibuscumque privilegiis cuicumque collegio aut fabricæ concessis.

Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum, et pœnas de curatis inferioribus, et aliis quibuscumque qui beneficium aliquod ecclesiasticum curam animarum habens obtinent (1), sacrosancta Synodus declarat et decernit, ita tamen, ut, quandocumque eos, causa prius per episcopum cognita et probata, abesse contigerit, vicarium idoneum, ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant (2). Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant. Quod si, per edictum citati etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis, per censuras ecclesiasticas, et sequestrationem et subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem, compellere, nec executionem hanc, quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscumque beneficii, pactione, statuto, etiam iuramento, vel quacumque auctoritate confirmato, consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius

(1) Supr. sess. 6, de Reform. cap. 2. — (2) C. Beneficium, de Regul. in 6.

corruptela censenda est, sive appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana curia, vel vigore Engenianæ Constitutionis (1) suspendi posse. Postremo, tam decretum illud sub Paulo III (2), quam hoc ipsam, in conciliis provincialibus et episcopalibus publicari sancta Synodus præcipit: cupit enim, quæ adeo ex pastorum munere animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus mentibusque infigi, ut in posterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione aut desuetudine aboleantur.

CAPUT II.

Ecclesiis præfecti consecrationis munus intra tres menses suscipiant: consecratio quo loco peragenda.

Ecclesiis cathedralibus (3), seu superioribus, quocumque nomine ac titulo præfecti, etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur: si intra totidem menses postea id facere neglexerint, ecclesiis ipso jure sint privati. Consecratio vero, si extra curiam Romanam fiat, in ecclesia ad quam promoti fuerint, aut in provincia, si commode fieri poterit, celebretur.

CAPUT III.

Episcopi extra agritudinem per se Ordines conferant.

Episcopi per semetipsos Ordines conferant. Quod

(1) C. Divina, de Privilegiis, in Extrav. com. — (2) Supr. sess. 6, de Reform. cap. 1. — (3) Conc. Chalc. act. 16, c. 15, Conc. Vornatiens. cap. 76; c. Quoniam, 75 dist.; c. Quoniam, 100 dist. et supra, sess. 7, c. 9, de Reform.

si ægritudine fuerint impediti, subditos suos, non aliter quam jam probatos et examinatos, ad alium episcopum ordinandos dimittant (1).

CAPUT IV.

Qui prima tonsura initiandi.

Prima tonsura non initientur (2) qui sacramentum Confirmationis non susceperint, et fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere et scribere nesciant; et de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo fideli cultum præsent, hoc vitæ genus elegisse.

CAPUT V.

Ordinandi, quibus instructi esse debeant.

Ad minores Ordines promovendi, bonum a parochio, et a magistro scholæ in qua educantur, testimonium habeant. Hi vero qui ad singulos majores erant assumendi, per mensem ante Ordinationem episcopum adeant, qui parochio, aut alteri cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac desiderio eorum qui volunt promoveri, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus et vita, a fide dignis diligenter inquirat (3); et litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat (4).

(1) Infr. c. 8 et 10. Conc. Carth. III, c. 22.—(2) C. fin. de Temp. ordin. in 6. — (3) C. Quando, dist. 24. — (4) Conc. III, Carthag. cap. 22, et IV Carthag. cap. 22; infra. cap. 7.

CAPUT VI.

Ætas quatuordecim annorum ad beneficium ecclesiasticum requiritur: quis privilegio fori gaudere debeat.

Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere (1). Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat (2), aut clericalem habitum et tonsuram deferens, alicui ecclesiæ ex mandato episcopi inserviat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate, de licentia episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. In clericis vero conjugatis servetur Constitutio Bonifacii VIII, quæ incipit, *Clerici qui cum unicis*(3): modo hi clerici alicujus ecclesiæ servitio vel ministerio ab episcopo deputati, eidem ecclesiæ serviant vel ministrent, et clericali habitu et tonsura utantur: nemini, quoad hoc, privilegio vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.

CAPUT VII.

Examinandi sunt ordinandi a viris peritis juris divini et humani.

Sancta Synodus, antiquorum Canonum vestigiis inhærendo (4), decernit ut, quando episcopus Ordinationem facere disposuerit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere voluerint, feria quarta ante

(1) C. Indecorum, de ætat. et qual. — (2) C. Joannes, de Cler. conjug. — (3) Vide infr. xxvii. — (4) C. Quando, 24 dist.

ipsam Ordinationem, vel quando episcopo videbitur, ad civitatem evocentur. Episcopus autem sacerdotibus et aliis prudentibus viris, peritis divinæ legis, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi adscitis, ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam et fidem diligenter investiget et examinet (1).

CAPUT VIII.

Quomodo et a quo unusquisque promoveri debeat.

Ordinationes sacrorum Ordinum, statutis a jure temporibus (2), ac in cathedrali ecclesia, vocatis præsentibusque ad id ecclesiæ canonicis, publice celebrentur : si autem in alio diocesis loco, præsentem clero loci : dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur. Unusquisque autem a proprio episcopo ordinetur (3). Quod si quis ab alio promoveri petat (4), nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis aut specialis rescripti vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus, permittatur ; nisi ejus probitas ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur (5) : si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum, et ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

(1) Supr. c. 5. — (2) Gelasius I, in Epist. 1, c. 13 ; c. ult. 73 dist. c. 1 cum seqq. de Temp. ordin. — (3) Conc. Carthag. iii. cap. 21. — (4) Supr. sess. 14. de Reform. cap. 2 et 3. — (5) Supra, c. 3 ; Conc. Aurel. v. cap. 5 ; c. 1, 21, q. 2, 9 ; q. 2 per totam ; c. 1 cum seq. de Temp. ordin. in 6.

CAPUT IX.

Episcopus familiarem ordinans, conferat ei statim beneficium reipsa.

Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus; et beneficium, quacunque fraude cessante, statim reipsa illi conferat (1): consuetudine quacunque, etiam immemorabili, in contrarium non obstante.

CAPUT X.

Episcopis inferiores praelati tonsuram vel minores Ordines ne conferant, nisi regularibus sibi subditis: nec ipsi, aut capitula quæcumque, dimissorias concedant; graviore in decretum peccantibus poena statuta.

Abbatibus, ac aliis quibuscunque, quantumvis exemptis, non liceat in posterum, intra fines aliqujus diocesis consistentibus, etiamsi nullius diocesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram vel minores Ordines conferre: nec ipsi abbates, et alii exempti, aut collegia vel capitula quæcumque, etiam ecclesiarum cathedralium, litteras dimissorias aliquibus clericis sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant. Sed horum omnium ordinatio, servatis omnibus quæ in hujus sanctæ Synodi decretis continentur (2), ad episcopos intra quorum diocesis fines existant, pertineat: non obstantibus quibusvis privilegiis, præscriptionibus, aut consue-

(1) C. Non liceat, de Præb. — (2) Supra, c. 3 cum seq. et infra, c. 11 cum seqq.

tudinibus, etiam immemorabilibus. Poenam quoque impositam iis qui contra hujus sanctæ Synodi sub Paulo III decretum (1), a capitulo, episcopali sede vacante, litteras dimissorias impetrant, ad illos qui easdem litteras non a capitulo, sed ab aliis quibusvis, in jurisdictione episcopi loco capituli, sede vacante, succedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio et beneficio per annum sint ipso jure suspensi.

CAPUT XI.

Interstitia in susceptione minorum Ordinum, et certa alia præcepta observanda.

Minores Ordines iis qui saltem latinam linguam intelligant (2), per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videatur, conferantur; ut eo accuratius quantum sit hujus disciplinæ pondus possint edoceri, ac in unoquoque munere (3), juxta præscriptum episcopi, se exerçant, idque in ea cui adscripti erunt ecclesia, nisi forte ex causa studiorum absint; atque ita de gradu in gradum ascendant; ut in eis cum ætate vitæ meritum et doctrina major accrescat; quod et bonorum morum exemplum, et assiduum in ecclesia ministerium, atque major erga presbyteros et superiores Ordines reverentia, et crebrior quam antea corporis Christi communio maxime comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus et sacratissima mysteria sit ingres-

(1) Supr. sess. 7. de Reform. cap. 10. — (2) C. In singulis, 77 dist. et infr. c. 14. — (3) Infr. cap. 17; c. 1, 15 dist. Conc. 1 Braccarens. c. 37; 1 Nic. c. 2; Sardic. cap. 13

sus; nemo iis initietur, quem non scientiæ spea maioribus Ordinibus dignum ostendat (1). Hi vero non nisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad sacros Ordines promoveantur; nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas, iudicio episcopi, aliud exposcat.

CAPUT XII.

Ætas ad majores Ordines requisita : digni duntaxat assumendi.

Nullus in posterum ad subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad diaconatus ante vigesimum tertium (2), ad presbyteratus (3) ante vigesimum quintum ætatis suæ annum (4) promoveatur. Sciant tamen episcopi, non singulos in ea ætate constitutos debere ad hos Ordines assumi, sed dignos duntaxat, et quorum probata vita senectus sit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti episcopi examine ordinentur (5) : privilegiis quibuscumque, quoad hoc, penitus exclusis.

CAPUT XIII.

Subdiaconi et diaconi ordinatio qualis, et eorum munus; nulli Ordines sacri duo conferantur eodem die.

Subdiaconi et diaconi ordinentur, habentes bo-

(1) Conc. Tolet. viii, c. 8; c. Qui ecclesiasticis, et seq. dist. 59. — (2) Conc. ii Tolet. c. 1, et iii Carthag. cap. 4, et Agathens. c. 16, annum 23 requirebant. — (3) Annum 30 requirit; c. Si quis, et c. Presbyter, 78 dist. et Conc. iv Tolet. c. 18 et 19. — (4) C. Generalem, de ætate et qual. in Clem. — (5) Ordinarium loci debere esse decrevit Clemens VIII, 1596.

num testimonium (1), et in minoribus Ordinibus jam probati (2), ac litteris et iis quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi. Qui sperent, Deo auctore, se continere posse (3); ecclesiis, quibus adscribentur, inserviant; sciantque maxime decere, si saltem diebus dominicis et solemnibus, cum alteri ministraverint, sacram communionem perciperint. Promoti ad sacrum subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati (4), ad altiorem gradum, nisi aliud episcopo videatur, ascendere non permittantur. Duo sacri Ordines non eodem die (5), etiam regularibus, conferantur; privilegiis ac indultis quibusvis concessis, non obstantibus quibuscumque.

CAPUT XIV.

Quinam ad presbyteratum assumendi : assumptorum munus.

Qui pie et fideliter in ministeriis ante actis se gesserint, et ad presbyteratus Ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium (6) : et hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem ac necessitatem aliud episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur; itaque ita pietate ac castis

(1) I Tim. iii. — (2) Conc. iv Tolet. cap. 19; c. Quicumque, dist. 77. — (3) C. A multis, de ætate et qual. — (4) Supra, cap. 11. — (5) C. Litteras, et C. Inlectus de Temp. ord. — (6) I Tim. iii, Conc. Tolet. iv, c. 19.

moribus conspici, ut præclarum bonorum operum exemplum et vitæ monita ab eis possent expectari. Curet episcopus ut ii saltem diebus dominicis et festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter ut suo muneri satisficiant, Missas celebrent. Cum promotis per saltum (1), si non ministraverint, episcopus ex legitima causa possit dispensare.

CAPUT XV.

Nullus confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus.

Quamvis presbyteri in sua Ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen sancta Synodus nullum, etiam regularem (2), posse confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari; nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, et approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis et consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus.

CAPUT XVI.

Arceantur ab Ordinibus ecclesiis inutiles et vagi.

Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui episcopi non sit utilis aut necessarius suis ecclesiis: sancta Synodus, vestigiis sexti canonis concilii

(1) C. Sollicitudo, 23 dist. et c. Si officia, dist. 53.
— (2) Clem. Dudum, § Ac deinde, de Sepult. Confirmatur Bulla Pii V, *Romani Pontificis*, 6 aug. 1571; c. Si episcopus, de Pœnit. in 6.

Chalcedonensis inhærendo (1), statuit ut nullus in posterum ordinetur, qui illi ecclesiæ aut pio loco, pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicator (2). Nullus præterea clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo episcopo ad divina celebranda et sacramenta administranda admittatur (3).

CAPUT XVII.

Qua ratione exercitia minorum Ordinum repetenda.

Ut sanctorum Ordinum a diaconatu ad ostiariatum functiones, ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptæ, et plaribus in locis aliquandiu intermissæ, in usum juxta sacros Canones revocentur (1); nec ab hæreticis, tanquam otiosæ, traducantur; illius pristini moris restituendi desiderio flagrans, sancta Synodus decernit, ut in posterum hujuscemodi ministeria non nisi per constitutos in dictis Ordinibus exerceantur: omnes que et singulos prælatos ecclesiarum in Domino hortatur, et illis præcipit, ut, quantum fieri commode poterit, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis et pa-

(1) C. Neminem, 70 dist. — (2) Conc. Nicænum I, c. 5 et 16; c. Sanctorum, 70 dist.; c. Tuæ, de Cler. peregr. Conc. Antioch. sub Steph. Jul. I, c. 7; Chalced. c. 126; Aquisgran. sub Steph. V. passim. Epau-nens. cap. 6; et Aurelian. V, c. 5. — (3) Conc. Laodicens. c. 41; et III Carthag. c. 28. — (4) C. 1, 25 dist.; c. Acolythus; c. Exorcista; c. Lector; Ostiarius; et c. Psalmista, 23 dist. Supr. cap. 11. Innocent. Epist. 4, cap. 5.

rochialibus suæ diœcesis, si frequens populus et ecclesiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, et ex aliqua parte reddituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricæ ecclesiæ, si proventus suppetant, aut utriusque illorum, eas functiones exercentibus stipendia assignent : quibus si negligentes fuerint, Ordinarii judicio, aut ex parte mulctari, aut in totum privari possint. Quod si ministeriis quatuor minorum Ordinum exercendis clerici cælibes præsto non erunt, suffici possint etiam conjugati, vitæ probatæ, dummodo non bigami (1), ad ea munia obeunda idonei; et qui tonsuram et habitum clericalem in Ecclesia gestent.

CAPUT XVIII.

Forma erigendi seminarium clericorum, præsertim tenuiorum : in. cujus erectione plurima observanda : de educatione promovendorum in cathedralibus et majoribus ecclesiis.

Cum adolescentium ætas, nisi recte instituat, prona sit ad mundi voluptates sequendas (2); et nisi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina ecclesiastica perseveret : sancta Synodus statuit ut singulæ cathedrales (3), metropoli-

(1) C. 1, cum seqq. de Bigam. non ord.—(2) Conc. iv Tolet. in c. Omnis ætas, 12, q. 1; Gen. viii, Aquisgran. cap. 135; Lateran. sub Leone X, sess. 9 de Reformat. Curiae.—(3) Constitut. Alexandri III, parte 1, c. 18; et

tanæ atque his majores ecclesiæ, pro modo facultatum et diœcesis amplitudine, certum puerorum ipsius civitatis, et diœcesis, vel ejus provinciæ, si ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipsas ecclesias, vel alio in loco convenienti ab episcopo eligendo, alere, ac religiose educare, et ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, et ex legitimo matrimonio nati sint, ac legere et scribere competenter noverint, et quorum indoles et voluntas spem afferat eos ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult, nec tantentiorum excludit, modo suo sumptu alantur, et studium præ se ferant Deo et Ecclesiæ inserviendi. Hos pueros episcopus in tot classes, quot ei videbitur, divisos juxta eorum numerum, ætatem, ac in disciplina ecclesiastica progressum, partim cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio adiect; partim in collegio erudiendos retinebit; aliosque in locum eductorum sufficiet, ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit. Ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur, tonsura statim atque habitu clericali semper utentur : grammatices, cantus, computi ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam discent (1) : sacram Scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confessiones

in Lateran. c. 11, in c. Quia nonnullis, de Magistris: supra, sess. 5, cap. 1 de Reform.

(1) C. Quæ ipsis, dist. 38.

audientias videbuntur opportuna, et rituum ac cæ-
remoniæ formas ediscent. Curet episcopus ut
singulis diebus Missæ sacrificio intersint, ac sal-
tem singulis mensibus confiteantur peccata; et
juxta confessoris judicium sumant corpus Domini
nostri Jesu Christi; cathedrali, et aliis loci eccle-
siis diebus festis inserviant. Quæ omnia, atque alia
ad hanc rem opportuna et necessaria, episcopi
singuli cum consilio duorum canonicorum seniorum
et graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus
sanctus suggererit, constituent; eaque ut semper
observentur, sæpius visitando operam dabunt. Dy-
scolos et incorrigibiles, ac malorum morum semi-
natores acriter punient; eos etiam, si opus fuerit,
expellendo : omniaque impedimenta auferentes,
quæcumque ad conservandum et augendum tam
pium et sanctum institutum pertinere videbuntur,
diligenter curabunt. Et quia ad collegii fabricam
instituendam, et ad mercedem præceptoribus et mi-
nistris solvendam, et ad alendam juventutem, et ad
alios sumptus, certi redditus erunt necessarii; ul-
tra ea quæ ad instituendos vel alendos pueros sunt
in aliquibus ecclesiis et locis destinata, quæ eo ipso
huic seminario sub eadem episcopi cura applicata
censeantur: iidem episcopi, cum consilio duorum
de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso
capitulo eligatur; itemque duorum de clero civitatis,
quorum quidem alterius electio similiter ad epi-
scopum, alterius vero ad clerum pertineat; ex fru-
ctibus integris mensæ episcopalis, et capituli, et qua-
rumcumque dignitatum, personatum, officiorum,
præbendarum, portionum, abbatiarum, et priora-

tuum, cujuscunque ordinis (1), etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, et hospitalium quæ dantur in titulum vel administrationem, juxta Constitutionem concilii Viennensis quæ incipit, *Quia contingit* (2); et beneficiorum quorumcunque, etiam regularium, etiamsi juris patronatus cujuscunque fuerint, etiamsi exempta, etiamsi nullius diœcesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis, et hospitalibus, et aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa; et ex fabricis ecclesiarum, et aliorum locorum, etiam ex quibuscunque aliis ecclesiasticis redditibus seu proventibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium ad commune Ecclesiæ bonum promovendum actu non habentur (3): hæc enim exempta esse voluit, præterquam ratione reddituum qui superflui essent ultra convenientem ipsorum seminariorum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, et omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quæcumque ratione ad laicos ex quibus subsidia ecclesiastica solvi solent, et milites cujuscunque militiæ aut ordinis, pertinentibus, fratribus sancti Joannis Hierosolymitani duntaxat exceptis, partem aliquam vel portionem detrahent. et eam portionem sic detractam, nec non beneficia aliquot simplicia, cujuscunque

(1) Qui excipiantur, vide in Bullis Pii V, *Apostolicæ*, 1567; *Romanus*, 1567; *Romanus*, 1568; *Dum in defessæ*, 1571; et Clementis VIII, *Romanum*, 1603. —

(2) Vide infra, xvii; supr. sess. 7, c. 13 de Reform.

— (3) Cap. fin. de Mag. cap. Cum ex eo, de Elect. in 6; et c. De quibusdam, dist. 37.

qualitatis et dignitatis fuerint vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatas, sine cultus divini et illa obtinentium præjudicio, huic collegio applicabunt et incorporabunt. Quod locum habeat, etiam si beneficia sint servata, vel affecta; nec per resignationem ipsorum beneficiorum, uniones et applicationes suspendi vel ullo modo impediri possint, sed omnino quacumque vacatione, etiamsi in curia effectum summi sortiantur, et quacumque Constitutione non obstante. Ad hanc autem portionem solvendam, beneficiorum, dignitatum, personatum et omnium et singulorum supra commemoratorum possessores, non modo pro se, sed pro pensionibus quas aliis forsan ex dictis fructibus solverent, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit solvendum, ab episcopo loci per censuras ecclesiasticas ac alia juris remedia compellantur; etiam vocato ad hoc, si videbitur, auxilio brachii sæcularis: quibusvis, quoad omnia et singula supradicta, privilegiis, exemptionibus, etiamsi specialem derogationem requirerent, consuetudine, etiam immemorabili, quavis appellatione et allegatione, quæ executionem impediat, non obstantibus. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter, seminarium ipsum in totum vel in partem dotatum reperitur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, et incorporata ab episcopo, prout res ipsa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod si cathedralium et aliarum majorum ecclesiarum prælati in hac seminarii erectione ejusque conservatione negligentes fuerint, ac suam portio-

nem solvere detrectaverint; episcopum archiepiscopus, archiepiscopum et superiores synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supradicta cogere debeat; et ut quamprimum hoc sanctum et pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, studiose curabit. Rationes autem reddituum hujus seminarii episcopus, annis singulis accipiat, præsentibus duobus a capitulo, et totidem a clero civitatis deputatis.

Deinde, ut cum minori impensâ hujusmodi scholis instituendis provideatur (1); statuit sancta Synodus ut episcopi, archiepiscopi, primates, et alii locorum Ordinarii, scholasterias obtinentes, et alios quibus est lectionis vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis instituendos, per seipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneos substitutos, ab eisdem scholasticis eligendos, et ab Ordinariis approbandos, etiam per subtractionem fructuum, cogant et compellant. Quod si judicio episcopi digni non fuerint, alium qui dignus sit nominent, omni appellatione remota. Quod si neglexerint, episcopus ipse deputet. Docerunt autem prædicti, quæ videbuntur episcopo expedire. De cætero vero officia, vel dignitates illæ quæ scholasteriæ dicuntur, non nisi doctoribus, vel magistris, aut licentiatis in sacra pagina aut in jure canonico et aliis personis idoneis, et qui per seipsos id munus explere possint, conferantur; et aliter facta provisio nulla sit et invalida: non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus

(1) Supr. sess. 5, cap. 1, de Reform.

Si vero in aliqua provincia ecclesiæ tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non possit; synodus provincialis, vel metropolitana cum duobus antiquioribus suffraganeis, in ecclesia metropolitana, vel alia provinciæ ecclesia commodiori, unum aut plura collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum aut plurium ecclesiarum, in quibus singulis collegium commode institui non potest, erigenda curabit, ubi pueri illarum ecclesiarum educantur.

In ecclesiis autem amplas dioceses habentibus, possit episcopus unum vel plura in diocesi, prout ubi opportunum videbitur, habere seminaria: quæ tamen, ab illo uno quod in civitate erectum et constitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Postremo, si vel pro unionibus, seu pro portionum taxatione, vel assignatione, et incorporatione, aut qualibet alia ratione, difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus seminarii institutio vel conservatio impediretur aut perturbaretur: episcopus cum supra députatis, vel synodus provincialis, pro regionis more, pro ecclesiarum et beneficiorum qualitate, etiam suprascripta, si opus fuerit, moderando, aut augendo, omnia et singula quæ ad felicem hujus seminarii profectum necessaria et opportuna videbuntur, decernere ac providere valeat.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper, eadem sacrosancta Tridentina Synodus proximam futuram sessionem in diem decimam sextam mensis septembris indicit: in qua agetur

de sacramento Matrimonii, et de aliis, si qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quæ expediri possint : item de provisionibus episcopatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, ac de diversis reformationis articulis.

Prorogata fuit sessio ad diem XI NOV. M. D. LXIII.

SESSIO VIGESIMA QUARTA,

QUE EST OCTAVA SUB PIO IV, PONT. MAX.

celebrata die XI NOV. M. D. LXIII.

DOCTRINA DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit : Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea (1) : quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una (2).

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari et conjungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tanquam a Deo prolata referens, dixit : Itaque jam non sunt duo, sed una caro (3) : statimque ejusdem nexus firmitatem, ab Adamo tanto ante pronuntiatam, his verbis confirmavit : Quod ergo Deus conjunxit homo non separet (4).

(1) Gen. ii, Ephes. v. — (2) C. Fraternitas, 35, q. 10; c. Debitum, de Bigam. c. 1 in princ. de Conjug. lepr. Matth. xix; Matth. xix. — (3) Marc. x; c. Martinus, de Cogn. spir. — (4) C. Sunt qui, 2 q. 2; c. De infidelibus, de Consang. et Affin.

Gratiam vero, quæ naturalem illum amorem perficeret, et indissolubilem unitatem confirmaret, conjugesque sanctificaret, ipse Christus, venerabilium sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit, quod Paulus apostolus innuit dicens : Viri, dilegiti uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea (1) : mox subjungens : Sacramentum hoc magnum est : ego autem dico in Christo et in Ecclesia.

Cum igitur Matrimonium in lege evangelica veteribus connubiis per Christum gratia præstet : merito inter novæ legis sacramenta annumerandum, sancti Patres nostri, concilia (2) et universalis Ecclesiæ traditio (3) semper docuerunt : adversus quam impii homines hujus sæculi insanientes, non solum perperam de hoc venerabili sacramento senserunt, sed de more suo, prætextu Evangelii, libertatem carnis introducentes, multa ab Ecclesiæ catholicæ sensu, et ab Apostolorum temporibus probata consuetudine aliena, scripto et verbo asseruerunt, non sine magna Christi fidelium jactura; quorum temeritati sancta et universalis Synodus cupiens occurrere, insigniores prædictorum schismaticorum hæreses et errores, ne plures ad se trahat perniciosa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipsos hæreticos eorumque errores decernens anathematismos.

(1) Ephes. v, in fin.; c. Nemo, in fine 32, q. 4; c. Debitum, de Big. — (2) Conc. Florent. sub Eugenio IV. — (3) C. Ad abolendam, de Hæret.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CANON I.

Si quis dixerit, Matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem legis Evangelicæ sacramentis, a Christo Domino institutum (1), sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre; anathema sit.

CANON II.

Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores (2), et hoc nulla lege divina esse prohibitum; anathema sit.

CANON III.

Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus qui Levitico exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum, et dirimere contractum (3); nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere ut plures impediant et dirimant; anathema sit.

CANON IV.

Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse (4); anathema sit.

(1) Matth. xix; Marc. x; Ephes. v; c. Ad abolendam, de Hæret. — (2) Matth. xix; c. Si quis, 32, q. 7; toto tit. de Sponsa duor. c. Gaudemus, de Divort. — (3) Levit. xviii; c. Pittacium 30, q. 3; 35, q. 2 et 3 per totam; c. Non debet, de Consang. et Affin. — (4) Matth. xix; I Cor. iv: supr. sess. 21, cap. 2.

CANON V.

Si quis dixerit, propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a conjugē, dissolvi posse Matrimonii vinculum (1); anathema sit.

CANON VI.

Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi (2); anathema sit.

CANON VII.

Si quis dixerit, Ecclesiam errare cum docuit et docet juxta Evangelicam et Apostolicam doctrinam (3), propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non posse dissolvi; et utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjugē vivente, aliud Matrimonium contrahere; mœchiarique eum qui, dimissa adultera, aliam duxerit, et eam quæ, dimisso adultero, alii nupserit; anathema sit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges, quoad thorum seu quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri posse decernit; anathema sit.

CANON IX.

Si quis dixerit, clericos in sacris Ordinibus con-

(1) C. Lege, dist. 10; c. De illa, cum seq. de Divort. c. De Infidelibus, de Consang. et Affin. — (2) C. Commissum, de Spons. — (3) Matth. xix; Luc. xvi; I Cor. vii; c. Placuit, cum multis seq. 32, q. 7; C. Gaudemus, de Divort.

stitutos (1), vel regulares, castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto; et oppositum nil aliud esse, quam damnare Matrimonium, posseque omnes contrahere Matrimonium qui non sentiunt se castitatis, etiamsi eam voverint, habere donum: anathema sit; cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patia-
tur nos supra id quod possumus tentari (2).

CANON X.

Si quis dixerit, statum conjugalem anteponendum esse statui virginittis (3) vel cœlibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginittate aut cœlibatu quam jungi Matrimonio (4); anathema sit.

CANON XI.

Si quis dixerit, prohibitionem solemnittis nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse I, rannicam (5), ab ethnicorum superstitione profer-
tam; aut benedictiones et alias cœremonias quibus Ecclesia in illis utitur, damnaverit; anathema sit.

CANON XII.

Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos (6); anathema sit.

(1) Dist. 27, c. Presbyt. et seqq. 17, q. 1 per totam. Extrav. Qui cler. vel voven. per totum. Conc. Carthag. iv. cap. 104; et Matiscon. 1. c. 12. — (2) t. Cor. x. — (3) Matth. x; I Cor. vii, in fin. c. Nuptiar. 32, q. 1; c. Qui sitit, 33, q. 3; c. Commissum, de Sponsal. — (4) C. Nuptiarum, 27, q. 1. — (5) Infra, cap. 10 de Reform. matr. — (6) C. Multorum, 35, q. 6; c. 1. in fin. de Consang. et Aff. c. Accedentibus, de excess. Prælat.

DECRETUM DE REFORMATIONE MATRIMONI.

CAPUT I.

Matrimonii solemniter contrahendi forma in concilio Lateranensi præscripta innovatur : quoad præclamationes dispensare possit episcopus. Qui aliter quam præsentibus paroco et duobus veteribus testibus contrahit, nihil agit.

Tamet si dubitandum non est clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia (1), quandiu Ecclesia ea irrita non fecit ; et proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quique falso affirmant matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse ; nihilominus sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est atque prohibuit (2). Verum, cum sancta Synodus animadvertat prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse ; et gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugiiis ortum habent ; præsertim vero eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua elam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, et cum ea in perpetuo adulterio vivunt ; cui malo cum ab Ecclesia, quæ de

(1) Cap. 2, de Cland. Despons. — (2) C. Non omnis ; c. Honorantur, et c. fin. 32, q. 2 ; c. Aliter, et c. Nostrates. 30, q. 5 ; c. Videtur, qui matr. acc. pos. Conc. Toletanum III, c. 10 ; Conc. Bisontinense, anno 1559, art. 6, de Spons. et Matr. Conc. Camerac. anno 1550, tit. 9, de Matr.

occultis non iudicat (1), succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur; idcirco sacri Lateranensis concilii (2), sub Innocentio III celebrati, vestigiis inhærendo, præcipit ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium paracho tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter Missarum solennia publice denuntietur inter quos matrimonium sit contrahendum; quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur; ubi parochus, viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in Matrimonium conjungo, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti; vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provincie ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem paracho et duobus vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant; ut, si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur: nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur; quod illius prudentiæ et iudicio sancta Synodus relinquit. Qui aliter quam præsentem paracho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi seu Ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt; eos

(1) C. Consuluisti, 2, q. 4; c. Ut nostrum; ut Eocl. benef. sine dim. conferantur. — (2) Conc. Later. IV, c. 51; et c. Cum inhibito, de cland. Desp.

sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inihabiles reddit: et huiusmodi contractus irritos et nullos esse decernit (1), prout eos præsentis decreto irritos facit et annullat. Insuper parochum, vel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero, et testes qui sine paracho vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes, graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem sancta Synodus hortatur ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent; statuitque benedictionem (2) a proprio paracho fieri; neque a quoquam, nisi ab ipso paracho, vel ab Ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii sacerdoti concedi posse; quacunque consuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda est, vel privilegio, non obstante. Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sive regularis, sive sæcularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponso sine illorum parochi licentia matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit; ipso jure tandem suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus parochi qui Matrimonio interesse debeat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Habeat parochus librum in quo conjugum et testium nomina, diemque et locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat. Postremo sancta Synodus conjuges hortatur ut, antequam contrahant, vel saltem triduo ante ma-

(1) C. Videtur, 35, q. 6. — (2) C. 1 cum multis sep 30, q. 8; et c. Nulli, 35, q. 2.

trimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, et ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum pie accedant. Si quæ provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis hac in re utuntur, eos omnino retineri sancta Synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam salubria præcepta quemquam lateant, Ordinariis omnibus præcipit ut, cum primum potuerint, curent hoc decretum populo publicari ac explicari in singulis suarum diocesium parochialibus ecclesiis, idque in primo anno quam sæpissime fiat, deinde vero quoties expedire viderint. Decernit insuper ut huiusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis in eadem parochia factæ, numerandos.

CAPUT II.

Inter quos cognatio spiritualis contrahatur.

Docet experientia (1) propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque sancta Synodus huic incommodo providere, et a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit ut unus tantum, sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta (2), vel ad summum unus et una baptizatum de Baptismo suscipiant; inter quos ac baptizatum ipsum, et illius patrem et matrem, nec non

(1) Declaratur h. c. Bulla Pii V. *Cum illius vicem*, 1566. — (2) C. Non plures, de Cons. dist. 4; c. Veniens et fere per tot. de Cognat. spirit. c. Quamvis. tit. deo. siv

inter baptizantem et baptizatum baptizatique patrem ac matrem tantum spiritualis cognatio contrahatur (1). Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit sciscitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant : et eum vel eos tantum ad illum suscipiendum admittat ; et in libro eorum nomina describat ; doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excusari valeant. Quod si alli, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahant ; Constitutionibus in contrarium facientibus, non obstantibus (2). Si parochi culpa vel negligentia secus factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur. Ea quoque cognatio quæ ex confirmatione contrahitur (3), confirmantem et confirmatum, illiusque patrem et matrem ac tenentem non egrediatur : omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis.

CAPUT III

Publicæ honestatis impedimentum certis limitibus coarctatur.

Justitiæ publicæ honestatis impedimentum (4), ubi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit ; ubi autem valida fuerint,

(1) C. Super quibus ; c. Pittacium ; et c. fin. 30, q. 3, c. 1 ; c. Super eo, et fero per totum, de Cogn. spir. c. 1, eod. tit. in 6. — (2) C. Quamvis, de Cogn. spir. in 6. — (3) C. 2, 30, q. 1 ; c. 1, de Cogn. spir. in 6. — (4) Declaratur h. c. Bulla Pii V, *Ad Romanum spectat*, 1568 ; cap. 1. de Spons. in 6.

primum gradum non excedant : quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.

CAPUT IV.

Affinitas ex fornicatione ad secundum gradum restringitur.

Præterea sancta Synodus, eisdem et aliis gravissimis de causis adducta, impedimentum (1), quod propter affinitatem ex fornicatione contractam (2) inducitur, et matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum qui in primo et secundo gradu conjunguntur, restringit. In ulterioribus vero gradibus statuit, hujusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere.

CAPUT V.

Ne quis intra gradus prohibitos contrahat : quave ratione in illis dispensandum.

Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, et spe dispensationis consequendæ careat (3) : idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, si quidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subjiçiatur pœnis. Non enim dignus est qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur,

(1) C. Quædam, cum multis seq. 32, q. 7. et toto tit. de eo qui cogn. cons. uxori suæ. — (2) Declaratur Bulla Pii V, *Ad Romanum Pontificem*, 1566. — (3) C. fin. § pen. de claud. Desp. Clem. unica, de Cons. et Aff.

cujus salubria præcepta temere contempsit (1). Si vero, solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum eo, et gratis dispensari poterit. In contrahendis matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa, et gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos principes, et ob publicam causam.

CAPUT VI.*

In raptores animadvertitur.

Decernit sancta Synodus, inter raptorem et raptam quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si raptam a raptoře separata, et in loco tuto et libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat (2); et nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium et favorem præbentes (3), sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces (4); et si clerici fuerint, de proprio gradu decident. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare (5).

CAPUT VII.

Vagi caute Matrimonio jungendi.

Multi sunt qui vagantur et incertas habent se-

(1) C. fin. de Immun. Ecc. c. Quia frustra, de Usur. — (2) C. fin. de Rapt. — (3) Conc. Chalced. cap. 26; c. Eos, et c. De puellis. 36, q. 2. — (4) C. Consanguineorum, 3, q. 4; et c. Constituimus, 3, q. 3. — (5) Exod. xxii, c. l. de Adult.

des (1), et, ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam et plerumque plures, illa vivente, diversis in locis ducunt. Cui morbo cupiens sancta Synodus occurrere, omnes ad quos spectat paterno monet, ne hoc genus hominum vagantium ad Matrimonium facile recipiant : magistratus etiam sæculares hortatur, ut eos severe coerceant. Parochis autem præcipit ne illorum Matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et ead Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

CAPUT VIII.

Concubinatus pœnis gravissimis punitur.

Grave peccatum est homines solutos concubinas habere ; gravissimum vero, et in hujus magni sacramenti singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere et retinere. Quare, ut huic tanto malo sancta Synodus opportunis remediis provideat, statuit hujusmodi concubenarios, tam solutos quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis et conditionis existant (2), si, postquam ab Ordinario, etiam ex officio, per admoniti ea de re fuerint, concubinas non egerint, seque ab earum consuetudine non sejuunxerint, excommunicatione feriendos esse ; a qua non absolvantur, donec reipsa admonitioni factæ paruerint. Quod si in concubinato per annum, censuris

(1) Conc. Agathens. c. 23. — (2) Infr. sess. 23, cap. 14, de Reform. Conc. Rom. sub Nic. II in fin. Conc. Lateran. sub Leone X, sess. 9 de Reform. curiæ et aliorum, vers. Concubinarii. Conc. Tolet. I, c. 17 ; c. Is qui, 34 dist.

neglectis, permanserint; contra eos ab Ordinario severe pro qualitate criminis procedatur. Mulieres, sive conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris seu concubinariis publice vivunt (1), si ter admonitæ non paruerint (2), ab Ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur; et extra oppidum, vel dioccesim, si id eisdem Ordinariis videbitur, invocato, si opus fuerit, brachio sæculari, ejciantur: aliis poenis contra adulteros et concubenarios inflictis (3), in suo robore permanentibus.

CAPUT IX.

Ne domini temporales aut magistratus quidpiam libertati Matrimonii contrarium moliantur.

Ita plerumque temporalium dominorum ac magistratuum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excecant, ut viros et mulieres sub eorum jurisdictione degentes, maxime divites, vel spem magnæ hæreditatis habentes, minis et poenis adigant cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi domini vel magistratus illis præscripserint. Quare, cum maxime nefarium sit Matrimonii libertatem violare (4), et ab eis injurias nasci a quibus jura exspectantur, præcipit sancta Synodus omnibus, cujuscunque gradus, dignitatis et conditionis existant, sub anathematis poena quam ipso

(1) Conc. Arelat. II, c. 3; c. Fraternitas, 34 dist.; c. Si concubina, de Sentent. excom. — (2) C. 2, de Cohabit. cler. et mul. — (3) Easdem innovat et augmet Sixtus V. Bulla. *Ad compescendum*, 1586. — (4) C. Cum locum, c. Requisivit, et c. Gemina, de Spons.

facto incurrant (1), ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos, vel quoscumque alios cogant, quo minus libere matrimonia contrahant.

CAPUT X.

Nuptiarum solemnitates certis temporibus prohibentur.

Ab Adventu Domini nostri Jesu Christi usque in diem Epiphaniæ (2), et a feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusive, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari sancta Synodus præcipit; in aliis vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittit: quas episcopi, ut ea qua decet modestia et honestate fiant, curabunt: sancta enim res est Matrimonium (3), et sancte tractandum.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem sacrosancta Synodus, reformationis materiam prosequens, hæc in præsentì sessione statuenda decernit.

CAPUT I.

Norma procedendi ad creationem episcoporum et cardinalium

Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus providenter scienterque curandum est ut in Domini domo nihil sit inordinatum (4), nihilque præposterum; multo

(1) Conc. Paris, 1. c. 6, c. Nullus, 36, q. 2. —

2) Conc. Laodicen. can. 52; Conc. Saiegustadiens. c. 3; c. Non oportet, cum tribus seqq. 33, q. 4; c. Capellanus, de Fer. — (3) C. Deinde, 26 dist. — (4) C. Miramur, dist. 61.

magis elaborandum est ut in electione ejus qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini status et ordo mutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Unde, et si alias saucta Synodus de promovendis ad cathedrales et superiores ecclesias nonnulla utiliter decrevit (1); hoc tamen munus hujusmodi esse censet, ut, si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit ut, cum primum Ecclesia vacaverit, supplicationes ac preces publice privatimque habeantur, atque a capitulo per civitatem et diœcesim indicantur; quibus clerus populusque bonum a Deo pastorem valeat impetrare. Omnes vero, et singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque jus, quacumque ratione, a Sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam præstant: nihil in iis pro præsentis temporum ratione innovando, hortatur et monet, ut in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores et Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus (2), sed, eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint; et quos ex legitimo matrimonio natos, et vita, ætate, doctrina atque aliis omnibus qualitatibus præditos sciant, quæ juxta sacros Canones (3) et Tridentinæ

(1) Supra, de Ref. sess. 6, c. 1; sess. 7, c. 1 et 3; et sess. 22, c. 2. — (2) Conc. Tolet. iv, c. 18. — (3) C. Cum

hujus Synodi decreta requiruntur. Quoniam vero insumendo de prædictis omnibus qualitatibus gravi idoneoque bonorum et doctorum virorum testimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum ac morum varietate potest adhiberi; mandat sancta Synodus (1), ut in provinciali synodo per metropolitanum habenda, præscribatur quibusque locis et provinciis propria examinis, seu inquisitionis, aut instructionis faciendæ forma, sanctissimi Romani Pontificis arbitrio approbanda, quæ magis eisdem locis utilis atque opportuna esse videbitur; ita tamen ut, cum deinde hoc examen, seu inquisitio de persona promovenda perfecta fuerit, ea in instrumentum publicum redacta, cum toto testimonio ac professione fidei ab eo facta (2), quamprimum ad sanctissimum Romanum Pontificem omnino transmittatur; ut ipse summus Pontifex, plena totius negotii ac personarum notitia habita, pro gregis Domini commodo de illis, si idonei per examen seu per inquisitionem factam reperti fuerint, ecclesiis possit utilius providere. Omnes vero inquisitiones, informationes, testimonia ac probationes quæcumque de promovendi qualitatibus, et Ecclesiæ statu, a quibuscumque, etiam in Romana curia, habitæ, per Cardinalem, qui relationem facturus erit in consistorio, et alios tres Cardinales, diligenter examinentur; ac relatio ipsa

in cunctis: et c. Cum nobis olim, de Elect. Conc. Lateran. sub Leone X, de Reform. curiæ, in princ., sess. 9, cum alleg. supr. sess. 22, de Reform. cap. 2.

(1) Præscribitur alia forma in Bulla Gregorii XIV, anni 1590, quæ incipit, *Unus*. — (2) Vide infr. XL.

Cardinalis relatoris et trium Cardinalium subscriptione roboretur : in qua ipsi singuli quatuor Cardinales affirmant se, adhibita accurata diligentia, invenisse, promovendos qualitatibus a jure et ab hac sancta Synodo requisitis (1) præditos ; ac certo existimare sub periculo salutis æternæ idoneos esse qui ecclesiis præficiantur ; ita ut relatione in uno consistorio facta, quo maturius interea de ipsa inquisitione cognosci possit, in aliud consistorium judicium differatur ; nisi aliud beatissimo Pontifici videbitur expedire. Ea vero omnia et singula quæ de episcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina et cæteris qualitatibus alias in eadem Synodo constituta sunt, decernit eadem, etiam in creatione sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium (2), etiam si diaconi sint, exigenda ; quos sanctissimus Romanus Pontifex ex omnibus christianitatis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout idoneos repererit, assumet. Postremo, eadem sancta Synodus, tot gravissimis Ecclesiæ incommodis commota, non potest non commemorare, nihil magis Ecclesiæ Dei esse necessarium, quam ut beatissimus Romanus Pontifex, quam sollicitudinem universæ Ecclesiæ ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat, ut lectissimos tantum sibi Cardinales adsciscat, et bonos maxime atque idoneos pastores singulis ecclesiis præficiat ; idque eo magis, quod ovium Christi sanguinem, quæ ex malo negligentium et sui officii immemorum pastorum regimine

(1) In dictis locis. — (2) Quid in creatione cardinalium observandum, vide in Constitut. Sixti V, *Postquam*, 1586 ; et *Religiosa*, 1587.

peribunt, Dominus noster Jesus Christus de manibus ejus sit requisiturus (1).

CAPUT II.

Synodi provinciales quolibet triennio, dicecesanæ quotannis celebrentur : qui eas cogere, quive illis interesse debeant.

Provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris Canonibus (2) permissis renoventur (3). Quare metropolitani per se ipsos, seu, illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine præsentis Concilii, et deinde quolibet saltem triennio post octavam Paschæ Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi (4), seu alio commodiori tempore pro more provinciæ, non prætermittat synodum in provincia sua cogere : quo episcopi omnes, et alii qui de jure vel consuetudine interesse debent, exceptis iis quibus cum imminenti periculo transfretandum esset, convenire omnino teneantur. Nec episcopi comprovinciales prætextu cujuslibet consuetudinis ad metropolitani ecclesiam in posterum accedere inviti compellantur. Itidem episcopi qui nulli archiepiscopo subjiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant; in ejus synodo

(1) Ezech. III et XVIII; Act. XX; c. Ephes. 43 dist. supr. sess. 6, de Reform. cap. 1. — (2) C. Propter ecclesiasticas, eum seq. 18 dist. c. Sicut olim, de Accusat. Conc. Aurelian. II, c. 1. — (3) infra, c. 22. — (4) Conc. Lateran. sub Leone X, sess. 10. In II Lateran. sub Innoc. III, c. 6, exigebatur ut singulis annis metropolianus visitaret.

provinciali cum aliis interesse debeant; et quæibi ordinata fuerint, observent ac observari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio et privilegia salva atque integra maneant. Synodi quoque diocesanæ quotannis celebrentur (1) : ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur; ratione tamen parochialium, aut aliarum sæcularium, ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. Quod si in his tam metropolitani quam episcopi, et alii suprascripti, negligentes fuerint, poenas sacris canonibus sancitas (2) incurrant.

CAPUT III.

Qua ratione visitatio per prælatos facienda.

Patriarchæ, primates, metropolitani et episcopi propriam dioccesim per seipsos, aut, si legitime impediti fuerint (3), per suum generalem vicarium, aut visitatorem, si quotannis totam, propter ejus latitudinem, visitare non poterunt, saltem majorem ejus partem, ita tamen ut tota biennio per se vel visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant. A metropolitani vero, etiam post plene visitatam propriam dioccesim, non visitentur cathedrales ecclesiæ, neque dioceses suorum comprovincialium, nisi causa cognita et probata in concilio

(1) Conc. Basil. sess. 15; Tolet. sub Sixto IV, cap. 1. — (2) Dist. 18, fere per totam; Conc. Aurelian. v, c. 18; Tarracon. i, cap. 6; Tolet. xi, cap. 15; et Basil. sess. 8. — (3) Conc. Tolet. iv, c. 35; c. Episcopum, 10, q. 1.

provinciali. Archidiaconi autem, decani, et alii inferiores in iis ecclesiis ubi batenus visitationem exercere legitime consueverunt, debeant quidem, assumpto notario, de consensu episcopi deinceps per seipsos tantum ibidem visitare. Visitatores etiam a capitulo deputandi, ubi capitulum jus visitandi habet, prius ab episcopo approbentur : sed non ideo episcopus, vel, eo impedito, ejus visitator easdem ecclesias seorsum ab his visitare prohibeatur; cui ipsi archidiaconi, vel alii inferiores, visitationis factæ infra mensem rationem reddere, et depositiones testium ac integra acta ei exhibere teneantur : non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus et privilegiis quibuscumque. Visitationum autem omnium istarum præcipuus sit scopus⁽¹⁾ sanam orthodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus et admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere; cætera, prout locus, tempus et occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Quæ ut facilius feliciusque succedant, monentur prædicti omnes et singuli, ad quos visitatio spectat, ut paterna charitate christianoque zelo omnes amplectantur: ideoque, modesto contenti equitatu famulatique, studeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere. Interimque caveant ne inutilibus sumptibus cuiquam graves onerosive sint ⁽²⁾; neve ipsi, aut quisquam suorum quidquam

(1) C. 1, § Sane, de cens. in 6, c. unic. 83 dist. —

(2) Concil. Braccar. n, c. 1; et Ticin. vers. Statui-

procurationis causa pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, præter id quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine; nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant: non obstante quacumque consuetudine, etiam inmemorabili: exceptis tamen victualibus (1), quæ sibi ac suis frugaliter moderateque pro temporis tantum necessitate, et non ultra, erunt ministranda. Sit tamen in optione eorum qui visitantur, si malint, solvere id quoderat ab ipsis antea solvi, certa pecunia taxata, consuetum; an vero prædicta victualia subministrare: salvo item jure conventionum antiquarum cum monasteriis, aliisve piis locis, aut ecclesiis non parochialibus inito, quod illæsum permaneat. In iis vero locis seu provinciis ubi consuetudo est ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiat, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur. Quod si quisquam, quod absit, aliquid amplius in supradictis omnibus casibus accipere præsumperit, is, præter dupli restitutionem, intra mensem faciendam, aliis etiam pœnis juxta Constitutionem concilii generalis Lugdunensis quæ incipit, *Exigit* (2), nec non et aliis pœnis in synodo provinciali arbitrio synodi, absque ulla spe veniæ, mulctetur. Patroni vero in iis quæ ad sacramentorum administrationem spectant, nullatenus se præsumant ingerere; neque visitationi ornamentorum ecclesiæ, aut honorum

mus etiam ne episcopi; c. Cavendum, c. Placuit, et c. Inter cætera, 10, q. 3; et c. Cum Apostotus, de Cens.

(1) C. Si episcopus, de Offic. ord. in 6. — (2) Vide infr. xxviii.

stabilium, seu fabricarum proventibus immisceant; nisi quatenus id eis ex institutione ac fundatione competat : sed episcopi ipsi hæc faciant, et fabricarum redditus in usus ecclesiæ necessarios et utiles, prout sibi expedire magis visum fuerit, expendi curent.

CAPUT IV.

Prædicationis munus a quibus et quando obeundum : ecclesia parochialis ad audiendum verbum Dei adeunda. Nullus contradicente episcopo prædicet.

Prædicationis munus, quod episcoporum præcipuum est (1), cupiens sancta Synodus, quo frequentius possit ad fidelium salutem exerceri, canones alias super hoc editos, sub fel. rec. Paulo III (2), aptius præsentium temporum usui accommodando, mandat ut in ecclesia sua ipsi per se, aut, si legitime impediti fuerint, per eos quos ad prædicationis manus assumunt (3), in aliis autem ecclesiis per parochos, sive, iis impeditis, per alios ab episcopo impensis eorum qui eas præstare vel tenentur vel solent, deputandos in civitate, aut in quacumque parte diocesis, censebunt expedire, saltem omnibus dominicis et solemniibus diebus festis : tempore autem jejuniorum, Quadragesimæ et Adventus Domini, quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint, sacras Scripturas

(1) Conc. Carthag. iv, c. 20; et Remens. cap. 14; c. Episcopus nullam rei, 88 dist. — (2) Supra, sess. 5, de Refor. c. 2. — (3) Conc. Arelat. iv, cap. 10; Lateran. sub Innoc. III, c. 10; c. Inter cætera, de Off. ord. Conc. Maguntiacum, c. 25; supr. sess. 5 de Reforma. c. 2.

divinamque Legem annuntient : et alias, quotiescumque id opportune fieri posse judicaverint. Moneaturque episcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei (1). Nullus autem sæcularis, sive regularis (2), etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo, prædicare præsumat. Idem etiam saltem dominicis et aliis festivis diebus, pueros in singulis parochiis fidei rudimenta (3), et obedientiam erga Deum et parentes diligenter ab iis ad quos spectabit, doceri curabunt, et, si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent : non obstantibus privilegiis et consuetudinibus. In reliquis ea quæ de prædicationis munere sub eodem Paulo III decreta fuerunt (4), suum robur obtineant.

CAPUT V.

Causæ criminales contra episcopos, majores a solo summo Pontifice, minores a concilio provinciali cognoscantur.

Causæ criminales graviores contra episcopos (5), etiam hæresis, quod absit, quæ depositione aut privatione dignæ sunt ; ab ipso tantum summo Romano Pontifice cognoscantur et terminentur (6). Quod si ejusmodi sit causa, quæ necessario extra Romanam

(1) Conc. Carthag. iv, c. 24 ; c. Sacerdote, de Cons. dist. 1, Theodulphus episc. Aurelian. epist. ad Parochos, in fin. — (2) Vide Bullam Gregorii XIII in gratiam Soc. Jesu : incipit, *Vigore*, 1584. — (3) Vide Const. Pii V, *Ex debito*, 1571, quam ampliavit Greg. XIII, 30 octobris 1572. — (4) Sess. 5, cap. de Reform. — (5) Conc. Sardic. c. 3. Ad abolendam, de Hæret. — (6) Confirmatur Bulla Pii V, *Si de protegendis*, 1569.

curiam sit committenda, nemini prorsus ea committatur, nisi metropolitanis aut episcopis a beatissimo Papa eligendis. Hæc vero commissio et specialis sit, et manu ipsius sanctissimi Pontificis signata; nec unquam plus his tribuat, quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant: reservata eidem Sanctissimo sententia definitiva (1). Cætera alias sub fel. rec. Julio III super his decreta, nec non et Constitutio sub Innocentio III in concilio generali, quæ incipit, *Qualiter et quando* (2), quam sancta Synodus in præsentī innovat, ab omnibus observetur. Minores vero criminales causæ episcoporum in concilio tantum provinciali cognoscantur et terminentur, vel a deputandis per concilium provinciale.

CAPUT VI.

Datur episcopis potestas circa irregularitatum et suspensionum dispensationes, et criminum absolutiones.

Liceat episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario (3), et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare (4); et in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis (5), delinquentes quoscumque sibi subditos, in diocesi sua per se

(1) Supra, sess. 13, de Reform. c. 6, 7 et 8. — (2) Vide infr. xxix. — (3) Supra, sess. 14, c. 7; c. Miror, et c. Contumaces, 50 dist. — (4) Consule Bullam Cœnæ Domini. — (5) De quibus sub Alexandro in Conc. Lateran. parte 14 Constitut. ejus.

ipsos, aut vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientię gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari. Idem et in hæresis crimine in eodem foro conscientię eis tantum, non eorum vicariis, sit permissum.

CAPUT VII.

Sacramentorum virtus, antequam populo administrantur, ab episcopis et parochis explicetur: inter Missarum sollemnia sacra Eloquia explanentur.

Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat præcipit sancta Synodus episcopis omnibus, ut non solum cum hæc per se ipsos erunt populo administranda, prius illorum vim et usum pro suscipiendi captu explicent, sed etiam idem a singulis parochis pie prudenterque, etiam lingua vernacula, si opus sit et commode fieri poterit, servari studeant juxta formam a sancta Synodo in catechesi singulis sacramentis præseribendam; quam episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque a parochis omnibus populo exponi curabunt: nec non ut inter Missarum sollemnia aut divinorum celebrationem (1), sacra Eloquia, et salutis monita, eadem vernacula lingua singulis diebus festis vel sollemnibus explanent; eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inserere, atque eos in lege Domini credere studeant.

(1) Supra, sess. 22, de sacrificio Missæ, c. 8.

CAPUT VIII.

Publice peccantes publice pœniteant, nisi episcopo aliter videatur : pœnitentiarius in cathedralibus instituendus.

Apostolus monet publice peccantes palam esse corripiendos (1). Quando igitur ab aliquo publice et in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos commotosque fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet (2); ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. In omnibus etiam cathedralibus ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ proximo vacaturæ, ab episcopo instituatur, qui magister sit, vel doctor, aut licentius in theologia vel jure canonico, et annorum quadraginta, seu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum confessiones in ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur.

CAPUT IX.

A quo visitari debeant ecclesiæ sæculares nullius diœcesis.

Quæ alias sub fel. rec. Paulo III (3), et nuper sub beatissimo domino nostro Pio IV (4) in hoc eodem

(1) I Tim. v, c. Sed illud, 43 dist. c. Si peccaverit. § Ergo. 2, q. 1: et c. 1, de Pœn. et rem. — (2) C. Pœnites et c. In capite, cum seq. 50 dist. —

(3) Supra, sess. 6, de Reform. c. 4, et sess. 7, de Reform. cap. 8. — (4) Sess. 11, de Reform. cap. 8.

concilio de adhibenda ab Ordinariis diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, visitatione constituta sunt; eadem etiam in iis ecclesiis sæcularibus observentur quæ in nullius diœcesi esse dicuntur; ut ab episcopo cujus cathedralis ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo qui semel in concilio provinciali a prælato loci illius electus fuerit, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, visitentur: non obstantibus privilegiis et consuetudinibus quibuscunque, etiam immemorabilibus.

CAPUT X.

Executio visitationis a subditis ne suspendatur.

Episcopi, ut aptius, quem regunt, populum possint in officio atque obedientia continere, in omnibus iis quæ ad visitationem ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et potestatem habeant, etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, exsequendi (1), juxta Canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur (2), exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum quæ ab his mandata, decreta aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat.

(1) C. Transmissam, de Elect. — (2) Supr. sess. 13, de Ref. c. 1; sess. 14, de Ref. c. 4; et sess. 22, de Ref. cap. 1.

CAPUT XI.

Honorarii tituli, aut privilegia particularia, episcoporum juri nihil detrahant.

Quoniam privilegia et exemptiones quæ variis titulis plerisque conceduntur (1), hodie perturbationem in episcoporum jurisdictione excitare, et exemptionis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur; decernit sancta Synodus ut, si quando justis, gravibus et fere necessariis suadentibus causis, aliquos honorariis titulis protonotariatus, acolythatus, comitis palatini (2), capellani regii, aut aliis hujusmodi in Romana curia, vel extra, insignibus decorandos esse placuerit, nec non alios, cuicumque monasterio oblatos, vel quomodocumque addictos, aut sub nomine servientium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocumque alio titulo assumi; nihil ex iis privilegiis detractum esse Ordinariis intelligatur quo minus ii, quibus ea jam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, plene in omnibus, et quoad capellanos regios, juxta Constitutionem Innocentii III, quæ incipit, *Cum capella* (3), subjecti existant: exceptis tamen iis qui prædictis locis aut militiis actu serviunt, et intra eorum septa ac domos resident, subque eorum obedientia vivunt; sive iis qui legitime, et secundum regulam earundem militiarum professionem fece-

(1) Supr. sess. 6, c. 3, de Ref.; c. Cum et plantare, de Privit. et c. Venerabili, de Verb. signif. —

(2) Horum facultates et indulta adhuc restringit Pius VI in Bulla, *Quoniam*, 1793. — (3) Vide Infr. XXXII.

rint, de qua Ordinario constare debeat : non obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam religionis sancti Joannis Jerosolymitani, et aliarum militiarum. Quæ vero privilegia residentibus in curia Romana vigore Eugenianæ Constitutionis (1), aut familiaritatis cardinalium competere solent ; ea in iis qui beneficia ecclesiastica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime intelligantur ; sed Ordinarii jurisdictioni subjecti permaneant : non obstantibus quibuscumque inhibitionibus.

CAPUT XII.

Quales esse debeant promovendi ad dignitates et canonicatus cathedralium ecclesiarum : quidve promoti præstare teneantur.

Cum dignitates, in ecclesiis præsertim cathedralibus, ad conservandam augendamque ecclesiasticam disciplinam fuerint institutæ, ut qui eas obtinerent pietate præcellerent, aliisque exemplo essent, atque episcopos opera et officio juvarent : merito, qui ad eas vocantur, tales esse debent, qui suo muneri respondere possint. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque quibus animarum cura subest, promoveatur (2), nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, et in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exsequendum necessaria, ac morum integritate commendatur ; juxta Constitutionem Alexandri III in concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit, *Cum in eunc-*

(1) C. Divina, de Privil. in Extravag. com. — (2) Supra sess. 22, cap. 2.

tis (1). Archidiaconi etiam, qui oculi dicuntur episcopi (2), sint in omnibus ecclesiis, ubi fieri poterit, magistri in theologia seu doctores, aut licentiales in iure canonico. Ad cæteras autem dignitates, vel personatus quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei, et viginti duobus annis non minores, adsciscantur. Provisi etiam de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, teneantur, a die adeptæ possessionis, ad minus intra duos menses, in manibus ipsius episcopi (3), vel eo impedito, coram generali ejus vicario, seu officiali, orthodoxæ snæ fidei publicam facere professionem (4); et in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permauros spondeant ac jurent. Provisi autem de canonicatibus et dignitatibus in ecclesiis cathedralibus, non solum coram episcopo seu ejus officiali, sed etiam in capitulo, idem facere teneantur; alioquin prædicti omnes provisi ut supra, fructus non faciant suos: nec illis possessio suffragetur. Neminem etiam deinceps ad dignitatem, canonicatum, aut portionem recipiant (5), nisi qui eo ordine sacro aut sit initiatus quem illa dignitas, præbenda aut portio requirit; aut in tali ætate, ut infra tempus a jure et ab hac sancta Synodo statutum, initiari valeat. In omnibus vero ecclesiis cathedralibus omnes canonicatus ac portiones habeant annexum ordinem presbyterii,

(1) Vide infr. in § Infer. — (2) Clem. 1, Epist. 1, ad Jacobum. Anacletus, Epist. 1, c. Diaconi, 93 dist. et c. Ad hæc, de Off. archidiac. — (3) Conc. iv. Tol. c. 26. — (4) Qui præterea ad professionem fidei teneantur, vide in Const. Pii IV, *In sacrosanctu*, 1384. — (5) C. 1 et seq. de æt. et qual. c. Licet canon. et c. Cum ex eo, de Elect. in 6; supra, sess. 7, de Reform. cap. 12.

diaconatus, vel subdiaconatus; episcopus autem cum consilio capituli designet ac distribuat, prout viderit expedire, quibus quisque ordo ex sacris annexus in posterum esse debeat; ita tamen, ut dimidia saltem pars presbyteri sint, cæteri vero diaconi aut subdiaconi: ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures vel omnes sint presbyteri, omnino observetur. Hortatur etiam sancta Synodus ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, et saltem dimidia pars canonicatum, in cathedralibus, ecclesiis et collegiatis insignibus conferantur tantum magistris, vel doctoribus, aut etiam licentiatibus in theologia vel jure canonico. Præterea obtinentibus in iisdem cathedralibus aut collegiatis, dignitates, canonicatus, præbendas aut portiones, non liceat vigore ejuslibet statuti aut consuetudinis, ultra tres menses (1) ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse: salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus quæ longius servitii tempus requirunt (2): alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum quos ratione etiam præbendæ ac resurgentis fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus quos eodem anno lucratus fuerit: crescente vero contumacia, contra eos juxta sacrorum Canonum constitutiones (3) procedatur. Distributiones vero, qui statis horis interfuerint, recipiant (4): reliqui, quavis collusione aut remissione exclusa, his careant, juxta Bonifacii VIII decretum quod in-

(1) Supr. sess. 13, de Reform. cap. 1. — (2) C. Ad audientiam, de Cleric. non resid. — (3) C. fin. eod. — (4) C. Licet de Præb.

cipit, *Consuetudine* (1), quod sancta Synodus in usum revocat : non obstantibus quibuscumque statutis et consuetudinibus. Omnes vero divina per se, et non per substitutos, compellantur obire officia (2); et episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti, assistere et inservire, atque in choro, ad psallendum instituto, hymnis et canticis Dei nomen reverenter, distincte devoteque laudare. Vestitu insuper decenti tam in ecclesia quam extra assidue utantur; ab illicitisque venationibus, aucupiiis, choreis, tabernis lusibusque abstineant (3); atque ea morum integritate polleant, ut merito Ecclesiæ senatus dici possit. Cætera quæ ad debitum in divinis officiis regimen spectant, deque congrua in his canendi seu modulandi ratione, de certa lege in choro conveniendi et permanendi, simulque de omnibus Ecclesiæ ministris, quæ necessaria erunt, et si qua hujusmodi; synodus provincialis, pro cuiusque provinciæ utilitate et moribus, certam cuique formulam præscribet. Interea vero episcopus non minus quam cum duobus canonicis, quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligatur, in iis quæ expedire videbuntur, poterit providere.

CAPUT XIII.

Quomodo tenuioribus cathedralibus ecclesiis et parochiis consulendum : parochiæ certis finibus distinguendæ.

Quoniam pleræque cathedrales ecclesiæ tam tenuis redditus sunt et angustæ, ut episcopali digni-

(1) Vide infra xxxii. — (2) Supr. sess. 22, c. 4 de Reform., c. Licet; et c. Exstirpandæ, § Qui vero de Præb. c. Quia nonnulli de Cler. non resid. — (3)

tati nullo modo respondeant (1), neque ecclesiarum necessitati sufficiunt; examinet concilium provinciale, vocatis iis quorum interest, et diligenter expendat, quas propter angustias, tenuitatemque vicinis unire, vel novis proventibus augere expediat; confectaue de præmissis instrumenta ad summum Romanum Pontificem mittat (2); quibus instructus summus Pontifex, et prudentia sua, prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua accessione ex fructibus augeat. Interim vero donec prædicta effectum sortiantur, hujusmodi episcopis, qui fructuum subventionem pro diocesis suæ tenuitate indigent, poterit de beneficiis aliquibus, dum tamen curata non sint, nec dignitates, seu canonicatus, et præbendæ, nec monasteria, in quibus viget regularis observantia, vel quæ capitulis generalibus et certis visitatoribus subduntur, a summo Romano Pontifico provideri. In parochialibus etiam ecclesiis quarum fructus æque adeo exigui sunt ut debitum nequeant oneribus satisfacere; curabit episcopus, si per beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non possit, ut primitiarum vel decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola ad collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur quod pro rectoris ac parochiæ necessitate decenter sufficiat. In unionibus vero quibuslibet, seu ex supradictis, seu aliis causis facien-

Conc. Turon. iii, cap. 8; Conc. Agath. can. 55; c. Episcopum, 34 dist. toto tit. de Vit. et Hon. cler. Extra in 6; et in Clem. e. 1, de Cler. ven. et Clem. Gravi, de Celebr. Miss.

(1) Supra, sess. 7, de Reform. cap. 6 et 7; et sess. 16, de Reform. cap. 9; et infra, c. 15. — (2) C. Unio, 10, q. 3; c. Et temporis. cum seq. 16, q. 1.

dis, ecclesiæ parochiales monasteriis quibuscumque, aut abbatibus, seu dignitatibus, sive præbendis ecclesiæ cathedrali, vel collegiatæ, sive aliis beneficiis simplicibus, aut hospitalibus, militibusve non uniantur: et quæ unitæ sunt, revideantur ab Ordinariis juxta alias decretum in eadem Synodo sub fel. rec. Paulo III (1), quod etiam in unitis ab eo tempore citra æque observetur: non obstantibus in iis quibuscumque verborum formis, quæ hic pro sufficienter expressis habeantur. Ad hæc in posterum, omnes hæc cathedrales Ecclesiæ, quarum redditus summam ducatorum mille, et parochiales, quæ summam ducatorum centum, secundum verum annum valorem, non excedunt, nullis pensionibus aut reservationibus fructuum graventur. In iis quoque civitatibus ac locis, ubi parochiales ecclesiæ certos non habent fines, nec earum rectores proprium populum, quem regant, sed promiscue potentibus sacramenta administrant; mandat sancta Synodus episcopis, pro tutiori animarum eis commissarum salute, ut, distincto populo in certas propriasque parochias, unicuique suum perpetuum peculiaremque parochum assignent (2), qui eas cognoscere valeat, et a quo solo licite sacramenta suscipiant; aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus ac locis ubi nullæ sunt parochiales, quamprimum fieri curent: non obstantibus quibuscumque privilegiis et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

(1) Supra, sess. 7, de Reform. cap. 6. — (2) C. 1, 13, q. 1; c. Ptues, 16, q. 1. c. 1 de Paroch. et supra sess. 14, de Reform. cap. 9.

CAPUT XIV.

Ne quis admittatur ad possessionem beneficii aut distributionem, cum fructuum distributione in usus non pios convertenda.

In pluribus ecclesiis, tam cathedralibus quam collegiatis et parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine observari intelligitur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiæ, vel beneficii canonicatum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas, certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitæ, aut etiam, quæ in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur : hæc cum sancta Synodus detestetur, mandat episcopis, ut quæcumque hujusmodi in usus pios non convertuntur (1), atque ingressus eos qui simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habent, fieri non permittant : ipsique diligenter de eorum constitutionibus sive consuetudinibus super prædictis cognoscant ; et illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas, ut pravas ac scandalosas, rejiciant et aboleant. Eos vero qui adversus hæc in præsentis decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, pœnis contra simoniacos (2) editis, sacris Canonibus, et variis summorum

(1) Confirmatur Bulla Pii V, *Durum*, 1570, novis pœnis adjunctis. — (2) 1, q. 1, fere per totam ; Concil. Tolet. viii, can 3 ; c. Cum super, de Conf. Toto tit. Extrav. de Simon. et c. Sicut, 1, extra, de Simon.

Pontificum Constitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit : non obstantibus quibuscunque statutis, constitutionibus, consuetudinibus, etiam inmemorabilibus, etiam Apostolica auctoritate confirmatis : de quarum subreptione, obreptione, et intentionis defectu episcopus, tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, cognoscere possit.

CAPUT XV.

Norma augendi tenues præbendas ecclesiarum cathedralium, et collegiatarum insignium.

In ecclesiis cathedralibus et collegiatis insignibus (1), ubi frequentes adeoque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci et personarum qualitate non sufficiant; liceat episcopis cum consensu capituli (2), vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, iis mittere; vel, si hac ratione provideri non possit, aliquibus ex iis suppressis, cum patronorum consensu, si de jure patronatus laicorum sint, quarum fructus et proventus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciores numerum reducere; ita tamen, ut tot supersint, quæ divino cultui celebrando ac dignitati Ecclesiæ commode valeant respondere (3), non obstantibus quibuscunque constitutionibus et privilegiis, aut quacunque reservatione generali, vel speciali, aut affectione : neque prædictæ uniones aut suppressio-

(1) Supra, cap. 13. — (2) Supra, sess. 5, de Reform. cap. 1. — (3) C. In ecclesia, de institut.

nes tolli, seu impediri possint ex quibuscumque provisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis derogationibus vel suspensionibus.

CAPUT XVI.

Quid muneris incumbat capitulo, sede vacante.

Capitulum, sede vacante (1), ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, œconomum unum, vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum et proventuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Item officialem, seu vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneantur, qui saltem in jure canonico sit doctor, vel licentiat, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus; si secus factum fuerit, ad metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur(2). Et si ecclesia ipsa metropolitana fuerit, aut exempta, capitulumque, ut præfertur, negligens fuerit, tunc antiquior episcopus ex suffraganeis in metropolitana, et propinquior episcopus in exempta œconomum et vicarium idoneos possit constituere. Episcopus vero ad eandem ecclesiam vacantem promotus, ex iis quæ ad eum spectant, ab eisdem œconomus, vicario, et aliis quibuscumque officialibus et administratoribus, qui, sede vacante, fuerunt a capitulo vel ab aliis in ejus locum constituti, etiamsi fuerint ex eodem capitulo, rationem exigat officio-

(1) Concil. Chalced. actione 16, cap. 23 in fin. Concil. Vormatiens. cap. 76. — (2) C. Non liceat, in 3, 12, q. 2; et c. fin. de Supp. negl. Præl. in 6.

rum, jurisdictionis, administrationis, aut cujuscumque eorum muneris; possitque eos punire qui in eorum officio seu administratione deliquerint, etiamsi prædicti officiales, redditis rationibus, a capitulo, vel a deputatis ab eodem, absolutionem aut liberationem obtinuerunt. Eidem quoque episcopo teneatur capitulum de scripturis ad ecclesiam pertinentibus, si quæ ad capitulum pervenerunt, rationem reddere.

CAPUT XVII.

Beneficiorum collationi et plurium retentioni
modus statuitur.

Cum ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat clericorum; sancte sacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus ecclesiis conscribi (1). Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu se ipsos, non Deum, decipientes, ea quæ bene constituta sunt variis artibus eludere, et plura simul beneficia obtinere non erubescunt; sancta Synodus debitam regendis ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præsentî decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque titulo, etiamsi cardinalatus honore fulgeant, mandat observari; statuit ut in posterum unum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur. Quod

(1) Conc. 1 Nic. c. 15 et 16; Antioch. c. 3; Arelat. 1, c. 2 et 21; et Milev. c. 15; c. Quia in tantum; c. Ad hæc; c. Cum non ignores; c. Referente et c. De multa. de præb. c. Unio, § Sed et hoc. 10, q. 3, 21, q. 1, per totam; c. Quia nonnulli, de Cler. non resid. cum alleg. Supra, sess. 7, de Reform. cap. 2.

quidem, si ad vitam ejus cui confertur honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad cathedrales ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tam sæcularia quam regularia, quæcumque etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli ac qualitatis existant. Illi vero qui in præsentem plures parochiales ecclesias, aut unam cathedrali et aliam parochialem obtinent, cogantur omnino (1), quibuscumque dispensationibus ac unionibus ad vitam non obstantibus, una tantum parochiali, vel sola cathedrali retenta, alias parochiales infra spatium sex mensium dimittere: alioquin tam parochiales quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipso jure vacare censeantur (2), ac tanquam vacantia libere aliis idoneis conferantur; nec ipsi antea illa obtinentes, tuta conscientia, fructus post dictum tempus retineant. Optat autem sancta Synodus, ut resignantium necessitatibus commoda aliqua ratione, prout summo Pontifici videbitur, provideatur.

CAPUT XVIII.

Ecclesia parochiali vacante, deputandus ab episcopo vicarius, donec illi provideatur de paroco: nominati ad parochiales, qua forma et a quibus examinari debeant.

Expedit maxime animarum saluti, a dignis atque idoneis parochis gubernari. Id ut diligentius ac rec-

(1) Supra, sess. 7, de Reform. cap. 4; C. De multa, de Præb. — (2) C. Exsecrabilis, § Qui vero in Extravag. comm. de Præb.

tius perficiatur (1), statuit sancta Synodus, ut, cum parochialis ecclesiæ vacatio, etiamsi cura ecclesiæ vel episcopo incumbere dicatur, et per unum vel plures administretur, etiam in ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infra scriptum examen teneri mandat (2), per obitum, vel resignationem, etiam in curia, seu aliter quomodocumque contigerit, etiamsi ipsa parochialis ecclesia reservata vel affecta fuerit generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti seu privilegii in favorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione, constituere, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur. Porro episcopus, et qui jus patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinadoribus nominet. Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus et sufficientia fieri diligens inquisitio. Et, si episcopo aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. Transacto constituto tempore, omnes qui descripti

(1) Lege Bullam Pii V, *In conferendis*, 1566. — (2) Supra, sess. 7, de Reform. cap. 13.

fuerint, examinentur ab episcopo (1), sive, eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinadoribus non paucioribus quam tribus; quorum votis, si pares aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur. Examinatores autem singulis annis in diœcesana synoda ab episcopo, vel ejus vicario, ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, et ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiæ, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficiant; indeque succedente alia vacatione, aut eodem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex, eligat. Sint vero hi examinatores magistri, seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares etiam ex ordine Mendicantium, aut etiam sæculares qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad sancta Dei Evangelia, se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus exsecuturos. Caveantque ne quidquam prorsus occasione hujus examinis (2), nec ante, nec post, accipiant: alioquin simoniæ vitium tam ipsi quam alii dantes incurrant; a qua absolvi nequeant nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant; et ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam in synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur, a qua, si quid contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri pos-

(1) Infra, sess. ult. de Reform. cap. 9. -- (2) C. Quando, 2^a dist.

sint. Peracto deinde examine renuntientur, quocumque ab his idonei iudicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis (1), ex hisque episcopus eum eligat quem cæteris magis idoneum iudicaverit (2); atque illi, et non alteri, collatio ecclesiæ ab eo fiat ad quem spectabit eam conferre. Si vero juris patronatus ecclesiastici erit, ac institutio ad episcopum, et non alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatribus iudicabit, episcopo præsentare teneatur, ut ab eo institutur (3). Cum vero institutio ab alio quam ab episcopo erit facienda, tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quod si juris patronatus laicorum fuerit (4), debeat qui a patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, et non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis et ab examinatribus approbatis, juxta supradictam regulam, de ecclesia provideatur, nec prædictorum examinatum relationem, quo minus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apostolicam, sive ejusdem Sedis legatos, aut vicelegatos, aut nuntios, seu episcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interposita, impediat aut suspendat; alioquin vicarius, quem ecclesiæ vacanti antea episcopus arbitrio suo ad tempus

(1) C. Eam te de æt. et qual. — (2) Infr. sess. 25, c. 9 de Reform. — (3) Supr. sess. 14, de Ref. cap. 13. — (4) C. Illud, et c. Relatum, de Jure patr.

deputavit, vel forsan postea deputabit, ab ejus ecclesiae custodia et administratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus et electus fuerit, ut supra, sit provisum : alias provisiones omnes, seu institutiones, præter supradictam formam factæ, subreptitiæ esse censeantur : non obstantibus huic decreto exemptionibus, indulgiis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis provisionibus, indulgiis, concessis quibuscumque universitatibus (1), etiam ad certam summam, et aliis impedimentis quibuscumque. Si tamen adeo exigui redditus dictæ parochiales fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant ; aut nemo sit, qui se examini quærat subicere ; aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ ac tumultus possint excitari ; poterit Ordinarius, si pro sua conscientia cum deputatorum consilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omissa, privatum aliud examen, cæteris tamen ut supra servatis, adhibere. Licet etiam synodo provinciali, si qua in supradictis circa examinationis formam addenda remittenda esse censuerit, providere.

CAPUT XIX.

Mandata de providendo, expectativa, et alia id genus antiquantur.

Decernit sancta Synodus mandata de providendo, et gratias quæ expectativæ dicuntur, nemini amplius, etiam collegiis, universitatibus, senatibus, et

(1) Supra, sess. 7, cap. 13 de Reform.

aliis singularibus personis (1), etiam sub nomine indulti aut ad certam summam, vel alio quovis colore concedi, nec hactenus concessis cuiquam uti licere. Sed nec reservationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura, nec indulta, ad alienas ecclesias, vel monasteria (2), alicui, etiam ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, concedantur; et hactenus concessa, abrogata esse censeantur.

CAPUT XX.

Ratio tractandi causas ad forum ecclesiasticum pertinentes præscribitur.

Causæ omnes ad forum ecclesiasticum quomolibet pertinentes (3), etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, atque omnino, saltem infra biennium a die motæ litis terminentur (4); alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, iudices superiores, alias tamen competentes, adire; qui causam in eo statu quo fuerit assumant, et quamprimum terminari curent; nec antea aliis committantur, nec avocentur; neque appellationes ab eisdem interpositæ, per superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio aut inhibito fiat nisi a definitiva, vel a definitivæ vim habente, et ejus gravamen per appellationem a definitiva reparari

(1) Infra, sess. 25, cap. 9 de Reform. — (2) C. 2, de Concess. præb. et c. Detestanda, eod. in 6. — (3) Declaratur Bulla Greg. XIII, *Ad Romani*, 1574. Quid porro ad causarum expeditionem s.athnerit Clem. VIII, vide in ejus const. *Litium*, 1592. — (4) Infr. sess. ult. de Reform. cap. 10, in fin.

nequeat. Ab his excipiantur causæ quæ juxta canonicas sanctiones (1) apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis Suse manu propria subscribendum, committere aut avocare. Ad hæc, causæ matrimoniales et criminales, non decani, archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed episcopi tantum examini et jurisdictioni relinquuntur; etiam si in præsentem inter episcopum et decanum, seu archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat: coram quo, si pars vere paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare; nisi pars altera et alimenta et expensas litis velit subministrare. Legati quoque, etiam de latere, nuntii, gubernatores ecclesiastici, aut alii, quarumcunque facultatum vigore, non solum episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere aut turbare non præsumant; sed nec etiam contra clericos, aliasve personas ecclesiasticas, nisi episcopo prius requisito, eoque negligente, procedant: alias eorum processus ordinationesve nullius momenti sint; atque ad damni satisfactionem, partibus illati, teneantur. Præterea, si quis in casibus a jure permissis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fue-

(1) C. Præceptis, 12 dist. c. Nec licuit, 17 dist. c. Majores, de Bap. Vigilius Papa, in Epist. ad Eutherium in fin. et Pelagius II, in 1 Epist. circa fin. Conc. Sardic. cap. 3 et 4.

rit (1) : seu alias ob lapsum biennii, de quo supra, ad judicem recurrerit ; teneatur acta omnia coram episcopo gesta ad judicem appellationis expensis suis transferre, eodem tamen episcopo prius admonito ; ut, si quid ei pro causæ instructione videbitur, possit judici appellationis significare. Quod si appellatus compareat, cogatur tunc is quoque actorum, quæ translata sunt, expensas pro portione sua, si illis uti voluerit, subire ; nisi aliter ex loci consuetudine servetur, ut scilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipsam actorum copiam teneatur notarius, congrua mercede accepta, appellanti quando citius, et ad minus intra mensem, exhibere. Qui notarius si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administratione arbitrio Ordinarii suspendatur ; et ad dupli poenam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem et pauperes loci distribuendam compellatur. Index vero, si et ipse impedimenti hujus conscius particepsve fuerit, aliterve obstiterit ne appellanti integre acta intra tempus traderentur, ad eandem dupli poenam, prout supra, teneatur : non obstantibus, quoad omnia suprascripta, privilegiis, indultis, concordiiis, quæ suos tantum teneant auctores, et aliis quibuscunque consuetudinibus.

CAPUT XXI.

Declaratur, ex certis verbis supra positis, non immutari solitam rationem tractandi in generalibus conciliis.

Cupiens sancta Synodus ut ex decretis ab ea editis nulla unquam futuris temporibus dubitandi oc-

(1) C. Placuit 2, c. 6. et de Appell. fore per totum.

casio oriat,ur, verba illa posita in decreto publicato sessione prima, sub beatissimo domino nostro Pio IV, videlicet (1) : Quæ proponentibus legatis ac præsidibus, ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram et christianam pacem conciliandam, apta et idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur : explicando declarat mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in generalibus conciliis ulla ex parte immutaretur (2); neque novi quidquam, præter id quod a sacris Canonibus, vel generalium synodorum forma hactenus statutum est, cuiquam adderetur vel detraheretur.

INDICTIO FUTURÆ SESSIONIS.

Insuper, eadem sacrosancta Synodus proximam futuram sessionem feria quinta post Conceptionem beatæ Mariæ Virginis, quæ erit dies nona mensis decembris proxime venturi, habendam esse statuit et decernit, cum potestate etiam abbreviandi. In qua sessione tractabitur de sexto nunc in eam dilato capite, et de reliquis reformationis capitibus jam exhibitis, deque aliis ad eam pertinentibus. Si vero opportunum videbitur, et tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogmatibus tractari, prout suo tempore in congregationibus proponentur.

Abbreviata est dies sessionis. '

(1) Sup. sess. 17. — (2) C. fin. dist. 14; c. De quibus, dist. 20.

SESSIO VIGESIMA QUINTA.

QUÆ EST NONA ET ULTIMA SUB PIO IV, PONT. MAX.

Cœpta die III, absoluta die IV decembr. M. D. LXIII.

DECRETUM DE PURGATORIO.

Cum catholica Ecclesia, Spiritu sancto edocta, ex sacris Litteris et antiqua Patrum traditione, in sacris conciliis, et novissime in hac œcumenica Synodo docuerit Purgatorium esse (1), animasque ibi detentas, fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili Altaris sacrificio juvari; præcipit sancta Synodus episcopis ut sanam de Purgatorio doctrinam, a sanctis Patribus (2) et sacris conciliis (3) traditam, a Christi fidelibus credi, teneri, doceri, et ubique prædicari diligenter studeant. Apud rudem vero plebem difficiliore ac subtiliores quæstiones, quæque ad ædificationem non faciunt (4), et ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur. Incerta item, vel quæ specie falsi laborant, evulgari ac tractari non permittant (5). Ea vero quæ ad curiositatem quamdam aut superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt, tanquam scandala et fidelium offendicula prolubeant. Curent autem episcopi ut fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, elemosynæ (6), aliaque pietatis opera quæ a fidelibus pro

(1) Sup. sess. 6, can. 30 et sess. 22, c. 2 et can. 3. — (2) C. Qualis, et seq. dist. 25. — (3) Conc. Florent. sess. ult. in fin. — (4) I Tim. 4. — (5) Conc. Lateran. sub Leone X. — (6) Infir. cap. 4 de Reform.

aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ instituta pie et devote fiant: et quæ pro illis ex testatorum foundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus, et ecclesiæ ministris, et aliis qui hoc præstare tenentur, diligenter et accurate persolvantur.

DE INVOCATIONE, VENERATIONE, ET RELIQUIS
SANCTORUM, ET SACRIS IMAGINIBUS.

Mandat sancta Synodus omnibus episcopis, et cæteris docendi munus curamque sustinentibus (1), ut, juxta catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ usum, a primævis christianæ religionis temporibus receptum, sanctorumque Patrum consensionem, et sacrorum Conciliorum decreta, in primis de sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore, et legitimo imaginum usu, fideles diligenter instruant, docentes eos, sanctos, una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum atque utile esse suppliciter eos invocare; et ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus Jesum Christum, Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor et Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxilium confugere (2): illos vero qui negant sanctos æterna felicitate in cœlo fruente invocandos esse; aut qui asserunt, vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, ut pro nobis etiam singulis orent, invocationem esse idololatriam; vel pugnare cum

(1) 86 dist. in princ. c. Multa, ead. dist. — (2) Supra, sess. 22, cap. 3 de Sacr. Missæ.

verbo Dei, adversarique honori minus mediatoris De et hominum Jesu Christi (1); vel stultum esse in cœlo regnantibus voce vel mente supplicare; impie sentire. Sanctorum quoque martyrum, et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, et templum Spiritus sancti (2), ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse (3) : per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur; ita ut affirmantes sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eas aliaque sacramenta a fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ causa sanctorum memorias frustra frequentari; omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit (4) et nunc etiam damnat Ecclesia. Imagines porro Christi, Deiparæ Virginis et aliorum sanctorum, in templis præsertim habendas et retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel quod ab eis sit aliquid petendum; vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus quæ in idolis spem suam collocabant (5); sed quoniam honos qui eis exhibetur refertur ad prototypa quæ illæ repræsentant : ita ut per imagines quas osculamur, et coram quibus caput aperimus et procumbimus, Christum adoremus, et sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur; id quod conciliorum, præsertim vero

(1) I Tim. II. — (2) I Cor. III et VI. — (3) Hieronymus, adversus Vigilantium. — (4) Conc. Nicæn. II, can. 7. — (5) Psal. CXXXIV.

secundæ Nicænæ synodi (1) decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.

Illud vero diligenter doceant episcopi, per historias mysteriorum nostræ redemptionis, picturis vel aliis similitudinibus expressas, erudiri et confirmari populum in articulis fidei commemorandis, et assidue recolendis : tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi ; non solum quia admonetur populus beneficiorum et munerum quæ a Christo sibi collata sunt ; sed etiam quia Dei per sanctos miracula et salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur : ut pro iis Deo gratias agant, ad sanctorumque imitationem vitam moresque suos componant ; excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis contraria docerit aut senserit : anathema sit. In has autem sanctas et salutaris observationes si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri sancta Synodus vehementer cupit ; ita ut nullæ falsi dogmatis imagines, et rudibus periculosi erroris occasionem præbentes, statuatur. Quod si aliquando historias et narrationes sacræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi et figurari contigerit : doceatur populus, non propterea Divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus aut figuris exprimi possit. Omnis porro superstitio (2) in sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione et imaginum sacro usu tollatur, omnis turpis quæstus eliminetur ; omnis denique

(1) Conc. Nicæn. II. Action. 3, 4 et 6. — (2) C. ult. de Reliq. et ven. sanct.

lascivia vitetur; ita ut procaci venustate imagines non pingantur nec ornentur; et sanctorum celebratione, ac reliquiarum visitatione homines ad comestiones atque ebrietates non abutantur (1); quasi festi dies in honorem sanctorum per luxum ac lasciviam agantur. Postremo, tanta circa hæc diligentia et cura ab episcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum, aut præpostere et tumultuarie accommodatum, nihil profanum nihilque inhonestum appareat; cum domum Dei deceat sanctitudo (2). Hæc ut fidelius observentur, statuit sancta Synodus, nemini licere ullo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit (3); nulla etiam admittenda esse nova miracula (4), nec novas reliquias recipiendas (5), nisi eodem recognoscente et approbante episcopo, qui simul atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium theologis, et aliis piis viris, ea faciat quæ veritati et pietati consentanea judicaverit. Quod si aliquis dubius aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat; episcopus, antequam controversiam dirimat, metropolitani et comprovincialium episcoporum in concilio provinciali sententiam expectet; ita tamen ut nihil, inconsulto sanctissimo Romano Pontifice, novum aut in Ecclesia hactenus inusitatum decernatur.

(1) C. 1 dist. 44; et c. Irreligiosa, de Const. dist. 3. — (2) Psalmi. xcii, a; c. Decet, de Immun. Eccl. in 6. — (3) Epitome Constit. Caroli Magni, tit. de Pace, cap. 17. — (4) C. Audivimus, de rel. et ven. sanctor. — (5) C. fin eod.

DE REGULARIBUS ET MONIALIBUS.

Eadem sacrosancta Synodus, reformationem prosequens (1), ea quæ sequuntur statuenda esse censuit.

CAPUT I.

Regulares omnes, ad regulæ quam professi sunt præscriptum vitam instituunt : id ut fiat superiores sedulo curent.

Quoniam non ignorat sancta Synodus quantum ex monasteriis pie institutis, et recte administratis, in Ecclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur; necessarium esse censuit, quo facilius ac maturius, ubi collapsa est, vetus et regularis disciplina instauratur, et constantius, ubi conservata est, perseveret, præcipere, prout hoc decreto præcipit, ut omnes regulares, tam viri quam mulieres, ad regulæ quam professi sunt præscriptum vitam instituunt et componant; atque in primis quæ ad suæ professionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis et castitatis (2), ac si quæ alia sunt alicujus regulæ et ordinis peculiaria vota et præcepta, ad eorum respective essentiam, nec non ad communem vitam, victum et vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent. Omnisque cura et diligentia a superioribus adhibeatur tam in capitulis generalibus et provincialibus, quam in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non

(1) Consule Bullam Greg. XV, *Inscrutabili*, 1622.

— (2) Clem. Exvii, § Cum igitur in primis, de Verb. sig.

recedatur : cum compertum sit ab eis non posse ea quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari (1). Si enim illa quæ bases sunt et fundamenta totius regularis disciplinæ (2), exacte non fuerint conservata, totum corruat ædificium necesse est.

CAPUT II.

Proprietas regularibus omnino prohibetur.

Nemini igitur regularium, tam virorum quam mulierum, liceat bona immobilia vel mobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tanquam propria (3), aut etiam nomine conventus, possidere vel tenere; sed statim ea superiori tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usumfructum vel usum, administrationem aut commendam. Administratio autem bonorum, monasteriorum seu conventuum, ad solos officiales eorundem, ad nutum superiorum amovibiles, pertineat. Mobilium vero usum ita superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat; nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur. Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio activa et passiva voce privatus sit; atque etiam juxta suæ regulæ et ordinis constitutiones puniatur.

(1) C. Cum ad monasterium, in fin. de Stat. monach. — (2) C. Cum Paulus, 1, q. 1. — (3) C. 2, et c. Cum ad monasterium de Stat. mon. c. Cui portio; c. Non dicatis; et c. Expedit, 12, q. 1; Conc. Mogunt. sub Leone, IV, cap. 14.

CAPUT III.

Omnia monasteria quæ hic non prohibentur, possunt possidere bona immobilia : numerus personarum in illis pro modo facultatum aut eleemosynarum constituendus : nulla sine licentia episcopi erigenda.

Concedit sancta Synodus omnibus monasteriis et domibus, tam virorum quam mulierum, et Mendicantium, exceptis domibus fratrum Sancti Francisci (1), Capueinorum, et eorum qui Minorum de Observantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex privilegio Apostolico non erat concessum, ut deinceps bona immobilia eis possidere liceat. Quod si aliqua loca ex prædictis, quibus auctoritate Apostolica similia bona possidere permissum erat, eis spoliata sint ; eadem omnia illis restituenda esse decernit. In prædictis autem monasteriis et domibus (2), tam virorum quam mulierum, bona immobilia possidentibus vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur (3), qui vel ex redditibus propriis monasteriorum vel ex consuetis eleemosynis commode possit sustentari ; nec de cætero similia loca erigantur sine episcopi, in cujus diocesi erigendi sunt, licentia prius obtenta (4).

(1) C. Exiit qui seminat, § Porro, de Verb. sig. in 6. — (2) Conc. Arelat. iv, c. 8 ; c. 1, et c. Auctoritate, de Inst. ; c. Quoniam, ut ait, de Vit. et hon. cleric. c. un. § Sano ut hoc, de Stat. Regul. in 6. — (3) Vide Const. Ph V, Circa, 1566. — (4) Vide Const. Clementis VIII, Quoniam, 1603.

CAPUT IV.

Regularis sine superioris licentia nec se obsequio alterius loci aut personæ subiciat, nec a conventu recedat : absentes studiorum causa in conventibus habitent.

Prohibet sancta Synodus ne quis regularis, sine sui superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cuiusvis pii operis prætextu, subiciat se obsequio alicujus prælati, principis, vel universitatis, vel communitatis, aut alterius cujuscunque personæ, seu loci (1); neque ei aliquod privilegium, aut facultas, ab aliis super iis obtenta suffragentur. Quod si contra fecerit, tanquam inobediens, arbitrio superioris puniatur. Nec liceat regularibus a suis conventibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi; nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Qui vero sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tanquam desertor sui instituti puniatur. Illi autem qui studiorum causa ad universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent: alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.

CAPUT V.

Clausuræ monialium, præsertim quæ extra urbes agunt, providetur.

Bonifacii VIII Constitutionem quæ incipit, *Periculoso* (2), renovans sancta Synodus, universis episco-

1 C. Quanto, de Off. Ord. Clem. Ne in agro; § Quia vero, de Stat. mon. et c. Non magnopere, ne cler. vel. monach.; c. Placuit, et c. Monachi, in 2, 10, q. 1. — (2) Vide inf. xxxiii.

pis, sub obtestatione divini judicii, et interminatione maledictionis æternæ, præcipit ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui (1), et ubi inviolata est, conservari maxime procurent: inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunque appellatione postposita, compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes christianos principes hortatur sancta Synodus, et sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus sæcularibus injungit. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire a monasterio (2), etiam ad breve tempus, quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa, ab episcopo approbanda: indultis quibuscunque et privilegiis non obstantibus. Ingredi autem intra septa monasterii nemini liceat (3), ejuscunque generis aut conditionis, sexus vel ætatis fuerit, sine episcopi vel superioris licentia, in scriptis obtenta; sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis; neque alius ullo modo possit, etiam vigore cujuscunque facultatis vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Et quia mo-

(1) Vide Const. Pii V, *Circa*, 1566; et *Decori*, 1569; Gregorii XIII, *Deo sacris*, 1572; *Ubi gratiæ*, 1575; et *Dubiis*, 1581. — (2) Concil. Cabillonens. I, cap. 57 et 62. — (3) Conc. Matiscon. I, c. 2; Arelaten. IV, c. 7; Cabillon. II, cap. 63; et Hispal. II, c. 12; c. Diffidimus, et seqq. 18, q. 2.

nasteria sanctimonialium extra mœnia urbis vel oppidi constituta, malorum hominum prædæ, et aliis facinoribus sine ulla sæpe custodia sunt exposita; eurent episcopi et alii superiores, si ita videbitur expedire, ut sanctimoniales ex iis ad nova vel antiqua monasteria intra urbes vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachii sæcularis. Impedientes vero, vel non obediētes, per censuras ecclesiasticas parere compellant.

CAPUT VI.

Ratio eligendi superiores.

In electione quorumcumque superiorum, abbatum temporalium, et aliorum officialium, ac generalium, et abbatissarum, atque aliarum præpositarum, quo omnia recte et sine ulla fraude fiant, in primis sancta Synodus districte præcipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta; ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat provinciales, aut abbates, priores, aut alios quoscumque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere; aut voces et suffragia absentium supplere. Si vero contra hujus decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit; et is qui ad hunc effectum se in provincialem, abbatem aut priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia, in religione obtinenda, inhabilis existat; facultatesque super his concessæ eo ipso abrogatæ censeantur, et si in posterum aliæ concedantur, tanquam surreptitiæ habeantur.

CAPUT VII.

Quæ et quomodo in abbatissas et quocumque nomine præfectas eligendæ; duobus monasteriis nulla præficiatur.

Abbatissa, et priorissa, et quocumque alio nomine præfecta vel præposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta (1), et quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio, ex alio ejusdem ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum superiori, qui electioni præest, videatur; ex iis quæ in eodem monasterio annum trigesimum excesserint (2), et quinque saltem annis post possessionem recte vixerint, episcopo vel alio superiore consentiente, eligatur. Duobus vero monasteriis nulla præficiatur (3). Et, si qua duo vel plura quocumque modo obtinet, cogatur, uno excepto, intra sex menses cætera resignare. Post id vero tempus, nisi resignaverit, omnia ipso jure vacent. Is vero qui electioni præest, episcopus sive alius superior, claustra monasterii non ingrediatur; sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat. In reliquis servantur singulorum ordinum vel monasteriorum constitutiones.

(1) Concil. Agath. c. 19; Juvenulas, et seqq. 20, q. 1. — (2) C. Indemnitatibus, de Elect. in 6. — (3) Conc. Agath. cap. 57; Epaun. cap. 9, et Cabillon cap. 12; c. ult. 20, q. ult.; c. Unum, 21, q. 1.

CAPUT VIII.

Regimen monasteriorum non habentium ordinarios regulares visitatores quomodo instituendum.

Monasteria omnia quæ generalibus capitulis aut episcopis non subsunt, nec suos habent ordinarios regulares visitatores, sed sub immediata Sedis Apostolicæ protectione ac directione regi consueverunt, teneantur infra annum a fine præsentis Concilii, et deinde quolibet triennio, sese in congregationes redigere, juxta formam Constitutionis Innocentii III, in concilio generali, quæ incipit, *In singulis* (1) : ibique certas regulares personas deputare, quæ de modo et ordine, de prædictis congregationibus erigendis, ac statutis in eis exsequendis deliberent et statuunt. Quod si in his negligentes fuerint, liceat metropolitano, in cujus provincia prædicta monasteria sunt, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, eos pro prædictis causis convocare. Quod si infra limites unius provinciæ non sit sufficiens talium monasteriorum numerus ad erigendam congregationem, possint duarum vel trium provinciarum monasteria unam facere congregationem. Ipsis autem congregationibus constitutis, illarum generalia capitula, et ab illis electi præsides vel visitatores eandem habeant auctoritatem in suæ congregationis monasteria, ac regulares in eis commorantes, quam alii præsides ac visitatores in cæteris habent ordinibus: teneanturque suæ congregationis monasteria frequenter visitare, et illorum refor-

(1) Vide inf. xxxv.

mationi incumbere ; et ea observare quæ in sacris Canonibus (1) et in hoc sacro Concilio sunt decreta. Quod si etiam, metropolitano instante, prædicta exsequi non curaverint, episcopis, in quorum diocesis loca prædicta sita sunt, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, subdantur.

CAPUT IX.

Monasteria monialium immediate subjecta Sedi Apostolicæ ab episcopo regantur ; alia vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus.

Monasteria sanctimonialium sanctæ Sedi Apostolicæ immediate subjecta, etiam sub nomine capitulorum sancti Petri, vel sancti Joannis, vel alias quomodocumque nuncupentur, ab episcopis (2), tanquam dictæ Sedis delegatis, gubernentur, non obstantibus quibuscumque. Quæ vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus, reguntur, sub eorum cura et custodia relinquantur.

CAPUT X.

Moniales unoquoque mense confiteantur et communicent : de confessario extraordinario iis ab episcopo provideatur : apud illas extra publicam ecclesiam Eucharistia non conservetur.

Attendant diligenter episcopi et cæteri superiores monasteriorum sanctimonialium, ut in constitutionibus earum admoneantur sanctimoniales, ut sal-

(1) Toto tit. de Stat. regul. in 6 ; et Clem., c. Exilii, de Verb. sig. in 6 ; et Clem. Exivi, cod. — (2) C. Cognovimus, 18, c. 2.

tem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant (1), et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant; ut eo se salutari præsidio muniant ad omnes oppugnationes dæmonis fortiter superandas. Præter ordinarium autem confessorem alius extraordinarius ab episcopo et aliis superioribus, bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat. Quod vero sanctissimum Christi corpus intra chorum vel septa monasterii, et non in publica ecclesia conservetur, prohibet sancta Synodus, non obstante quocumque indulto aut privilegio.

CAPUT XI.

In monasteriis quibus imminet cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum familia visitet episcopus, et eidem curæ præficiendas examinet, certis exceptis.

In monasteriis seu domibus virorum seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum monasteriorum seu locorum familia, personæ, tam regulares quam sæculares, hujusmodi curam exercentes, subsint immediate in iis quæ ad dictam curam et sacramentorum administrationem pertinent, jurisdictioni, visitationi et correctioni episcopi in ejus diocesi sunt sita. Nec ibi aliqui, etiam ad nutum amovibiles, deputentur, nisi de ejusdem consensu, ac prævio examine (2), per eum aut ejus vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum

(1) Clem. Ne in agro, § Sane, de Stat. mon. — (2) C. Qui religiosi, 18, q. 2.

suis limitibus, et exceptis etiam iis monasteriis seu locis in quibus abbates generales aut capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis monasteriis sen donibus, in quibus abbates, aut alii regularium superiores jurisdictionem episcopalem et temporalem in parochos et parochianos exercent : salvo tamen eorum episcoporum jure qui majorem in prædicta loca vel personas jurisdictionem exercent.

CAPUT XII.

Conformentur regulares sæcularibus, in observatione censurarum episcopalium, et festorum diœcesis.

Censuræ et interdicta, nedum a Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante episcopo, a regularibus in eorum ecclesiis publicentur atque serventur (1). Dies etiam festi, quos in diœcesi sua servandos idem episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam regularibus, serventur (2).

CAPUT XIII.

Controversias de præcedentia componat episcopus, Exempti non in strictiori clausura viventes ad supplicationes publicas accedere compellantur.

Controversias omnes de præcedentia (3), quæ sæpe maximo cum scandalo oriuntur inter ecclesiasticas personas, tam sæculares quam regulares,

(1) Clem. 1, de Sent. exc. — (2) C. de iis, 12 dist. Vide Const. Pii V, *Cum primum*, 1566. — (3) Vide Bullam Pii V, 1568, *Divina*, et Greg. XIII, 1588, *Exposcit*.

cum in processionibus publicis, tum in iis quæ fiunt in tumultandis defunctorum corporibus, et in deferenda umbella, et aliis similibus, episcopus, amota omni appellatione, et non obstantibus quibuscumque, componat. Exempti autem omnes, tam clerici sæculares quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur; iis tantum exceptis qui in strictiori clausura perpetuo vivunt.

CAPUT XIV.

Regulari publice delinquenti pœna a quo irroganda sit.

Regularis non subditus episcopo (1), qui intra claustra monasterii degit, et extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, episcopo instante, a suo superiore intra tempus ab episcopo præfigendum, severe puniatur (2); ac de punitione episcopum certiore faciat: sin minus, a suo superiore officio privetur, et delinquens ab episcopo puniri possit.

CAPUT XV.

Professio non fiat nisi anno probationis exacto, et decimo sexto ætatis expleto.

In quacumque religione, tam virorum quam mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum; nec qui minore tempore, quam per

(1) Super hujus decreti exsecut. exstat Const. Clem. VIII, *Suscepti muneris*, 1596. — (2) C. fin. § Si vero, de Stat. mon.

annum (1), post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta sit nulla (2), nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis observationem, aut ad alios quoscunque effectus.

CAPUT XVI.

Renuntiatio aut obligatio facta ante duos menses proximos professioni sit nulla. Finita probatione, novitii aut profiteantur, aut ejiciantur. In religione clericorum Societatis Jesu nihil innovatur. Ne quid ex bonis novitii monasterio tribuatur ante professionem.

Nulla quoque renuntiatio aut obligatio antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia episcopi, sive ejus vicarii, fiat intra duos menses proximos ante professionem; ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter vero facta, etiamsi cum hujus favoris expressa renuntiatione, etiam jurata, sit irrita et nullius effectus. Finito tempore novitiatus (3), superiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e monasterio eos ejiciant. Per hæc tamen sancta Synodus non intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis Jesu (4), juxta primum eorum institutum, a sancta Sede Apostolica approbatum (5), Domino et ejus Ecclesiæ inservire

(1) C. Gonsaldus, 17, q. 2; c. Ad Apost. de Regul. et c. Non solum, eod. in 6. — (2) C. Ad nostram; c. Cum virum, et c. Postulasti, de Regular. et c. 1 eod. in 6. — (3) C. Cum causam, in fin. de Elect. — (4) Vide Const. Gregori XIII, *Ascendente Domino*, 1584. — (5) Vide Bullam Pauli III, *Regimini*, 1540; et Julii III, *Exposcit*, 1550.

possit : sed neque ante professionem, excepto victu et vestitu, novitii, vel novitiæ illius temporis quo in probatione est, quocumque prætextu, a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus, monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quòd totam vel majorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, nec facile, si discesserit, id recuperare possit. Quin potius præcipit sancta Synodus sub anathematis pœna dantibus et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur quæ sua erant (1). Quod ut recte fiat, episcopus, etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat.

CAPUT XVII.

Puella major duodecim annis, si habitum regularem suscipere voluerit, exploretur ab Ordinario, iterumque ante professionem.

Libertati professionis virginum Deo dicandarum prospiciens sancta Synodus (2), statuit atque decernit ut, si puella quæ habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit, non ante eum suscipiat nec postea ipsa vel alia promissionem emittat, quam exploraverit episcopus (3), vel, eo absente vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat (4) : et si voluntas ejus pia ac libera co-

(1) C. Si quis, 17, q. 2. — (2) Cum virum, de Reg. — (3) C. Illud, 20, q. 1. — (4) C. Nullus, de Regul.

gnita fuerit, habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius et ordinis regulam, nec non monasterium fuerit idoneum; libere ei profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne episcopus ignoret, teneatur præfecta monasterio eum ante mensem certiore facere; quod si præfecta certiore episcopum non fecerit, quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

CAPUT XVIII.

Ne quis, præterquam in casibus a jure expressis, cogat mulierem ad ingrediendum monasterium, aut ingredi volentem prohibeat: Pœnitentium seu Convertitarum constitutiones serventur.

Anathemati sancta Synodus subjicit omnes et singulas personas, cujuscunque qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos quam laicos, sæculares vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocunque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem invitam, præterquam in casibus in jure expressis (1), ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscunque religionis, vel ad emittendam professionem; quique consilium, auxilium vel favorem dederint; quique, scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere, quoquo modo eadem actui vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoque anathemati

(1) C. Significavite te . Gaudeamus, de Convers. conjug.

subjicit (1) eos qui sanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia, et singula, quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, servantur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed et in aliis quibuscumque. Ab his tamen excipiuntur mulieres quæ Poenitentes aut Convertitæ appellantur (2), in quibus constitutiones earum servantur.

CAPUT XIX.

Quomodo in causis deficientium a religione procedendum.

Quicumque regularis prætendat se per vim et metum ingressum esse religionem (3), aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis; et tunc non aliter, nisi causas quas prætenderit deduxerit coram superiore suo et Ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quaecumque causam admittatur (4): sed ad monasterium redire cogatur, et tanquam apostata puniatur; interim vero nullo privilegio suæ religionis juvetur. Nemo etiam regularis (5) cujuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem; nec detur licentia

(1) Conc. Tolet. iii. can. 10; c. Puella, 20, q. 2, c. ult. 32, q. 2. — (2) Conc. Tolet. iv, c. 54, in fin. —

(3) C. Puellar, 20, q. 1; c. Cum virum, de Regul. —

(4) Conc. Arelat. i, c. ult. et Arel. ii, c. 23. — (5) Supr. sess. 14, cap. 11 de Reformat.

cuiquam regulari occulte ferendi habitum suæ religionis.

CAPUT XX.

Superiores ordinum episcopis non subjecti, inferiora monasteria visitent ac corrigant, etiam commendata.

Abbates qui sunt ordinum capita, ac cæteri prædictorum ordinum superiores episcopis non subjecti, quibus est in alia inferiora monasteria prioratusve legitima jurisdictio, eadem illa sibi subdita monasteria, et prioratus, suo quisque loco atque ordine, ex officio visitent, etiam si commendata existant. Quæ cum ordinum suorum capitibus subsint, declarat sancta Synodus, in iis quæ alias de visitatione monasteriorum commendatarum definita sunt (1), non esse comprehensa : teneanturquo quicumque prædictorum ordinum monasteriis præsent, prædictos visitatores recipere, et illorum ordinationes exsequi. Ipsa quoque monasteria, quæ sunt ordinum capita, juxta sanctæ Sedis Apostolicæ et cujusque ordinis constitutiones visitentur. Et quandiu durabunt hujusmodi commendæ, priores claustrales, aut in prioratibus conventum habentibus subpriores, qui correctiones et spirituale regimen exercent, a capitulis generalibus, vel ipsorum ordinum visitatoribus, instituuntur. In cæteris omnibus præfatorum ordinum privilegia et facultates, quæ ipsorum personas, loca et jura concernunt, firma sint et illæsa.

(1) Supr. sess. 21, de Reform. cap. 8.

CAPUT XXI.

Monasteria regularibus conferantur : ordinum capita nemini in posterum commendentur.

Cum pleraque monasteria, etiam abbatiae, prioratus et praepositurae (1), ex mala eorum, quibus commissa fuerunt, administratione non levia passa fuerint tam in spiritualibus quam in temporalibus detrimenta; cupit sancta Synodus ea ad congruam monasticæ vitæ disciplinam omnino revocare. Verum adeo dura difficilisque est praesentium temporum conditio, ut nec statim omnibus, nec commune ubique, quod optaret, remedium possit adhiberi : ut tamen nihil praetermittat unde praedictis salubriter aliquando provideri possit : primum quidem confidit, sanctissimum Romanum Pontificem pro sua pietate et prudentia curaturum, quantum hæc tempora ferre posse viderit, ut iis quæ nunc commendata reperiuntur, et quæ suos conventus habent, regulares personæ, ejusdem ordinis expresse professæ et quæ gregi præire et præesse possint, præficiantur. Quæ vero in posterum vacabunt (2), non nisi regularibus spectatæ virtutis et sanctitatis conferantur. Quoad vero ea monasteria quæ capita sunt ac primates ordinum, sive abbatiae, sive prioratus, filiae illorum capitum nuncupantur, teneantur illi qui in praesenti ea in commendam obtinent, nisi sit eis de regulari successore provisum, infra sex menses religionem illorum ordinum propriam solemniter pro-

(1) Conc. Later. sub Leone X, sess. 9, de Ref. Curiae. — (2) Supr. sess. 14, c. 10 de Reform. Clericorum. un. de Sup. neg. Præl.

fiti, aut iis cedere : alias commendæ prædictæ ipso jure vacare censeantur. Ne autem in prædictis omnibus et singulis frans aliqua adhiberi possit, mandat sancta Synodus ut in provisionibus dictorum monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur : aliterque facta provisio surreptitia esse censeatur : nullaque subsequenti possessione, etiam triennali, adjuvetur.

CAPUT XXII.

Prædicta de Reformatione regularium nulla mora interposita observentur.

Hæc omnia et singula in superioribus decretis contenta observari sancta Synodus præcipit in omnibus cœnobiis ac monasteriis, collegiis ac domibus quorumcunque monachorum ac regularium, nec non quarumcunque sanctimonialium virginum ac viduarum, etiam si illæ sub gubernio militiarum, etiam Hierosolymitanæ, vivant, et quocunque nomine appellentur, sub quacunque regula vel constitutionibus, et sub custodia vel gubernatione vel quavis subjectione, aut annexione vel dependentia cujuscunque ordinis, Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium monachorum aut canonicorum quorumcunque : non obstantibus eorum omnium et singulorum privilegiis sub quibuscunque formulis verborum conceptis, ac *Mare magnum* appellatis (1), etiam in fundatione obtentis, necnon constitutionibus et regulis, etiam juratis,

(1) Vide infr. LII, Bullam Pii IV, *In principis Apostolorum*.

atque etiam consuetudinibus vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus. Si qui vero regulares, tam viri quam mulieres sunt, qui sub arctiori regula vel statutis vivunt, excepta facultate habendi bona stabilia in communi, eos ab eorum instituto et observantia sancta Synodus amovere non intendit. Et quia sancta Synodus desiderat ut omnia et singula supradicta quamprimum executioni demandentur, præcipit omnibus episcopis, in monasteriis sibi subiectis, et in omnibus aliis, ipsis in superioribus decretis specialiter commissis atque omnibus abbatibus, et generalibus et aliis superioribus ordinum supradictorum, ut statim prædicta exsequantur. Et si quid executioni mandatum non sit, episcoporum negligentiam concilia provincialia suppleant et coercant, Regularium vero capitula provincialia et generalia, et in defectum capitulorum generalium, concilia provincialia, per deputationem aliquorum ejusdem ordinis provideant. Hortatur etiam sancta Synodus omnes reges, principes, republicas et magistratus, et in virtute sanctæ obedientiæ præcipit ut velint prædictis episcopis, abbatibus ac generalibus, et cæteris præfectis in superius contentæ reformationis executione suum auxilium et auctoritatem interponere, quoties fuerint requisiti; ut sine ullo impedimento præmissa recte exsequantur ad laudem Dei omnipotentis.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Cardinales et omnes ecclesiarum prælati modestam suppellectilem et mensam habeant : consanguineos familiaresve suos ex bonis ecclesiæ non augeant.

Optandum est ut ii qui episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes agnoscant; ac se non ad propria commoda, non ad divitias aut fluxum, sed ad labores et sollicitudines pro Dei gloriâ vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est (1), et fideles reliquos ad religionem innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint non ea quæ mundi sunt, sed animarum salutem ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam ecclesiasticam disciplinam præcipua esse sancta Synodus animadvertat, admonet episcopos omnes ut secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneris sui conformes ostendant: in primis vero ita mores suos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis (2) exempla petere possint. Quapropter, exemplo patrum nostrorum in concilio Carthaginensi (3), non solum jubet ut episcopi modesta suppellectili et mensa ac frugali victu contenti

(1) C. Magnæ de Voto; c. Qualiter et quando de Accus. supra, sess. 22, de Reform. c. 1, in princ.
— (2) Psalm. ci, Eccli. iii et xxxv; Matth. x et xviii.
— (3) Conc. Carth. in c. Episcopus 41 dist. supr. sess. 2.

sint; verum etiam in reliquo vitæ genere ac tota ejus domo, caveant ne quid appareat quod a sancto hoc instituto sit alienum; quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Omnino vero eis interdicat (1) ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos familiaresve suos augere studeant, cum et Apostolorum Canones prohibeant (2) ne res ecclesiasticas, quæ Dei sunt (3), consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuunt; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imo, quam maxime potest, eos sancta Synodus monet ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium exstat, penitus deponant. Quæ vero de episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia ecclesiastica, tam sæcularia quam regularia, obtinentibus, pro gradus sui conditione observari, sed et ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales pertinere decernit (4): quorum consilio apud sanctissimum Romanum Pontificem cum universalis Ecclesiæ administratio nitatur, nefas videri potest, non iis etiam virtutum insignibus ac vivendi disciplina eos fulgere, quæ merito omnium in se oculos convertant.

(1) Conc. Antioch. c. 23; c. Quisquis; c. Sint manifestæ; c. Episcopus, et c. Res ecclesiæ, cum seq. 12, q. 1; c. Quisquis, 12, q. 2.—(2) Canon. Apost. 39 et 75.—(3) C. Quoniam, 16, q. 1; c. Cum secundum, de Prob. et c. Cum ex eo, de Elect. in 6.—(4) Conc. Later. sub Leone X, sess. 9, de Reform. Curiae.

CAPUT II.

A quibus nominatim decreta Concilii solemniter recipi et doceri debeant.

Cogit temporum calamitas, et invalescentium hæresum malitia, ut nihil sit præternittendum quod ad populorum ædificationem et catholicæ fidei præsidium videatur posse pertinere. Præcipit igitur sancta Synodus patriarchis (1), primatibus, archiepiscopis, episcopis, et omnibus aliis qui de jure vel consuetudine in concilio provinciali interesse debent, ut in ipsa prima synodo provinciali, post finem præsentis Concilii habenda, ea omnia et singula quæ ab hac sancta Synodo definita et statuta sunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam summo Romano Pontifici spondeant et profiteantur (2), simulque hæreses omnes (3), a sacris Canonibus et generalibus conciliis, præsertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice detestentur et anathematizent (4). Idemque in posterum quicumque in patriarchas, primates, archiepiscopos episcoposque promovendi, in prima synodo provinciali in qua ipsi interfuerint, omnino observent. Quod si quis ex supradictis omnibus, quod absit, rennerit, episcopi comprovinciales statim summum Romanum Pontificem admonere sub pœna divinæ indignationis teneantur; interimque ab ejusdem communione abstineant. Cæteri vero omnes, sive in

(1) Supra, sess. 24. de Reform. c. 2. — (2) Vide Bullam professionis fidei, Pii IV, infra. — (3) Vide Bullam Clem. VIII, *Dominici*, 1603. — (4) C. 2 in fine, de Summa Trinit. c. Sicut, et c. Excommunicamus, 13, de Hæret.

præsenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habitori, et qui in synodo diœcesana convenire debent, idem ut supra, in ea synodo quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant et observent: alias secundum formam sacrorum Canonum puniantur. Ad hæc omnes ii ad quos Universitatum et studiorum generalium cura, visitatio et reformatio pertinet, diligenter curent ut ab eisdem Universitatibus Canones et Decreta hujus sanctæ Synodi integre recipiantur, ad eorumque normam magistri, doctores, et alii in eisdem Universitatibus, ea quæ catholicæ fidei sunt (1), doceant et interpretentur; seque ad hoc institutum initio cujuslibet anni solemnijuramento obstringant: sed et si aliqua alia in prædictis Universitatibus correctione et reformatione digna fuerint, ab eisdem, ad quos spectat, pro religionis et disciplinæ ecclesiasticæ augmento emendentur et statuuntur. Quæ vero Universitates immediate summi Romani Pontificis protectioni et visitationi sunt subiectæ; has sua Beatitudo per ejus delegatos eadem, qua supra, ratione, et, prout ei utilius visum fuerit, salubriter visitari et reformari curabit.

CAPUT III.

Excommunicationis gladio temere non utendum: ubi exsecutio realis aut personalis fieri potest. censuris abstinendum; iisque civili magistratui se immiscere nefas esto.

Quamvis excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticæ disciplinæ (2), et ad continendos in

(1) Supr. sess. 5, c. 1 de Reform. — (2) C. Dilecto, de

officio populos valde salutaris; sobrie tamen magnaque circumspectione exercendus est: cum experientia doceat, si temere aut levibus ex rebus incutiat, magis contemni quam formidari, et perniciem potius parere quam salutem. Quapropter excommunicationes illæ, quas monitionibus præmissis ad finem revelationis (1), ut aiunt, aut pro deperditis seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus, præterquam ab episcopo, decernantur; et tunc non alias, quam ex re non vulgari, causaque diligenter ac magna maturitate per episcopum examinata (2), quæ ejus animum moveat; nec ad eas concedendas cujusvis sæcularis, etiam magistratus auctoritate adducatur; sed totum hoc in ejus arbitrio et conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona aut tempore eas decernendas esse judicaverit. In causis vero judicialibus mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis, cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis vel personalis in qualibet parte iudicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se, tam in procedendo quam definiendo, a censuris ecclesiasticis seu interdicto: sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque etiam laicos, per multas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint, assignen-

Sentent. excom. in 6; c. Mutti, in princ. 2, q. 1; c. Vis, in fin. 16, q. 2; c. Corripiantur, 24. q. 3.

(1) Formam præscripsit Pius V, 27 jun. 1570, in c. *Sanctissimus*. — (2) C. Episcopi, c. Nemo episcoporum, et c. Nullus sacerdotum, 11, q. 3; c. Sacro, de Sent. excom. Conc. Aurelian. cap. 2.

tur; seu per captionem pignorum, personarumquo distractionem, per suos proprios aut alienos exsolutores faciendam; sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, et causas definire. Quod si executio realis vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit, sitque erga judicem contumacia (1); tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias poenas ferire poterit. In causis quoque criminalibus, ubi executio realis vel personalis, ut supra, fieri poterit, erit a censuris abstinendum: sed si dictæ executioni facile locus esse non possit, licebit judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti; si tamen delicti qualitas, præcedente bina saltem monitione, etiam per edictum, id postulet. Nefas autem sit sæculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico judici ne quem excommunicet; aut mandare ut latam excommunicationem revocet, sub prætextu quod contenta in præsentī decreto non sint observata; cum non ad sæculares, sed ad ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. Excommunicatus vero quicumque (2), si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta et communionem fidelium ac familiaritatem non recipiatur; sed, si obdurato animo, censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectum, procedi possit.

(1) C. Si quis deinceps, in fin. 27, q. 4.—(2) C. Rogo, cum seqq. 11, q. 3; c. Nulli, cum seqq. c. Cum desideres, et c. Si concubinæ, de Sent. excom.

CAPUT IV.

Ubi nimius est missarum faciendarum numerus, stant episcopi, abbates et generales ordinum, quod expedire judicaverint.

Contingit sæpe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus præscriptis nequeat satisfieri; vel eleemosynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniantur qui velit huic se muneri subicere; unde deperunt piæ testantium voluntates, et eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur. Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios usus relictæ, quo plenius et utilius potest, impleri, facultatem dat episcopis ut in synodo diocesana, itemque abbatibus et generalibus ordinum, ut in suis capitulis generalibus, re diligenter perspecta, possint, pro sua conscientia, in prædictis ecclesiis, quas hac provisione indigere cognoverint, statuere circa hæc quidquid magis ad Dei honorem et cultum (1), atque ecclesiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ea ad pios usus reliquerunt.

CAPUT V.

Rebus bene constitutis, et annexum onus habentibus, nihil detrahatur.

Ratio postulat ut illis quæ bene constituta sunt,

(1) Supra, sess. 22, de Reform. cap. 6.

contrariis ordinationibus non detrahatur. Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione seu fundatione aut aliis constitutionibus, qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta; id beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur. Idem in præbendis theclogalibus, magistratibus, doctoralibus aut presbyteralibus, diaconalibus aut subdiaconalibus, quandocumque ita constituta fuerint, observetur, ut eorum qualitatibus vel ordinibus nihil in ulla provisione detrahatur : et aliter facta provisio surreptitia censeatur.

CAPUT VI.

Quomodo se gerere debeat episcopus quoad visitationem capitulorum exemptorum.

Statuit sancta Synodus ut in omnibus ecclesiis cathedralibus et collegiatis decretum sub fel. record. Paulo III, quod incipit *Capitula cathedralium* (1), observetur, non solum quando episcopus visitaverit, sed et quoties ex officio, vel ad petitionem aliqujus, contra aliquem ex contentis in dicto decreto procedat : ita tamen ut, cum extra visitationem processerit, infra scripta omnia locum habeant; videlicet, ut capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos, de quorum consilio et assensu episcopus, vel ejus vicarius, tam in formando processum, quam in cæteris omnibus actibus usque ad finem causæ inclusive, coram notario tamen ipsius epi-

(1) Supr. sess. 6, de Reform. cap. 4. et sess. 14, de Reform. c. 4.

scopi, et in ejus domo, aut consueto tribunali procedere teneatur. Unum autem tantum sit ntriusque votum, possitque alter episcopo accedere. Quod si ambo ab episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocutoria vel definitiva sententia fuerint, tunc intra sex dierum spatium cum episcopo tertium eligant. Et, si in electione tertii etiam discordent, ad viciniorem episcopum electio devolvatur; et juxta eam partem cum qua tertius conveniet articulus, in quo erat discordia, terminetur: alias processus, et inde secuta nulla sint, nullosque producant juris effectus. In criminibus tamen ex incontinentia provenientibus (1), de qua in decreto de concubinariis, et in atrocioribus delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne judicium eludatur, et ideo opus sit personali detentione, possit initio solus episcopus ad summariam informationem et necessariam detentionem procedere (2); servato tamen in reliquis ordine præmisso. In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut, juxta qualitatem delicti ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur. Episcopis (3) præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est; eisque in choro et in capitulo, in processionibus et aliis actibus publicis, sit prima sedes, et locus quem ipsi elegerint, et præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui si aliquid canonice ad deliberandum proponant, nec de re ad

(1) Infr. cap. 14, et supra, sess. 24, de Matrimonio, c. 8. — (2) C. Qualiter, 24 de Acc. et c. Tuæ, de Pœn. — (3) Conc. Carth. iv, cap. 35, c. Episcopus in ecclesia, 95 dist.

suum vel suorum commodum spectante agatur, episcopi ipsi capitulum convocent (1), vota exquirant, et juxta ea concludant. Absente vero episcopo, omnino hoc ab iis de capitulo ad quos hoc de jure vel consuetudine spectat, perficiatur, nec ad id vicarius episcopi admittatur. Cæteris autem in rebus capituli jurisdictio et potestas, si qua eis competit, et bonorum administratio salva et intacta omnino relinquatur. Qui vero non obtinent dignitates, nec sunt de capitulo, ii omnes in causis ecclesiastici-episcopo subijciantur : non obstantibus, quoad sus prædicta, privilegiis, etiam ex fundatione competentibus; nec non consuetudinibus, etiam inmemorabilibus, sententiis, juramentis, concordiiis, quæ tantum suos obligent auctores; salvis tamen in omnibus privilegiis quæ Universitatibus studiorum generalium, seu earum personis, sunt concessa. Hæc autem omnia et singula in iis ecclesiis locum non habeant, in quibus episcopi, aut eorum vicarii, ex constitutionibus vel privilegiis, aut consuetudinibus sive concordiiis, seu quocumque alio jure majorem habent potestatem, auctoritatem ac jurisdictionem, quam præsentis decreto sit comprehensum; quibus sancta Synodus derogare non intendit.

CAPUT VIII.

Accessus et regressus ad beneficia tolluntur; coadjutor quomodo, cui, et ex qua causa concedendus.

Cum in beneficiis ecclesiasticis ea quæ hæredita-

(1) G. Novit, cum seq. de his quæ fiunt a Prælati sine cons. capituli.

riæ successlonis imaginem referunt sacris constitutionibus sint odiosa (1) et Patrum decretis contraria; nemini in posterum accessus (2) aut regressus, etiam de consensu, ad beneficium ecclesiasticum cuiuscumque qualitatatis concedatur: nec hactenus concessi suspendantur, extendantur aut transferantur. Hocque decretum in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis, ac in quibuscumque personis, etiam cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. In coadjutoriis quoque cum futura successione idem posthac observetur, ut nemini in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis permittantur. Quod si quando ecclesiæ cathedralis, aut monasterii urgens necessitas, aut evidens utilitas (3) postulet prælato dari coadjutorem; is non alias cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter a sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, et qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ a jure et decretis hujus sanctæ Synodi (4) in episcopis et prælatis requiruntur: alias concessionones super his factæ, surreptitiæ esse censeantur.

(1) C. Plerique. et c. Apostol. 8, q. 1; c. Ex transmissa, et c. Ad extirpandas successiones, de Fil. pres.; c. Quia clerici, et c. Cum nos, de Jur. patr.; c. Ad hæc, de Dec. Conc. Rom. tempore Hilarii, c. 4. et Lateran. II, c. 16. — (2) Vide Const. Pii V, *Romani*, 1571. — (3) Supr. sess. 21, de Reform. cap. 9; c. Scripsit, et c. Quamvis, 7, q. 1. — (4) Supr. sess. 7, de Reform. c. 1 et 3, et sess. 22, de Reform. c. 2.

CAPUT VIII.

Administratorum hospitalium munus : eorum negligentia quibus et qua ratione coercenda.

Admonet sancta Synodus quoscumque ecclesiastica beneficia, sæcularia seu regularia obtinentes (1), ut hospitalitatis officium, a sanctis Patribus frequenter commendatum, quantum per eorum proventus licebit, prompte benigneque exercere assuescant; memores eos qui hospitalitatem amant (2), Christum in hospitibus recipere. Illis vero, qui hospitalia vulgo nuncupata, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve usum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quicumque titulum, aut etiam ecclesiis suis unita, obtinent; vel si ecclesiæ parochiales, hospitalibus forte unitæ, aut in hospitalia erectæ, earumque patronis in administrationem, concessæ sint; præcipit omnino, ut impositum illis onus officiumve administrent, atque hospitalitatem, quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant (3), juxta Constitutionem concilii Viennensis, alias in hac eadem Synodo sub fel. record. Paulo III innovatam, quæ incipit, *Quia contingit* (4). Quod si hospitalia hæc ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta; nec in loco ubi sunt dicta hospitalia, similes personæ, aut perpaucæ reperiuntur; mandat adhuc ut fructus il-

(1) § 1, et c. Quiescamus, 41 dist.; c. Archidiaconum, 85 dist.; c. Volumus, 89 dist.; c. Mos est, 12, q. 2; c. Quoniam, 16, q. 1.—(2) Matth. xxv.—(3) Supr. sess. 7, can. ult.—(4) Vide infra xvii.

lorum in alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco et tempore utilior, convertantur, prout Ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis, magis expedire visum fuerit; nisi aliter forte, etiam in hunc eventum, in eorum fundatione aut institutione fuerit expressum: quo casu, quod ordinatum fuit observari curet episcopus, aut, si id non possit, ipse prout supra utiliter provideat. Itaque si prædicti omnes, et singuli, cujuscumque ordinis, et religionis, et dignitatis, etiam si laici fuerint, qui administrationem hospitalium habent, non tamen regularibus subjecti, ubi viget regularis observantia, ab Ordinario moniti hospitalitatis nunquam, adhibitis omnibus ad quæ tenentur necessariis, reipsa obire cessaverint; non solum per ecclesiasticas censuras et alia juris remedia ad id compelli possint, sed etiam hospitalis ipsius administratione curæ perpetuo privari possint; alique eorum loco ab iis ad quos spectabit, substituantur. Et prædicti nihilominus, etiam ad fructuum restitutionem, quos contra ipsorum hospitalium, institutionem perceperunt, quæ nulla eis remissione aut compositione indulgeatur, in foro conscientie teneantur: nec administratio seu gubernatio hujusmodi locorum uni et eidem personæ ultra triennium deinceps committatur; nisi aliter in fundatione cautum reperiat: non obstante, quoad omnia supradicta, quacumque unione, exemptione et consuetudine in contrarium, etiam innumerablem seu privilegiis aut indultis quibuscumque.

CAPUT IX.

Quomodo probandum jus patronatus; cui deferendum munus patronorum; accessiones vetitæ: quibus id juris non acquiratur.

Sicuti legitima patronatuum jura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum institutione violare æquum non est; sic etiam, ut hoc colore beneficia ecclesiastica in servitutem, quod a multis impudenter fit, redigantur, non est permittendum. Ut igitur debita in omnibus ratio observetur, decernit sancta Synodus ut titulus juris patronatus sit ex fundatione (1), vel dotatione, qui ex authentico documento et aliis jure requisitis ostendatur; sive etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In iis vero personis, seu communitatibus, vel Universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior et exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur; nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter aliqua ad eam necessaria, præsentationes, etiam continuatæ, non minori saltem quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis scripturis probentur. Reliqui patronatus omnes in beneficiis, tam sæcularibus quam regularibus, seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, in cathedrali vel collegiata ecclesia; seu facultates

(1) Supr. sess. 14, de Reform. c. 12; c. Piæ mentis, et seq. 16, q. 7; et c. Nobis de Jur. patr.

et privilegia concessa tam in vim patronatus, quam, alio quocumque jure nominandi, eligendi, præsentandi ad ea, cum vacant; exceptis patronatibus super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis quæ ad imperatorem et reges, seu regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos principes, jura imperii in dominiis suis habentes, pertinent; et quæ in favorem studiorum generalium concessa sunt (1), in totum prorsus abrogata et irrita cum quasi-possessione inde secuta intelligantur. Beneficiaque hujusmodi tanquam libera, a suis collatoribus conferantur; ac provisiones hujusmodi plenum effectum consequantur. Ad hæc liceat episcopo (2) præsentatos a patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quod si ad inferiores institutio pertineat; ab episcopo tamen, juxta alias statuta ab hac sancta Synodo examinentur: alioquin institutio ab inferioribus facta, irrita sit et inanis. Patroni autem beneficiorum, cujuscunque ordinis et dignitatis, etiam si communitates, Universitates, collegia quæcumque clericorum vel laicorum existant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcunque beneficiorum, etiam si vere de jure patronatus ipsorum ex fundatione et dotatione essent, nullatenus, nullave causa vel occasione se ingerant (3); sed illos libere rectori, seu beneficiato, non obstante etiam quacumque consuetudine, distribuendos dimittant. Nec dictum jus patronatus, venditionis aut alio quocumque titulo, in alios con-

(1) Supr. sess. 24. cap. 19, de Reform. — (2) Sup. sess. 14. de Reform. c. 13, et sess. 24, de Reform. cap. 18. — (3) Cap. unic. tit. Eccl. benef. sine dimin. conf.

tra canonicas sanctiones transferre præsumant (1) : si secus fecerint, excommunicationis et interdicti poenis subiciantur, et dicto jure patronatus ipso jure privati existant. Insuper accessiones per viam unionis factæ de beneficiis liberis, ad ecclesias juris patronatui, etiam laicorum, subjectas, tam ad parochiales quam ad alia quæcumque beneficia, etiam simplicia, seu dignitates, vel hospitalia, ita ut prædicta beneficia libera ejusdem naturæ cum iis quibuscum uniuntur, efficiantur, atque sub jure patronatus constituentur; hæc si nondum plenarium sortitæ sunt effectum, vel deinceps ad cujusvis instantiam fient, quacumque auctoritate, etiam apostolica, concessæ fuerint, simul cum unionibus, ipsis per surreptionem obtentæ intelligantur : non obstante quacumque in iis verborum forma, seu derogatione, quæ habeatur pro expressa : nec executioni amplius demandentur : sed beneficia ipsa unita, cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur. Quæ vero a quadraginta annis citra factæ (2), effectum et plenam incorporationem sunt consecutæ; hæc nihilominus ab Ordinariis, tanquam a Sede Apostolica delegatis, revideantur et examinentur : ac quæ per surreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum unionibus irritæ declarentur, ac beneficia ipsa separentur, et aliis conferantur. Similiter quoque patronatus quicumque in ecclesiis, quibuscumque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis, acquisiti a quadraginta annis citra, et in futurum ac-

(1) C. Quia clerici, et c. De Jure, de Jure patr. —

(2) Supr. sess. 7, de Reform. cap. 6.

quirendi, seu ex augmento dotis, seu ex nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ, ab eisdem Ordinariis, ut delegatis, ut supra, qui nullius in his facultatibus aut privilegiis, impediantur, diligenter cognoscantur; et quos non repererint ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent; atque beneficia hujusmodi sine damno illa possidentium, et restituto patronis eo quod ab eis idcirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant: non obstantibus privilegiis, constitutionibus et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

CAPUT X.

Judices a synodo designandi qui delegentur a Sede Apostolica; a quibus et Ordinariis causæ breviter terminandæ.

Quoniam ob malitiosam potentium suggestionem, et quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur, usque adeo haberi non potest; hincque interdum iudicibus, non undequaque idoneis, causæ in partibus delegantur: statuit sancta Synodus, in singulis conciliis provincialibus, aut diocesanis, aliquot personas, quæ qualitates habeant, juxta Constitutionem Bonifacii VIII quæ incipit, *Statutum* (1), et alioquin ad id aptas designari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam posthac causæ ecclesiasticæ ac spirituales, et ad forum ecclesiasticum pertinentes, in partibus

(1) Vide infr. xxxix.

delegandæ committantur. Et, si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio capituli, alium in ejus locum usque ad futuram provincialem aut dioecesanam Synodum; ita ut habeat quæque dioecesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas, quibus hujusmodi causæ a quolibet legato, vel nuntio, atque etiam a Sede Apostolica committantur: alioquin post designationem factam, quam statim episcopi ad summum Romanum Pontificem transmittant, delegationes quæcumque aliorum judicum, aliis quam his factæ, surreptitiæ ceaseantur. Admonet dehinc sancta Synodus tam Ordinarios quam alios quoscunque judices, ut terminandis causis (1), quanta fieri poterit brevitate, studeant, ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differendæ, modis omnibus aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

CAPUT XI.

Variae locationes bonorum ecclesiasticorum prohibentur; quædam factæ irritantur.

Magnam ecclesiis perniciem asferre solet, cum earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præjudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præjudicium successorum validæ intelligantur (2),

(1) Supra, sess. 24, de Reform. cap. 20.; c. Finem litibus, et c. fin. de Dol. et Contu. cap. 2 de Re jud. et c. Constitutis, de Procur. — (2) C. de Precariis, 10, q. 2; et c. 2, de Precariis.

quocumque indulto aut privilegio non obstante : nec hujusmodi locationes in Romana curia vel extra eam confirmantur. Non licet etiam jurisdictiones ecclesiasticas, seu facultates nominandi aut deputandi vicarios, in spiritualibus locare (1); nec conductoribus per se aut alios ea exercere; aliterque concessionem, etiam a Sede Apostolica factæ, surreptitiæ censeantur. Locationes vero rerum ecclesiasticarum (2) etiam auctoritate Apostolica confirmatas, sancta Synodus irritas decernit, quas a triginta annis citra, ad longum tempus, seu, ut in nonnullis partibus, ad viginti novem seu bis viginti novem annos, vocant factas, synodus provincialis, vel deputandi ab ea, in damnum ecclesiæ, et contra canonicas sanctiones contractas fuisse judicabunt.

CAPUT XII.

Decimæ integre persolvendæ: eas subtrahentes excommunicandi; rectoribus ecclesiarum tenuium pia subveniendum.

Non sunt ferendi qui variis artibus decimas, ecclesiis obvenientes, subtrahere moliantur (3); aut qui ab aliis solvendas temere occupant, et in rem suam vertunt: cum decimarum solutio debita sit Deo (4); et qui eas dare noluerint, aut dantes impe-

(1) C. 1 et 2, Ne prælati vices suas. — (2) Extrav. Ambrosiæ, de Reb. Eccles. non alien. — (3) Concil. Matiscon. II, c. 5; et Ticin. sub Leone IV. vers. *In sacris*. — (4) Exod. xxii, xxiii; Lev. xxviii; Num. xviii; Tob. i; Malach. iii; c. Ecclesias, § illis ita, 13, q. 1; c. Decimas, 16, q. 2; c. Decimas, cum seqq. 16, q. 7; Parochianos; c. Ex transmissa; et c. Tua, de Decim.

diunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur sancta Synodus omnibus, cujuscunque gradus et conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in posterum cathedrali, aut quibuscunque aliis ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur, integre persolvant. Qui vero eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur (1); nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Hortatur dehinc omnes et singulos pro christiana charitate, debitoque erga pastores suos munere, ut de bonis sibi a Deo collatis, episcopis et parochis qui tenuioribus præ sunt ecclesiis, large subvenire ad Dei laudem, atque ad pastorum suorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

CAPUT XIII.

Quartam funeralium cathedrales vel parochiales ecclesiæ recipiant.

Decernit sancta Synodus ut quibuscunque in locis jam ante annos quadraginta, quarta (2), quæ funeralium dicitur, cathedrali aut parochiali ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit ex quocunque privilegio, aliis monasteriis, hospitalibus aut quibuscunque locis piis concessa, eadem posthac integro jure, et eadem portione quæ antea solebat, cathedrali seu parochiali ecclesiæ persolvatur: non obstantibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam *Mari magno* nuncupatis, aut aliis quibuscunque.

(1) C. Omnes decimæ, 16, q. 7; c. Pervenit; c. Non est, c. Tua, et c. In aliquibus, de Decim. Clem. I, eod. tit. — (2) De Sepult. extra, in 6 et in Clem.

CAPUT XIV.

Præscribitur ratio procedendi in causis clericorum concubinariorum.

Quam turpe, ac clericorum nomine, qui se divino cultui addixerunt, sit indignum, in impudicitiae sordibus immundoque concubinato versari, satis res ipsa, communi fidelium omnium offensione, summoque clericali militiæ dedecore, testatur. Ut igitur ad eam, quam decet, continentiam (1), ac vitæ integritatem ministri Ecclesiæ revocentur; populusque hinc eos magis discat revereri, quo illos vita honestiores cognoverit: prohibet sancta Synodus quibuscumque clericis ne concubinas, aut alias mulieres de quibus possit haberi suspicio, in domo vel extra detinere, aut cum iis ullam consuetudinem habere audeat: alioquin pœnis a sacris Canonibus vel statutis ecclesiarum impositis, puniantur. Quod si, a superioribus moniti, ab iis se non abstinuerint, tertia parte fructuum, obventionum ac proventuum beneficiorum suorum quorumcunque et pensionum, ipso facto sint privati (2), quæ fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio episcopi applicetur. Sin vero in delicto eodem, cum eadem vel alia femina, perseverantes, secundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes, ac proventus suo-

(1) Supr. sess. 2^a, c. 8, de Reform. Conc. Carthag. III, c. 17; Nicænum III; Matic. 1, c. 1; Aretat. II, c. 3; Totet. II, c. 3, Braccar. I, c. 15; Turon. II, c. 10, 11 et 12; et Maguntiacum temp. Arnulphi, c. 10 et 19; c. Interdixit, 32 dist.; c. Cum omnibus; c. Volumus, et c. Feminas, 81 di t. c. 1, cum multis seqq. de Cohab. cler. et mulier. — (2) Conc. Lateran. II, cap. 6.

rum beneficiorum, et pensiones eo ipso amittant, qui prædictis locis applicentur, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad Ordinarius, etiam nti Sedis Apostolicæ delegatus, arbitratibus suspendantur; et si ita suspensi, nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam versentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis et pensionibus quibuscunque ecclesiasticis perpetuo priventur, atque inhabiles ac indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, beneficiis ac officiis in posterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem ab eorum superioribus cum iis ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si, postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias huiusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint; præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur (1). Nec quævis appellatio aut exemptio prædictam executionem impediat aut suspendat: supradictorumque omnium cognitio, non ad archidiaconos, nec decanos, aut alios inferiores, sed ad episcopos ipsos pertineat: qui sine strepitu, et figura iudicii, et sola facti veritate inspecta, procedere possint. Clerici vero beneficia ecclesiastica aut pensiones non habentes, juxta delicti et contumacie perseverantiam et qualitatem (2), ab ipso episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros Canones, puniantur. Episcopi quoque,

(1) C. 2, cum seqq. de Cohab. cler. et mul.; c. Si concubinæ, de Sent. excom. Conc. Aurelian. III, cap. 4.
— (2) Supr. c. 6, Conc. Tolet. IV, c. 41: Tolet. VIII, c. 4, 5 et 6; c. Si autem. de Cohab. cl. et mul.

quod absit, si ab hujusmodi crimine non abstinuerint, et a synodo provinciali admoniti, se non emendaverint; ipso facto sint suspensi (1), et, si perseverent, etiam ad sanctissimum Romanum Pontificem ab eadem synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem, si opus erit, in eos animadvertat (2).

CAPUT XV.

Fili clericorum illegitimi a quibusdam beneficiis ar-
cendi.

Ut paternæ incontinentiæ memoria locis Deo consecratis, quos maxime puritas sanctitasque decet, longissime arceatur (3), non liceat filiis clericorum qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent aut habuerunt, quodcumque etiam dissimile, beneficium obtinere, nec in dictis ecclesiis quoquo modo ministrare (4), nec pensiones super fructibus beneficiorum quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod si in præsentī pater et filius in eadem ecclesia beneficia obtinere reperiantur (5), cogatur filius suum beneficium resignare, aut eum alio permutare extra ecclesiam intra trium mensium spatium; alias ipso jure eo privatus existat; et super iis quæcumque dispensatio surreptitia censeatur. Ad hæc, reciprocae resigna-

(1) C. Quorumdam, 34 dist. et c. Si quispiam, 81 dist. Conc. Aurelian. v, cap. 3 — (2) C. Presbyter. et c. Si quis amodo, dist. 81. — (3) Conc. 1x Toletan. c. 10; c. Proposui, dist. 82; c. Cum multæ, 16, q. 8. — (4) Conc. II Lateran. c. 21. — (5) C. 2, et fere per totum, de Fil. presb.

tiones, si quæ posthac a parentibus clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium consequatur, in fraudem hujus decreti et canonicarum sanctionum factæ omnino censeantur; nec collationes secutæ, vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis clericorum filis suffragentur.

CAPUT XVI.

Beneficia curata non convertantur in simplicia: ei in quem translata fuerit cura animarum, assignetur congrua portio; vicariæ cessent, cura ad titulos revocata.

Statuit sancta Synodus, ut ecclesiastica beneficia sæcularia, quocumque nomine appellentur, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata vicario perpetuo congrua portione, non convertantur: non obstantibus quibuscumque gratiis, quæ suum plenum effectum non sunt consecutæ. In iis vero in quibus contra earum institutionem seu foundationem cura animarum in vicarium perpetuum translata est, etiam si in hoc statu ab immemorabili tempore reperiantur, si congrua portio fructuum (1) vicario, quocumque nomine is appelletur, non fuerit assignata, ea quamprimum, et ad minus intra annum a fine præsentis Concilii, arbitrio Ordinarii, juxta formam decreti sub fel. rel. Paulo III (2) assignetur. Quod si id commode fieri non possit, aut intra

(1) Quantitatem portionis declarat Pius V. Const. *Ad exsequendum*, 1567 — (2) *Supra*, sess. 7, de Reform. c. 7.

dictum terminum factum non erit; cum primum per cessum vel decessum vicarii, seu rectoris, aut quomodolibet alterum eorum vacaverit, beneficium curam animarum recipiat, ac vicariæ nomen cesset, et in antiquum statum restituatur.

CAPUT XVII.

Episcopi dignitatem suam morum gravitate commendent; nec cum regum ministris, regulis aut baronibus indigna demissione se gerant.

Non potest sancta Synodus non graviter dolere, audiens episcopos aliquos, sui status oblitos (1), pontificiam dignitatem non leviter dehonestare; qui cum regum ministris, regulis et baronibus in ecclesia et extra, indecenti quadam demissione se gerunt, et veluti inferiores ministri altaris, nimis indigne non solum loco cedunt, sed etiam personaliter illis inserviunt. Quare, hæc et similia detestans sancta Synodus, sacros Canones omnes, conciliaque generalia, atque alias Apostolicas sanctiones ad dignitatis episcopalis decorem et gravitatem pertinentes (2) renovando, præcipit ut ab hujusmodi in posterum episcopi se abstineant; mandans eisdem ut tam in ecclesia quam foris, summum gradum et ordinem præ oculis habentes, ubique se patres et pastores esse meminerint; reliquis vero tam prin-

(1) Unde Concil. Agath. c. 23, et Braccar. l. c. 24, Nec episc. posteriorem sinunt priori præponi; c. Quanto, de Off. ord. et supra de Regul. c. 4. — (2) Supr. c. 6; c. Valentinianus. 62 dist. e. Episcopus in Ecclesia, 93 dist. c. Quis dubitet, c. Duo sunt, cum seq. 93 dist. et c. Sollicitæ, de Major. et Obed.

cipibus quam cæteris omnibus, ut eos paterno honore ac debita reverentia prosequantur.

CAPUT XVIII.

Canones ad amissim servantur: si quando in eis dispensandum, id valide, mature et gratis fiat.

Sicuti publice expedit (1) legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, evenientibus casibus et necessitatibus, pro cōmuni utilitate satisfaciat: sic frequentius legem solvere exemplo potius, quam certo personarum rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud est quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi sacratissimos Canones exacte ab omnibus (2), et quoad ejus fieri poterit, indistincte observandos. Quod si urgens justaque ratio, et major quandoque utilitas postulaverit cum aliquibus dispensandum esse (3); id, causa cognita, ac summa maturitate, atque gralis, a quibuscumque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: aliterquo facta dispensatio surreptitia censeatur.

CAPUT XIX.

Monomachia pœnis gravissimis punitur.

Detestabilis duellorum usus (4) fabricante diabolo introductus, ut cruenta corporum morte animarum

(1) C. Requiritis, et c. Dispensationes, 1, q. 7.— (2) C. Si Romanorum, et c. Enim vero, 19 dist.; c. Si quis omnem, 1, q. 7; c. 1 de Constit.— (3) C. 1, de Voto — (4) C. Menomachiam, 2, q. 4; c. 1 de Torneam.

etiam perniciem lucretur, ex christiano orbe penitus exterminetur. Imperator, reges, duces, principes, marchiones, comites, et quocumque alio nomine, domini temporales, qui locum ad monachiam in terris suis inter Christianos concesserint (1), eo ipso sint excommunicati, ab jurisdictione et dominio civitatis, castri aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, privati intelligantur; et, si feudalia sint, directis dominis statim acquirantur. Qui vero pugnam commiserint (2), et qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum suorum proscriptionis ac perpetuæ infamiae poenam incurrant; et ut homicidæ, juxta sacros Canones (3), puniri debeant; et si in ipso conflictu decesserint, perpetuo careant ecclesiastica sepultura. Illi etiam qui consilium in causa duelli, tam in jure quam facto dederint, aut alia quacumque ratione ad id quemquam suaserint (4), nec non spectatores, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur: non obstante quocumque privilegio, seu prava consuetudine, etiam immemorabili.

CAPUT XX.

Quæ sunt juris ecclesiastici principibus sæcularibus commendantur.

Cupiens sancta Synodus ecclesiasticam discipli-

(1) De ea Nicol. I. Decretorum suorum titulo 12. — (2) Bulla Gregorii XIII, *Ad tollendum*, 1582, extendit ad duella privata. — (3) C. 2 de Cler. pugnant. in duell. De Torneam, et de Homic. per totum. — (4) Bulla Clement. VIII, *Illius vices*, 1592, declaratur et extenditur.

nam in christiano populo non solum restitui, sed etiam perpetuo sartam tectam a quibuscumque impediementis conservari; præter ea quæ de ecclesiasticis personis constituit, sæculares quoque principes officii sui admonendos esse censuit (1), confidens eos, ut catholicos, quos Deus sanctæ fidei Ecclesiæque protectores esse voluit (2), jus suum Ecclesiæ restitui non tantum esse concessuros, sed etiam subditos suos omnes ad debitum erga clerum, parochos et Superiores Ordines reverentiam revocatu-
 (3); nec permissuros ut officiales, aut inferiores magistratus, Ecclesiæ et personarum ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione (4) et canonicis sanctionibus constitutam, aliquo cupiditatis studio, seu in consideratione aliqua violent; sed una cum ipsis principibus debitam sacris summo-
 rum Pontificum et conciliorum constitutionibus observantiam præstant (5). Decernit itaque et præcipit sacros Canones et concilia generalia omnia (6), nec non alias Apostolicas sanctiones, in favorem ecclesiasticarum personarum, libertatis ecclesiasticæ, et contra ejus violatores editas, quæ omnia præsentii etiam decreto innovat, exacte ab omnibus observari debere. Proptereaque admonet imperatorem, reges, respublicas, principes, et omnes, et singulos, cu-

(1) C. fin. de Constit. — (2) C. Boni, 96 dist.; c. Principes, 23, q. 5. — (3) C. Conc. § Hinc, 17 dist.; c. Quis dubitet; c. Duo sunt. 96 dist. — (4) I Mach. x. — (5) Pii II epist. 2. — (6) C. Pervenit, 86 dist. c. Si quis suadente, 17, q. 4; toto tit. de Imm. Ecclesiæ; c. Quaquam, de Cens. in 1; c. Felicis, de Pœn. eod. Conc. Ticinen. vers. *Statuimus*, et vers. *Sancimus*; Concil. Aquisgran. c. 9; Lateran. sub Leone X, sess. 5 et 10.

jusculumque status et dignitatis exstiterint, ut, quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius quæ ecclesiastici juris sunt tanquam Dei præcipua, ejusque patrocínio tecta, venerentur; nec ab ullis baronibus, domicellis, rectoribus, aliisque dominis temporalibus, seu magistratibus, maximeque ministris ipsorum principum, lædi patiantur (1); sed severe in eos qui illius libertatem, immunitatem atque jurisdictionem impediunt, animadvertant: quibus etiam ipsimet exemplo ad pietatem, religionem, ecclesiarumque protectionem existant: imitantes anteriores optimos religiosissimosque principes (2) qui res ecclesiæ suæ in primis auctoritate ac munificentia auxerunt (3), nedum ab aliorum injuria vindicarunt. Adeoque ea in re quisque officium suum sedulo præstet; quo cultus divinus devote exerceri, et prælati, cæterique clerici in residentiis et officiis suis, quieti et sine impedimentis, cum fructu et ædificatione populi permanere valeant.

CAPUT XXI.

In omnibus salva Sedis Apostolicæ auctoritas maneat.

Postremo sancta Synodus omnia et singula, sub quibuscunque clausulis et verbis, quæ de morum reformatione atque ecclesiastica disciplina, tam sub fel. rec. Paulo III, ac Julio III, quam sub beatis-

(1) Plurima circa ecclesiar. immunitatem statuit Greg. XIV in Bulla *Cum alias*, 1560. — (2) C. Valentinianus, 63 dist. c. Ecclesiæ in fin. 97 dist. c. Constan. et c. ult. 96 dist. — (3) C. fin. de Rebus Eccl. non alien.

simo Pio IV Pontificibus maximis, in hoc sacro Concilio statuta sunt (1), declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicæ et sit, et esse intelligatur.

DECRETUM DE CONTINUANDA SESSIONE IN DIEM
SEQUENTEM.

Cum ea omnia quæ in præsentì sessione tractanda erant, quia hora tarda est, commode expediri non possint; propterea juxta id quod in generali congregatione a Patribus statutum fuit, ea quæ supersunt, in diem crastinam, hanc eandem sessionem continuando, differuntur.

CONTINUATIO SESSIONIS

die vi decembris.

DECRETUM DE INDULGENTIIS.

Cum potestas conferendi indulgentias (2) a Christo Ecclesiæ concessa sit, atque hujusmodi potestate, divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa usa fuerit: sacrosancta Synodus indulgentiarum usum, christiano populo maxime salutarem, et sacrorum conciliorum auctoritate probatum (3), in Ecclesia retinendum esse docet et

(1) Supra, sess. 7 de Reform. in princ. — (2) Matth. xvi; Joan. xx; c. Aud'vimus, et c. Quodcumque ligaveris, 24. q. 1; c. Ut constitueretur, 50 dist. c. Adhuc, de Pœnit. dist. 3; toto tit. de Pœnit. et Remiss. extra in 6, et in Clem. — (3) Ancyran. per multa capita, Neocæsar. c. 3; Nicæni, cap. 1 et 11; Carth. iv. cap. 75; Agath. c. 60; Claramont. sub Urbano II, c. 2; Lateran. l. c. 11; Lugd.

præcipit; eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant: in his tamen concedendis moderationem, juxta veterem et probatam in Ecclesia consuetudinem, adhiberi cupit, ne nimia facilitate ecclesiastica disciplina enervetur. Abusus vero qui in his irrepserunt, et quorum occasione insigne hoc indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatos et correctos cupiens, præsentì decreto generaliter statuit, praves quæstus omnes pro his consequendis, unde plurima in christiano populo abusuum causa fluxit, omnino abolendos esse (1). Cæteros vero, qui ex superstitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque provenerunt, cum ob multiplices locorum et provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant specialiter prohiberi: mandat omnibus episcopis (2) ut diligenter quisque hujusmodi abusus ecclesiæ suæ colligat, eosque in prima synodo provinciali referat, ut aliorum quoque episcoporum sententia cogniti, statim ad summum Romanum Pontificem deferantur: cujus auctoritate et prudentia, quod universali Ecclesiæ expediet, statuatur; ut ita sanctarum indulgentiarum munus pie, sancte et incorrupte omnibus fidelibus dispensetur.

DE DELECTU CIBORUM, JEJUNIIS ET DIEBUS FESTIS

Insuper hortatur sancta Synodus, et per sanctis

ii, sub Gregor. X; Vienn. sub Clemente V; c. Cum eo de Pœnit. et Remiss.

(1) Clem. Abusionibus, de Pœnit. et Remiss. Confirmatur Const. Pii V, *Etsi Dominici*, 1567. — (2) Supra. sess. 21, de Reform. c. 9.

simum domini nostri atque Salvatoris adventum pastores omnes obtestatur, ut tanquam boni milites illa omnia quæ sancta Romana Ecclesia, omnium Ecclesiarum mater et magistra (1), statuit, nec non ea quæ tam in hoc Concilio quam in aliis œcumenicis statuta sunt, quibuscumque fidelibus sedulo commendent; omnique diligentia utantur, ut illis omnibus, et iis præcipue sint obsequentes quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, et jejunia, vel etiam quæ faciunt ad pietatem augendam, ut dierum festorum devota et religiosa celebratio; admonentes populos crebro obedire præpositis suis (2); quos qui audiunt, Deum remuneratorem audient; qui vero contemnunt, Deum ipsum ultorem sentient.

DE INDICE LIBRORUM, ET CATECHISMO, BREVIARIO,
ET MISSALI.

Sacrosancta Synodus in secunda sessione (3), sub sanctissimo domino nostro Pio IV celebrata, delectis quibusdam Patribus commisit ut de variis censuris, ac libris, vel suspectis vel perniciosis, quid facto opus esset considerarent atque ad ipsam sanctam Synodum referrent: audiens nunc huic operi ab eis extremam manum impositam esse: nec tamen, ob librorum varietatem et multitudinem, possit distincte et commode a sancta Synodo dijudicari; præ-

(1) C. Non decet, 12 dist. Vigilus, in epist. ad Euthereum, in fin. Felix I, in epist. 3; can. Dudum, 3, q. 6.

— (2) C. Qui suis, 93 dist. c. Quia frater, 7, q. 1; Luc. x; Hebr. xiii — (3) Supra, sess. 18, in princ.

cipit ut quidquid ab illis præstitum est, sanctissimo Romano Pontifici exhibeatur, ut ejus judicio, atque auctoritate terminetur et evulgetur (1). Idemque de Catechismo a Patribus quibus illud mandatum fuerat, et de Missali et Breviario (2) fieri mandat.

DE LOCO ORATORUM.

Declarat sancta Synodus ex loco assignato oratoribus (3), tam ecclesiasticis quam sæcularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuisse præjudicium; sed omnia illorum, et imperatoris, regum, rerum publicarum, ac principum suorum jura et prærogativas illæsas et salvas esse, in eodemque statu permanere, prout ante præsens Concilium reperiiebantur.

DE RECIPIENDIS ET OBSERVANDIS DECRETIS CONCILII.

Tanta fuit horum temporum calamitas, et hæreticorum inveterata malitia, ut nihil tam clarum in fide nostra asserenda unquam fuerit, aut tam certo statutum, quod non, humani generis hoste suadente, illi errore aliquo contaminaverint. Ea propter sancta Synodus id potissimum curavit, ut præcipuos hæreticorum nostri temporis errores damnaret et anathematizaret, veramque et catholicam doctrinam traderet et doceret, prout damnavit, anathematiza-

(1) Vide Regulas libror. prohib. infra. — (2) Supra, sess. 24, c. 7 de Reform. — (3) Vide Const. Pii V, *Superni*, 1571; Clement. VIII, *Cum in ecclesia*, 1602; et Urbani VIII, *Divinam*, 1631; supr. sess. 2 in fin.

vit, et definivit. Cumque tamdiu tot episcopi, ex variis christiani orbis provinciis evocati, sine magna gregis sibi commissi iactura, et universali periculo ab ecclesiis abesse non possint; nec ulla spes restet hæreticos, toties fide etiam publica (1), quam desiderarunt, invitatos, et tamdiu expectatos, huc amplius adventuros: ideoque tandem huic sacro Concilio finem imponere necesse sit; superest nunc, ut principes omnes (2), quod facit, in Domino moneat, ad operam suam ita præstandam, ut quæ ab ea decreta sunt, ab hæreticis depravari aut violari non permittant; sed ab is et omnibus devote recipiantur, et fideliter observentur (3). Quod si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur, aut aliqua inciderint quæ declarationem, quod non credit, aut definitionem postulant, præter alia remedia in hoc Concilio instituta, confidit sancta Synodus beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis præsertim provinciis unde difficultas orta fuerit, iis quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam concilii generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel commodiore quacunque ratione ei visum fuerit, provinciarum necessitatibus pro Dei gloria et Ecclesiæ tranquillitate consulatur.

(1) Supra in fin. sess. 13, 15 et 18. — (2) Idem in fine quatuor primorum concil. general. Nicaeni, Const., Ephes. et Chalced. — (3) Ne quis juramento se adstringat adversus Concilii decreta, vetat Gregor. III in Bulla, *Inter Apostolicas*, 1584.

DE RECITANDIS DECRETIS CONCILII SUB PAULO III.
ET JULIO III, IN SESSIONE.

Quoniam diversis temporibus (1), tam sub fel. rec. Paulo III quam Julio III, multa in hoc sacro Concilio, quoad dogmata ac morum reformationem statuta et definita sunt; vult sancta Synodus ut illa nunc recitentur et legantur.

Recitata sunt.

DE FINE CONCILII, ET CONFIRMATIONE PETENDA A
SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO.

Illustrissimi Domini reverendissimique Patres, placetne vobis ut ad laudem Dei omnipotentis huic sacræ œcumenicæ Synodo finis imponatur? et omnium, et singulorum, quæ tam sub fel. rec. Paulo III et Julio III, quam sub sanctissimo domino nostro Pio IV, Romanis pontificibus, in ea decreta et definita sunt, confirmatio nomine sanctæ hujus Synodi per Apostolicæ Sedis legatos et præsidentes a beatissimo Romano Pontifice petatur (2)?

Responderunt, Placet.

Postmodum illustrissimus et reverendissimus cardinalis Moronus primus legatus et præsidens benedicens sanctæ Synodo, dixit: « Post gratias Deo actas, reverendissimi Patres, ite in pace. »

Qui responderunt, Amen.

(1) Supra, sess. 3, 6, 7, 13 et 14. — (2) Juxta Gelas, Pap. super concil. Chalced. et Pelagium Pap. II, in Epist. decretali, et Marcell. in epist. decretali ad Episc. Antioch. provinc. et Concil. Chalced. in fin. in epist. Concilii ad Leonem Papam; c. Si Romanorum, dist. 18.

ACCLAMATIONES PATRUM

IN FINE CONCILII.

CARDINALIS A LOTHARINGIA.

Beatissimo Pio Papæ et domino nostro, sanctæ et
universalis Ecclesiæ Pontifici, multi anni et æterna
memoria.

RESPONSIO PATRUM.

Domine Deus, sanctissimum Patrem diuissimo
Ecclesiæ tuæ conserva multos annos.

CARDINALIS.

Beatissimorum summorum Pontificum animabus,
Pauli III et Julii III, quorum auctoritate hoc sa-
crum generale Concilium inchoatum est, pax a Do-
mino, et æterna gloria atque felicitas in luce san-
ctorum.

RESPONSIO.

Memoria in benedictione sit.

CARDINALIS.

Caroli V imperatoris, et serenissimorum regum
qui hoc universale Concilium promoverunt et pro-
texerunt, memoria in benedictione sit.

RESPONSIO.

Amen, amen.

CARDINALIS.

Serenissimo imperatori Ferdinando, semper Augusto, orthodoxo et pacifico, et omnibus regibus, rebuspublicis et principibus nostris, multi anni.

RESPONSIO.

Pium et christianum imperatorem, Domine, conserva : Imperator cœlestis, terrenos reges, rectæ fidei conservatores, custodi.

CARDINALIS.

Apostolicæ Romanæ Sedis legatis, et in hac Synodo præsidentibus, cum multis annis magnæ gratiæ.

RESPONSIO.

Magnæ gratiæ : Dominus retribuat.

CARDINALIS.

Reverendissimis cardinalibus, et illustribus oratoribus.

RESPONSIO.

Magnas gratias, multos annos.

CARDINALIS.

Sanctissimis episcopis vita, et felix ad ecclesias suas reditus.

RESPONSIO.

Præconibus veritatis perpetua memoria : orthodoxo senatui multos annos.

CARDINALIS.

Sacrosancta oecumenica Tridentina Synodus : ejus
fidem confiteamur, ejus decreta semper servemus.

RESPONSIO.

Semper confiteamur, semper servemus.

CARDINALIS.

Omnes ita credimus : omnes id ipsum sentimus :
omnes consentientes et amplectentes subscribimus.
Hæc est fides beati Petri et Apostolorum ; hæc est
fides patrum : hæc est fides orthodoxorum.

RESPONSIO.

Ita credimus ; ita sentimus ; ita subscribimus.

CARDINALIS.

His decretis inhærentes, digni reddamur miseri-
cordiis et gratia primi et magni supremi sacerdotis
Jesu Christi Dei, intercedente simul inviolata Do-
mina nostra sancta Deipara, et omnibus sanctis.

RESPONSIO.

Fiat, fiat. Amen, amen.

CARDINALIS.

Anathema cunctis hæreticis.

RESPONSIO.

Anathema, anathema,

Post hæc mandatum fuit a legatis et præsidenti-
bus, sub poena excommunicationis, omnibus patri-

bus, ut, antequam discederent a civitate Tridentina, subscriberent manu propria decretis Concilii, aut ea per publicum instrumentum approbarent : qui omnes deinde subscripserunt, et fuerunt numero CCLV, videlicet legati IV, cardinales II, patriarchæ III, archiepiscopi XXV, episcopi CLXVIII, abbates VII, procuratores absentium cum legitimo mandato XXXIX, generales Ordinum VII.

LAUS DEO.

Concordat cum originali : in cujus fidem
subscripsimus.

Ego Angelus MASSARELLUS, episcopus Thelesinus,
sacri Concilii Tridentini secretarius.

Ego Marcus Antonius PEREGRINUS, Comensis, ejus-
dem Concilii notarius.

Ego Cynthius PAMPHILUS, clericus Camerinensis
diocesis, ejusdem Concilii notarius.

CONFIRMATIO CONCILII.

Nos Alexander, Sancti Laurentii in Damaso diaconus cardinalis, de Farnesio, S. R. E. vicecancellarius, fidem facimus, et attestamur, qualiter hodie, die mercurii, XXVI januarii M.D.LXIV, pontificatus sanctissimi D. nostri D. Pii, divina Providentia papæ quarti, anno quinto, in consistorio secreto, apud Sanctum Petrum, reverendissimi DD. mei, cardinales Moronus et Simoneta, nuper reversi a sacro Concilio Tridentino, cui uti Sedis Apostolicæ legati præerant, petierunt ab eodem sanctissimo D. nostro ut infra.

Beatissime Pater, in decreto super fine Concilii œcumenici Tridentini, pridie nonas decembris præteriti publicato, statutum fuit ut per Sanctitatis vestræ et sanctæ Sedis Apostolicæ legatos et præsidentes peteretur nomine dicti Concilii a Sanctitate vestra confirmatio omnium et singulorum quæ tam sub fel. rec. Paulo III et Julio III, quam sub Sanctitate vestra in eo decreta et definita sunt. Quapropter Nos Joannes cardinalis Moronus, et Ludovicus cardinalis Simoneta, qui tunc legati et præsidentes eramus, volentes exsequi quod in dicto decreto stabilitum fuit, humiliter petimus nomine dicti Concilii œcumenici Tridentini, ut Sanctitas vestra dignetur confirmare omnia et singula quæ tam sub fel.

rec. Paulo III et Julio III, quam sub Sanctitate vestra in eo decreta et definita sunt.

Quibus auditis, Sanctitas sua, viso et lecto tenore dicti decreti, et habitis votis reverendissimorum DD. meorum Cardinalium, respondit per hæc verba :

Petitioni nomine Concilii æcumenici Tridentini super ejus confirmatione per dictos legatos nobis factæ, annuentes, omnia et singula quæ in dicto Concilii tam sub fel. rec. Paulo III et Julio III, prædecessoribus nostris, quam Pontificatus nostri tempore decreta et definita sunt, auctoritate Apostolica, etiam de venerabilium fratrum nostrorum cardinalium consilio et assensu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmamus, atque ab omnibus Christi fidelibus recipi et inviolabiliter observari mandamus, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ita est.

A. cardin. FARNESIUS, vicecancell.

BULLA S. D. N. PII,

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI,

SUPER CONFIRMATIONE ŒCUMENICI GENERALIS
CONCILII TRIDENTINI.

PIUS episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.

Benedictus Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, et Deus totius consolationis (1), qui, respicere dignatus Ecclesiam

(1) II Cor. 1.

suam sanctam, tot procellis et tempestatibus agitatam atque vexatam, et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas et perniciosissimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, et restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem et concordiam christiani populi procurandam, indictum jam pridem in civitate Tridentina œcumenicum et generale Concilium a piæ memoriæ Paulo III, prædecessore nostro, et sessionibus aliquot habitis cœptum fuerat; ab ejus autem successore Julio in eandem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis et difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potnerat: itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo mœrore piorum omnium; cum quotidie magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret, Nos autem post susceptum Sedis Apostolicæ regimen, tam necessarium ac salutare opus, sicut pastoralis sollicitudo monebat, divinæ misericordiæ fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio charissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, et aliorum christianorum regum, rerum publicarum et principum, tandem consecutus sumus quod nec diurnis nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a Patre luminum (1) assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex christiani nominis nationibus convenisset, nostris convocata litteris, et sua etiam ipsorum pietate excitata, episcoporum, et aliorum insignium prælatorum maxima, et œcumenico concilio digna

(1) Jacob. 1.

frequentia, præter plurimos alios pios, et sacram Litterarum scientia, divinique et humani juris cognitione præstantes viros, præsentibus ipsi Synodo Sedis Apostolicæ legatis, nobis adeo Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus Sedi Apostolicæ proprie reservatis liberum ipsi Concilio arbitrium per litteras, ad legatos nostros scriptas, ultro permiserimus, quæ de sacramentis, et aliis rebus quæ quidem necessariæ visæ sint, tractanda, definienda et statuenda restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusos, et emendandos mores, a sacrosancta Synodo summa libertate diligentiaque tractata et accurate ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis, Concilium tanta omnium qui illi interfuerunt concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a Domino effectum fuisse constiterit : idque in nostris atque omnium oculis valde mirabile fuerit (1). Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac urbe indiximus, quæ magna cleri et populi pietate celebratæ fuerunt : laudesque et gratias divinæ majestati merito persolvendas curavimus : cum ejusmodi Concilii exitus speram magnam et prope certam attulerit fore ut majores in dies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis constitutionibusque perveniant. Cum autem ipsa sancta Synodus pro sua erga Sedem Apostolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigiis inhærens, decretorum suorum omnium, quæ nostro et prædecessorum nostrorum tempore facta sunt, confirmationem a nobis

(1) Psalm. cxvii.

petierit (1), decreto de ea re in publica sessione facto : Nos, ex legatorum litteris prius, deinde, post reditum eorum, ex iis quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius Synodi cognita, habita super hac re cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus deliberatione matura, sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorundem fratrum nostrorum consilio et assensu, in consistorio nostro secreto illa omnia et singula auctoritate Apostolica hodie confirmavimus, et ab omnibus Christi fidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus : sicut harum quoque litterarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctæ obedientiæ, et sub pœnis a sacris Canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis et singulis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, et aliis quibusvis ecclesiarum prælatis, cujuscumque status, gradus, ordinis et dignitatis sint, etiamsi cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem decreta et statuta in ecclesiis suis, civitatibus et diœcesibus, in judicio et extra judicium diligenter observent, et a subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinet, inviolabiliter faciant observari : contradictores quoslibet, et contumaces, per sententias, censuras et pœnas ecclesiasticas etiam

(1) In fine ultimæ sessionis.

in ipsis decretis contentas, appellatione postposita, compescendo; invocato etiam, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio. Ipsum vero charissimum filium nostrum in imperatorem electum, cæterosque reges, respublicas ac principes christianos monemus, et per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut, qua pietate Concilio per oratores suos affuerunt eadem pietate ac pari studio, divino honoris et populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ et sacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exsequenda et observanda decreta, prælatis, cum opus fuerit, auxilio et favore suo adsint, neque adversantes sanæ ac salutari Concilii doctrinæ opiniones a populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant. Ad vitandum præterea perversionem et confusionem quæ oriri posset si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios et interpretationes suas edere; Apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis, cujuscunque sint ordinis, conditionis, et gradus, quam laicis, quicumque honore ac potestate præditi; prælatis quidem sub interdicto ingressus ecclesiæ, aliis vero, quicumque fuerint, sub excommunicationis læ sententiæ pœnis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocunque modo edere, aut quidquam quocunque nomine, etiam sub prætextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quæsito colore, statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum et statutum fuisse, eamque

ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit : ascendat ad locum quem Dominus ele- git (1), ad Sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem etiam ipsa sancta Synodus tam reverenter agnovit (2). Nos enim difficultates et controversias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, Nobis declarandas et decidendas, quem- admodum ipsa quoque sancta Synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito con- fisa est, omnium provinciarum necessitatibus, ea ratione quæ commodior nobis visa fuerit, providere : decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit : volumus, et mandamus, ut hæ litteræ per aliquos curiæ nostræ cursores in ba- silica Vaticana Principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce recitentur ; et, postquam recitatæ fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque Cancellariæ Apo- stolicæ, et in loco solito campi Floræ affigantur ; ibique, ut legi et omnibus innotescere possint, ali- quantisper relinquantur. Cum autem inde amove- buntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma urbe ad impressionem tradantur, quo commodius per christiani nominis provincias et regna divulgari possint. Transsumptis quoque earum quæ manu ali-

(1) Deut. xvii — (2) Cap de Recip. et Observ. de- cret. Conc.

ejus publici notarii scripta subscriptave, et sigillo ac subscriptione alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, munita fuerint, fidem sine ulla dubitatione haberi, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, monitionis, inhibitionis, reservationis, voluntatis, mandatorum et decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, septimo kalend. februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Ego PIUS, Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego F. cardinalis PISANUS, episcopus Ostien. decanus.

Ego Fed. card. CÆSIUS, episcopus Portuen.

Ego Jo. card. MORONUS, episcopus Tusculan.

Ego A. card. FARNESIUS, vicocan. episcopus Sab.

.

Ego R. card. S. ANGELI, major pœnitent.

.

Ego Jo. card. S. VITALIS.

Ego Jo. Michael, card. SARAGENUS.

.

Ego Jo. B. CICADA, card. S. Clementis.

Ego SCIPIO, card. Pissarum
 Ego Jo. card. REUMANUS.
 Ego F. M. G. card. ALEXANDRINUS.
 Ego F. Clemens, card. ARECELLI.
 Ego Jo. card. SABELLIUS.

.

Ego B. card. SALVIATUS.
 Ego Ph. card. ABURD.
 Ego Lud. card. SIMONETA.

.
 Ego F. card. PACIECCUS y de To.
 Ego M. A. card. AMULIUS.
 Ego Jo. Fran. card. de GAMBARA.
 Ego Carolus, card. BORROMÆUS.
 Ego M. S. card. CONST.
 Ego Alph. card. GESUALDUS.
 Ego Hip. card. FERRAR.
 Ego Franciscus, card. GONZAGA.

.
 Ego GUI. Asc. diac. card. Cam.
 Ego VITELLOCIUS, card Vitellius.

.

Ant. FLOREBELLUS LAVELLINUS.
 H. CUMYN.

CONSTITUTIONES

EX ANTIQUO JURE DESUMPTÆ

ET PER CONCILIUM SPECIATIM INNOVATÆ

UNA

CUM ALIIS QUATUOR PII PP. IV

AD CONCILIUM MAXIME SPECTANTIBUS

INDEX

CONSTITUTIONUM INNOVATARUM

Ad audientiam.	Pag. 493
Clerici qui.	497
Consuetudinem.	403
Cum capella.	402
Cum in cunctis.	379
Cum præexcelsa.	373
De multa.	383
Exigit.	398
Grave nimis est.	382
Gravo nimis gerimus.	375
Inferiora.	380
In singulis.	407
Inter cætera.	378
Licet canor.	381
Nos, ne id.	371
Omnis utriusque.	390
Ordinarii.	384
Periculoso.	404
Qualiter et quando.	399
Quia contingit.	387
Quia nonnulli.	380
Quoniam qui.	391
Romana.	395
Statutum.	409
Volentes.	386
Ut ii qui.	394

Symmachus, lib. X, Epist. 21.

Leges quæ in bonum commune procedunt, nunquam patiuntur occasum.

LEO DECIMUS

In concilio Lateranensi, sessione x.

DE IMPRESSIONE LIBRORUM.

Nos (1), ne id quod ad Dei gloriam, et fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inventum, in contrarium convertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat, super librorum impressione curam nostram habendam fore duximus, ne de cætero cum bonis seminibus spinæ coalescant, vel medicinis venena intermiscantur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, hoc sacro approbante Concilio, ut negotium impressionis librorum-hujusmodi eo prosperetur felicius, quo deinceps indago solertior diligentius et cautius adhibeatur : statuimus et ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, nullus librum aliquem, seu aliam quamcunque scripturam, tam in urbe nostra quam aliis quibusvis civitatibus et diocæsis, imprimere seu imprimi facere præsumat, nisi prius in urbe per vicarium nostrum, et sacri palatii magistrum ; in aliis vero civitatibus et diocæsis per episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ, libri seu scripturæ hujusmodi imprimendæ, ab eodem episcopo ad id deputandum, ac inquisitorem hæreticæ pravitatis civitatis sive diocæsis, in quibus librorum impressio

Sess 4, decr. de Edit. et Usu sacr. Lib.

hujusmodi fieret, diligenter examinentur, et per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis et sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secus præsumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, et illorum publicam combustionem, ac contum ducentorum fabricæ Principis Apostolorum de urbe, sine spe remissionis, solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat : ac demum ingravescente contumacia, taliter per episcopum suum, vel vicarium nostrum respective per omnia juris remedia castigetur; quod alii ejus exemplo similia minime attentare præsumant. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc. Datum Romæ in publica sessione solemniter celebrata anno Incarnationis Dominicæ M. D. XV, IV maii pontif. nostri anno III.

SIXTI IV

CONSTITUTIO PRIOR

DE FESTO CONCEPTIONIS IMMACULATÆ VIRGINIS,

Ex libro tertio Extravagantium communium.

Tit. DE RELIQUIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

Cum præexcelsa meritorum insignia (1), quibus Regina cœlorum, Virgo Deigenitrix glorioſa, ſedibus prælata æthereis, ſideribus quaſi ſtella matutina prærutilans, devote conſiderationis indagine perſcrutamur, et intra pectoris arcana revolvimus, quod ipſa, utpote via miſericordiæ, mater gratiæ, et pietatis amica, humani generis conſolatrix, pro ſalute fidelium, qui delictorum onere gravantur, ſedula oratrix, et pervigil, ad Regem, quem genuit,

(1) Sess. 5, decr. de Pecc. orig. Vide Bullam Pii V, quæ incipit: *Super specula*, 1570; Pauli IV, quæ inc. *Regis pacifici*, 1616; ejusdem decretum in generali congregatione, 1617, 31 auguſti. Ne quis publice affirmare audeat Virginem peccaſſe in Adamo; extenſum poſtea ad actus privatos a Gregorio XV, in generali congregat. 24 maii 1622, data tamen facultate fratribus ordinis Prædicatorum, per Bullam quæ incipit, *Extimii atque ſingularis*, ejusdem anni, privatiui et inter ſe duntaxat eam quæſtionem agitandi. Jam ante, Concilium Baſileenſe, eos qui Virginis conceptioni immaculatae detraberent, ſolemniter admodum damnatos ab episcopo et uniſerſo clero Pariſienſi, auctor eſt Joannes Juvenalis Urſinus, archiepiſcopus Rhemenſis, lib. De Rebus geſtis Caroli VI, Franco- rum regis, ſub anno 1387.

intercedit: dignum, quin potius debitum reputamus, universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo cujus providentia ejusdem Virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro concilianda suo Actori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, cam sui Unigeniti habitaculum, sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, et immaculata virgo nihilominus post partum remaneret, de ipsius immaculatæ Virginis mira conceptione gratias et laudes referant, et instituta propterea in Ecclesia Dei, missas et alia divina officia dicant, et illis intersint, indulgentiis et peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem Virginis meritis et intercessione divinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, auctoritate confisi, auctoritate Apostolica hac in perpetuum valitura constitutione statuimus et ordinamus quod omnes et singuli Christi fideles utriusque sexus, qui Missam et officium Conceptionis ejusdem Virginis gloriosæ, juxta piam, devotam et laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis, clerici Veronensis, notarii nostri, et quæ desuper a nobis emanavit, Missæ et Officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis Conceptionis ejusdem virginis Mariæ, et per octavas ejus, devote celebraverint et dixerint, aut illis Horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam et peccatorum remissionem consequantur, quam, juxta felicitis recordationis Urbani IV in concilio Viennensi appro-

batas, ac Martini V, et aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutiones, consequuntur illi qui Missam et Horas canonicas in festo Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi a primis vespers et per illius octavas juxta Romanæ Ecclesiæ constitutionem, celebrant, dicunt, aut Missæ, Officio et Horis hujusmodi intersunt, præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M. CD. LXXVI, III kalend. martii, pontificatus nostri anno VI.

CONSTITUTIO ALTERA.

Grave nimis gerimus et molestum, cum sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commisis, eo gravius provocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti, cum facili deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice prædicando diffusius et damnabilius imprimuntur errores. Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque virginis Mariæ Conceptione publice festum solemniter celebret, et speciale ac proprium super hoc officium ordinaverit: nonnulli, ut accepimus, diversorum ordinum prædicatores, in suis sermonibus ad populum publice per diversas civitates et terras affirmare hactenus non erubuerunt, et quotidie prædicare non cessant omnes illos qui tenent, aut asserunt, eandem gloriosam et immaculatam Dei Genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæ-

reticos : ejusdem immaculatæ Conceptionis Officiū celebrantes, audientesque sermones illorum qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter : sed et præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt, ex quorum assertionibus et prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, et majora merito exoriri formidantur in dies. Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalosis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt, quantum nobis ex alto conceditur, obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et certa scientia, hujusmodi assertionem prædicatorum eorundem et aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent eos qui crederent aut tenerent eandem Dei Genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore vel mortaliter peccare : aut hujusmodi Officiū Conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas et erroneas, et a veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc, auctoritate Apostolica, tenore præsentium reprobamus et damnamus : ac motu, scientia, et auctoritate prædictis statuimus et ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, et quicumque alii, cujuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cætereo ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias

quomodolibet, affirmare hujusmodi sic per nos improbatas et damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint; excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, a qua ab alio quam a Romano Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia et auctoritate similibus, simili poenæ ac censuræ subjicientes eos qui ausi fuerint asserere contrariam opinionem, tenentes videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale : cum nondum sit a Romana Ecclesia et Apostolica Sede decisa : non obstantibus Constitutionibus et ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscumque, quibus communiter vel divisim a Sede Apostolica indultum existat, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus quod locorum Ordinarii requisiti præsentem litteras in ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, et suarum diocesium locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent et faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentem litteras ad singula loca in quibus expediens fuerit deferre : etiam volumus, et dicta auctoritate decernimus, quod earundem litterarum transsumpto, manu publici notarii confecto, et authentico alicujus prælati ecclesiastici sigillo

munito, ubique stetur, proat staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ M.CD.LXXXIII, pridie nonas septemb., pontificatus nostri anno XIII.

CONCILIIUM LATERAN. SUB INNOCENTIO III.

CANON X.

DE PRÆDICATORIBUS INSTITUENDIS.

Inter cætera quæ spectant ad salutem populi christiani (1), pabulum verbi Dei permaxime noscitur sibi esse necessarium, quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur; eo quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei : unde, cum sæpe contingat quod episcopi, propter occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hostiles incursiones, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cætero tolerandum), per se ipsos non sufficiant ministrare populo verbum Dei, maxime per amplas dioceses et diffusas : generali constitutione sancimus, ut

(1) Sess. 3, de Reform. cap. 2.

episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exsequendum assumant, potentes in opere et sermone, qui plebes sibi commissas vice ipsorum, cum per se idem nequiverint, sollicitè visitantes, eas verbo ædificent et exemplo; quibus ipsi, cum indiguerint, necessaria ministrent, ne pro necessariorum defectu compellantur desistere ab incepto. Unde præcipimus tam in cathedralibus quam in aliis conventualibus ecclesiis viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadjutores et cooperatores habere non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, et pœnitentiis injungendis, ac cæteris quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, districtæ subiaceat ultioni.

LIB. I DECRETALIUM.

Tit. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

CAPUT VII.

Cum in cunctis sacris Ordinibus (1), et ecclesiasticis ministeriis, sint ætatis maturitas, gravitas morum et litterarum scientia inquirendæ; multo fortius in episcopo hæc oportet inquire: qui ad aliorum curam positus, in se ipso debet ostendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conversari. Eapropter, ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur a posteris in exemplum; præsentis decreto statuimus ut nullus in episcopum eligatur nisi

(1) Sess. 24 de Reform. cap. 12.

qui jam trigesimum annum ætatis exegerit, et de legitimo matrimonio sit natus : qui etiam vita et scientia commendabilis demonstretur.

Ibid. § Inferiora.

Inferiora etiam ministeria, ut puta decanatum, archidiaconatum, et alia quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipiat, sed nec parochialis ecclesiæ regimen, nisi qui jam vigesimum quintum annum ætatis attigerit, et scientia et moribus commendandus existat : cum autem assumptus fuerit, si archidiaconus in diaconum, et decanus et reliqui admoniti non fuerint præfixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati; et ab isto removeantur officio, et aliis conferatur, qui et velint et possint illud convenienter implere. Nec prosit eis appellationis refugium, si forte in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint se tueri. Hoc sane non solum de promovendis, sed etiam de his qui jam promoti sunt, si canones non obsistant, præcipimus observari.

LIB III DECRETALIUM.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

CAPUT III.

Quia nonnulli (1), modum avaritiæ non ponentes, dignitates diversas ecclesiasticas, et plures ecclesias parochiales, contra sacrorum Canonum instituta ni-

(1) Sess. 7, de Reform. cap. 3.

tuntur accipere, ut cum unum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorum : ne id de cætero fiat, districtius inhibemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quærat, quæ residere in loco, et curam ejus per seipsam valeat exercere. Quod si aliter actum fuerit, et qui receperit, quod contra sacros Canones accepit, amittat ; et qui dederit, largiendi potestate privetur.

IN SEXTO.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

CAPUT XV.

Licet canon a fel. record. Alexandro Papa III, prædecessore nostro, editus (1), inter cætera statuerit ut nullus regimen ecclesiæ parochialis suscipiat, nisi vigesimum quintum ætatis annum attigerit, ac scientia et moribus commendandus existat ; quodque talis ad regimen assumptus hujusmodi, si monitus non fuerit præfixo a canonibus tempore in presbyterum ordinatus, a regiminis ejusdem amoveatur officio, et alio conferatur : quia tamen in observatione canonis memorati se multi exhibent negligentes, Nos periculosam illorum negligentiam volentes juris executione suppleri, præsentī decreto statuimus ut nullus ad regimen parochialis ecclesiæ assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia et ætate : decernentes collationes de parochialibus

(1) Sess. 7, de Reform. cap. 3.

ecclesiis, iis qui non attigerint vigesimum quintum annum, de cætero faciendas, viribus omnino carere. Is etiam qui ad hujusmodi regimen assumetur, ut gregis sibi crediti diligentius curam quærere possit in parochiali ecclesia, cujus rector is exstiterit, residere personaliter teneatur. Et intra annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum, se faciat ad sacerdotium promoveri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissæ (nulla etiam præmissa monitione) sit præsentis constitutionis auctoritate privatus. Super residentia vero, ut præmittitur, faciendæ, possit Ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit.

LIB. III DECRETALIUM.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

CAPUT XXIX.

Grave nimis est et absurdum (1), quod quidam ecclesiarum prælati, cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promovere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non judicium rationis. Unde quanta ecclesiis damna proveniant, nemo sanæ mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo inderi, præcipimus ut, prætermisiss indignis, idoneos assumant, qui Deo et ecclesiis velint et valeant gratum impen-

(1) Sess. 7, de Reform. cap. 3.

dere famulatum : fiatque de hoc in provinciali concilio diligens inquisitio annuatim; ita ut qui post primam et secundam correptionem fuerit repertus culpabilis, a beneficiis conferendis per ipsum concilium suspendatur, instituta in eodem concilio persona provida et honesta, quæ suspensi suppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipsum circa capitula, quæ in his deliquerint, observetur. Metropolitani vero delictum, superioris judicio relinquatur ex parte concilii nuntiandum. Ut autem hæc salubris provisio plenior consequatur effectum, hujusmodi suspensionis sententia, præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii patriarchæ, minime relaxetur, ut in hoc quoque quatuor patriarchales sedes specialiter honorentur.

LIB. III DECRETALIUM.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

CAPUT XXVIII.

De multa providentia fuit in Lateranensi concilio prohibitum (1) ut nullus diversas dignitates ecclesiasticas, vel plures ecclesias parochiales reciperet, contra sacrorum Canonum instituta: alioquin recipiens sic acceptum amitteret, et largiendi potestate conferens privaretur. Quia vero propter præsumptiones, et quorundam cupiditates nullus hætenus, aut rarus, de prædicto statuto fructus provenit: Nos evidentius et expressius occurrere cupientes,

(1) Sess. 7, de Reform. cap 4.

præsenti decreto statuimus ut quicumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso jure privatus : et si forte illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur. Is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum : et si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios secundum Lateranensis concilii statutum ejus collatio devolvatur, verum etiam tantum de suis cogatur proventibus in utilitatem ecclesiæ cujus est illud beneficium, assignare, quantum a tempore vacationis ipsius constiterit esse perceptum. Hoc idem in personatibus esse decernimus observandum : addentes ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere præsumat, etiam si curam non habeant animarum. Circa sublimes tamen et litteratas personas, quæ majoribus beneficiis sunt honorandæ, cum ratio postulaverit, per Sedem Apostolicam poterit dispensari.

IN SEXTO.

Tit. 16. DE OFFICIO ORDINARIJ.

CAPUT III.

Ordinarii locorum (1) subditos suos plures dignitates vel ecclesias quibus animarum cura imminet obtinentes, seu personatum aut dignitatem cum alio beneficio cui cura similis est annexa, districte com-

(1) Sess. 7, de Reform. cap. 3.

pellant dispensationes, auctoritate quarum hujusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenere se asserunt, intra tempus pro facti qualitate ipsorum Ordinariorum moderandum arbitrio exhibere. Quod si forte, justo impedimento cessante, nullam dispensationem intra idem tempus contigerit exhiberi, ecclesiæ beneficia, personatus, seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua eo ipso illicite delineri constabit, per eos, ad quos eorum collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur. Cæterum, si dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis hujusmodi, quæ canonice obtinet, molestetur. Provideat tamen Ordinarius, qualiter nec animarum cura in eisdem ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur; nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad Sedem Apostolicam recurrendum: cujus est æstimare quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, et dignitatibus, et aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem Ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud beneficium similem curam habens animarum, alicui plura similia obtinenti non ante conferre præsumant, quam eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur: qua etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eandem, quod is, cui est collatio facienda, hujusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis vel si ea quæ sic obtinet, libere ac

sponte resignet. Aliter autem de personatibus, dignitatibus, et beneficiis talibus facta collatione nullius penitus sit momenti.

IN SEXTO.

DE PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

Volentes libertatem (quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit) sic integram observari (1), ut et illam alii non infringant, et ipsi ejus limites non excedant, declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate; nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus aut rei de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum Ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem (prout jus exigit) exercere.

Numquid ergo carent omnino in his commodo libertatis? Non utique: quia nec coram Ordinariis ipsis; dummodo sit in loco exempto commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec ubi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum prætextu, locorum diocesani (si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi convenienter) remittendi eos illuc, vel ipsis, ut illic respondeant, injungendi habeant aliquam potestatem; salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos episcoporum

(1) Sess. 7, de Reform. cap. 14.

jurisdictioni subesse canonica præcipiunt instituta. Et idipsum decernimus circa illos, quibus, ut non nisi sub uno iudice teneantur de se conquerentibus respondere, Apostolico privilegio est concessum. In eos autem, quibus, ne interdici, suspendi vel excommunicari a quoquam valeant, a Sede Apostolica est indultum (sicut sunt religiosi quamplures) in quorum privilegiis continetur, ne quisquam episcopus vel archiepiscopus monasteriorum suorum monachos pro ulla causa, ullove loco interdicare, suspendere, vel excommunicare præsumat : iidem Ordinarii jurisdictionem suam, quantum ad ista, ubique illi fuerint, penitus exercere non possunt; nisi forsani ipsi monachi ad monasteriorum suorum prioratus Ordinariis iisdem subjectos fuerint destinati. Tunc enim, etsi libere possent ad eadem monasteria revocari, ac tam illorum quam ipsorum prioratum monachi reputentur (cum non sit inconveniens aliquem utrobique locum habere monachicum) unum alteri subesse monasterio, vel ab ipso noscitur dependere; ratione tamen eorumdem prioratum dicti Ordinarii sua jurisdictione in ipsis etiam quoad præmissa (quamdiu morantur in iis) licite uti possunt.

IN CLEMENTINIS.

Lib. III, tit. DE RELIGIOSIS HOMINIBUS.

Quia contingit interdum (1) quod xenodochiorum, leprosarum, eleemosynarum, seu hospitalium

(1) Sess. 7, de Reform. c. 15; et sess. 25 de Reform. c. 8.

rectores, locorum ipsorum cura postposita, bona, res et jura ipsorum interdum ab occupatorum et usurpatorum manibus excutere negligunt, quinimo ea collabi et deperdi, domos et ædificia ruinis deformari permittunt : et non attento quod loca ipsa a hoc fundata et fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes infectique lepra reciperentur inibi, et ex proventibus sustentarentur illorum, id renuant inhumaniter facere, proventus eosdem in usus suos damnabiliter convertentes ; cum tamen ea quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salva quidem Sedis Apostolicæ auctoritate) converti : Nos incuriam et abusum hujusmodi detestantes, hoc sacro Concilio approbante sancimus, ut ii, ad quos id de jure vel statuto in ipsorum fundatione locorum appposito, aut ex consuetudine præscripta legitime, vel privilegio Sedis Apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis omnibus salubriter reformare : ac occupata, deperdita, et alienata indebite, in statum reduci debitum faciant : et ad ipsarum miserabilium personarum receptionem et sustentationem debitam, juxta facultates et proventus locorum ipsorum, rectores prædictos compellere non omittant. In quo si forte commiserint negligentiam vel defectum, Ordinariis locorum injungimus ut, etiam si pia loca prædicta exemptionis privilegio munita consistant, per seipsos vel alios impleant omnia præmissa et singula, et rectores eosdem utique non exemptos, propria ; exemptos vero, et alios privilegiatos, Apostolica ad id auctoritate compellant : contradictores, cujuscumque status aut conditionis existant, aut præben-

tes eisdem circa præmissa consilium, auxilium, vel favorem, per censuram ecclesiasticam, et aliis juris remediis compescendo; nullum tamen per hoc exemptionibus seu privilegiis ipsis quoad alia præjudicium generando. Ut autem præmissa promptius observentur, nullus ex locis ipsis sæcularibus clericis in beneficium conferatur; etiam si consuetudine (quam reprobamus penitus) hoc fuerit observatum: nisi in illorum fundatione secus fuerit constitutum, seu per electionem sit de rectore locis hujusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, idoneis et boni testimonii committatur, qui sciant, velint et valeant loca ipsa, bona eorum ac jura utiliter regere, et eorum proventus et redditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare; et quos in usus alios bona prædicta convertere præsumptio verisimilis non existat: in quibus sub obtestatione divini judicii, illorum ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur, ad instar tutorum et curatorum juramentum præstare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria conficere, et Ordinariis, seu aliis quibus subsunt loca hujusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secus a quoquam fuerit attentatum, collationem, provisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni roboro firmitatis. Præmissa vero ad hospitalia militarium ordinum aut religiosorum etiam aliorum, extendi minime volumus. Quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctæ obedientiæ virtute mandamus, ut

in illis secundum suorum ordinum instituta et antiquas observantias providere pauperibus, et hospitalitatem debitam in illis tenere procurant: ad quod per superiores eorum arcta districtione cogantur, statutis aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in præmissis. Cæterum nostræ intentionis existit, quod si quæ hospitalia, altare, vel allaria, et cœmeterium ab antiquo habentia, et presbyteros celebrantes, et sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales rectores consueverint in illis exercere præmissa, antiqua consuetudo servetur, quoad exercenda et ministranda spiritualia supradicta.

CONCILIIUM LATERAN. SUB INNOC. III

DE PEN. ET REMIS. C. OMNIS.

CAPUT XXI.

Omnis utriusque sexus fidelis (1), postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti (2), et injunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter

(1) Sess. 13, de Sacr. Euch. can. 9; et sess. 14, de Sacr. Poen. can. 8. — (2) Id est *parochus*; Ut dominicus de Paroch. c. Nuper; de Sent. exc. c. Vices de treug. in Extrav. comm. et cap. Inter cunctas de Priv. eod. Verum ad episcopum extendi docent c. Et temporis, 16, q. 1, c. Relatio, 21, q. 1; c. Licet, de Feriis, et c. Nullus, de Paroch. quippe cui totius plebis anime sunt commissæ; c. Quæcumque, 10, q. 1, et c. Precipimus, 12, q. 1; Quia et parochi nomine venit in Conc. Vernens. passim. Sess. 18, de Reform. c. 3.

ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu ecclesiæ arceatur, et moriens christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quispiam ignorantiae cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ille ipsum non possit solvere vel ligare.

LIB. III CLEMENTINARUM.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

Quoniam qui, abjectis vestibus proprio congruentibus ordini, alias assumere et in publico portare rationabili causa cessante præsumit, professorum illius ordinis prærogativa se reddit indignum; præsentî constitutione sancimus quod quicumque clericus virgata vel partita veste publice utetur (nisi causa rationabilis subsit), si beneficiatus existiterit, per sex menses a perceptione fructuum beneficiorum quæ obtinet, sit eo ipso suspensus: si vero beneficiatus non fuerit, in sacris tamen Ordinibus citra sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum.

Idem quoque censemus de clericis aliis, vestem talem, simul et tonsuram publice deferentibus cle-

ricalem. Dignitatem vero, personatum, seu beneficium aliud obtinens, cui cura iunineat animarum, nec non cæteri in sacerdotio constituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci morum intrinsecam honestatem ostendere, si (præterquam ex causa rationabili) publice vestem ferant huiusmodi, aut infulam seu pileum lineum publice portent in capite; sint eo ipso, beneficiati videlicet, a perceptione fructuum beneficiorum quæ obtinent suspensi per annum. Cæteri vero sacerdotes et religiosi quilibet per idem tempus reddantur inhabiles ad quodecumque beneficium ecclesiasticum obtinendum. Sed et tales et cæteri quicumque clerici utentes epitogio seu tabardo foderato usque ad oram, et ita brevi, quod vestis inferior notabiliter videatur, epitogium ipsum sæculares clerici et religiosi, administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus: cæteri vero religiosi administrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare in pios usus aliquos convertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, cæteri vero inhabilitatis poenas prædictas per idem tempus se noverint incurrisse.

Huic insuper adjicimus sanctioni ut clerici, præsertim beneficiati, caligis saccatis, rubeis aut viridibus publice non utantur.

LIB. III DECRETALIUM.

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS.

CAPUT III.

Ad audientiam nostram noveris pervenisse (1) quod villa, quæ dicitur H., tantum perhibetur ab ecclesia parochiali distare, ut tempore hiemali, cum pluvie inundant, non possint parochiani sine magna difficultate ipsam adire : unde non valent congruo tempore ecclesiasticis interesse Officiis. Quia igitur dicta ecclesia ita dicitur redditibus abundare, quod, præter illius villæ proventus, minister illius convenienter valet sustentationem habere, mandamus, quatenus si res ita se habet, ecclesiam ibi ædifices, et in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo, ad præsentationem rectoris ecclesiæ majoris cum eaponico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam ejusdem villæ obventiones ecclesiasticas percepturum ; providens tamen ut competens in ea honor pro facultate loci matriæ ecclesiæ servetur : quod quidem fieri posse videtur, cum ejusdem villæ dominus viginti aras terræ frugiferæ velit ad usus sacerdotis conferre. Si vero persona matriæ ecclesiæ virum idoneum præsentare distulerit vel opus illud voluerit impedire : tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, et virum bonum, appellationis cessante diffugio, instituere non omittas.

(1) Sess. 21, de Reform. cap. 4.

LIB. I CLEMENTINARUM.

DE ÆTATE ET QUALITATE ET ORDINE PRÆFICIENDORUM.

Ut ii qui divinis cathedralibus vel collegiatis, secularibus vel regularibus ecclesiis sunt mancipati officiis (1), vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros Ordines propensius inducantur: statuimus ut nullus de cætero in hujusmodi ecclesiis vocem in capitulo habeat (etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur), nisi saltem in subdiaconatus Ordine fuerit constitutus. Illi vero qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, pacifice nunc obtinent in eisdem ecclesiis vel obtinuerint in futurum, nisi (justo impedimento cessante) ad hujusmodi ordines se promoveri fecerint intra annum, ex tunc, donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earumdem: ipsisque distributionem quæ dantur iis qui certis horis intersunt, pars dimidia subtrahatur: non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis; poenis aliis, quæ contra tales promoveri ad Ordines recusantes statuuntur in jure, nihilominus in suo robore permansuris.

(1) Sess. 2, de Reform. cap. 4.

IN SEXTO.

Lib. II, tit. DE APPELLATIONIBUS.

CAPIT. III.

Romana Ecclesia (et infra) (1). Cum suffraganeorum Rhemensis ecclesiæ, suorumque officialium (qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus eorum vices supplendo cognoscunt) unum et idem consistorium sive auditorium sit censendum : ab ipsis officialibus, non ad dictos suffraganeos (ne ab eisdem ad se ipsos interponi appellatio videatur), sed de jure ad Rhemensem est curiam appellandum. Ab archidiaconis vero, aliisque inferioribus prælati suffraganeis subjectis, eisdem et eorum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, et non ad eandem curiam (omissis dictis suffraganeis) appellari ; nisi aliud Rhemensi ecclesiæ de consuetudine competat in hac parte. Cum autem ad præfatam curiam ab eorundem suffraganeorum vel suorum officialium audientia fuerit appellatum, Rhemensis archiepiscopus (qui pro tempore fuerit) vel officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositæ ante definitivam sententiam citent partes, nec etiam alii illam committant, appellationis ejusdem causa probabili seu legitima non expressa.

Si vero vocatis partibus, vel nullatenus, aut non intra decem dies post interlocutoriam vel definitivam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, sicque non esse per appellationem ad eum-

1) Sess. 22. de Reform. cap. 7.

dem archiepiscopum, vel ejus officialem devolutum negotium, proponatur : iidem (nisi prius ipsis constiterit causam ipsam ad eos totaliter fuisse delatam) prohibere ne in causa illa, vel ne ad executionem procedatur sententiæ, non præsumant.

Quod si objiciatur ex injusta causa, seu minus legitima, ante sententiam appellationem interpositam exstitisse, et ex eo non esse appellationem hujusmodi admittendam : nequeunt prædicti archiepiscopus vel ejus officialis prohibere ne procedatur in causa, nisi prius, appellatione recepta velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa hujusmodi, an sit vera. Si autem post sententiam in easibus a jure prohibitis (utpote a sententia super manifesto et notorio crimine vel de quo quis in jure confessus exstitit, promulgata) vel consimilibus appellatum fuisse dicatur : possunt, ne sententia executioni mandetur (postquam cognoscere ceperint utrum sit recipienda, vel non appellatio ab eo interposita) inhibere. In alium quoque qui circa rem, de qua inter appellantem et appellatum controversia vertitur, aliquid post eorum inhibitionem attentat, non valent occasione hujusmodi jurisdictionem aliquam vindicare. Cum vero is qui ad Rhemensem curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominus in causis aliis Ordinarii sui jurisdictioni subjiçatur : Rhemensis archiepiscopus vel officialis ipsius nequaquam jurisdictionem ipsam in aliis impedian, ut ab ejusdem Ordinarii potestate totaliter eximant taliter appellantem. Debet autem ad eos ab episcopis præfatæ provinciæ super causis, in quibus temporalem

jurisdictionem exercent, nisi forte de consuetudine aut privilegio, sive jure alio speciali sit appellandum ad alium, appellari. Sententias quoque interdicti vel suspensionis seu excommunicationis in appellantem ab eo, a quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus, nisi vocatis partibus, et de appellatione legitime cognita, revocent aut denuntient esse nullas. Cum autem ad Rhemensium archiepiscopum ab audientia suffraganei sui super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum: idem archiepiscopus (postquam de appellatione cognita constiterit eam minus rationabilem existisse) causam ad eundem suffraganeum remittere non postponat.

BONIFACIUS VIII, IN SEXTO.

Lib. III, tit. 2, DE CLERICIS CONJUGATIS.

CAPUT UNICUM.

Clerici qui cum unicis et virginibus contraxerunt (1), si tonsuram et vestes deferant clericales, privilegium retineant canonis ab Innocentio II prædecessore nostro editi in favorem totius ordinis clericalis (2). Et cum juxta Parisiense concilium (3) nullus clericus distringi debeat, aut condemnari a iudice sæculari; præsentī declaramus edicto hujusmodi clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis trahi non posse criminaliter aut civiliter ad iudicium sæculare; nec ab ipsis

(1) Sess. 23, de Reform. cap. 6. — (2) Si quis suadente, 17, q. 4. — (3) C. Nullus, de Foro com. in 6.

sæcularibus iudicibus eos debere personaliter vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari. In cæteris autem, vel nisi, ut præmittitur, tonsuram vel vestem deferant clericales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus privilegio clericali.

GREGOR. X IN GENERALI CONCILIO LUGDUNENSI, IN SEXTO.

Lib. III, tit. 20, DE CENSIBUS ET EXACTIONIBUS.

CAPUT II.

Exigit perversorum audacia (1) ut non simus sola delictorum prohibitionem contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque fel. record. Innocentii Papæ quarti, prædecessoris nostri, editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptionem munerum visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas præterire, volentes inviolabiliter observari, eam decernimus poenæ adjectione juvandam : statuentes ut universi et singuli, qui ob procuracionem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso, procuracionem in victualibus, aut aliquid aliud procuracionis occasione, violare præsumserint, duplum

(1) Sess. 24, de Reform. cap. 3.

ejus quod receperint ecclesiæ a qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiæ sentiant interdictum. Inferiores vero ab officio et beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate, seu gratia vallura.

EX CONG. LATERAN. SUB INNOC. III, CAP. VIII,
ET LIB. V DECRETALIUM.

Tit. 1, DE ACCUSATIONIBUS ET INQUISITIONIBUS.

CAPUT XXIV.

Qualiter et quando debeat prælatus procedere ad inquirendum et puniendum subditorum excessus (1), ea auctoritatibus Novi et Veteris Testamenti colligitur evidenter, ex quibus postea processerunt canonicæ sanctiones, sicut olim aperte distinximus, et nunc sacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Evangelio, quod villicus ille qui diffamatus erat apud dominum suum quasi dissipasset bona ipsius, audivit ab illo : Quid hoc audio de te ? redde rationem villicationis tuæ ; jam enim non poteris villicare (2). Et in Genesi Dominus ait : Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint (3). Ex quibus auctori-

(1) Sess. 24, de Reform. c. 5. — (2) Luc — XVI.

(3) Genes. XVIII.

tatibus manifeste comprobatur, quod non solum cum subditis, verum etiam cum prælatus excedit, si per clamorem et famam ad aures superioris pervenerit, non quidem a malevolis et maledicis, sed a providis et honestis : nec semel tantum, sed sæpe (quod clamor innuit, et diffamatio manifestat), debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari ; ut si rei poposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit auctor et iudex, sed quasi deferente fama, vel denuntiante clamore, officii sui debitum exsequatur. Licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen observandum est in prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam (1). Et qui non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare : quin etiam interdum suspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, et insidias patiuntur : ideo sancti Patres provide statuerunt ut accusatio prælatorum non facile admittatur ; ne concussis columnis, corruat ædificium : nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsæ, sed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verum ita voluerunt providere prælatis, ne criminarentur injuste, ut tamen caverent ne delinquerent insolenter, contra morbum utrumque invenientes congruam medicinam, videlicet ut criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis (id est degradationem) intenditur, nisi legitima præcedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum

(1) Thren. III.

super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ita ut jam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo, ad inquirendum et puniendum ejus excessus, non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu; quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino: quod est, secundum Evangelicam sententiam, a villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit: et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum. Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, ut quid, et a quo sit dictum appareat, publicanda: nec non exceptiones et replicationes legitimæ admittendæ, ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum, audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tanto diligentius debet prælatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas: contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem et inquisitionem eorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur: sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic et denuntiationem charitativa admonitio, et inquisitionem clamorosa insinuatio prævenire; illo semper

adhibito moderamine, ut, juxta formam judicii, sententiæ quoque forma dictetur. Itunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quæ, cum causa requirit, facilius et liberius a suis possunt administrationibus amoveri.

LIB. V DECRETALIUM.

Tit. 33. DE PRIVILEGIIS ET EXCESS. PRIV.

CAPUT X.

Cum capella ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujusmodi privilegio quod nullus archiepiscopus vel episcopus in personas canonicorum ejusdem capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti, sententias audeat promulgare (1) : quidam capellæ supradictæ canonici, qui parochiales ecclesias a te tenent, occasione privilegii prælibati, in his etiam quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recusent et sententiæ subiacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantum exempti sunt ejusdem ratione capellæ, Apostolicis privilegiis deferas reverenter, sed in quantum ratione parochialium ecclesiarum, vel alias, jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem libere proseguaris.

(1) Sess. 24, de Reform. cap. 11.

IN SEXTO.

Lib. III, tit. 3. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

CAPUT UNICUM.

Consuetudinem quæ in quibusdam partibus inolevit (1), qua canonici et alii beneficiati seu clerici cathedralium et aliarum collegiatarum ecclesiarum, distributiones quotidianas (quæ alias manualia beneficia seu victualia nuncupantur, et tantum residentibus tribuuntur), qualitercumque in civitatibus seu aliis locis (in quibus ipsæ consistant ecclesiæ) sint præsentés, licet divinis officiis non intersint, ex integro percipiant, ac si continue in ipsis ecclesiis, in eisdem officiis deservirent, penitus improbantur : statuimus ut distributiones ipsæ quotidianæ, in quibuscumque rebus consistant, canonicis ac aliis beneficiatis, et clericis ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officiis in ipsis ecclesiis adfuerint, tribuantur juxta ecclesiæ cujuslibet ordinationem rationabilem jam factam, seu etiam faciendam. Qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit (exceptis illis quos infirmitas, seu justa et rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret), rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas ; imo ad omnium restitutionem, quæ contra hujusmodi constitutionem nostram receperit, teneatur. De distributionibus etiam pro defunctorum anniversariis largiendis idem decernimus observandum.

(1) Sess. 24, de Reform. c. 12.

IN SEXTO.

Lib. III, tit. 46. DE STATU REGULARIUM.

CAPUT UNICUM.

Periculoso et detestabili quarundam monialium statui (1) (quæ, honestatis laxatis habenis, et monachali modestia sexusque verecundia impudenter abjectis, extra sua monasteria nonnunquam per habitacula sæcularium personarum discurrunt, et frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem offensam, religionis opprobrium et scandalum plurimorum) providere salubriter cupientes, præsentì Constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura, sancimus universas et singulas moniales præsentès atque futuras, cujuscunque religionis sient vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura : ita quod nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quæcumque ratione vel causa (nisi forte tanto et tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas : nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis et manifesta causa existat, ac de illius ad quem

(1) Sess. 23, de Regul. et Monial, c. 3.

pertinuerit speciali licentia) ingressus vel accessus pateat ad easdem : ut sic a publicis et munitanis conspectibus separate, omnino servire Deo valeant liberius, et (lasciviendi opportunitate sublata) eidem corda sua et corpora in omni sanctimonia diligentius custodire. Sane ut hoc salutare statutum commodius valeat observari, districtius inhibemus ne in monasteriis ordinum non mendicantium, aliquæ recipiantur de cætero in sorores, nisi quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis sive proventibus absque penuria sustentari : si secus actum fuerit, irritum decernentes.

Verum quando abbatissa vel priorissa cujusvis monasterii, pro feudo quod monasterium ipsum tenet ab aliquo principe seu domino temporali, sibi debet homagium vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quod per procuratorem illud præstet, possit efficere apud eum), de monasterio cum honesta et decenti societate exire poterit eo casu libenter, homagio facto, quamprimum comode poterit, seu fidelitatis præstito sacramento, ad ipsum monasterium e vestigio reversura : sic quod in fraudem residentie sive moræ claustralis nihil fiat omnino.

Porro ne moniales causam seu occasionem habeant evagandi, principes sæculares ac alios dominos temporales rogamus, requirimus, et obsecramus perviscera misericordie Jesu Christi, eisdem in remissionem peccaminum nihilominus suadentes, quod abbatissas ipsas, et priorissas, ac moniales quascunque monasteriorum suorum curam, administrationem negotiave gerentes. quibuscunque no-

minibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus seu curiis litigare permittant : ne pro constituendis procuratoribus (qui adornati in aliquibus partibus nuncupantur) seu aliis ejusmodi easdem oporteat evagari. Si qui vero contra præsumpserint, exhortationi hujusmodi rationabili atque sanctæ obtemperare nolentes, cum sit juri contrarium, quod mulieres (præsertim religiosæ) per seipsas litigare cogantur, et a via deviet honestatis, et periculum animarum inducat, ad hoc per suos ordinarios ecclesiasticos censura ecclesiastica compellantur. Episcopis autem et aliis prælatis superioribus et inferioribus quibuscumque injungimus, quod et ipsis causas seu negotia quæ præfatæ moniales habebunt agere, coram ipsis, aut in curiis eorundem, sive sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel quidquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant et tractari.

Et quoniam parum esset condere jura, nisi essent qui ea executioni debite demandarent, patriarchis, primatibus, archiepiscopis et episcopis universis districte in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione divini judicii, et interminatione maledictionis æternæ præcipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate ac diocesi propria in monasteriis monialium sibi ordinario jure subjectis, sua; in iis vero quæ ad Romanam immediate spectant Ecclesiam, Sedis Apostolicæ auctoritate; abbates vero et alii tam exempti quam non exempti prælati, ecclesiarum, monasteriorum, et ordinum quorumcumque, in monasteriis hujusmodi sibi subjectis de clausura convenienti, ubi non est,

ipsorum monasteriorum expensis et fidelium elemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda, et de ipsis monialibus includendis, quamprimum commode poterunt providere, procurent, si divinæ ac nostræ indignationis voluerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis. Per hoc autem in monasteriis exemptis Ordiaarii locorum, quoad alia, nullam sibi credant jurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam.

EX INNOCENTIO III
INCONCILIO LATERANENSI, CAP. XII, ET LIB. III
DECRETALIUM.

Tit. 35. DE STAT. MONACHORUM.

CAPUT VII.

In singulis regnis sive provinciis (1) fiat de triennio in triennium, salvo jure diocesanorum pontificum, commune capitulum abbatum atque priorum, abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale capitulum celebrare: ad quod universi conveniant, præpeditioem canonicam, non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum; hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus quam sex evictiones et octo personas adducat. Advocent autem charitative in hujus novitatis pri-

(1) Sess. 25. de Regul. et Monial., cap. 8.

mordiis duos Cisterciensis ordinis abbates vicinos, ad præstandum sibi consilium et auxilium opportunum, cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati. Qui absque contradictione duos sibi de ipsis associant, quos viderint expedire. Ac ipsi quatuor præsent capitulo universo, ita quod ex hoc nullus eorum auctoritatem prælationis assumat, unde, cum expedierit, provida possint deliberatione mutari. Huiusmodi vero capitulum aliquod certis diebus continue juxta morem Cisterciensis ordinis celebretur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis et observantia regulari : et quod statutum fuerit, illis quatuor approbantibus, ab omnibus inviolabiliter observetur, omni excusatione et contradictione ac appellatione remotis, proviso nihilominus ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari. Et qui convenerint, vitam ducant communem, et faciant proportionaliter simul omnes communes expensas, ita, quod si non omnes potuerint in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ, quæ singulas abbatias ejusdem regni sive provinciæ, non solum monachorum, sed etiam monialium, secundum formam sibi præfixam, vice nostra studeant visitare, corrigentes et reformantes quæ correctionis et reformationis officio viderint indigere ; ita quod si rectorem loci cognoverint ab administratione penitus amovendum, denuntient episcopo proprio, ut illum amovere procuret : quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad Apostolicæ Sedis examen.

Hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus et præcipimus observare. Si vero in hac novitate quidquam difficultatis emergerit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad Apostolicæ Sedis iudicium absque scandalo referatur : cæteris irrefragabiliter observatis, quæ concordie fuerint deliberatione provisæ.

Porro diocesani episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, ut cum ad ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inveniant quod commendatione quam quod correctione sit dignum : attentissime præcaventes ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur. Quia sic volumus superiorum jura servari, ut inferiorum nolimus injurias sustinere. Ad hoc districte præcipimus tam diocesanis episcopis, quam personis quæ præerunt capitalis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, compescant advocatos, patronos, vicedominos, rectores et consules, magnates et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis ac rebus. Et si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius et quietius omnipotenti Deo valeant famulari.

IN SEXTO

Lib. 4, tit. 3. DE RESCRIPTIS.

CAPUT XI.

Statutum quod circa iudices a Sede Apostolica deputandos nuper edidimus (1), cum quædam con-

1) Sess. 23, de Reform., c. 10.

tenta in eo, quæ pro communi utilitate credebantur inducta (sicut experientia docuit), tendere dignoscantur ad noxam, sanctione præsentis, quam irrefragabiliter observari mandamus, suadente utilitate, in melius duximus reformandum. Sancimus igitur ut nullis, nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu ecclesiarum cathedralium canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel legatorum ejus, de cætero committantur: nec audiantur alibi quam in civitatibus vel locis insignibus, ubi possit commode copia peritorum haberi.

BULLA S. D. N. D. PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

SUPER FORMA JURAMENTI PROFESSIONIS FIDEI.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.

Injunctum nobis Apostolicæ servitutis officium requirit (1) ut ea quæ Dominus omnipotens, ad providam Ecclesiæ suæ directionem, sanctis Patribus in nomine suo congregatis, divinitus inspirare dignatus est, ad ejus laudem et gloriam incunctanter exsequi properemus. Cum itaque, juxta Concilii Tridentini dispositionem, omnes, quos deinceps cathedralibus et superioribus ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, et aliis quibuscumque beneficiis ecclesiasticis curam animarum habentibus provideri continget, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, sequæ in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere et jurare teneantur : Nos volentes, etiam per quoscumque, quibus de monasteriis, conventibus, domibus, et aliis quibuscumque locis, regularium quorumcumque ordinum, etiam militiarum, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem servari, et ad hoc, ut unius ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque et

(1) Qui præterea ad fidei professionem teneantur, declarat Bulla Pii IV, *In sacrosancta*, 1564.

certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes, in hoc alieni minime desiderari; formam ipsam, præsentibus annotatam, publicari et ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilii et alios prædictos spectat, recipi et observari, ac sub poenis per Concilium ipsum in contravenientes latis, juxta hanc et non aliam formam, professionem prædictam solemniter fieri, auctoritate Apostolica tenore præsentium districte præcipiendo mandamus, hujusmodi sub tenore :
« Ego N. (1) firma fide credo et profiteor omnia et singula quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet : Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium, et invisibilium : et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula ; Deum de Deo, lumen de lumine ; Deum verum de Deo vero ; genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt ; qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cœlis ; et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, et Homo factus est : crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, et sepultus est : et resurrexit tertia die secundum Scripturas : et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris ; et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos ; cuius regni non erit finis ; et in Spiritum sanctum Dominum, et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit : qui cum Patre et Filio simul adoratur et con-

(1) Cap. Ego N. de Jurejurando.

glorificatur, qui locutus est per Prophetas : et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, et exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas et ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes et constitutiones firmissime admitto et amplector. Item sacram Scripturam juxta eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto ; nec eam unquam nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam et interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere et proprio sacramenta novæ Legis a Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium ; illaque gratiam conferre, et ex his Baptismum, Confirmationem et Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemnî administratione recipio et admitto. Omnia et singula, quæ de peccato originali et de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium sacrificium pro vivis et defunctis ; atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento esse vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem

totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem; quam conversionem catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi. Constante teneo purgatorium esse; animasque ibi delectas fidelium suffragiis juvari: similiter et sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum sanctorum, habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam: indulgentiarum etiam potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse; illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse, affirmo. Sanctam, catholicam, et Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium ecclesiarum matrem et magistram agnosco; Romanoque Pontifici, beati Petri, Apostolorum principis, successori ac Jesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cætero item omnia a sacris Canonibus, et œcumenicis conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas, rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentis sponte profiteor et veraciter teneo, eandem integram et inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constan-

tissime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque, a meis subditis, vel illis quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri et prædicari, quantum in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voveo ac juro. Sic me Deus adjuvet et hæc sancti Dei Evangelia. » Volumus autem quod præsentēs litteræ in cancellaria nostra apostolica de more legantur; et, ut omnibus facilius pateant, in ejus quinterno describantur ac etiam imprimantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, idibus novemb., pontificatus nostri anno quinto.

Fed. cardinalis CÆSIUS.

Cæ. GLORIERIUS.

Lectæ et publicatæ fuerunt suprascriptæ litteræ Romæ in cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, die vero sabbati, nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri, domini Pii Papæ quarti, anno quarto.

A. LOMELINUS, custos.

BULLA S. D. N. D. PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

SUPER DECLARATIONE TEMPORIS AD OBSERVANDA
DECRETA ŒCUMENICI ET GENERALIS CONCILII
TRIDENTINI.

PIUS episcopis, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sicut ad sacrorum conciliorum decreta ac canones, auctoritas atque confirmatio Apostolicæ Sedis et debet et solet accedere : ita si qua super eis exorta sit dubitatio, ejusdem Sedis judicio et declaratione tollenda est. Ad aures nostras pervenit, multos esse qui dubitent ex quo tempore cœperint decreta sacri generalis Concilii Tridentini, ad reformationem et jus positivum duntaxat spectantia, eos, ad quos pertinent, obligare, illa præsertim, quæ tempora certa præstituunt ad provinciales diocæsanasque synodos celebrandas, ad sacros Ordines suscipiendos, ad religionem profitendam, ad parochiales ecclesias, aliaque beneficia ecclesiastica, quæ ejusdem Concilii decretis retineri prohibitum sit, resignanda, et ad complures res hujusmodi exsequendas ac alias omnes ad prædictam reformationem jusque positivum tantum spectantes, quæ observari aut evitari debeant. Nos itaque, ut omnis controversia dubitatioque tollatur, motu proprio etiam rem, prout rationi, juri et æquitati convenire

censuimus, duximus declarandam. Nam etsi ipsius Concilii decreta etiam de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium consilio et assensu in consistorio nostro secreto confirmata a nobis fuerunt sub finem mensis januarii, et ab eo etiam tempore apud hanc sanctam Sedem observari cœperunt : quia tamen non parum temporis in eis Romæ diligenter emendateque imprimendis necessario consumptum fuit, et jure etiam communi sancitum est ut Constitutiones novæ vim nonnisi post certum tempus obtineant ; æquum nobis et justum visum est prædicta decreta omnia ad dictam reformationem jusque positivum duntaxat spectantia, a kalendis maii proxime præteriti omnes obligare cœpisse, neque post eam diem excusationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam. Atque ita Apostolica auctoritate declaramus ac definimus, et ab omnibus judicari debere mandamus atque statuimus ; decernentes irritum et inane, si quid secus a quoquam quacumque dignitate, auctoritate et potestate prædito contigerit judicari : non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, definitionis, mandati, statuti et decreti, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, quintodecimo

kalendarum augusti, pontificatus nostri anno quinto.

Fed. Card. CÆSIUS.

Cæ. GLORIERIUS,

II. CUMYN.

Registrata apud Cæsarem secretarium.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, die vero vigesimo mensis julii, pontificatus sanctissimi in Christo Patris et domini nostri, domini Pii, divina Providentia Papæ quarti, anno quinto, retrospectæ litteræ affixæ, lectæ et publicatæ fuerunt in valvis basilicarum Principis Apostolorum de Urbe, et Sancti Joannis Lateranensis, nec non cancellariæ Apostolicæ, et in acie campi Floræ, per nos Jacobum Carra et Julium Parinum, prælibati S. N. D. Papæ cursores.

Antonius CLERICI, magister cursorum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI

PER QUEM DEPUTANTUR OCTO CARDINALES, QUI FACIANT OBSERVARI REFORMATIONES AB IPSO EDITAS, NEC NON DECRETA SACRI ŒCUMENICI ET GENERALIS CONCILII TRIDENTINI.

PIUS PAPA QUARTUS.

Motu proprio, etc. Alias nos nonnullas Constitutiones et Ordinationes, reformationem majoris poenitentiarum ac sacræ Poenitentiarum nostræ, ac vicarii nostri ac ejus officii, nec non camerarii et Camere Apostolicæ, ac illius causarum auditoris, nec non palatii Apostolici causarum auditorum, ac gubernatoris, et Capitulinæ curiarum, et contradictarum, aliorumque almæ Urbis nostræ ac Romanæ curiæ tribunalium et officiorum concernentes, edidimus; quæ tamen (ut intelleximus) ab eorundem officiorum et tribunalium præfectis ac officialibus minus diligenter observantur. Cum autem enixæ nostræ voluntatis sit ut illa, et pariter decreta sacri Concilii Tridentini, in his quæ ad eorum officia spectant, ab eisdem omnino observentur: Nos propterea, considerantes parum esse jura concedere, nisi sint qui ea executioni demanari faciant, et in præmissis, prout ex debito pastoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, salubriter et utiliter pro-

videre, præfatasque Constitutiones, et Ordinationes, ac Decreta Concilii, quas, et quæ hic haberi volumus pro expressis, inviolabiliter observari volentes : venerabili fratri nostro Joanni episcopo Tusculan. Morono, Jo. Michaeli Sanctæ Anastasiæ Saraceno, ac Jo. Baptistæ Sancti Clementis Cicadæ, nec non Michaeli Sanctæ Sabinæ Alexandrino, Clementi Sanctæ Mariæ in Ara cœli, et Ludovico Sancti Cyriaci in Thermis Simonetæ, ac Carolo Sancti Martini in Montibus Borromæo presbyteris, nec non Vitellotio Sanctæ Mariæ in porticu Vitellii nuncupatis, titularum, diacono, cardinalibus committimus et mandamus (1) : quatenus ipsi, seu eorum major pars conjunctim (2), vel divisim, eorum arbitrio, etiam tanquam exsæutores dictarum litterarum, Constitutionum, et Decretorum prædictorum, Constitutiones, et Ordinationes, ac Decreta præfata, juxta tenores eorum, ac litterarum desuper confectarum, per quoscunque Pœnitentiariæ, Vicariæ, et Cameræ, ac Rotæ curiarum, ac tribunalium prædictorum judices et officiales, sub excommunicationis latæ sententiæ, ac privationis officiorum, et aliis eisdem cardinalibus bene visis etiam pecuniarum, eo ipso incurrendis pœnis, firmiter observari faciant, et cum effectu : nisi, tam in executione dictorum decretorum Concilii, quam dictarum litterarum nostrarum, aliqua dubietas aut difficultas emergerit ; quo casu ad nos referant : invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis : ac eos qui litteris et de-

(1) Sixtus V istius congregationis facultates declaravit in Bulla quæ incipit *Immensa*, 1588, art. 7. —

(2) Confirmatur Bulla Pii V, *Cum felix*, 1566.

cretis prædictis, et eorundem cardinalium, mandatis non paruerint, ex tunc, prout ex eadem die, et e contra, illorum officiis privatos, nec non ad illa et alia Romanæ curiæ officia in posterum obtinenda inhabiles: ac ipsis ab eisdem officiis sic privatis, illa tanquam per privationem vacantia a datario nostro vendi, et a quibusvis personis idoneis pro pretio convenienti emi, libere et licite posse auctoritate nostra curent, nuntient, decernant ac declarent, prout nos harum serie nuntiamus, decernimus. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, ac pœnitentiariæ, et curiarum, nec non tribunalium prædictorum statutis, etc., etiam juramento, etc., roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris Apostolicis, illis ac dictis officialibus et tribunalibus sub quibuscunque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etc., et alias quomodocunque concessis, etc. Quibus omnibus, etc., illorum tenores, etc., hac vice latissime derogamus, eaque adversus præmissa nullatenus suffragari volumus: cæterisque contrariis quibuscunque.

Placet motu proprio I.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum, quarto nonas augusti, anno quinto.

BULLA S. D. N. D. PII

PAPÆ QUARTI

REVOCATORIA PRIVILEGIORUM, EXEMPTIONUM, IMMUNITATUM, FACULTATUM, CONSERVATORIARUM, INDULTORUM, CONFESSIONALIUM, MARIS MAGNI, ET ALIARUM QUARUMCUMQUE SIMILIUM GRATIARUM, QUIBUSCUMQUE LOCIS ET PERSONIS CONCESSARUM, IN HIS IN QUIBUS STATUTIS ET DECRETIS SACRI CONCILII TRIDENTINI CONTRARIANTUR.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In principis Apostolorum sede (1), meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, nihil neque universali Ecclesiæ, curæ et sollicitudini nostræ commissæ salubrius, neque injuncto Nobis apostolicæ servitutis officio decentius præstare possumus, quam quod providentiæ nostræ ministerio œcumenicum Concilium Tridentinum, sicut uestris potissimum auspiciis, summæque sanctorum Patrum concordia, per Dei misericordiam feliciter absolutum fuit, ita, per universos qui christiana pietate censentur, ubique suscipiatur, et, remotis quibuscumque obstaculis, ab omnibus æqualiter observetur. Cum itaque in eodem Concilio quamplurima salubria, et ad universalem morum reformationem valde utilia, decreta

(1) Gregor. XIII privilegia regularibus concessa a Pio V reduxit iterum ad terminos Concilii per Bullam, *In tanta*, 1573

atque statuta, maturo præsentium ipsorum examine præcedente, sint edita, quibus multa atque diversa privilegia, exemptiones, immunitates, dispensationes, facultates, conservatoriæ, indulta, et, ut vocant, confessionalia, et *Mare magnum*, et aliæ gratiæ, quæ variis, tam cathedralibus; etiam metropolitans, quam collegiatis ecclesiis, monasteriis, conventibus, et aliis religiosis, etiam fratrum Mendicantium domibus et ordinibus; nec non Sancti Spiritus in Saxia, Sancti Joannis Lateranensis, ac Incurabilem de Urbe, Sancti Antonii Viennens. et Sancti Bernardi Juren. aliisque hospitalibus, militiis, eorumque capitulis, et conventibus, ac Universitatibus, etiam studiorum generalium collegiis, tam sæcularibus quam ecclesiasticis; confraternitatibus, societatibus, et tam principis Apostolorum de Urbē, quam aliis fabricis Sanctæ Cruciatæ, aliisque piis locis, et operibus; nec non patriarchis, archiepiscopis, episcopis, prælatis, abbatibus, abbatissis, prioribus, præpositis, et aliis ecclesiasticis, tam sæcularibus quam diversorum ordinum et militiarum regularibus; ac etiam laicis cujuscunque dignitatis, et status, ac gradus, et excellentiæ, ac etiam ducali, regia et imperiali, dignitate fulgentibus utriusque sexus personis: nec non aliquibus notariis, et etiam de latere legatis atque nuntiis: tam perpetuo quam ad tempus, per plures Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Nos et Sedem Apostolicam, ejusque legatos hactenus etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, seu etiam imperatorum, regum, ducum, et aliorum principum contemplatione et intuitu, etiam de fratrum con-

silio, diversimode variisque temporibus, in genere, vel specie, ex quavis etiam honesta causa concessa, et etiam pluries confirmata et innovata fuerant, in plerisque contrariantur. Nos, quibus in primis cordi est, tam sancta et Ecclesiæ Dei saluberrima decreta suos, ut par est, effectus ubique consequi, et ab omnibus obedienter observari, privilegiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, *Maris magni*, et aliarum gratiarum prædictarum, ac quarumcumque Apostolicarum et aliarum litterarum desuper confectarum, processuumque, decretorum, et aliorum inde secutorum, tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, et plene insertis habentes; motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, quod eadem omnia et singula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conservatoriæ, indulta, confessionalia, *Mare magnum* et aliæ gratiæ, in his omnibus, et singulis in quibus illa statutis et decretis Concilii hujusmodi contrariantur, ipso jure revocata, cassata et annullata, ac ad ipsius Concilii terminos atque limites reducta sint, et esse censeantur, nec quidquam adversus ipsa decreta et statuta, quo minus ubique et apud omnes observentur, in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi et reputari debere, ac si nunquam emanassent, auctoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, ac etiam statuimus et ordinamus. Decernentes nihilominus omnia et singula quæ vigore privilegiorum, exemptionum, immunitatum et dispensationum, facultatum, conservatoriarum indul-

torum, confessionalium, et aliarum quarumcumque gratiarum hujusmodi, post id tempus quo Concilium obligare coepit, facta et gesta quomodolibet fuerint, et in posterum fient, in his in quibus dicti Concilii decretis adversantur, nulla, invalida et irrita esse et censi, ac nemini, etiam in quantumlibet, ut præfertur, qualificato, tam in foro (quod aiunt) fori, quam conscientie suffragari posse et debere. Et ita per quoscumque locorum Ordinarios, aliosque iudices et commissarios quavis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter iudicandi facultate, in utroque foro iudicari et definiri debere. ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus; Non obstantibus præmissis ac Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, statuti, Ordinationis et Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, tertiodécimo kalend. martii, pontificatus nostri anno sexto.

Cæ. GLORIERIUS.

P. episcopus NARNIEN.

H. CUMYN.

Anno a Nativitate D. millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, indictione sexta, die vero vigesima quarta mensis februarii, pontificatus sanctissimi in Christo Patris et D. nostri domini Pii, divina Providentia Papæ quarti, anno ejus sexto, retrospectæ litteræ Apostolicæ affixæ et publicatæ fuerunt in acie campi Floræ, et valvis cancellariæ Apostolicæ, per nos Nicolaum de Matthæis, et Camillum Cherubinum, S. D. N. Papæ cursores.

Philibertus PHAPUIS, magister cursorum.

DE LIBRIS PROHIBITIS

REGULÆ X

Per Patres a Tridentina Synodo delectos concinnatæ, et a Pio PP. IV comprobatæ Constitutione quæ incipit *Dominici*, die 24 martii anno 1564.

REGULA I.

Libri omnes quos ante annum M. D. XV, aut summi Pontifices aut concilia œcumenica damnarunt, et in hoc indice non sunt (1), eodem modo damnati esse censeantur, sicut olim damnati fuerunt.

REGULA II.

Hæresiarcharum libri, tam eorum qui post prædictum annum hæreses invenerunt, vel suscitaverunt, quam qui hæreticorum capita aut duces sunt vel fecerunt, quales sunt Lutherus, Zuinglius, Calvinus, Balthazar Pacimontanus, Swenckfeldius, et his similes, cujuscumque nominis, tituli aut argumenti existant, omnino prohibentur. Aliorum autem hæreticorum libri, qui de religione quidem ex professo tractant, omnino damnantur. Qui vero de religione non tractant, a theologis catholicis, jussu episco-

(1) Consule Indicem librorum prohib. Congregationem pro Indice statuit Sixtus V in Bulla, *Immersa*, 1588, art. 6.

porum et inquisitorum examinati et approbati permittuntur. Libri etiam catholici conscripti, tam ab aliis qui postea in hæresim lapsi sunt, quam ab aliis qui post lapsum ad Ecclesiæ gremium rediere, approbati a facultate theologica alicujus Universitatis catholicæ, vel ab inquisitione generali, permitti poterunt.

REGULA III.

Versiones scriptorum etiam ecclesiasticorum, quæ hæcenus editæ sunt a damnatis auctoribus, modo nihil contra sanam doctrinam contineant, permittuntur. Librorum autem Veteris Testamenti versiones, viris tantum doctis et piis judicio episcopi concedi poterunt; modo hujusmodi versionibus tanquam elucidationibus Vulgatæ editionis, ad intelligendam sacram Scripturam, non autem tanquam sano textu utantur. Versiones vero Novi Testamenti, ab auctoribus primæ classis hujus Indicis (1) factæ nemini concedantur; quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex earum lectione manare solet. Si quæ vero annotationes cum hujusmodi quæ permittuntur versionibus, vel cum Vulgata editione circumferuntur, expunctis locis suspectis a facultate theologica alicujus Universitatis catholicæ, aut inquisitione generali, permitti eisdem poterunt quibus et versiones. Quibus conditionibus totum volumen Bibliorum, quod vulgo Biblia Vatabli dicitur, aut partes ejus, concedi viris piis et doctis poterunt. Ex Bibliis vero Isidori Clarii Brixiani prologus et prolegomena præcidantur: ejus vero

(1) Consule Indicem.

textum, nemo textum Vulgatæ editionis esse existet.

REGULA IV.

Cum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte iudicio episcopi aut inquisitoris stetur : ut cum consilio parochi, vel confessarii, Bibliorum a catholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex huiusmodi lectione, non damnum, sed fidei atque pietatis augmentum capere posse : quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere seu habere præsumperit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit. Bibliopolæ vero, qui prædictam facultatem non habenti Biblia idiomate vulgari conscripta venderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum pretium, in usus pios ab episcopo convertendum, amittant, aliisque pœnis pro delicti qualitate ejusdem episcopi arbitrio subjaceant. Regulares vero, nonnisi facultate a prælatis suis habita, ea legere, aut emere possint.

REGULA V.

Libri illi, qui hæreticorum opera interdum prodent, in quibus nulla aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cujusmodi sunt lexica, concordantiæ, apophthegmata, similitudines, indices, et huiusmodi, si quæ habent admista quæ ex-

purgatione indigeant, illis episcopi et inquisitores, una cum theologorum catholicorum consilio, sublati aut emendati, permittantur.

REGULA VI.

Libri vulgari idiomate de controversiis inter catholicos et hæreticos nostri temporis disserentes non passim permittantur : sed idem de iis servetur, quod de Bibliis vulgari lingua scriptis statutum est. Qui vero de ratione bene vivendi, contemplandi, confitendi, ac similibus argumentis, vulgari sermone conscripti sunt, si sanam doctrinam contineant, non est cur prohibeantur ; sicut nec sermones populares vulgari lingua habiti. Quod si hæcenus in aliquo regno vel provincia aliqui libri sunt prohibiti, quod nonnulla continerent quæ sine delectu ab omnibus legi non expediat, si eorum auctores catholici sunt, postquam emendati fuerint, permitti ab episcopo et inquisitore poterunt.

REGULA VII.

Libri qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent, cum non solum fidei, sed et morum, qui hujusmodi librorum lectione facile corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur ; et qui eos habuerint, severe ab episcopis puniantur. Antiqui vero ab ethnicis conscripti, propter sermonis elegantiam et proprietatem permittuntur : nulla tamen ratione pueris prælegendi erunt.

REGULA VIII.

Libri quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inserta sunt, quæ ad hæresim seu impietatem, divinationem seu superstitionem spectant, a catholicis theologis, inquisitionis generalis auctoritate, expurgati, concedi possint. Idem judicium sit de prologis, summariis, seu annotationibus quæ a damnatis auctoribus, libris non damnatis, appositæ sunt : sed posthac nonnisi emendati excendantur.

REGULA IX.

Libri omnes et scripta geomantiæ (1), hydromantiæ, aeromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, sive in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, prorsus rejiciuntur. Episcopi vero diligenter provideant, ne astrologiæ judiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingenlibus, successibus, fortuitisve casibus, aut iis actionibus quæ ab humana voluntate pendent, certi aliquid eventurum affirmare audent. Permittuntur autem judicia, et naturales observationes, quæ navigationis, agriculturæ, sive medicæ artis juvandæ gratia conscripta sunt.

REGULA X.

In librorum, aliarumque scripturarum impres-

(1) Vide Bullam Sixti V, *Cæli et terræ*, 1586, qua procedi potest, non modo per ipsos episcopos et Ordinarios, sed etiam per inquisitores locorum.

sione servetur quod in concilio Lateranensi (1) sub Leone X, sess. 10, statutum est. Quare, si in alma urbe Roma liber aliquis sit imprimendus, per vicarium summi Pontificis, et sacri palatii magistrum, vel personas a sanctissimo domino nostro deputandas, prius examinetur. In aliis vero locis, ad episcopum, vel alium habentem scientiam libri vel scripturæ imprimendæ, ab eodem episcopo deputandum, ac inquisitorum hæreticæ pravitatis ejus civitatis, vel diocesis, in qua impressio fiet, ejus approbatio, et examen pertineat, et per eorum manu propria subscriptione gratis et sine dilatione imponendam sub pœnis et censuris in eodem decreto contentis approbetur: hac lege et conditione addita: ut exemplum libri imprimendi authenticum, et manu auctoris subscriptum, apud examinatorem remaneat. Eos vero qui libellos manuscriptos vulgant, nisi ante examinati probatique fuerint, iisdem pœnis subjici debere judicaverunt Patres deputati, quibus impressores; et qui eos habuerint et legerint, nisi auctores prodiderint, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero hujusmodi librorum probatio in scriptis detur, et in fronte libri vel scripti vel impressi authentice appareat; probatioque et examen, ac cætera, gratis fiant. Præterea in singulis civitatibus ac diocesis, domus, vel loci ubi ars impressoria exercetur, et bibliothecæ librorum venalium sæpius visitentur a personis ad id deputandis ab episcopo, sive ejus

(1) Vide supra pag. 411, et sess. 4 in decret. de Edit. et Usu sacr. Libr.

vicario, atque etiam ab inquisitore hæreticæ pravitatis, ut nihil eorum quæ prohibentur, aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur. Omnes vero librarii, et quicumque librorum venditores habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium quos habent, cum subscriptione dictarum personarum, nec alios libros habeant, aut vendant, aut quacunque ratione tradant, sine licentia eorundem deputandorum, sub pœna amissionis librorum, et aliis arbitrio episcoporum vel inquisitorum imponendis. Emptores vero, lectores, vel impressores, eorundem arbitrio puniantur. Quod si aliqui libros quoscunque in aliquam civitatem introducant, teneantur eisdem personis deputandis renunciare: vel, si locus publicus mercibus ejusmodi constitutus sit, ministri publici ejus loci prædictis personis significant libros esse adductos. Nemo vero audeat librum, quem ipse vel alius in civitatem introduxit, alicui legendum tradere, vel aliqua ratione alienare, aut commodare, nisi ostenso prius libro, et habita licentia a personis deputandis, aut nisi notorie constet librum jam esse omnibus permissum. Idem quoque servetur ab hæredibus et executoribus ultimarum voluntatum, ut libros a defunctis relictos, sive eorum indicem illis personis deputandis offerant, et ab iis licentiam obtineant, priusquam eis utantur aut in alias personas quacunque ratione transferant. In his autem omnibus et singulis pœna statuatur vel amissionis librorum, vel alia, arbitrio eorundem episcoporum, vel inquisitorum, pro qualitate contumaciæ vel delicti.

Circa vero libros, quos Patres deputati examina-

rant, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, ut rursus excenderentur, concesserunt, quidquid illos statuisse constiterit, tam bibliopolæ quam cæteri observent. Liberum tamen sit episcopis aut inquisitoribus generalibus, secundum facultatem quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permissi videntur, prohibere, si hoc in suis regnis, aut provinciis, vel dioccesibus expedire judicaverint. Cæterum nomina, cum librorum qui a Patribus deputatis purgati sunt, tum eorum quibus illi hanc provinciam dederunt, eorundem deputatorum secretarius notario sacræ universalis Inquisitionis Romanæ descripta sanctissimi Domini nostri jussu tradidit.

Ad extremum vero omnibus fidelibus præcipitur, ne quis audeat contra harum regularum præscriptum aut hujus indicis prohibitionem, libros aliquos legere aut habere. Quod si quis libros hæreticorum, vel cujusvis auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita, legerit, sive habuerit, statim in excommunicationis sententiam incurrat. Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio episcoporum severe puniatur.

ORATIO

HABITA IN SESSIONE NONA ET ULTIMA SACRI
CONCILII TRIDENTINI

*Celebrata duobus continuis diebus, tertia et quarta
decemb. M. D. LXIII, Pio IV Pont. max.*

A R. P. D. HIERONYMO RAGAZZONO VENETO,

EPISCOPO NAZIANZENO,
ET COADJUTORE FAMAUGUSTANO.

Hic summatim recensentur omnia in Concilio Tri-
dentino definita, quæ et ad pie credendum et ad
bene vivendum pertinent.

Audite hæc, omnes gentes, auribus percipite, om-
nes qui habitatis orbem. Tridentinum Concilium jam
diu coeptum, aliquando intermissum, distractum
varie atque divulgum, nunc demum, singulari Dei
omnipotentis beneficio, summa atque incredibili om-
nium ordinum ac nationum voluntate connectitur
atque perficitur. Dies hæc quidem felicissima chri-
stiano populo illuxit, in qua templum Domini distur-
batum frequenter ac dissipatum reficitur et absol-
vitur; et navis hæc una bonorum omnium ex maxi-
mis ac diuturnis turbinibus atque fluctibus tuta in
portu collocatur: quam utinam conscendere nobis-

cum ii voluissent quorum in primis gratia hæc ipsa navigatio instituta fuit : atque ædificii hujus construendi participes existerent, qui hoc nobis negotium exhibuerant: majoris nunc profecto lætitiæ causam haberemus. Sed nostra id certe culpa non accidit.

Nos urbem hanc in Germaniæ faucibus, id est in domus illorum fere lumine positam elegimus : nos custodiam nullam nobis, ne suspicionem illis aliquam minus liberi loci daremus, adhibuimus : nos eam fidem publicam illis concessimus, quam sibi ipsi composuerunt : nos hic illos per diu expectavimus ; neque hortari ac rogare nunquam destitimus, ut ad veritatis lucem cognoscendam accederent. Verum illis etiam absentibus, satis, ut puto, a nobis consultum est. Etenim cum duo essent in quibus agris atque infirmis illorum animis medicina fuit adhibenda : alterum fidei catholicæ, ac vere evangelicæ, illis in rebus quæ in dubium ab ipsis vocantur, quæque opportunæ his temporibus viderentur, explicata et confirmata, disjectis omnibus ac dissipatis errorum tenebris doctrina : alterum disciplinæ ecclesiasticæ, cujus potissimum depravatione illi se a nobis defecisse affirmant, restitutio : utrumque, in quantum in nobis fuit, pro temporum horum ratione, cumulate præstitimus.

Principio enim sancta hæc Synodus (facta, ex laudabili majorum nostrorum consuetudine, sua fidei professione), ut quoddam quasi fundamentum futuris actionibus poneret, et quibus testimoniis atque præsiidiis in dogmatibus sancendis nitendum esset, ostenderet, Veteris ac Novi Testamenti libros qui essent sine ulla dubitatione recipiendi, antiquorum

conciliorum probatissimorum exemplo, pie et prudenter enumeravit : ac, ne de verbis quidem ulla ex variis versionibus oriri posset difficultas, certam ac definitam de græcis et hebræis translationem approbavit. Hinc omnium hæresum caput atque arcem aggrediens, de humanæ naturæ corruptis initiis ea statuit quæ Veritas ipsa, si loqui posset, exprimeret. De justificatione deinceps (res magna, et cum ab antiquis, tum a nostri temporis hæreticis mirum in modum oppugnata) ea definiivit, quibus et perniciosissimis eo in genere opinionibus occurreretur, et recte sentiendi ratio miro quodam ordine atque admirabili sapientia (ut in illis Dei spiritum facile agnoscas) demonstraretur. Præstantissimo hoc post hominum memoriam decreto hæreses fere universæ jugulantur, et, quasi caligo sole, discutuntur ac dispelluntur : eaque claritas, isque splendor veritatis apparet, ut, tantum lumen quin videat, dissimulare jam nemo possit. Subsecuta est salutaris septem divinorum Ecclesiæ sacramentorum tractatio : primum simul de omnibus, post de unoquoque separatim. Illic vero quis non videt quam distincte, explicate, abundanter, illuminate, et (quod caput est) vere tota cœlestium horum mysteriorum ratio continueatur? Quis in tam magna multiplicique doctrina, quid aut sequendum aut fugiendum sit, potest nullo modo desiderare? Quis in illis omnibus errandi locum aut occasionem inveniet? Quis denique de sacramentorum horum vi atque virtute dubitare in posterum poterit, cum gratiam illam, quæ illis ipsis quibusdam quasi stillicidiis in fidelium quotidie mentes illabitur, tunc nobis adfuisse tam

copiose perspiciatur? Accesserunt ad hæc de sacrosancto Missæ sacrificio, et de communione sub utraque specie et parvulorum, decreta, quibus quidem nihil sanctius, nihil utilius, ut de cælo lapsa, non ab hominibus composita videantur. Adjungetur his hodie certa de indulgentiis, de purgatorio, de sanctorum veneratione, invocatione, imaginibus et reliquiis doctrina, qua non solum hæreticorum fraudibus et calumniis obsistetur, sed piorum etiam catholicorum conscientiis plane satisfiet.

Hæc de rebus ad salutem nostram pertinentibus, quæ dogmata appellantur, fauste ac feliciter erunt peracta: neque aliud quidquam præterea eo in genere a nobis hoc tempore expectabitur.

In eorum autem quibusdam administrandis cum nonnulla essent quæ non rite omnino ac recte servarentur; accuratissime, Patres amplissimi, curastis ut pure illa, et caste, atque ex more institutoque majorum tractarentur. Ita omnem superstitionem, omnem questum, omnem (ut dicunt) irreverentiam a divina Missarum celebratione abstulistis: vagis, ignotis et criminosis sacerdotibus sanctum hoc offerre sacrificium interdixistis: rei hujus sacratissimæ usum a privatis domibus et profanis, in sacra et religiosa loca revocastis: molliores cantus et symphonias, deambulationes, colloquia, negotiationes a templo Domini summovistis. Ita ecclesiastico unicuique gradui leges illæ a vobis præscriptæ sunt, ut tradito illis divinitus ordine, abutendi nullus utique locus relinquatur. Ita nonnulla matrimonii impedimenta, quæ ansam quasi quamdam ad violanda Ecclesiæ præcepta dare videbantur, remo-

vistis; facilem veniæ consequendæ viam, minus legitime connubii fœdus ineuntibus, interclusistis. Quid de furtivis tenebrosisque matrimoniis commemorare? Equidem ita sentio, si alia nulla causa convocandi Concilium fuisset (quæ nullæ et maxime fuerunt), propter unam hanc id omnino fuisse faciendum. Nam, cum res hæc ad omnes spectet, neque ullus in orbe terrarum universo angulus reperiatur, quem labes hæc non invaserit; curandum merito fuisset ut communi huic malo communi etiam consilio provideretur. Innumerabilem, Patres sanctissimi, et gravissimorum delictorum ac scelerum occasio, prudentissima ista vestra ac prope divina sanctione penitus ablata est, et christianæ reip. gubernationi sapientissime consultum. Accedet ad hæc utilis in primis ac necessaria multorum in purgatorii, sanctorum venerationis, invocationis, imaginum et reliquiarum, atque etiam indulgentiarum ratione abusuum interdictio, qui rerum ipsarum pulcherrimam faciem inquinare atque turpare mirum in modum videbantur.

Altera vero pars, in qua de labentiae prope cadenti ecclesiastica disciplina fulcienda erat agendum, diligentissime etiam absoluta fuit atque perfecta. Eligentur in posterum ad ecclesiastica munera obeunda, qui virtute, non ambitione præsent; quique populi commodo, non suis inserviant, et prosint potius quam præsent. Enuntiabitur atque explanabitur frequentius et studiosius verbum Domini, omni ancipite gladio penetrantius.

Aderunt suis gregibus et invigilabunt episcopi, cæterique quibus animarum cura commissa est;

neque extra creditam sibi custodiam vagabuntur. Nihil cuiquam proderunt aut ad impure et flagitiose vivendum, aut ad male et perniciose docendum privilegia : nullum sine pœna crimen, nulla sine præmio virtus relinquetur. Pauperum et mendicantium sacerdotum multitudini optime provisum est : certæ unusquisque ecclesiæ, statutoque operi, unde ali possit, adscribetur.

Avaritia, quo nullum vitium est tetrius, præsertim in domo Dei, ab ea omnino tolletur : gratis sacramenta omnia, ut par est, conferentur. Ex una ecclesia plures, ex pluribus una, ut populi commodum et ratio postulabit, constituetur. Eleemosynarum quæstores (ut appellant), qui sua, non quæ Jesu Christi, quærentes, magni nostræ religioni damnum, magnam infamiam afferebant, ex omni hominum memoria (quod summæ felicitatis loco ponendum est) penitus evellentur. Hinc nostra præsens calamitas sumpsit exordium : hinc serperè infinitum malum, manareque in dies latius non desistebat : neque occurri illi adhuc multorum conciliorum cautionibus ac provisionibus potuit. Quamobrem quis non nisi sapientissime factum dixerit ut membrum hoc, in quo sanando diu ac multum frustra laboratum est, ne reliquo corpori noceret, excideretur ?

Porro Deo cultus tribuetur parius et accuratius ; atque ita qui ferunt vasa Domini, mundabuntur, ut ad sui imitationem alios trahant. In quo præclare illud fuit excogitatum, ut, qui sacris essent initiandi, iis moribus atque litteris in unaquaque ecclesia a prima ætate instituerentur, ut quoddam quasi virtutum omnium seminarium illud existeret. Jam vero

provincialibus synodis restitutis, visitationibus ad populorum utilitatem, non ad querelam et sumptum renovatis : tradita pastoribus regendi suos atque pascendi commodius facultate ; poenitentia publica in usum renovata ; hospitalitate tum ecclesiasticis hominibus, tum piis locis indicta ; in curatis sacerdotiis conferendis memorabili, ac pene cœlesti ratione constituta ; beneficiorum (ut aiunt) pluralitate sublata : hæreditaria sanctuarii Dei possessione prohibita ; modo excommunicationibus imposito ac terminato ; primis judiciis iis in locis, ubi lites oriuntur, assignatis ; singularibus certaminibus interdictis ; omnium hominum ac sacrorum in primis luxuriæ, cupiditati, atque licentiæ freno quasi quodam, quod excuti non facile possit, injecto ; regibus ac principibus sui muneris diligenter admonitis ; aliisque rebus hujusmodi prudentissime sancitis : quis non videt vestras vos, PP. optimi, hac etiam in re partes cumulatissime exsecutos ? Actum sæpe est in superioribus conciliis de fide nostra explicanda moribusque corrigendis ; sed nescio an unquam diligentius atque distinctius. Illic, præsertim hoc biennio, ex omnium populorum ac nationum, in quibus catholicæ religionis veritas agnoscitur, non solum patres, sed oratores habuimus. At quos viros ? si doctrinam spectemus, eruditissimos ; si usum, peritissimos ; si ingenia, perspicacissimos ; si pietatem, religiosissimos ; si vitam, innocentissimos. Numerus is quoque fuit, ut, si præsentem christiani orbis considerentur angustia, frequentissima hæc omnium, quæ antea fuerunt, Synodus apparent. Illic singula omnium vulnera detecta, mo-

res expositi fuere : nihil dissimulatum est. Nostrorum adversariorum argumenta, et rationes ita tractatæ, ut eorum tum causa, non nostra, agi videretur. Tertium nonnulla, atque etiam quartum discussa; summa sæpe contentione certatum : eo scilicet consilio, ut, quemadmodum igne aurum, ita quibusdam quasi luctationibus, veritatis vires ac nervi probarentur. Quæ enim inter idem sentientes ideinque spectantes, discordia potuit existere ?

Quæ cum ita sint, licet optandum (ut initio dicebamus) summopere fuisset ut una cum illis hæc agerentur quorum potissimum causa tractata sunt : absentium tamen etiam incolumitati atque saluti ita provisum est, ut alia ratione provideri, si adfuissent, non potuisse videatur. Legant illi quæ de fide nostra statuimus, ut christianum hominem decet, humiliter : et, si lumen eis aliquod fulserit, ne faciem avertant : et, si vocem Domini audierint, corda sua non obdurent. Ac si ad communem matris Ecclesiæ complexum, unde se illi distraxerunt, redire voluerint, clementiam sibi omnem ac misericordiam tribuendam non dubitent. Sed præcipua illa ratio est, P. A. dissentientes a nobis animos conciliandi, consentientes in fide atque officio retinendi : si, quæ hoc in loco verbis sancivimus, reipsa in nostris ecclesiis præstemus. Leges etsi optimæ sunt, multa tamen res est. Quid hebræo populo Dei ipsius ore latæ leges profuerint ? quid Lycurgi leges Lacedæmoniis, Solonis Atheniensibus, ad libertatem retinendam, quam ob causam erant conscriptæ, utilitatis attulere ? Sed cur externa atque antiqua nimis commemoro ? Quæ ad bene beateque vivendum in-

stituta atque præcepta ex unius Christi Domini nostri vita atque doctrina desiderare aut possumus, aut debemus? Quid item fuit a maioribus nostris omis- sum, quod cum ad recte sentiendum, tum ad præ- clare agendum pertineret? Medicamentum quidem salutare compositum ac paratum jam diu habemus; verum, si morbum debet expellere, sumendum est ac per venas in omne corpus diffundendum. Poculo hoc salutis nos primum inebriemur, charissimi, et vivæ atque loquentes leges simus, et norma quasi quædam ac regula, ad quam aliorum actiones et studia di- rigantur: atque ita sibi unusquisque persnadeat, nihil e christianæ reip. commodo ac dignitate suc- cessurum, nisi quantum in se sit, studiose præsti- terit.

Id curandum nobis cum antea fuit, tum multo erit in posterum accuratius. Etenim, si Magistri nostri ac Salvatoris exemplo facere prius debeamus, quam docere; postquam docuimus, quin faciamus, quæ esse poterit excusatio? Quis ferre nos ac pati poterit, si, cum non furandum esse demonstraveri- mus, ipsi furemur? si, cum non mœchandum, mœ- chemur? Sanctos a sancto concilio; innocentes at- que integros, ab integritatis præceptis et innocen- tiæ; firmos in fide atque constantes, a fidei nostræ firmata doctrina discedere minime convenit. Ac tales quidem expectant nos populi nostri, qui nostrum jam diu reditum sustinentes ea se ipsi ra- tione consolabantur, fore ut hanc temporis usuram majori præsentis studio sarciremus. Sed fiet id a vobis, ut spero. Patres sanctissimi, diligenter: et quemadmodum hoc in loco fecistis, ita etiam domo

satis Deo atque hominibus facietis. Nunc (quod hujus temporis est) Deo primum ipsi maximo atque immortalī, maximas atque immortales gratias et agamus et habeamus : qui non secundum peccata quæ fecimus nos, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis ; sed diem hunc lætissimum, quem videre multi concupiverunt, nobis non solum videndum, sed etiam celebrandum, incredibili cum totius christiani populi assensu atque approbatione sua magna benignitate concessit. Pio deinde IV, summo nostro atque optimo Pontifici, gratiæ perpetuæ ac singulares habendæ sunt : cui cum primum beati Petri sedem ascendit, tanto Synodum hanc instaurandi desiderio exarsit, ut in eo suas omnes curas et cogitationes defigeret. Nuntios statim viros probatissimos ad indicendum illis nationibus atque provinciis Concilium misit, pro quarum in primis salute convocabatur. Illi aquilonis partes prope omnes peragrarunt, rogarunt, obsecrarunt, obtestati sunt : tuta omnia atque amica promiserunt, atque id etiam egerunt, ut in Angliam trajicerent. Legatos postmodum pietate ac doctrina præstantissimos, cum interesse ille Synodo, ut mirum in modum cupiebat, non posset, huc misit : ex quibus duos (quorum memoria in benedictione est) statuta die, tametsi nulli fere episcopi convenissent, hic esse voluit. Illi, atque additis eis paulo post tertius, novem menses, atque eo amplius, justum ad Synodum instituendam episcoporum numerum hoc in loco nihil agentes expectaverunt : cum interea nihil aliud Pontifex ipse aut ageret, aut meditaretur, quam ut Patres quamplurimi, quamop-

timi, et quamprimum huc accederent; et christiani nominis reges omnes ac principes suos huc oratores mitterent: ut communi omnium voto atque consilio communis hæc causa gravissima omnium atque maxima tractaretur. Quid vero postea omni cura, sollicitudine, sumptibus prætermisit, quod ad Concilii hujus amplitudinem, libertatem et commodum pertinere aliquo modo videretur? O singularem pastoris ac patris nostri pietatem atque prudentiam! o summam etiam ejusdem felicitatem, cujus auctoritate atque auspiciis jactatum hoc diu et agitatum Concilium constitit et conquiescit! Te Paulum III, te Julium, mortuos appello: quandiu, quantoque studio videre, quod nos videmus, exoptastis! quot in eam rem sumptus, quot labores insumpsistis! Quam obrem vere tibi atque ex animo, Pie sanctiss. ac beatiss. gratulamur, quod tantam tibi lætitiā, tantum tuo nomini laudem (id quod maximum divinæ in te benevolentiae argumentum est) Dominus reservavit: quem nos precibus omnibus ac votis supplices oramus, ut te nobis incolumem, pro Ecclesiæ suæ sanctæ commodo atque ornamento, et quam citissime reddat, et quam diutissime conservet. Serenissimo etiam Imperatori gratias agere, et gratulari jure optimo debemus. Ille potentissimorum Cæsarum, qui propagandæ christianæ religionis miro quodam desiderio flagrarunt, animum, ut locum, referens, urbem hanc ab omni periculo liberam conservavit, et nos ut tutam tranquillamque pacem traheremus, sua vigilantia perfecit; magnamque nostris animis securitatem, assidua trium suorum legatorum summorum virorum præsentia; ac

prope pignore attulit. Ille de nostris his rebus pro sua eximia pietate sollicitus mirifice fuit.

Ille a se atque a nobis dissentientes homines, ex obscurissimis, in quibus versantur, tenebris ernere, atque ad sanctæ hujus Synodi clarissimam lucem aspiciendam adducere, maximopere laboravit. Regum præterea christianorum ac principum in Concilio hoc amplissimis suis legationibus ornando, et suos vestræ auctoritati fascēs submittendo, pia maxime voluntas grata nobis memoria prosequenda est. Jam vero quis est, illustriss. legati et cardinales, qui se vobis debere plurimum non fateatur? Vos nostrarum actionum duces optimi ac moderatores exstitistis. Vos, ne nostra aut in dicendo aut in decernendo libertas violari aliqua ex parte videretur, incredibili patientia ac diligentia curastis. Vos nulli corporis labori, nulli animi contentioni pepercistis, ut ad optatum res exitum, quod alii multi vestri similes frustra tentaverunt, quamprimum perduceretur. In quo præcipuam quandam ac propriam lætitiā habere tu, Morone illustris, atque ornatissime, debes: qui, cum vigesimo abhinc anno primum præclaro huic ædificio lapidem posueris, extremam nunc manum post alios multos huic operi architectos adhibitos, feliciter, pro summa tua ac prope divina sapientia, impones. Factum hoc tuum egregium ac singulare omnium sermone perpetuo celebrabitur, neque ulla unquam ætas de tuis his laudibus conticescet. Quid de vobis dicam, Patres sanctissimi, quam bene de christiana republ. vestris his præstantissimis actionibus meruistis? Quanta vestrum unius-

enjusque nomini commendatio, quanta gloria a christiano populo universo tribuetur? Vos vere patres, vere pastores et agnoscent omnes, et prædicabunt: vobis suam unusquisque vitam atque salutem acceptam libentissime referet. O diem illam populis nostris jucundissimam atque lætissimam, in qua primum revisere illis nos, atque amplecti a templi Domini ædificatione redeuntes contigerit!

Sed fac, tu Domine Deus noster, ut tam eximie de nobis opinioni egregiis factis respondeamus; et semen hoc, quod in agro tuo seminavimus, uberem fructum afferat, fluatque ut ros eloquium tuum; atque, quod fore aliquando pollicitus es, fiat temporibus nostris, ut unum sit omnium ovile et unus pastor, atque is potissimum Pius IV, in tui nominis gloriam sempiternam. Amen.

NOMINA

COGNOMINA, PATRIÆ ET DIGNITATES

LEGATORUM *et aliorum Patrum, item ORATORUM,
et THEOLOGORUM, qui ad sacrosanctam æcu-
menicam Tridentinam Synodum convenerunt
sub Pio IV, Pont. max.*

Hercules Gonzaga, S. R. E. presbyt. card. tituli
Sanctæ Mariæ Novæ, Mantuanus. Obiit Tridenti,
die secunda Martii 1563, et sepultus est Mantuæ.

Hieronymus Seripandus, S. R. E. presb. card.
tituli Sanctæ Susannæ, Neapolitanus, archiepiscopus
Salernitanus. Obiit Tridenti, die 17 martii 1563, et
ibi sepultus in ecclesia S. Marci ordinis fratrum
Eremitarum S. Augustini, cujus olim fuerat gene-
ralis.

Joannes Moronus, S. R. E. card. episcopus Præ-
nestinus, postea Ostiensis, et sacri Collegii decanus,
Mediolanensis, in demortui card. de Mantua locum
suffectus. Obiit 1580, 4 decembris; sepultus in æde
Sanctæ Mariæ super Minervam.

Stanislaus Hosius, S. R. E. presb. card. tit. S.
Laurentii in pane et perna, civis et episcopus
Warmiensis, postea pœnitentiarius major. Obiit
Capranicæ, 1579, 5 augusti; sepultus Romæ in æde
Sanctæ Mariæ trans Tiberim.

Ludovicus Simonetta, S. R. E. presb. card. tit.
S. Cyriaci in Thermis, Mediolanens., episcopus

Pisaurensis. Obiit Romæ 1563, 30 apr.; sepultus in æde Sanctæ Mariæ Angelorum.

Marcus Siticus de Altaemps, S. R. E. diaconus cardinal, basilicæ SS. duodecim Apostolorum, Germanus, episcopus Constantiensis. Obiit Romæ 1595, 15 febr.; sepultus in æde Sanctæ Mariæ trans Tiberium.

Bernardus Navagerius, S. R. E. presbyt. card. tit. S. Nicolai inter Imagines, episcopus Veronens. Venetus, in demortui cardinalis Seripandi locum missus. Obiit Veronæ 1565, 27 maii; sepultus in ecclesia cathedrali.

Cardinales non legati.

Carolus a Lotharingia, S. R. E. presbyt. card. tit. S. Apollinaris, princeps et archiepiscopus Rhemensis, abbas Cluniaci, Gallus. Obiit Avenione 1574, 26 decemb.; sepultus Rhemis in ecclesia metropolitana.

Ludovicus Madrutius, S. R. E. diaconus card. tit. S. Onuphrii, civis et electus episcopus Tusculanus. Obiit Romæ 1600, 2 aprilis; sepultus in sacello familiari S. Onuphrii.

Oratores ecclesiastici sedebant a manu dextra legatorum, videlicet :

Antonius de Muglitio, Moravus, archiepiscopus Pragensis, Orator Cæsareus.

Georgius Drascovicus, Croatus, episcopus Quinque Ecclesiensis, orator Cæsareus pro regno Hungariæ, postea archiep. Colocensis, et cardinalis. Obiit 1587; sepultus in cathedra Giavarini ecclesia.

Valentinus Herbolus, Polonus, episcopus Promisliensis, orator serenissimi regis Poloniæ.

Marcus, Antonius Bobba, Casalensis, episcopus Augustensis in Pedemontio, excellentissimi ducis Sabaudia orator, postea cardinalis. Obiit 1575; sepultus Romæ in templo S. Mariæ Angelorum.

Hieronymus de Caddis, Florentinus, episcopus Crotonensis, orator excellentissimi ducis Florentiæ, missus in locum Joannis Strozii.

Frater Martinus Rojas Portalmueo, Hispanus, orator Religionis Hierosolymitanæ.

Oratores sæculares sedebant a manu sinistra legatorum.

Sigismundus a Thun, Tridentinus, orator Cæsareus.

Ludovicus de Sancto Gelasio, dominus de Lansac.

Arnaldus du Ferrier, prædens in parlamento Parisiensi, et

Guido du Faur, dominus de Pibrac, iudex major Tolosæ, postea advocatus regius, denuum præses in suprema curia Parisiens. Obiit Parisiis 1584: oratores Christianissimi Galliarum regis.

Ferdinandus Martinus Mazcarenius, orator serenissimi regis Portugalæ.

Nicolans de Ponte, doctor et eques, et

Matthæus Dandulus, eques: oratores serenissimi domini Venetorum.

Melchior Lussi, eques auratus, orator septem Cantonum Helvetiorum.

Augustinus Baumgarter, I. V. D. Monacensis, orator excellentissimi Alberti, ducis Bavaræ.

Claudius Fernandez Vegil de Quiñones, comes Lunæ, orator regis Catholici in locum illustrissimi Ferdinandi de Avalos, marchionis Piscariæ, missus. Obiit Tridenti die 18 decembris 1563, post finem Concilii, ibique sepultus est. Illic separatim ab aliis oratoribus sedebat apud reverendissimum Thelesi-

num, secretarium sanctæ Synodi, ob contentionem super præcedentia ortam inter ipsum et oratores regis Christianissimi.

Patriarchæ.

Antonius Helius, Justinopolitanus, patriarcha Hierosolymitanus.

Daniel Barbarns, Venetus, electus patriarcha Aquileiensis.

Joannes Hieronymus Trivisanus, Venetus, patriarcha Venetiarum.

Archiepiscopi Pauli III.

Ferdinandus Annius, Neapolitanus, archiepisc. Amalphitan. postea episc. Bovinensis.

Petrus Landus, Venetus, archiepisc. Cretensis.

Petrus Antonius de Capua, Neapolitanus archiepisc. Hydruntinus.

Marcus Cornelius, Venetus, electus archiepisc. Spalatrensis.

Sebastianus Leccavella, Græcus, ord. Præd. archiepisc. Naxiensis, postea episc. Litteranensis.

Petrus Guerrero, Hispanus, archiepisc. Granatensis.

Antonius Altovitus, Florentinus, archiepisc. Florentinus. Obiit 1589.

Cæsar Cibo, Genuensis, archiepisc. Tanrinensis. Obiit Tridenti, die 26 decembris 1562.

Archiepiscopi Julii III.

Paulus Æmilius Verallus, Romanus, archiepisc. Rossanens. postea episc. Caputaquens.

Joannes Brunnus de Olcinio, Macedo, regni Serviæ primas, archiepisc. Antibarens.

Joannes Baptista Castaneus, Romanus, archiepi-

scopus Rossanensis, postea S. R. E. presb. cardinalis tit. Sancti Marcelli, Bononiæ legatus, ac tandem pontif. max. dictus Urbanus VII. Vixit in pontif. dies XII.

Joannes Baptista Ursinus, Romanus, archiepiscopus Sanctæ Severinæ.

Archiepiscopi Pauli IV.

Ludovicus Beccatellus, Bononiensis, archiepisc. Ragusinus.

Mutius Calinius, Brixienis, archiepiscopus Jaderensis.

Sigismundus Saracenus, Neapolitanus, archiepisc. Matheranus.

Antonius Parrages de Castilegio, Hispanus, archiepisc. Calaritanus.

Julius Pavesius, Brixienis, ord. Præd. archiepisc. Surrentinus.

Bartholomæus de Martyribus, Lusitanus, ord. Præd. archiepiscopus Bracarensis.

Augustinus Salvago, Genuensis, ord. Præd. archiepiscopus Genuensis.

Archiepiscopi Pii IV.

Philippus Mocenicus, Venetus, regni Cypri primas, et legatus natus, archiepisc. Niconiens.

Guillelmus d'Avanson, Gallus, archiepisc. Ebrodunens. et abbas montis Majoris prope Arelatem.

Antonius Canens, Venetus, archiepiscopus Corycensis.

Germanicus Baudinus, Senensis, electus archiepisc. Senarum.

Marcus Antonius Columna, Romanus, archiepisc. Tarentinus, postea cardinalis et archiepiscopus Saceritannus. Obiit Zagarolæ 1597; sepultus ibidem in monasterio S. Mariæ or. linis S. Francisci.

Gaspar de Fosso, Consentinus, Calaber, ord. Sancti Francisci de Paula, archiepisc. Rheginus.

Antonius de Muglitio, Moravus, orator Cæsareus, archiepiscopus Pragensis.

Maximus de Maximis, Romanus, archiepiscopus Amalphiitanus.

Gaspar Cervantes de Gaeta, Hispanus, archiepiscopus Messanenensis, postea Salernitanus et cardinalis.

Leonardus Marius, Genuensis, ord. Præd. archiepisc. Lancianensis.

Octavianus Præconius, Siculus Messanenensis, ord. Min. convent. S. Francisci, archiepisc. Panormitan. Obiit Panormi 1578, 18 julii, sepultus in æde majori.

Nicolans de Pelleve, Gallus, archiepisc. Rhemen-sis. Obiit Parisiis 1594.

Antonius Justinianus Græcus, Chiensis, ord. Præd. archiepiscopus Naxiens.

Antonius Putens, Niciens. archiepiscopus Ba-rensis.

Episcopi Leonis X.

Vincentius Nicosantius de Fano, episcopus Ar-bensis.

Joannes Franciscus de Flisco, Genuensis, epis-copus Andriensis.

Joannes Thomas de Sancto Felicio, Neapolitan, episcopus Cavensis senior.

Episcopus Adriani VI.

Quintinus de Rusticis, Romanus, episcopus Mile-lensis.

Episcopi Clementis VII.

Lucas Bysantius de Catharo, episcopus Catharens.

Aloysius Pisanus, Venetus, episcopus Patavinus, postea cardinalis. Obiit 1570, ult. maii.

Alexander Piccolhomineus, Senens., episcopus Pientin.

Dionysius Zannettinus, Græcus, ordinis Min. Sancti Francisci de Observant., episcopus Milopotamens. senior.

Gabriel le Veneur, Callus, episcopus Ebroicensis.

Guillelmus Barton de Montbas, Gallus, episcopus Lectores.

Episcopi Pauli III.

Antonius de Camera, Sabaudus, episcopus Bellicens.

Nicolaus Maria Caracciolus, Neapolitanus, episcopus Cataniensis.

Bernardus Bonjoannes, Romanus, episcopus Cameriniensis.

Fabius Mirtus, Neapolitan. ep. Cajacensis.

Scipio Bongallus, Romanus, episcopus civitatis Castellanae.

Georgius Cornelius, Venetus, episcopus Tarvisinus.

Vincentius de Duramius, Brixienis, episcopus Thermularum.

Mauritius de Petra, Papiens. episcopus Vigleanus.

Martius de Martiis de Medicis, Florentinus, episcopus Marsicens.

Joannes Vincentius Michaelius, Barolitanus, episc. Minerbinens.

Gabriel de Bouveri, Gallus, episcopus Andegavens.

Leonardus Haller, Germanus, episcopus Philadelphien.

Ludovicus Vanninus de Theodolis Foroliviens. episcopus Britonoriensis. Obiit Tridenti, die 11 mensis januarii 1563.

Ægidius Falcetta, Cingulanus, episc. Caprulanus, postea Britonoriensis.

Julius Contarenus Venetus, episcopus civitatis Bellunens.

Thomas Casellus, Rossanens. ord. Prædicat. episcopus Caven. junior.

Hippolytus Arivabenus, Mantuanus, episcopus Hierapetrens.

Hieronymus Machabæus, Romanus, episcopus Castrensis.

Petrus Augustinus, Hispanus, episc. Oscen. et Jacensis.

Jacobus Naelantus, Florentinus, ord. Præd. episc. Clodiens.

Bartholomæus Sirigo, Cretens. Græus, episcopus Castellanetens.

Thomas Stella, Venetus, ord. Præd. episc. Justinopolitan.

Petrus de Val, Callus, Parisinus, episc. Sagien-sis. Obiit Vicennis, 1564.

Joannes Antonius Pantusa, Consentinus, episcopus Litteriensis. Obiit Tridenti, die 26 octob. 1562.

Joannes Baptista de Grossis, Mantuanus, episc. Regiensis.

Joannes Xuarez, Lusitanus, ord. Sancti Augustini, episcopus Conimbricens.

Philippus Ricabella, Recanaten. epis. Recanaten.

Jo. Jacobus Barba, Neapolitan. ord. S. Augustini, episcopus Interamnens.

Michael a Turre, Ultinens. episc. Cenetens. postea presbyter cardinalis. Obiit 1586; sepultus in ecclesia Cenetensi.

Pompeius Zambeccarius Bononien. episc. Sulmonens.

Joannes Baroaldus, Panormitanus, episc. Sanctæ Agathæ.

Antonius Scarampus, Aquensis, episc. Nolanus.

Antonius de Comitibus Cennens. ord. Præd. episc. Brignatens.

Cæsar Foggia, Rossanens. epis. Umbriaticens.
Cæsar comes a Gambarea, Brixien. epis. Tor-
lonensis.

Jo. Baptista de Bernardis, Lucens. epis. Adjacens.

Martinus Perezius de Ayala, Hispanus, epis.
Segobiensis.

Nicolaus Psalmeus, Gallus, epis. Verdunens.

Alphonsus Rosettus, Ferrarien. epis. Coma-
cluens. postea Ferrariens.

Julius Parisianus, de Tolentino, epis. Ariminens.

Bartholomæus Sebastianus, Hispanus, epis.
Pacten.

Franciscus Lambertus, Sabaudus, epis. Niciens.

Maximilianus Doria, Genuens. epis. Naulens.

Eustachius du Bellay, Gallus, epis. Parisiens.

Bartholomæus de Capranica, Romanus, epis. Ca-
rinensis.

Ennius Massarius de Narnia, epis. Feretranus.

Achilles Brancia, Neapol. epis. Bovens.

Jo. Franciscus Verdura, Messanens. epis. Chi-
ronens.

Albertus Duimius de Gliricis, Catharensis, ord.
Prædic. episcopus Vegliensis.

Joannes Antolinez de Bricianos de la Ribera,
Hispanus, episcopus Juvenacens.

Tristanus de Bizet, ord. Cisterciensis, Gallus,
epis. Xantonens. et abbas Sancti Nicolai in Boseo.

Episcopi Julii III.

Ascanius Gherardinus de Amelia, epis. Catacen.

Marcus Gonzaga, Mantuanus, epis. Ausserens.

Baldunus de Baldovinis, Pisanus, epis. Aversa-
nens.

Petrus Franciscus Pallavicinus, Genuens. epis.
Aleriensis.

Ægidius Fuscararius, Bononien. ordinis Præ-
dicat. episcopus. Mutinens.

Timotheus Justinianus de Chio, Græcus, ord.
Præd. episc. Calantonensis.

Didacus de Almansa, Hispanus, episc. Coriens.

Lactantius Roverella, Ferrariensis, episc. Asculanus.

Ambrosius Monticula, Lunensis Sarzanensis, episc.
Signinus.

Sebastianus Gualterius, Urbevetanus, episc. Vi-
terbiens.

Honoratus Fascius Tello, monachus Cassinensis,
ord. S. Benedicti, Neapolitanus, episc. Insulanus.
Obiit Romæ, mense martio 1564.

Petrus Camajanus, Aretinus, ep. Fesulanus.

Horatius Græus, de Troja, Apulus, episc. Lesinens.

Fabius Cuppalata, Placentinus, ep. Laquedoniensis.

Gaspar de Casal, Lusitanus, ord. S. Augustini,
episc. Leirien. postea Conimbricensis.

Bernardinus de Cuppis, Romanus, episc.
Auximanus.

Joannes de Morvilliers, Blesensis, Gallus, episc.
Aurelian.

Julius Gentilis, Tortonen. episcopus Vulturariens.

Adrianus Fusconius, Romanus, episc. Aquinat.

Antonius a S. Michael, Hispanus, ordin. S.
Francisci de Observantia, episc. Aquinat.

Iheronymus Melchiorius, Recanatens. episc. Ma-
ceratens.

Petrus de Petris de Monte, Aretinus, ep. Lucerinus.

Cæsar Jacomellus, Romanus, ep. Bellicastrens.

Petrus Grittus, Venetus, episc. Parentinus.

Jacobus Silverius Piccolhomineus, de Cæano,
ep. Aprutinus.

Ludovicus de Brezé, Gallus, episc. Meldens.

Jacobus Mignanellus, Senens. episc. Grossetan,

Jo. Andreas Crncius, Tiburtinus, ep. Tiburtinus.

Franciscus Richardotus, Burgundus, ordinis
Eremitarum S. Augustini, ep. Atrebatens. Obiit
1584 26 juli.

Carolus Cicada, Genuens. episc. Albungaunens.
Franciscus Maria Piccolhomineus, Senens. episc.
Ilcinens.

Alciscolus Moya de Contreras, Hispan. ep. Vicens.
Geleatius Roscius de Interamna, episc. Assisi-
nensis. Obiit Tridenti, 16 oct. 1563.

Jacobus Maria Sala, Bononiens. episc. Vivariens.

Gabriel de Monte S. Sabini, episc. Æsinus.

Marianus Sabellus, Romanus, episc. Eugubinus.

Agapitus Bellomo, Romanus, episc. Casertanus.

Julius Cananius, Ferrariens. episc. Hadriensis,
postea presb. cardinalis tit. Sancti Eusebii, et
episc. Mutinensis. Obiit Ferrariæ 1592; sepultus
in ecclesia S. Dominici.

Julius Gallettus, Pisannus, episc. Alessanens.

Hieronymus Dubourg, Gallus, episc. Catalaun-
en. et abbas S. Petri de Monte. Obiit 1573.

Episcopi Pauli IV.

Scipio Æstensis, Ferrariens. episc. Casalens.

Diacus Sarmiento de Sotomayor, Hispanus,
episc. Asturicens.

Thomas Goduelus, Anglus, episc. Asaphiens.

Faustus Caffarellus, Romanus, episc. Fundanus.

Belisarius Balduinus, Neapolitanus, episc. Lari-
nensis.

Urbanus Vigerius de Ruere, Genuens. episc.
Senogalliens.

Jacobus Suretus, Græcus, episc. Milopotamens.
junior.

Jo. Baptista Osius, Romanus, episc. Reatinus.
Obiit 12 novembris 1562.

Mareus Laurens, Tropiensis, ordin. Prædic.
episc. Campaniens.

Franciscus de Beaucaire Peguillon, dominus de
la Creste et Chommière, baro Sancti Desiderati,

Gallus, episc. Metensis, postea abbas S. Germani Antissiodorensis, Regniaci, et S. Syginani. Obiit 1591, 14 februar.

Jo. Franciscus Commendonus, Venetus, episcopus Zacynthen. postea cardinalis.

Carolus de Grassis, Bononiens. ep. Montis Falisci, postea cardinalis.

Arias Gallego, Hispanus, episc. Gerundens.

Hieronymus Gallego, Hispanus, episc. Ovetens.

Hercules Rettinger, Germanus, episc. Laventinus.

Julius de Rubeis, Polian. episc. S. Leonis. Obiit Romæ mense martio 1574.

Joannes de Muñatones, Hispanus, ordinis S. Augustini, episc. Segobricens.

Franciscus Blanco, Hispanus, episc. Auriensis.

Vincentius de Luchis, Bononiens. episc. Anconitanus.

Pompeius Piccolhomineus de Aragonia, episcop. Tropien.

Petrus Barbadicus, Venetus, episc. Corsolen.

Franciscus Bachodius, Sabaudien. episc. Gebennensis.

Carolus d'Angennes a Rambouillet, Gallus, episc. Cenomanens. postea cardinalis. Obiit Corneti in Etruria, 1587, 23 martii.

Hieronymus de Nichisola, Veronens. ordin. Præd. episc. Theanen.

Marcus Antonius Bobba, Casalens. episc. August. postea cardinalis. Vide supra inter oratores ecclesiasticos.

Jacobus Lomellinus, Messanens. episc. Mazariens.

Donatus de Laurentiis, de Asculo, Apulus, episc. Arianens.

Petrus Contarenus, Venetus, episc. Paphens.

Petrus Danès, Gallus, episc. Vauren. Obiit 1577.

Hieronymus Savorgnanus, Foro-Julian. episc. Sabinicen.

Philippus du Bee, Gallus, episc. Venetens. postea Nannetens. deinde archiepisc. Rhemensis. Obiit 1605.

Carolus de Roussy, Gallus, episc. Suession.

Georgius Draseonicus, Croatus, episc. Quinque Ecclesiens. postea cardinalis. Vide supra inter oratores ecclesiasticos.

Franciscus de Aguirte, Hispanus, episc. Crotonens.

Andreas de Cuesta, Hispanus, episc. Legionens.

Antonius Gorriero, Hispanus, episc. Almeriens.

Antonius Augustinus, Hispanus, episc. Herdens. postea archiepisc. Tarracon.

Angelus Massarellus, Sanseverinus, episc. Thelesinus.

Antonius Ciurelia, Barensis, episc. Budnensis.

Dominicus Casabianca, Messanens. ordin. Præd. episc. Vicensis.

Petrus Faunus Costacciarus, episc. Aqueus.

Jo. Carolus Bovius, Bononiens. episc. Astaneens. postea archiepisc. Brundusinus.

Hugo Boncompagnus, Bononiens. episcop. Vestanus, postea card. tit. S. Sixti, et pont. max. dictus Gregorius XIII.

Salvator Pacinus de Colle, episc. Clusinus.

Lupus Martinez, Hispanus, episc. Elneus.

Carolus d'Espinay, Gallus, electus episc. Dolens. Obiit 1591.

Egidius Spifame, Gallus, episc. Nivern. et abbas S. Pauli Senon. Obiit Lutetiae 1578.

Antonius Sebastianus Minturnus, de Traject. episc. Uxentin.

Bernardus del Bene, Florentinus, episc. Nemausen.

Dominicus Bollandus, Venetus, episc. Brixiens.

Jo. Antonius Vulpus, Comens. episc. Comens.

Philippus Maria Campegius, Bononiens. episcop. Feltrens.

Joannes de Quiñones, Hispanus, episcop. Calaguritan.

Didacus Covarruvias de Leyva, Hispanus, Toletanus, episc. civitatis Roderici, postea Segoviensis, demum Conchæ designatus. Obiit Madriti 1577, 27 septembr. ; sepultus Segoviæ.

Ludovicus de Genoilliac, Gallus, episc. Tutelensis, et abbas S. Romani de Blavia. Obiit Bardigalæ 1583.

Philippus Gerius, Pistoriens. episcopus Isclanens. postea Assisiens.

Jo. Antonius Fanchinettus de Nuce, Bononiens. episc. Neocastren. postea patriarcha Hierosolymit. S. R. E. presb. card. tit. SS. Quatuor Coronatorum, ac tandem pontif. max. dictus Innocentius IX. Vixit in pontif. menses duos.

Episcopi Pii IV.

Hippolytus Capilupus, Mantuanus, episc. Fanensis.

Joannes Fabricius Severinus, Neapolitanus, episc. Acerrens.

Martinus Balduini Rithovius, Brabantus, primus episc. Iprens. Obiit Andomari 1583.

Antonius Havatius, Flander, ord. Præd. primus episcopus Namurens. Obiit 1578.

Constantinius Bonellus, Feretran. episc. civitatis Castelli.

Julius Superchius, Mantuanus, ord. Carmelitarum, episc. Acciens. postea Caprulan.

Matthæus de Coneinis, Florentinus, episc. Cortonens.

Nicolaus Sfondratius, Mediolanens. episc. Crononens. postea presb. card. tit. S. Cæcilie, demum pont. max. dictus Gregorius XIV. Vixit in pontificatu menses 10, dies 10.

Ventura Bufalinus, Tiphernas, episc. Massanens
Ludovicus de Bueil, Gallus, episc. Venciens.

Hieronymus Galleratus, Mediolan. ep. Sutrinus.
 Jo. Petrus Delphinus, Venetus, ord. Canoniorum
 regularium, ep. Zacythi, et Cephaloniæ secundus.
 Jo. Andreas Bellonius, Messanen. episc. Massalubren.

Georgius Zifchowid, Hungarus, ordin. Min. S. Francisci de Observ. episc. Signien.

F. Fredericus Cornelius, Venetus, ord. S. Joannis Hierosolymitani, ep. Bergomens. postea Patavinus, et S. R. E. presb. cardinalis tit. S. Stephani. Obiit Romæ 1590; sepultus Patavii in eccles. cathedrali.

Stephanus Boucher, Gallus, episc. Corisopiten.

Jo. Paulus Amanius, Cremon. episc. Anglonen.

Alexander Sfortia; ex comitibus S. Floræ, episc. Paruens. postea card. tit. S. Mariæ in Via. Obiit Maceratæ 1581; sepultus Romæ in Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris.

Antonius le Cirier, Gallus, episc. Abricens.

Andreas Mocenicus, Venetus, episc. Nimosiens.

Benedictus Salinus, Firmanns, episc. Verulanus.

Guillelmus Cassador, Hispanus, ep. Parcinonen.

Petrus Gonzales de Mendoza, Hispanus, episcopus Salmanticens.

Martinus de Corduba de Mendoza, Hispanus, ord. Præd. episc. Dertusen.

Julius Magnanus, Placentinus, ordin. Min. convent. S. Francisci, episc. Calven,

Valentinus Herbotus, Polonus, episc. Præmislien. orator regis Poloniæ.

Simon Alcotus, Foro-Julien. Obiit Tridenti, 20 augusti 1562.

Petrus de Xaque, Hispanus, ord. Prædic. episc. Niochens.

Prosper Rebiba, Messanen. episc. Trojanus, postea patriarcha Constantinopolit.

Melchior de Vosmediano, Hispanus, episc. Gaudixen.

Hippolytus de Rubeis, Parmensis, episcopus Papiensis, postea S. R. E. presb. cardinalis tit. S. Mariæ in Portic. deinde S. Blasii de Annulo. Obiit Romæ 1591, 28 april. ; sepultus in ecclesia S. Blasii.

Didacus de Leon, Hispanus, ord. Carmelitarum, episc. Columbrien.

Annibal Saracenus, Neapolit. episc. Licien.

Paulus Jovius, Comensis, electus episc. Nucerien.

Hieronymus Trivisanus, Venetus, ordin. Prædic. episc. Verouen. Obiit Tridenti, die 9 septemb. 1562.

Hieronymus Ragazonus, Venetus, episc. Nazianzenus, et coadjutor Famaugustan. postea episcopus Bergamensis.

Romulus de Valentibus, de Trebia, episc. Conversan.

Lucius Maranta, Venusinus, episc. Lavellensis.

Simon de Nigris, Genuens. episc. Sarzanen.

Theophilus Gallupus, Tropien. episc. Oppiden.

Julius Simonetta, Mediolanen. episc. Pisaren.

Petrus d'Albret, Navarrus, episc. Convenarum.

Jacobus Guidius, Volaterranus, ep. Convenarum.

Jacobus Guidius, Volaterranus, episc. Pennen. et Adriens.

Didacus Ramirez, Hisp. episc. Pampilonens.

Franciscus Delgado, Hispanus, episc. Lucensis.

Joannes Clausse, Gallus, episc. Saniciensis.

Jacobus Gibertus de Nogueras, Hispanus, episc. Aliphan.

Joannes Annus, Neapolitanus, episc. Hipponen. et coadjutor Bovinus.

Antonius Maria Salviati, Romanus, episc. S. Pauli, postea S. R. E. presb. cardinalis tit. S. Mariæ in Aquiro, et Bononiæ legatus. Obiit Romæ 1602, 26 aprilis ; sepultus ante summam aram in ecclesia S. Jacobi.

Matthæus Priulius, Venetus, episc. Aemonien. postea Vincentinus.

Thomas Lilius, Bononien. epis. Soranus.

Franciscus Guarinus, Feretranus, episc. Imolen.

Thomas Ohierllante, Hibernus, episc. Rossen.

Franciscus de la Valette, Gallus, episc. Vabren.

Fabius Pignatellus, Neapolitanus, episcopus Monopolitan.

Carolus Visconti, Mediolanen. episcopus Vintimilien. postea card. tit. SS. Martyrum Viti et Modesti in Macello. Obiit Romæ 1565, 13 novembris; sepultus in ecclesia sui tituli.

Joannes Coloswarinus, Hungarus, ord. Præd. ep. Canadiensis. Obiit Tridenti, 14 novembris 1562.

Andreas Duditius Sbardellatus, Hungarus, episc. Thimien, postea Quinque Ecclesien.

Spinellus Bencius, Politianus, episcopus Montispolitiani.

Franciscus Abondius, Castilioncus, Mediolanensis, episc. Bobien. postea S. R. E. presbyt. cardinalis tit. S. Nicolai inter Imagines. Obiit 1568, 24 nov.; sepultus Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ de Populo.

Stanislaus Faleschi, Polonus, episc. Theodosien.

Eugenius Oharet, Hibernus, ord. Prædic. episc. Agaden.

Donaldus Magongail, Hibernus; episc. Rapoten.

Guido Ferrerius, Pedemontanus, civis et episc. Vercellen. Postea S. R. E. presb. cardinalis tit. Sanctæ Euphemiæ, deinde SS. Viti et Modesti martyrum in Macello, et marchio Romagnani. Obiit 1585, 26 maii; sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Majoris.

Jo. Baptista Sighicellius, Bononien. episc. Faventinus.

Sebastianus Vantius, de Arimino, ep. Urbevetanus.

Jo. Baptista Lomellinus, Messanen. episc. Gardien.

Jo. Baptista Milanensis, Florentinus, episc. Marsican.

Augustinus Mollignanus, Vercellensis, episc. Trivicanen.

Carolus Grimaldus, Cennen. epsic. Savonens.
 Fabricius Landrianus, Mediolan. episc. S. Marc.
 Bartholomæus Ferratinus, civis et episc. Ameri-

nus.

Petrus Fragus, Hispanus, episc. Usellen. postea
 Algarensis.

Hieronymus de Caddis, Florentinus, episc. Cor-
 tonen.

Franciscus Contaremus, Venetus, episc. Paphens.

Joannes Delphinus, Venetus, episc. Torcellanus.

Alexander Molus, Comen. episc. Minoren.

Hieronymus Vielnus, Venetus, ord. Præd. episc.
 Argolice.

Franciscus Ragusens, ordin. S. Francisci de Ob-
 servantia, episc. Marcanens.

Abbates.

Ludovicus de Baissey, abbas generalis Cistercil.

Hieronimus de la Sonchière, Gallus, Campanus,
 monachus ordinis Cisterciensis, abbas Claræ Vallis,
 postea abbas generalis Cistercii, demum S. R. E.
 presbyt. cardinalis tit. S. Matthæi in Merulana.
 Obiit Romæ 1574, 9 nov. : sepultus in ecclesia S.
 Crucis in Jerusalem.

Simplicianus, abb. S. Salvatoris Papiæ, de Vul-
 tulina, congregationis Cassinen.

Stephanus Catanus Novarien. abb. S. Mariæ Gra-
 tiarum, Placentin. diœc. congregationis Cassinen.

Augustinus Loscus, Hispanus, abbas Sancti Bene-
 dicti, de Ferrara, congregationis Cassinen.

Eutychius de Cordes, Autuerpiens. abb. Sancti
 Fortunati de Bassano, congregation. Cassinen. Obiit
 1582, mense sept. ; sepultus in monasterio S. Jus-
 tinæ de Padua.

Claudius Sainetes, Gallus, abbas Lunevillan.

Cosmas Damianus Hortulan. Hisp. abbas Villæ-
 bertrandi.

Generales.

Vincentius Justinianus, Gemen. generalis ord. Prædicatorum, postea cardinalis tit. S. Nicolai inter Imagines, deinde S. Sabinæ. Obiit Romæ 1582 28 octobr.; sepultus in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam.

Franciscus a Zamora, Hispanus Conchensis, generalis ordinis Minorum de Observantia. Obiit 1571.

Antonius de Sapientibus, Augustanus, generalis ordin. Min. Conventualium.

Christophorus Patavinus, prior generalis ord. Eremitarum S. Augustini. Obiit 1569.

Joannes Baptista Migliavacca, Asten. generalis ord. Sanctæ Mariæ Servorum.

Stephanus Fazinus, Cremonen. provincialis Lombardiæ, pro generali Carmelitarum.

Jacobus Lainez, Hispanus, ex oppido Castellæ Almazan, præpositus generalis societatis Jesu. Obiit Romæ 1565, 19 januarii.

Thomas Tifernas, civitatis de Castello in Umbria, generalis Capucinorum.

Doctores legum pro sacro Concilio.

Gabriel Palcotta, Bononien. auditor Rotæ, postea S.R.E. diaconus cardinalis tit. SS. Nerei et Achillei, mox SS. Joannis et Pauli, et episcopus Bononien. deinde tit. S. Martini in Montibus, et primus Bononiæ archiepiscopus, demum tit. S. Laurentii in Lucina, ac episc. Albani; postremo episc. cardinalis Sabinus. Obiit Romæ 1597, 22 julii; sepultus Bononiæ in ecclesia metropolitana.

Scipio Lancelotus, Romanus, advocatus consistorialis, postea auditor Rotæ, et S. R. E. presbyt. cardinalis tit. S. Simeonis. Obiit Romæ 1598, 2 junii; sepultus in ecclesia S. Joannis Lateranensis.

Jo. Baptista Castellins, Bononiens. promotor, postea episcopus Ariminens.

Michael Thomasius, Majoricens. doctor decretorum, postea episc. Herdensis.

Theologi a summo Pontifice missi.

Frater Petrus de Soto, Hispanus, ordinis Prædicatorum. Obiit Tridenti, mense aprili 1563.

Alphonsus Salmeron, Hispanus, Toletanus, societ. Jesu. Obiit Neapoli 15 feb. 1585.

Franciscus Turrianus Legionensis, Hispanus, doctor theologus, postea societ. Jesu. Obiit Romæ 1584, ipso die festo Præsentationis B. Virginis, quem ex breviario expunctum Ecclesiæ catholicæ restitui procuraverat.

Antonius Solisius, Hispanus, doctor theol.

Frater Camillus Campegius, Papiens. inquis. Ferrariæ, ordinis Præd.

Frater Hieronymus Bravo, Hispanus, ord. Præd.

Frater Adrianus Valentinus, Venetus, ord. Præd. in demortui F. Petri de Soto locum missus : postea dominii Veneti inquisit. gener.

Doctores theologi facultatis Parisiensis missi a Carolo nono, Galliarum rege Christianissimo.

Nicolaus Maillard, decanus facultatis Parisiensis.

Joannes Pelletier, præfect. collegio Navarræ.

Antonius Demochares, Ressonæus.

Nicolaus de Bris.

F. Jacobus Hugonis Franciscanus, idem etiam procurator reverendiss. Joannis Ursini, episc. Trecorensis.

Simon Vigor, Normannus, canonicus Parisiensis, postea archiep. Narbonensis.

Richardus du Pré.

Natalis Paillet. Obiit Tridenti 25 novembris 1562.

Robertus Fournier.

Antonius Coquier.

Lazarus Broychot.

Claudius de Saintes, canonicus regularis Sancti Augustini, postea episc. Ebroicensis. Obiit an. 1590.

*Theologi missi a Philippo secundo rege
catholico (4).*

Cosmas Damianus, Hortulan. electus abb. Villæ-bertrandi.

Ferdinandus Tritius, doctor theologus, canonic. Caurien.

Ferdinand. Vellosillus, doctor theologus, canonicus Seguntinus, postea episcopus Lucensis.

Thomas Dassio, J. U. D. canonicus Valentinus.

Licentiat. Antonius Covarruvias, Didaci frater, auditor Granaten.

Ferdinandus Minchaca, decretor. doctor.

Frater Joannes Ramirez, Hispanus, minister provincialis S. Jacobi.

Frater Alphonsus Contreras, commissarius ord. Minorum in curia regis Hisp.

Frater Michael de Medina, Hispanus, ordinis Minor. sacræ theologiæ doctor. Obiit Toleti.

Frater Joannes Lobera, Hispan. sacræ theologiæ lector. Salmanticæ, socius ministri provincialis S. Jacobi.

(1) Observa hunc theologorum ordinem a librariis inductum, hic non immutari, salvo tamen decreto super hac re sancito in fine sessionis secundæ, et decreto de loco oratorum sub finem sessionis vigesimæ quintæ. Quin et diversum plâne ordinem nonnulli servavere; inter quos Gentianus Hervetus, Aurelianus, vir clarissimus, qui et ipse Concilio inter theologos interfuit.

Cosinus Palma Fonteyn, sacrae theologiae doctor, Hispanus, socius Hortulani abbatis.

Frater Joannes Gallo, Hispanus, ord. Præd.

Frater Petrus Fernandez, Hispanus, ordin. Præd. socius Joannis Gallo.

Frater Desiderius de S. Martino, Panorm. ord. Carmelitani.

Michael Baius Hanno, Athenensis, sacrae theologiae doctor, postea decanus ecclesiae collegiatae S. Petri Lovanii, Academiae cancellarius, et ejusdem conserv. Obiit Lovanii 1589, 16 sept. ibique sepultus in sacello collegii pontific.

Joannes Hessels, Brabantus, Lovaniensis, sacrae theologiae doctor. Obiit Lovanii 1576, 7 novembris.

Cornelius Jansenius, Flander, Hulstensis, sacrae theologiae doctor, postea primus episc. Gandensis. Obiit Gand. 1576, 11 aprilis.

Theologi missi a rege Portugaliæ.

Frater Franciscus Forerius, Lusitanus, ord. Præd.

Didacus Payva d'Andrada, Lusitanus, doctor theol.

Melchior Cornelius, decretorum doctor, senator regis Portugaliæ.

Ab excellentissimo duce Bavarie.

Joannes, Covillonius Flander, Insulensis, ex societate Jesu. Obiit Romæ in anno 1581.

Procuratores episcoporum absentium.

Marchantus doctor theologus, pro illustriss. cardinale de Mendoza, epis. Burgens.

Jo. Gothardius, cleric. sæcul. Germanus, pro episc. Ratisbonen.

Georgius Hoehenvarter, cleric. sæcul. doctor theologus, suffraganeus, pro episc. Basiliensi.

Frater Feliciamus Ninguarda a Morvinio, ord. Præd. pro illustrissimo domino Salisburgen. orator.

Petrus Cunelius, doctor theologus, canonicus Malacitanus, pro reverendissimo Malacitano.

Joannes Delgadus, doctor theologus, canonicus Tudensis, pro D. Joanne de S. Æmiliano episc. Tudensi.

Gaspar Cardillus, Villalpandus, Segob. doctor theologus, pro episc. Abulensi.

Frater Joannes de Ludeña, doctor theologus, ord. Præd. pro episc. Seguntino.

Frater Franciscus Orantes, lector Vallisoletti, ord. Præd. pro episc. Palentino.

Cæsar Ferrantius, Suessanus, doctor theologus, pro episc. Suessano apud reverendissimum Herdensen.

Procuratores ordinum.

Joannes Cotignon, doct. Gallus, procurator ord. Cluniacensis, postea prior major. Obiit 1572, 21 aprilis; sepultus Mariniaci.

Nicolaus Roucherat, Gallus, prior monasterii de Recluso, procurator general. ordinis Cisterciens, postea ejusdem ordinis abbas generalis. Obiit 1586, 12 martii.

Theologi sæculares et doctores juris canonici.

Georgius Girard, Gallus, doctor theologus, cum reverendiss. Andegavensi.

Gentianus Hervetus, Gallus, Aurelianensis, cum illustriss. reverendiss. cardinale a Lotharingia. Fuit postea canonicus Rhemensis. Obiit Rhemis 1594, 12 septembris.

Franciscus Sancius, decanus facultatis theologiæ,

et canonicus Salmanticens. cum reverend. Salmanticensi.

Matthæus Guerra, Consentinus, Calaber, presb. sæcularis, cum episcopo S. Marci.

Fredericus Pendasius, cum illustriss. card. de Mantua, legato sacri Concilii.

Joan. Franciscus Lombardus, cum illustriss. card. Seripando, legato sacri Concilii.

Petrus Mercaddo, theologus, cum reverendiss. episc. Vicensi.

Franciscus de Truxillo, doctor theol. canonicus Legionens. cum reverend. Legionensi.

Sobannus, doctor theologus, cum reverendiss. Legionensi.

Antonius Leitonus, doctor theol. cum reverend. Conimbricensi.

Petrus Fontidonius, Segoviensis, canonicus Salmantinus, doctor theol. cum reverend. Salmantino.

Joannes Villeta, doctor theologus, cum reverend. Barcinonensi.

Joannes Fonseca, doct. theologus, cum reverend. archiep. Granaten.

Michael Oroneuspe, doct. theol. cum reverend. episc. Pampilonen.

Alphonsus Fernandez de la Guerra, Hispanus, doctor theologus, cum reverend. Guadixiensi.

Michael Ytero, D. U. J. cum episc. Pampilonensi.

Josephus Puebla, doctor theol. cum episc. Civitatensi.

Joannes Clacon, doctor juris canonici, cum episc. Almeriensi.

Antonius Garcias, doctor theologus cum episc. Oveten.

Benedictus Arias Montanus, ord. s. Jacobi, doctor theologus, cum reverend. Segobiensi.

Joannes Barcelona, theologus, cum episc. Uscelensi.

Doctores Galli ordinis S. Benedicti.

Joannes de Chartougne, doctor theologus.

Joannes de Verdun, doctor theologus.

Theologi ordinis Fratrum Prædicatorum.

Angelus Ciosius, Florentinus, cum illustriss. card. Mantuano, legato sacri Concilii.

Seraphinus de Caballis, Brixien-
sis, provincialis Terræ Sanctæ cum suo generali, postea ord. generalis. Obiit Hispali 1578, 21 novemb.

Helisens Capys, Venetus, theologus, cum archiepisc. Pragensi.

Petrus Aridiensis, Gallus, cum reverend. Ceno-
manensi.

Bernardus Berardi, Callus, inquisitor Avenion.
vicarins cong. Franciæ, cum reverend. Nemausensi.

Joannes Matthæus Valdina, cum reverend. Taren-
tino.

Petrus Martyr Coma, Hisp. cum reverendiss. Gerundensi.

Petrus Zatores, Hisp. cum rever. Dertusensi.

Antonius de Grosupto, cum reverendiss. Vigle-
vanensi.

Aurelius de Chio, cum reverend. Spalatrensi.

Adrianus Valentinus, Venetus, cum reverend.
Nicosiensi.

Marcus Medices, Veronens. cum reverend. Cene-
tensi.

Benedictus Herba, Mantuanus, cum reverend.
Brixien-
si.

Michael de Ast, Genuensis, prior S. Laurentii.

Constantinus Coccianus Isorella, cum reverend.
Montispolitani.

Henricus de S. Hieronymo, cum reverend. Braccarenſi.

Ludovicus de Sotomayor, Luſitanus, cum rever. Georgio Tudenſi.

Baptiſta de Lugo, cum reverend. Veronenſi.

Hieronimus Barolus, Papien.

Theologi ordin. Minorum de Obſervantia.

Aloysius de Burgo Novo, Italus, ſacræ theologiæ lector Bononiæ, commiſſarius generalis, poſtea ord. generalis.

Thomas de Sogliano, Italus, prov. Bononiæ miniſter.

Antonius de Padua, Luſitanus, ord. ſecretarius.

Bonifacius de Ragusio, apoſtolic. prædicator, Terræ S. gubernator, poſtea epiſc. de Stagno in Dalmatia.

Angelus de Petriolo, Italus, lector ſacræ theologiæ Perusiæ.

Angelus Juſtinianus, Italus, lector ſacræ theologiæ Genuæ.

Vincentius de Messina, Italus, ſacræ theologiæ lector Neapoli.

Julius Paſſiranus, Orſcanus, Italus, ſacræ theologiæ lector Bergomi.

Jacobus Alani, Gallus, theologus, cum epiſc. Venetenſi.

Theologi ordinis Fratrum Minorum conventualium.

Marcus Antonius Gambaronus a Lugo, ſocius religionis.

Bartholomæus Golphus de Pergula.

Joannes Tertius, Bergomens, lector theologiæ publicus in gymnaſio Papienſi.

Clemens Thomasinus de Florentia, regens in conventu S. Crucis de Florentia.

Augustinus Balbus a Lugo.

Joannes Baptista Ghisulphus, ordinis scriba.

Antonius de Guignano, regens S. Antonii de Patavio.

Lucius Angusiola, Placentinus, regens S. Francisci.

Maximilianus Benjannus, Cremens, orator pro religione, et inquisitor Paduæ, postea episc. Clodiensis.

Octavianus Charus de Neapoli, regens S. Laurentii de Neapoli.

Antonius Posinus de Monte Ilcino, regens in conventu duodecim Apostolorum Romæ. Obiit Monte Ilcini 1580.

Bonaventura Meldulen, regens in conventu Parmæ.

Martialis Peregrinus, Calaber, regens in conventu Ferrariæ.

Antonius a Cubalo, Feltrens.

Andreas Schynopius de Amandula, cum reverendissimo Catacensi.

Balthasar Gryspus, Neapolitanus, cum reverendissimo Tropien.

Theologi ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini.

Thadæus Perusinus, cum rever. Salviato, postea præpos. gener.

Joannes Paulus Recanatensis, cum reverendissimo Quinque Ecclesiens, oratore pro regno Hungariæ.

Simon Florentinus, cum illustriss. card. Seripando legato.

Cherubinus Lavosius de Cassia, cum reverend. Vercellens.

Gabriel Verratellus, Anconitanus.

Ambrosius Veronensis, prior conventus S. Marci in urbe Tridentina.

Joannes Baptista Burgos, Hispanus, Valentinus.

Antonius Mondulphensis, cum reverend. Pragens.
oratore.

Ægidius Volaterranus, cum episcopo Thinicens.

Eugenius Pisaurensis, Concilii prædicator, postea
episcopus Smyrnensis, et Veliternorum propræsul,
apud quos obiit 1580, 21 jun.

Adamus Florentinus, cum illustriss. card. Ma-
drutio, orationem habuit nomine oratoris VII pago-
rum Helveticorum catholicorum. Obiit Romæ 1581,
17 januarii.

Anrelius Corismaltensis, cum oratore Helvetio-
rum.

Balthasar Massanus, cum episcopo Catanien.

Sebastianus Fanensis, ordinis scriba.

Christophorus de Sanctoriis, Hisp. Burgensis.

Simon de Brazzolatius, Patavinus.

Angelus Ferns, Venetus, cum reverend. de Osma.
Obiit Barii in Apulia præfectus provincialis.

Petrus Lusitanus, cum reverendiss. Leiriensi.

Theologi ordinis Fratrum Carmelitan.

Jo. Jacobus Cheregatus, Vincentinus, provincialis
Venetiarum, postea proc. gener. ord.

Theodorus Masius, Mantuan. cum reverendiss.
Cremonensi.

Silvester, confessarius illustriss. card. Mantuani.

Lucretius Asolanus, cum reverend. patriarcha
Venetiar.

Nicolaus Gallus, cum R. patre generali.

Eraldus Gallus, cum R. patre generali.

Laurentius Lauretus, Venetus, cum R. patre ge-
nerali.

Angelus Ambrosianus, Venetus.

Theologi ordinis Fratrum Servorum B. Mariæ.

Stephannus Bonucius, Tuscus, Aretinus, postea episcopus Alatrinus, deinde Aretinus, et S. R. E. presb. cardinalis tit. SS. Petri et Marcellini. Obiit Romæ 1589, 2 jan., in collegio sui ordin. ibique sepultus.

Amans, pro congregatione Servorum, cum reverendiss. Sabinicens.

Officialis sacri Concilii Tridentini.

Episcopus Cavensis, commissarius.

Episcopus Thelesinus, secretarius.

Ludovicus Bondonius, magist. caeremoniarum.

Antonius Manellus, depositarius.

Cantores sacri Concilii.

Simon Bartholinus, Perusinus.

Joannes Aloysius de Episcopis, Neapolit.

Bartholomæus le Comte, Callus.

Matthias Albo, de Fulgineo.

Franciscus Bustamente, Hispan.

Joannes Antonius Latinus, Beneventan.

Franciscus Druda, Galliensis.

Lucas Longinquus, Gisonensis.

Petrus Scorteccius, Aretinus.

Notarii.

Mar. Ant. Peregrinus, et Cynthius Pamphilus, de Sancto Severino.

Hieronymus Gambarus, Brixienis Forensis.

Cursores sanctiss. D. N. et sacri Concilii.

Nicolaus de Matthæis, et Jacobus Carra, Allobroges.

*Numerus Prælatorum cujuscumque nationis
qui ad œcumenicam Tridentinam Synodum
convenere.*

Prælati Itali,	187.	per procuratores.	2.
Prælati Galli,	26.	per procuratorem.	1.
Prælati Germani,	2.	per procuratores.	4.
Prælati Hispani,	31.	per procuratores.	4.
Prælati Lusitani,	3.		
Prælati Græci,	6.		
Prælati Poloni,	2.		
Prælati Hungari,	2.		
Prælati Angli,	1.		
Prælati Hiberni,	3.		
Prælati Flandri,	2.		
Prælati Croati,	1.		
Prælati Moravi,	1.		
Prælati Illyrici,	3.		

INDEX

DECRETORUM CONCILII TRIDENTINI

BULLA indictionis sacri œcumenici et generalis concilii Tridentini. Pag. 1.

SESSIO PRIMA.

Decretum de inchoando concilio. 16

SESSIO SECUNDA.

Decretum de modo vivendi, et aliis in concilio servandis. 17

SESSIO TERTIA.

Decretum de Symbolo fidei. 20

SESSIO QUARTA.

Decretum de canonicis scripturis. 23
Decretum de editione et usu sacrorum librorum. 25

SESSIO QUINTA.

Decretum de peccato originali. 27
Decretum de reformatione. 32
CAP. I. De instituenda lectione sacræ Scripturæ et liberalium artium. 32
II. De verbi Dei concionatoribus, et quæstoribus elemosynariis. 35

SESSIO SEXTA

Decretum de justificatione.	39
CAP. I. De naturæ et legis ad justificandos homines imbecillitate.	40
II. De dispensatione et mysterio adventus Christi.	40
III. Qui per Christum justificantur.	41
IV. Insinuaturs descriptio justificationis impii, et modus ejus in statu gratiæ.	42
V. De necessitate præparationis ad justificationem in adultis, et unde sit.	42
VI. Modus præparationis.	43
VII. Quid sit justificatio impii, et quæ ejus causæ.	44
VIII. Quomodo intelligatur impium per fidem et gratis justificari.	46
IX. Refellitur inanis hæreticorum fiducia.	47
X. De acceptæ justificationis incremento.	48
XI. De observatione mandatorum, eamque necessariam esse, nec impossibilem.	49
XII. Prædestinationis temerariam præsumptionem cavendam esse.	51
XIII. De perseverantiæ munere.	51
XIV. De lapsis, et eorum reparatione.	52
XV. Quolibet mortali peccato amitti gratiam, sed non fidem.	54
XVI. De fructu justificationis, hoc est, de merito bonorum operum, deque ipsius meriti ratione.	54
CANONES de justificatione.	57
Decretum de reformatione.	65
CAP. I. Prælatos convenit in ecclesiis suis residere; si secus fecerint, juris antiqui pœnæ in eos innovantur, et novæ decernuntur.	65
II. Nulli beneficium exigens personalem residentiam obtinenti abesse licet, nisi justa de causa ab episcopo approbanda: qui tunc etiam vicarium subducta parte fructuum substituat, ob curam animarum.	66

- III. Excessus sæcularium clericorum et regularium agentium extra monasteria, ab Ordinario loci corrigantur. 69
- IV. Ecclesias quascunque episcopi et alii majores prælati, quoties opus fuerit, visitent; omnibus quæ huic decreto obstare possent sublatis. 69
- V. Episcopi in aliena diocesi nec pontificalia exercent, nec Ordines conferant. 70

SESSIO SEPTIMA.

- Decretum de sacramentis. 70
- CANONES de sacramentis in genere. 71
- CANONES de baptismo. 74
- CANONES de confirmatione. 77
- Decretum de reformatione. 78
- CAP. I. Quis sit capax regiminis ecclesiarum cathedralium. 78
- II. Tenentes plures cathedrales ecclesias, jubentur omnes, excepta una, dimittere, certo modo et tempore. 79
- III. Habilibus duntaxat personis beneficia conferantur. 79
- IV. Plurium beneficiorum retentor contra Canones iis privetur. 80
- V. Plura beneficia curata obtinentes Ordinario suas dispensationes exhibeant, qui de vicario ecclesiis provideat, congrua portione fructuum assignata. 81
- VI. Quæ beneficiorum uniones validæ censeantur. 81
- VII. Beneficia ecclesiastica muta visitentur: per vicarios etiam perpétuos cura exerceatur, quorum deputatio fiat cum portione assignanda, etiam super re certa. 82
- VIII. Ecclesiæ reparentur, cura animarum sollicitè habeatur. 83
- IX. Munus consecrationis non differendum. 83

- X. Sede vacante capitula nulli dent reverendas, nisi
arctata occasione obtinendi aut obtenti beneficii :
variæ contravenientium pœnæ. 83
- XI. Facultates de promovendo sine justa causa ne-
mini suffragentur. 84
- XII. Facultas de non promovendo annum non exce-
dat. 84
- XIII. A quocunque præsentati non instituuntur sine
prævio examine Ordinarii et approbatione, certis
exceptis. 85
- XIV. Quænam causæ civiles exemptorum ab epi-
scopis cognosci possint. 85
- XV. Ordinarii curent ut hospitalia quæcumque,
etiam exempta, a suis administratoribus fideliter
gubernentur. 86
- BULLA facultatis transferendi concilii. 87

SESSIO OCTAVA.

- Decretum de translatione concilii. 89

SESSIO NONA.

- Decretum prorogationis sessionis. 90

SESSIO DECIMA.

- Decretum prorogationis sessionis. 91
- BULLA resumptionis concilii sub Julio III. 91

SESSIO UNDECIMA.

- Decretum de resumendo concilio. 97

SESSIO DUODECIMA.

- Decretum prorogationis sessionis. 97

SESSIO DECIMA TERTIA.

Decretum de sanctissimo Eucharistiæ sacramento.	90
CAP. I. De reali præsentia Domini nostri Jesu Christi in sanctissimo Eucharistiæ sacramento.	100
II. De ratione institutionis sanctissimi hujus sacramenti.	101
III. De excellentia sanctissimæ Eucharistiæ super reliqua sacramenta.	102
IV. De transsubstantiatione.	103
V. De cultu et veneratione huic sanctissimo sacramento exhibenda.	104
VI. De asservando sacræ Eucharistiæ sacramento, et ad infirmos deferendo.	105
VII. De præparatione quæ adhibenda est, ut digne quis sacram Eucharistiam percipiat.	106
VIII. De usu admirabilis hujus sacramenti.	107
CANONES de sacrosancto Eucharistiæ sacramento.	108
Decretum de reformatione.	111
CAP. I. Episcopi prudenter moribus caste informandis invigilent : ab eorum correctione non appelletur.	111
II. In criminalibus appellatio ab episcopo, quando metropolitano aut uni ex vicinioribus committenda.	114
III. Acta primæ instantiæ intra triginta dies dentur gratis reo appellanti.	114
IV. Qua ratione clerici ob gravia delicta sacris exauctorandi.	115
V. Summarie cognoscat episcopus de gratiis quibus peccatum remittitur, aut pœna.	116
VI. Non citetur personaliter episcopus, nisi depositionis aut privationis causa.	116
VII. Qualitates testium contra episcopum describuntur.	117

VIII. Graves episcoporum causæ a Pontifice maximo cognoscantur.	447
Decretum prorogationis definitionis quatuor articulorum de sacramento Eucharistiæ, et salvi conductus Protestantibus dandi.	448
Salvus conductus datus Protestantibus.	420

SESSIO DECIMA QUARTA.

Doctrina de Pœnitentiæ sacramento.	421
CAP. I. De necessitate et institutione sacramenti Pœnitentiæ.	421
II. De differentia sacramenti Pœnitentiæ et Baptismi.	423
III. De partibus et fructu hujus sacramenti.	424
IV. De contritione.	425
V. De confessione.	427
VI. De ministro hujus sacramenti, et absolutione.	430
VII. De casuum reservatione.	432
VIII. De satisfactionis necessitate et fructu.	433
IX. De operibus satisfactionis.	436
Doctrina de sacramento Extremæ Unctionis.	436
CAP. I. De institutione sacramenti Extremæ Unctionis.	437
II. De effectu hujus sacramenti.	438
III. De ministro hujus sacramenti, et tempore quo dari debeat.	438
CANONES de sanctissimo Pœnitentiæ sacramento	440
CANONES de sacramento Extremæ Unctionis.	445
Decretum de reformatione.	446
PROŒMIUM. Episcoporum munus est subditos, præsertim ad animarum curam constitutos, admonere officii sui.	446
CAP. I. Si prohibiti ascendere ad Ordines, ascendant, si interdicti, si suspensi, puniantur.	447
II. Si episcopus quoscunque Ordines contulerit sibi non subdito, etiam familiari, sine expresso pro	

prii prælati consensu, uterque decretæ poenæ subjaceat.	448
III. Episcopus suos clericos ab alio male promotos suspendere potest, si minus idoneos repererit.	449
IV. Nullus clericus eximatur a correctione episcopi, etiam extra visitationem.	450
V. Conservatorum jurisdictio certis finibus concluditur.	450
VI. Pœna decernitur in clericos qui in sacris constituti, aut beneficia possidentes, decenti sui ordinis veste non utuntur.	452
VII. Voluntarii homicidæ nunquam, casuales quomodo ordinandi.	453
VIII. Nulli alienos clericos ex privilegio punire liceat.	454
IX. Beneficia unius diœcesis nullo prætextu mutantur beneficiis alterius.	455
X. Regularia beneficia regularibus conferantur.	455
XI. Translati ad alium ordinem in claustro sub obedientia maneant, et beneficiorum sæcularium incapaces existant.	456
XII. Nemo nisi ex fundatione vel donatione, jus patronatus obtineat.	456
XIII. Presentatio fiat Ordinario, alias presentatio et institutio sit nulla.	457
XIV. Tractandum deinceps de Missa, Ordine, et Reformatione.	457

SESSIO DECIMA QUINTA.

Decretum prorogationis sessionis.	458
Salvus conductus Protestantibus datus.	459

SESSIO DECIMA SEXTA.

Decretum suspensionis concilii.	463
BULLA celebrationis Concilii Tridentini sub Pio IV. Pontifice maximo.	466

SESSIO DECIMA SEPTIMA.

Decretum de celebrando concilio. 174

SESSIO DECIMA OCTAVA.

Decretum de librorum delectu, et omnibus ad concilium fide publica invitandis. 174

Salvus conductus concessus Germanicæ nationi. 177

Extensio ad alias nationes. 181

SESSIO DECIMA NONA.

Decretum prorogationis sessionis. 181

SESSIO VIGESIMA.

Decretum prorogationis sessionis. 182

SESSIO VIGESIMA PRIMA.

Doctrina de communione sub utraque specie, et parvulorum. 183

CAP. I. Laicos et clericos non conficientes, non adstringi jure divino ad communionem sub utraque specie. 183

II. Ecclesiæ potestas circa dispensationem sacramenti Eucharistiæ. 185

III. Totum et integrum Christum, ac verum sacramentum sub qualibet specie sumi. 186

IV. Parvulos non obligari ad communionem sacramentalem. 186

CANONES de communione sub utraque specie, et parvulorum. 187

Decretum de reformatione. 188

CAP. I. Episcopi gratis cum Ordines conferant, tum dimissorias et testimoniales litteras dent; pro quibus eorum ministri nihil prorsus; notarii autem, quod in decreto præfinitum est, accipiant. 188

- II. Arceantur a sacris Ordinibus, qui non habent unde vivere possint. 489
- III. Ratio distributiones quotidianas augendi præscribitur : consuetudo qua non residentes, nihil vel minus tertia parte fructuum percipiunt, laudatur : absentium contumacia punitur. 490
- IV. Sacramenta per convenientem sacerdotum numerum exhibeantur. Ratio novas parochias erigendi traditur. 491
- V. Possint episcopi facere uniones perpetuas, in casibus a jure permissis. 492
- VI. Imperitis rectoribus vicarii cum parte fructuum pro tempore deputentur : in scandalo perseverantes privari beneficiis possint. 493
- VII. Episcopi transferant una cum oneribus ecclesias quæ nequeunt instaurari ; alias vero reparari procurent. 494
- VIII. Monasteria commendata in quibus non viget regularis observantia, et beneficia quæcumque quotannis ab episcopis visitentur. 495
- IX. Quæstorum eleemosynarum nomen et usus tollitur. Indulgentias et spirituales gratias Ordinarii publicent. Duo de capitulo eleemosynas gratis accipiant. 496

SESSIO VIGESIMA SECUNDA.

- Doctrina de sacrificio Missæ. 498
- CAP. I. De institutione sacrosancti Missæ sacrificii. 498
- II. Sacrificium Missæ esse propitiatorium tam pro vivis quam pro defunctis. 200
- III. De Missis in honorem Sanctorum. 201
- IV. De Canone Missæ. 201
- V. De solemnibus Missæ sacrificii cæremoniis. 202
- VI. De Missa in qua solus sacerdos communicat. 202
- VII. De aqua, in calice offerendo, vino miscenda 203

VIII. De Missa vulgari lingua passim non celebranda : et mysteriis ejus populo explicandis.	204
IX. Prolegomenon canonum sequentium.	204
CANONES de sacrificio Missæ.	205
Decretum de observandis et evitandis in celebratione Missæ.	207
Decretum de reformatione.	209
CAP. I. Canones de vita et honestate clericorum innovantur.	210
II. Quinam ad cathedrales ecclesias assumendi.	211
III. Statuendæ distributiones quotidianæ ex tertia parte quorumcumque fructuum; portio absentium quibus cedat : certi casus excepti.	212
IV. In quacunque cathedrali vel collegiata, majoribus necdum initiati vocem in capitulo non habeant : quid præstare teneantur ad eas promoti : quive deinceps promovendi.	213
V. Dispensationes extra curiam episcopo committantur, et ab eo examinentur.	214
VI. Circumspecte commutandæ ultimæ voluntates.	215
VII. Innovatur cap. <i>Romana</i> de Appellationibus, in Sexto.	215
VIII. Episcopi pias omnium dispositiones exsequantur : quæcumque pia loca visitent, dummodo non sub immediata regum protectione sint.	215
IX. Administratores quorumcumque piorum locorum reddant rationem Ordinario, nisi aliter in fundatione sit cautum.	216
X. Notarii episcoporum examini et judicio subjaceant.	217
XI. Bonorum cujuscunque Ecclesiæ, aut pii loci occupatores puniuntur.	217
Decretum super petitione concessionis calicis.	219

SESSIO VIGESIMA TERTIA.

Vera et catholica doctrina de sacramento Ordinis

- ad condemnandos errores nostri temporis, a
sancta Synodo Tridentina decreta, et publicata
sessione septima. 220
- CAP. I. De institutione sacerdotii novæ legis. 220
- II. De septem Ordinibus. 221
- III. Ordinem vere et proprie esse sacramentum. 222
- IV. De ecclesiastica hierarchia et ordinatione. 222
- CANONES de sacramento Ordinis. 224
- Decretum de reformatione. 226
- CAP. I. Rectorum ecclesiarum in residendo negli-
gentia varie coercetur : animarum curæ provi-
detur. 226
- II. Ecclesiis præfecti consecrationis munus intra
tres menses suscipiant : consecratio quo loco
peragenda. 230
- III. Episcopi extra ægritudinem per se Ordines
conferant. 230
- IV. Qui prima tonsura initiandi. 231
- V. Ordinandi, quibus instructi esse debeant. 231
- VI. Ætas quatuordecim annorum ad beneficium ec-
clesiasticum requiritur : quis privilegio fori gau-
dere debeat. 232
- VII. Examinandi sunt ordinandi a viris peritis ju-
ris divini et humani. 232
- VIII. Quomodo et a quo unusquisque promoveri de-
beat. 233
- IX. Episcopus familiarem ordinans, conferat ei sta-
tim beneficium reipsa. 234
- X. Episcopis inferiores prælati tonsuram vel mino-
res Ordines ne conferant, nisi regularibus sibi
subditis : nec ipsi, aut capitula quæcumque, di-
missorias concedant ; graviore in decretum pec-
cantibus poena statuta. 234
- XI. Interstitia in susceptione minorum Ordinum,
et certa alia præcepta observanda. 235
- XII. Ætas ad majores Ordines requisita : digni dum-
taxat assumendi. 236

- XIII. Subdiaconi et diaconi ordinatio qualis, et eorum munus : nulli ordinesi sacri duo conferantur eodem die. 236
- XIV. Quinam ad presbyteratum assumendi : assumptionum munus. 237
- XV. Nullus confessiones audiat, nisi ab Ordinario approbatus. 238
- XVI. Arceantur ab Ordinibus ecclesiis inutiles, et vagi. 238
- XVII. Qua ratione exercitia minorum Ordinum repetenda. 239
- XVIII. Forma erigendi seminarium clericorum, præsertim tenuiorum ; in ejus erectione plurima observanda : de educatione promovendorum in cathedralibus et majoribus ecclesiis. 240

SESSIO VICESIMA QUARTA.

- Doctrina de sacramento Matrimonii. 247
- CANONES de sacramento Matrimonii. 249
- Decretum de reformatione Matrimonii. 252
- CAP. I. Matrimonii solemniter contrahendi forma in concilio Lateranensi præscripta innovatur : quoad proclamationes dispensare possit episcopus. Qui aliter quam præsentibus paroco et duobus vel tribus testibus contrahit, nihil agit. 252
- II. Inter quos cognatio spiritualis contrahatur. 255
- III. Publicæ honestatis impedimentum certis limitibus coarctatur. 256
- IV. Affinitas ex fornicatione ad secundum gradum restringitur. 257
- V. Ne quis intra gradus prohibitos contrahat : quæ ratione in illis dispensandum. 257
- VI. In raptos animadvertitur. 258
- VII. Vagi caute Matrimonio jungendi. 258
- VIII. Concubinatus poenis gravissimis punitur. 259

- IX. Ne domini temporales aut magistratus quidpiam libertati Matrimonii contrarium moliantur. 260
- X. Nuptiarum solemnitates certis temporibus prohibentur. 261
- Decretum de reformatione. 261
- CAP. I. Norma procedendi ad creationem episcoporum et cardinalium. 261
- II. Synodi provinciales quolibet triennio, diocessanæ quotannis celebrantur : qui eas cogere, quive illis interesse debeant. 265
- III. Qua ratione visitatio per prælatos facienda. 266
- IV. Prædicationis munus a quibus et quando obeundum : ecclesia parochialis ad audiendum verbum Dei adeunda. Nullus contradicente episcopo prædicet. 269
- V. Causæ criminales contra episcopos, majores a solo summo Pontifice, minores a concilio provinciali cognoscantur. 270
- VI. Datur episcopis potestas circa irregularitatum et suspensionum dispensationes, et criminum absolutiones. 271
- VII. Sacramentorum virtus, antequam populo administrentur, ab episcopis et parochis explicetur; inter Missarum solemnia sacra elequia explanentur. 272
- VIII. Publice peccantes publice pœniteant, nisi episcopo aliter videatur : pœnitentiarius in cathedralibus instituendus. 273
- IX. A quo visitari debeant ecclesiæ sæculares nullius diocesis. 273
- X. Exsecutio visitationis a subditis ne suspendatur. 274
- XI. Honorarii tituli, aut privilegia particularia, episcoporum juri nihil detrahant. 275
- XII. Quales esse debeant promovendi ad dignitates et canonicatus cathedralium ecclesiarum; quidve promoti præstare teneantur. 276

- XIII. Quomodo tenuioribus cathedralibus ecclesiis
et parochiis consulendum : parochiæ certis fini-
bus distinguendæ. 279
- XIV. Ne quis admittatur ad possessionem beneficii
aut distributionum, cum fructuum distributione
in usus non pios convertenda. 282
- XV. Norma augendi tenues præbendas ecclesiarum
cathedralium, et collegiatarum insignium. 283
- XVI. Quid muneris incumbat capitulo, sede va-
cante. 284
- XVII. Beneficiorum collationi et plurium retentioni
modus statuitur. 285
- XVIII. Ecclesia parochiali vacante, deputandus ab
episcopo vicarius, donec illi provideatur de pa-
rocho : nominati ad parochiales, qua forma et a
quibus examinari debeant. 286
- XIX. Mandata de providendo, expectativa, et alia
id genus antiquantur. 290
- XX. Ratio tractandi causas ad forum ecclesiasticum
pertinentes præscribitur. 291
- XXI. Declaratur ex certis verbis supra positis, non
immutari solitam rationem tractandi negotia in
generalibus conciliis. 293

SESSIO VIGESIMA QUINTA.

- Decretum de Purgatorio. 295
- De invocatione, veneratione, et reliquiis sanctorum,
et sacris imaginibus. 296
- De regularibus et monialibus. 300
- CAP. I. Regulares omnes, ad regulæ quam professi
sunt præscriptum vitam instituant : id ut fiat
superiores sedulo curent. 300
- II. Proprietas regularibus omnino prohibetur. 301
- III. Omnia monasteria quæ hic non prohibentur,
possunt possidere bona immobilia : numerus

- personarum in illis pro modo facultatum aut eleemosynarum constituendus : nulla sine licentia episcopi erigenda. 302
- IV. Regularis sine superioris licentia nec se obsequio alterius loci aut personæ subiciat, nec a conventu recedat : absentes studiorum causa in conventibus habitent. 303
- V. Clausuræ monialium, præsertim quæ extra urbes agunt, providetur. 303
- VI. Ratio eligendi superiores. 305
- VII. Quæ et quomodo in abbatissas et quocumque nomine præfectas eligendæ; duobus monasteriis nulla præficiatur. 306
- VIII. Regimen monasteriorum non habentium ordinarios regularium visitatores quomodo instituendum. 307
- IX. Monasteria monialium immediate subjecta Sedi Apostolicæ ab episcopo regantur; alia vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus. 308
- X. Moniales unoquoque mense confiteantur et communificent : de confessario extraordinario iis ab episcopo provideatur : apud illas extra publicam ecclesiam Eucharistia non conservetur. 308
- XI. In monasteriis quibus imminet cura personarum sæcularium, præter eas quæ sunt de illorum familia, visitet episcopus, et eidem curæ præficiendas examinet, certis exceptis. 309
- XII. Conformentur regulares sæcularibus in observatione censurarum episcopalium, et festorum diocesis. 310
- XIII. Controversias de præcedentia componat episcopus. Exempti non in strictiori clausura viventes ad supplicationes publicas accedere compellantur. 310
- XIV. Regulari publice delinquenti pœna a quo irroganda sit. 311

- XV. Professio non fiat nisi anno probationis exacto, et decimo sexto ætatis expleto. 311
- XVI. Renuntiatio aut obligatio facta ante duos menses proximos professioni sit nulla. Finita probatione, novitii aut profiteantur, aut ejician-
tur. In religione clericorum Societatis Jesu nihil innovatur. Ne quid ex bonis noviti monasterio tribuatur ante professionem. 312
- XVII. Puella major duodecim annis, si habitum regularem suscipere voluerit, exploretur ab Ordinario, iterumque ante professionem. 313
- XVIII. Ne quis, præterquam in casibus a jure expressis, cogat mulierem ad ingrediendum monasterium, aut ingredi volentem prohibeat; Pœnitentium seu Convertitarum constitutiones serventur. 314
- XIX. Quomodo in causis deficientium a religione procedendum. 315
- XX. Superiores ordinum episcopis non subjecti, inferiora monasteria visitent ac corrigant, etiam commendata. 316
- XXI. Monasteria regularibus conferantur: ordinum capita nemini in posterum commendentur. 317
- XXII. Prædicta de Reformatione regularium nulla mora interposita observentur. 318
- Decretum de reformatione. 320
- CAP. I. Cardinales et omnes ecclesiarum prælati modestam suppellectilem et mensam habeant: consanguineos familiaresve suos ex bonis ecclesiarum non augeant. 320
- II. A quibus nominatim decreta Concilii solemniter recipi et doceri debeant. 322
- III. Excommunicationis gladio tenere non utendum: ubi excoctio realis aut personalis fieri potest, a censuris abstinendum; usque civili magistratui se immiscere nefas esto. 323
- IV. Ubi nimius est Missarum faciendarum nume-

- rus, statuunt episcopi, abbates et generales ordinum, quod expedire judicaverint. 326
- V. Rebus bene constitutis, et annexum onus habentibus, nihil detrahatur. 326
- VI. Quomodo se gerere debeat episcopus quoad visitationem capitulorum exemptorum. 327
- VII. Accessus et regressus ad beneficia tolluntur; coadjutor quomodo, cui, et ex qua causa concedendus. 329
- VIII. Administratorum hospitalium munus: eorum negligentia quibus et qua ratione coercenda. 331
- IX. Quomodo prebaudum jus patronatus; cui deferendum: munus patronorum: accessiones vetitæ: quibus id juris non acquiritur. 333
- X. Judices a synodo designandi, qui delegentur a Sede Apostolica: a quibus et Ordinariis causæ breviter terminandæ. 336
- XI. Variæ locationes bonorum ecclesiasticorum prohibentur; quædam factæ irritantur. 337
- XII. Decimæ integre persolvendæ; eas subtrahentes excommunicandi; rectoribus ecclesiarum tenuium pie subveniendum. 338
- XIII. Quartam funeralium cathedrales vel parochiales ecclesiæ recipiant. 339
- XIV. Præscribitur ratio procedendi in causis clericorum concubinariorum. 340
- XV. Filii clericorum illegitimi a quibusdam beneficiis arcendi. 342
- XVI. Beneficia curata non convertantur in simplicia: ei in quem translata fuerit cura animarum, assignetur congrua portio: vicariæ cessent, cura ad titulos revocata. 343
- XVII. Episcopi dignitatem suam morum gravitate commendent: nec cum regum ministris, regulis aut baronibus indigna demissione se gerant. 344
- XVIII. Canones ad amussim servantur: si quando

in eis dispensandum id valide, mature et gratis fiat.	345
XIX. Monomachia pœnis gravissimis punitur.	345
XX. Quæ sunt juris ecclesiastici principibus sæcularibus commendantur.	346
XXI. In omnibus salva Sedis Apostolicæ auctoritas maneat.	348
Decretum de continuanda sessione in diem sequentem.	349
Continuatio sessionis.	349
Decretum de indulgentiis.	349
De delectu ciborum, jejuniis, et diebus festis.	350
De indice librorum, et Catechismo, Breviario et Missali.	351
De loco oratorum.	352
De recipiendis et observandis decretis concilii.	352
De recitandis decretis concilii sub Paulo III et Julio III, in sessione.	354
De fine concilii, et confirmatione petenda a sanctissimo Domino nostro.	354
Acclamationes Patrum in fine concilii.	355
Confirmatio concilii.	359
BULLA S. D. N. D. Pii, divina providentia Papæ quarti, super confirmatione œcumenici generalis Concilii Tridentini.	360
Constitutiones ex antiquo jure desumptæ, etc.	369
BULLA S. D. N. D. Pii, divina providentia Papæ quarti, super forma juramenti professionis fidei.	411
BULLA S. D. N. D. Pii, divina providentia Papæ quarti, super declaratione temporis ad observanda decreta sacri œcumenici et generalis Concilii Tridentini.	416
Motus proprius S. D. N. D. Pii, divina providentia Papæ quarti, per quem deputantur octo cardinales, etc.	419

- BULLA S. D. N. D. Pii, Papæ quarti, revocatoria privilegiorum, exemptionum, etc. 422
- De libris prohibitis regulæ X, per Patres a Tridentina Synodo delectos concinnatæ, et a Pio PP. IV comprobatæ constitutione quæ incipit *Dominici*, die 24 martii anno 1564. 427
- Oratio habita in sessione nona et ultima sacri Concilii Tridentini, a R. P. D. Hieronymo Ragazzono Veneto, episcopo Nazianzeno, et coadjutore Fa-ma-gustano. 435

ORDO LEGENDI
DECRETA REFORMATIONIS PER CONCI-
LIUM TRIDENTINUM FACTA

DISTINCTUS PER TITULOS ET CAPITA.

TIT. I.

De fide.

CAP. I.

De facienda professione fidei.

Cogit temporum calamitas, *sess. XXV, cap. Reform.*
II, pag. 322.

½ Provisi etiam, *usque Neminem, XXIV, XII* 277.

CAP. II.

*De impressione, expositione, et legitimo usu sacræ
Scripturæ.*

Insuper, IV (post decretum de Libris canonicis), 25.

TIT. II.

De sacrorum Canonum observatione.

CAP. UNIC.

Sicut publice expedit, XXV, XVIII, 345.

TIT. III.

De conciliis provincialibus et diæcesanis.

CAP. UNIC.

Provincialia concilia, XXIV, II, 265.

TIT. IV.

De his quæ universi cleri reformationem spectant.

CAP. UNIC.

Nihil est, *sess.* XXII, *cap. Reform.* I, pag. 210.

Quia vero, XIV, VI, 152.

Quam turpe, XXV, XIV, 340.

Ut paternæ, xv, 342.

Optandum, XXV, I, 320.

Admonet, *usque* Illis vero, XXV, VIII, 331.

Quicumque de cætero, VII, IV, 30.

Cum ecclesiasticis, XXIV, XVII, 285.

TIT. V.

De episcopali functione.

CAP. I.

Qui, quales, et quomodo ad episcopatum assumendi et intra quod tempus consecrandi.

Ad cathedralium, VII, I, 78.

Quicumque, XXII, II, 241.

Si in quibuslibet, XXIV, I, 261

Ad majores, VII, IX, 83.

Ecclesiis, XXIII, 230.

CAP. II.

De residentia et honestate episcoporum.

Eadem sacrosancta, VI, I, 65.

Cum præcepto, *usque* Eadem omnino, XXIII, I, 226-229.

CAP. III.

De beneficiorum pluralitate episcopis prohibita.

Nemo, VII, II, 70.

§ Cum ecclesiasticus, *usque* Hæcque, *sess.* XXIV,
cap. Ref. XVII, *pag.* 285.

Quoniam pleræque, *usque* In parochial. XXIV, XIII,
279.

§ Ad hæc in posterum, *usque* In iis, XXIV, XIII, 280.

CAP. IV.

De officio episcopi in prædicando.

Quia vero, V, II, 35.

Prædicationis, XXIV, IV, 269.

CAP. V.

De officio episcopi in ordinando

Episcopi, XXIII, III, 230.

Quoniam, XXI, I, 488.

Ordinationes, XXIII, VIII, 232.

Episcopus, XIV, III, 449.

Episcopus, XXIII, IX, 234.

Nulli episcopo, VI, V, 70.

Et quoniam, XIV, II, 448.

Abbatibus, *usque* Nec ipsi, XXIII, II, 234.

Facultates de promovendo, VII, XI, 84.

§ Nec ipsi, *usque* Poenam quoque, XXIII, X, 234.

CAP. VI.

*De officio, jure, et auctoritate episcopi in visi-
tando.*

Patriarchæ, XXIV, III, 266.

Beneficia, VII, VII, 82.

Capitula, VI, IV, 69.

Quæcunque in diocesi, XXI, VIII, 495.

Locorum ordinarii, VII, VIII, 83.

Quæ alias, XXIV, IX, 273.

Ecclesiarum prælati, *sess. VI, cap. Ref. III, pag. 69.*

Episcopi ut aptius, XXIV, x, 274.

Omnes ecclesiarum prælati, XIV, iv, 150.

CAP. VII.

*De officio, jurisdictione, auctoritate episcopi in
judiciis civilibus et criminalibus tum in foro
conscientiæ quam contentioso.*

Eadem sacrosancta, *usque* Cum igitur, XIII, i, 111.

Cum proprie, XIV, *proæm.* 116.

Causæ omnes, *usque* Legati quoque, XXIV, xx, 291.

In exemptorum, VII, xiv, 85.

Insuper cum nonnulli, XIV, v, 150.

Quoniam privilegia, XXIV, xi, 275.

Omnes ecclesiarum prælati, XIV, iv, 150.

Præterea quia nonnulli, XIV, viii, 155.

§ Legati quoque, *usque* Præterea si quis, XXIV,
xx, 292.

§ Cum igitur rei criminum, XIII, i, 113.

A sententia, XIII, ii, 114.

Legati et nuntii, XXII, vii, 233.

Reus, ab episcopo, XIII, iii, 114.

Præterea si quis, XXIV, xx, 292.

Cum vero tam, XIII, iv, 115.

Et quoniam, XIII, v, 116.

Liceat, XXIV, vi, 271.

Apostolus monet, XXIV, viii, 278.

Quamvis, XXV, iii, 323.

Quoniam, XXV, x, 336.

Dispensationes, XXII, v, 214.

In commutationibus, XXII, vi, 215.

Episcopi, XXII, viii, 215.

Administratores, XXII, ix, 216.

Cum ex notariorum, XXII, x, 217.

CAP. VIII.

Causæ in episcopos apud quos, et a quibus tractandæ et suscipiendæ.

Quoniam vero, *sess. XIII, cap. Reform. VI, pag. 116.*

Testes, XIII, VII, 117.

Causæ, XIII, VIII, 117.

Causæ, XXIV, V, 270.

TIT. VI.

De jurisdictione ac potestate capituli sede vacante.

CAP. UNIC.

Capitulum, XXIV, XVI, 281.

Non liceat, VII, X, 83.

§ Poenam quoque, XXIII, X, 235.

TIT. VII.

De parochis.

CAP. I.

Qui et quales creandi parochi.

Inferiora beneficia, VII, III, 79.

Expedit maxime, XXIV, XVIII, 286.

Præsentati, VII, XIII, 85.

Decernit, XXIV, XIX, 290.

§ Provisi etiam, usque Neminem, XXIV, XII, 277.

CAP. II.

De residentia parochorum.

Episcopis inferiores, VI, II, 68.

§ Eadem omnino, XXIII, 229.

§ In iis quoque, XXIV, XIII, 281.

CAP. III.

*De beneficiorum curatorum pluralitate
prohibita.*

Quicumque de cætero, sess. VII, cap. Reform. IV,
pag. 80.

Ordinarii locorum, VII, v, 81.

Cum ecclesiasticus, XXIV, XVII, 285.

Episcopi, etiam, XXI, IV, 491.

CAP. IV.

*De unione beneficiorum, sive curatorum vel non
curatorum, cum curatis; sive non curatorum,
inter se.*

Ut etiam, XXI, v, 492.

§ In parochialibus, usque In iis, XXIV, XIII, 280.

Et quia, XIV, IX, 155.

§ In unionibus, XXIV, XIII, 280.

Uniones perpetuæ, VII, VI, 81.

CAP. V.

*De officio parochorum in prædicando et sacra-
menta administrando.*

§ Archipresbyteri, usque Quæstores, V, II, 35-38.

Prædicationis, usque Iidem, XXIV, IV, 269.

Ut fidelis populus, XXIV, VII, 272.

Quia illitterati, XXI, VI, 193.

CAP. VI.

*De parochialibus ecclesiis, earumque proventibus
conservandis.*

Statuit sancta Synodus, XXV, XVI, 313.

Decernit sancta Synodus, XXV, XIII, 339.

Cum illud, XXI, VII, 194.

TIT. VIII.

De canonicis.

CAP. I.

Qui et quales ad dignitates et canonicatus ecclesiarum tam cathedralium quam collegiatarum, vocari et admitti debeant.

Cum dignitates, usque Præterea, sess. XXIV, cap. Reform. XII. pag. 276.

Ratio postulat, XXV, 326.

CAP. II.

De residentia canonicorum.

§ Præterea, usque Omnes vero, XXIV, XII, 278.

Cum beneficia, XXI, III, 190.

Episcopi, XXII, III, 212.

CAP. III.

De officio et moribus canonicorum.

Quicumque, XXII, IV, 213.

§ Omnes vero, XXIV, XII, 279.

CAP. IV.

De modo augendi præbendas æquo tenuiores

In ecclesiis, XXIV, XV, 283.

CAP. V.

Canonicorum mali mores, quod episcopi auctoritate corrigi possint et debeant.

In pluribus, XXIV, 282.

Capitula, VI, IV, 69.

Statuit sancta Synodus, XXV, VI, 327.

TIT. IX.

De vita religiosorum.

CAP. I.

*Qui, quales, quando ad beneficia regularia
debeant promoveri.*

Regularia, sess. XIV, cap. Reform. x, pag. 155.

In electione, XXV, vi, de Regul. 305.

Abbatissa, XXV, vii, 306.

Cum pleraque, XXV, xxi, 317.

CAP. II.

*De revocanda vita religiosorum ad monasticam
disciplinam.*

Quoniam, XXV, i, de Regul. 300.

In quacumque, XXV, xv *idem*, 311.

Nulla quoque, XXV, xvi *idem*, 312.

Libertati, XXV, xvii *idem*, 313.

Anathemati, XXV, xviii *idem*, 314.

Quicumque, XXV, xix *idem*, 315.

Quia vero, XIV, xi de Reform. 156.

Prohibet, XXV, iv de Regul. 303.

Bonifacii, XXV, v *idem*, 303.

Nemini, XXV, ii *idem*, 301.

Concedit, XXV, iii *idem*, 301.

Regularis, XXV, xiv *idem*, 311.

Censuræ, XXV, xii *idem*, 310.

Controversias, XXV, xiii *idem*, 310.

Monasteria sanctimonialium, XXX, ix *idem*, 308.

Attendant, XXV, x *idem*, 308.

In monasteriis, XXV, xi *idem*, 309.

Abbates, XXV, xx *idem*, 316.

Monasteria omnia, XXV, viii *idem*, 307.

Hæc omnia, XXV, xxii *idem*, 318.

TIT. X.

De fidei administratione hospitalium.

CAP. UNIC.

Curent Ordinarii, *sess. VII, cap. Reform. XV, pag. 86.*
§ Illis vero, XXV, VIII, 331.

TIT. XI.

De quæstoribus eleemosynariis.

CAP. UNIC.

§ Quæstores vero, V, II, 38.
Cum multa, XXI, IX, 196.

TIT. XII.

De jure patronatus.

CAP. UNIC.

Nemo, XIV, XII, 156.
Non liceat, XIV, XIII, 157.
Sicuti legitima, XXV, IX, 333.

TIT. XIII.

De tollendis quibusdam quæ omnium ecclesiarum debitam administrationem evertunt aut dedecent.

CAP. I.

De tollendis regressibus et coadjutoriis.

Cum in beneficiis, XXV, VII, 329.

CAP. II.

De tollendis locationibus bonorum Ecclesiæ quæ fiunt repræsentata pecunia.

Magnam ecclesiis, XXV, XI, 337.

TIT. XIV.

De his qui sunt initiandi sacris.

CAP. I.

De tonsurandis, et ad minores Ordines promovendis.

Prima tonsura, *sess.* XXIII, *cap. Reform.* IV, p. 231.

Minores, XXIII, XI, 235.

Ad minores, *usque* III vero, XXIII, V, 231.

Nullus prima, XXIII, VI, 232.

CAP. II.

De promovendis ad majores Ordines.

§ III vero qui, XXIII, V, 231.

Nullus in posterum, XXIII, XII, 236.

Subdiaconi, XXIII, VIII, 236.

Qui pie, XXIII, XIV, 237.

Cum non deceat, XXI, II, 189.

Cum etiam, XIV, VII, 153.

Cum honestius, XIV, I, 147.

Cum nullus, XXIII, XVI, 238.

Ut sanctorum, XXIII, XVII, 239.

Quamvis presbyteri, XXIII, XV, 138.

Facultates de non, VII, XII, 74.

CAP. III.

De examine ordinandorum, et tempore ac loco ordinandi.

Sancta Synodus, XXIII, VII, 232.

Ordinationes, *usque* Unusquisque, XXIII, VIII, 233.

CAP. IV.

A quo sit quisque ordinandus.

§ Unusquisque autem, XXIII, XVIII, 233.

Non liceat, *sess. VII, cap. Reform. x, pag. 83.*
§ Poenanti quoque, XXIII, x, 235.

TIT. XV.

De celebratione Missarum.

CAP. I.

De his quæ in ea sint observanda, et quæ vitanda.
Quanta cura, XXII (proxime post canones), 207.

CAP. II.

De moderando numero Missarum, certo casu.
Contingit sæpe, XXV, IV, 326.

TIT. XVI.

*De clericis instituendis in theologia, et disciplinis
eo ducentibus, eorumque seminariis erigendis.*

CAP. UNIC.

Eadem sacrosancta, usque Quia vero, V, I, 32.
Cum adolescentium, XXIII, XVIII, 240.

TIT. XVII.

*De matrimonii reformatione, de restrictione
quorundam ejus impedimentorum, de raptori-
bus, vagis, et concubinariis, de libertate
matrimonialis contractus, de temporibus so-
lemniter matrimonium celebrandi.*

Capita novem, ordine continuo, XXIV (post cano-
nes), 252-260.

TIT. XVIII.

*De his qui bona Ecclesiæ subtrahunt, aut
sibi sumunt.*

CAP. UNIC.

*Si quem clericorum, sess. XXII, cap. Ref. XI, pag. 217.
Non sunt ferendi, XXV, XII, 338.*

TIT. XIX.

De sublatis duellis.

CAP. UNIC.

Detestabilis, XXV, XIX, 345.

TIT. XX.

*De officio christianorum principum et potes-
tatum in tuenda immunitate ecclesiarum.*

CAP. UNIC.

Cupiens, XXV, XX, 346.

TIT. XXI.

*De officio eorundem in recipiendo et obser-
vando, ac observari procurando decreta gene-
ralis Concilii Tridentini.*

CAP. UNIC.

Tanta fuit, XXV sub finem, 352.

INDEX

CAPITULORUM ET CANONUM

CONCILII TRIDENTINI

A

Ab adventu. 261.
Abbates. 316.
Abbatibus. 234.
Abbatissa. 306.
Ad cathedralium. 78.
Ad consummationem. 70.
Ad majores. 83.
Administratores. 216.
Ad minores. 231.
Admonet. 331.
Adversus. 54.
Anathemati. 314.
Apostolus. 273.
A sententia. 114.
Attendant. 308.

B

Beneficia. 82.
Bonifacii. 303.

C

Capitula. 69.
Capitulum. 284.
Causæ criminales. 270.
Causæ episcoporum. 117.
Causæ omnes. 291.
Censuræ. 311.
Cæterum. 123.
Circa. 130.
Cogit. 322.
Commune. 102.
Concedit. 302.
Consuetudo. 105.
Contingit. 326.
Contritio. 125.
Controversias. 310.
Cum adolescentium. 240.
Cum autem. 221.
Cum beneficia. 190.
Cum catholica. 295.
Cum dignitates. 276.
Cum ea omnia. 349.

Cum ecclesiasticus. 285.
 Cum etiam. 153.
 Cum ex eo. 158.
 Cum ex notariorum. 217.
 Cum hoc tempore. 30.
 Cum honestius. 147.
 Cum illud. 194.
 Cum in beneficiis. 329.
 Cum multa. 196.
 Cum non deceat. 189.
 Cum nullus. 238.
 Cum pleraque. 317.
 Cum potestas. 349.
 Cum præcepto. 226.
 Cum proprie. 146.
 Cumque natura. 202.
 Cum scripturæ. 222.
 Cum vero. 46-115.
 Cupiens. 293-346.
 Curenl. 86.

D

Decernit. 258, 290, 339.
 Declarat. 31, 42, 157, 352.
 Denum. 133.
 Denique. 186.
 Detestabilis. 345.
 Dispensationes. 214.
 Disponitur. 43.
 Docet experientia. 255.
 Docet præterea. 124, 136.

E

Eadem. 22, 32, 65, 78,

111, 118, 176, 181, 188,
 209, 226, 261, 300.
 Ecclesiarum. 69.
 Ecclesiis. 230.
 Episcopi etiam. 191, 212,
 215.
 Episcopis inferiores. 68.
 Episcopi per se. 230.
 Episcopi ut. 274.
 Episcopus familiarem.
 234.
 Episcopus quoscumque.
 149.
 Ergo Salvator. 101.
 Et cum sancta. 201.
 Et quamvis. 201.
 Et quia. 155.
 Et quoniam. 116, 148,
 200.
 Etsi missa. 204.
 Ex institutione. 127.
 Expedit. 286.

F

Facultates. 84.

G

Grave. 259.

H

Hac igitur. 54.
 Hæc omnia. 318.

Ilæc sacrosancta. 27, 90.
Hanc dispositionem. 44.

M

I

Illustrissimi. 354.
In commutationibus. 215.
In ecclesiis. 283.
In electione. 305.
In exemptorum. 85.
Inferiora. 79.
In monasteriis. 309.
In nomine. 20.
In pluribus. 282.
In quacumque. 341.
Instituta. 437.
Insper cum. 150, 219.
Insper declarat. 186.
Insper eadem. 25, 249, 294.
Insper hortatur. 350.
Ita plerumque. 260.
Itaque. 183.

J

Jam vero. 138.
Julius. 94.
Justitiæ. 256.

L

Legati. 215.
Libertati. 313.
Liceat episcopis. 271.
Lecorum. 83.

Magnam. 337.
Mandat. 296.
Matrimonii. 247.
Minores. 235.
Monasteria. 338, 339.
Monet. 203.
Multi. 258.

N

Nemini. 301.
Nemo autem. 49.
Nemo etiam. 156.
Nemo quacumque. 79.
Nemo quoque. 51.
Nihil est. 210.
Non liceat capitulis. 83.
Non liceat præterea. 157.
Non potest. 344.
Non sunt. 338.
Nulla quoque. 342.
Nulli. 70.
Nullus in posterum. 236.
Nullus itaque. 104.
Nullus prima. 232.

O

Omnes. 150.
Optandum. 320.
Optaret. 202.
Ordinarii. 81.
Ordinationes. 227.

P

Patriarchæ. 266.
 Paulus. 87.
 Pius. 167.
 Placet. 16, 70, 89, 97,
 173, 174.
 Postremo. 318.
 Prædicationis. 269.
 Præsentati. 85.
 Præterea declarat. 185.
 Præterea quia. 154.
 Præterea sancta. 257.
 Prima. 231.
 Primum. 40.
 Principio. 100.
 Prohibet. 303.
 Provincialia. 265.

Q

Quæ alias. 273.
 Quæcumque. 195.
 Quam turpe. 340.
 Quamvis autem. 47.
 Quamvis excommunica-
 tionis. 323.
 Quamvis hæc. 92.
 Quamvis presbyteri. 238.
 Quanta. 207.
 Quia illitterati. 193.
 Quia vero. 35, 152, 156,
 204.
 Quibus verbis. 42.
 Quicumque de cætero.
 80.

Quicumque in cathedrali.
 213.
 Quicumque posthac. 211.
 Quicumque regularis.
 315.
 Qui pie. 237.
 Qui vero. 52.
 Quoad usum. 107.
 Quo factum. 40.
 Quoniam ab ecclesias-
 tico. 188.
 Quoniam autem. 102.
 Quoniam diversis. 254.
 Quoniam igitur. 132.
 Quoniam non ignorat.
 300.
 Quoniam ob malitiosam.
 336.
 Quoniam pleræque. 279.
 Quoniam privilegia. 275.
 Quoniam sub. 198.
 Quoniam vero. 116, 222.

R

Ratio. 326.
 Regularia. 155.
 Regularis. 311.
 Res porro. 138.
 Reus. 114.

S

Sacrificium. 220.
 Sacrosancta. 17, 23, 97.

- 99, 120, 159, 164, 174, 176, 181, 183, 197, 351.
 Sancta Synodus. 232.
 Sic ergo. 48.
 Sicuti legitima. 335.
 Sicuti publice. 345.
 Si ca. 121.
 Si in quibuslibet. 264.
 Similiter. 51.
 Si non decet. 106.
 Si quem clericorum. 217.
 Si quis dixerit. 57, 71, 109, 111, 140, 146, 187, 205, 224, 249.
 Si quis Adæ. 28.
 Si quis hoc. 29.
 Si quis hominem. 62.
 Siquis in quolibet. 62.
 Si quis intra. 257.
 Si quis justificationis. 61.
 Si quis liberum. 58.
 Si quis magnum. 66.
 Si quis negaverit. 108, 109, 110, 144, 142, 187.
 Si quis non confitetur. 28.
 Si quis parvulos. 29.
- Si quis per Jesu Christi. 30.
 Si qui post acceptam. 64.
 Si quis sacramenta. 140.
 Statuit. 327, 343.
 Subdiaconi. 236.
- T
- Tametsi. 252.
 Tanta. 352.
 Testes. 117.
- U
- Uniones. 81.
 Ut etiam. 192.
 Ut fidelis. 272.
 Ut fides. 27.
 Ut paternæ. 342.
 Ut sanctorum. 239.
- V
- Verum. 40.
 Visum. 136.

INDEX

RERUM ET VERBORUM

IN CONCILIUM TRIDENTINUM.

A

Abbates quomodo eligendi, 305; et qui in monasteriis quæ sunt ordinum capita, 317; qui visitandi jus habeant, 316; quibus tonsuram et minores ordines conferre possunt, 234; lectorem sacræ Scripturæ in suis monasteriis eligant, 33; qui usum mitræ et baculi habent, episcoporum loco adhibentur in degradatione, 115; ea quæ de regularibus decreta sunt, exsequi tenentur, 318; eorum privilegia quando cessent, 234, 287.

Abbatum monasteria quæ ab episcoporum jurisdictione exempta, 309, 316; eorum negligentia quando suppleatur, 34, 37.

Abbatissa quomodo et qua ætate eligenda, 306; duobus monasteriis non præficienda, 306; ejusdem officium in professione monialium, 314.

Abbatix commendatæ ab episcopo visitandæ, 195; quæ sunt ordinum capita quibus conferendæ, 317; earum onus in seminario constituendo, 213.

Abesse episcopo quando et quandiu liceat: et quæ mulctentur absentes, 227, 229; quando aliis curatis, 229, et quantum canonicis et similibus, 278.

Abesse non videtur, qui aliquantisper abest, 228.

Absentia affectata non dissolvit vinculum matrimonii, 250.

Absentia episcoporum denuncianda Romano Pontifici, 67; quæ sit legitima, et a quibus probanda, 227.

Absens, cui cura animarum incumbit, præsens judicatur, 213. *Cætera vide in verbo Residentia.*

Absolutio sacerdotalis, 124: est actus judicialis, 131, 142, 143; quando nulla, 131.

Absolutionis ministri, 130, 143.

Absolutio delicti publici quando non admittenda, 116.

Absolutio peccatorum gravium a quibus dari possit, 132, 143, 271.

Absolutio a summo Pontifice impetrata usurpantibus bona et jura ecclesiastica, non aliter prodest, nisi facta restitutione, 218.

Abusus tollendi, 38, 196, 298; maxime qui in missarum celebratione irrepserunt, 207, 208; et qui in concionibus popularibus, 295; et in Sanctorum celebratione, 298; et qui circa usum indulgentiarum habentur, 350.

Academix testimonium de ejus doctrina qui creandus est episc. 211.

Accessiones ad beneficia juris patronatus quando tollendæ, 333.

Accessus non concedendi, nec concessi extendendi, 337.

Acclamationes Patrum in fine Concilii, 355.

Acolythatus, 275.

Acolythorum ordo, 222.

Acta appellanti quando gratis exhibenda, 114; et intra quantum tempus, *ibid.* et 292; et quomodo ad judicem appellationis transferenda, 292.

Adæ peccatum in omnes propagatione, non imitatione transfusum, 29, 30; non illi soli, sed universæ etiam ejus propagini nocuit, 29; et quomodo tollatur, 31.

Administratio bonorum monasticorum ad quos spectet, 302.

Administratores locorum piorum quibus rationem reddere debeant, 217.

Administratores bonorum episcopatus a capitulo sede vacante electi, episcopo rationem reddant, 284.

Adolescentium ætas prona ad mundi voluptates, 240.

Adoratio Christi in Eucharistia, 104, 110.

Adventus Christi mysterium, 40.

Adulterii pœna, 259.

Adulterium non dirimit matrimonium, 250.

Adultorum justificatio, 42.

Ætas ad dignitates et canonicatus obtinendos quæ legitima, 276; ad beneficia, 232; ad singulos ordines suscipiendos, 236; ad seminarium, 240.

Affinitas ex fornicatione quando matrimonium dirimit, 257.

Aleas fugere clerici debent, 210.

Alexandri III constitutio, 192.

Alienare res suas quando clericis non liceat, 190.

Altare per mensam intelligitur apud Paulum, 200.

Ambulationes tempore missæ tollant ep. 208.

Anathemata in male sentientes de peccato originali, 28; de justificatione, 30; in eos qui septem Ecclesiæ sacramenta negant, vel ea male interpretantur, 71; contra hæreticorum errores circa sacramentum Baptismi, 74; Confirmationis, 77; Eucharistiæ, 108; Pœnitentiæ, 140; Extremæ Uctionis, 146; Ordinis, 224; Matrimonii, 249; de communione sub utraque specie, 187; de sacrificio Missæ, 205.

Animarum cura non negligenda, 64, 79, 195, 226.

Annexa beneficia singulis annis visitent episcopi, 82.

Annus ad suscipiendos ordines datus, quos requirit beneficium obtentum, 244.

Antiquitas non damnanda, 186.

Antiquior episcopus metropolitano impedito habendæ synodi provincialis jus habeat, 265.

Antiquiori episcopo in metropolitana ecclesia æconomum eligere quando licet, 284.

Apostatarum poenæ, 315, 316.

Apostatandi occasio quando regularibus datur, 156.

Apostoli in cœna a Christo Novi Testamenti sacerdotes instituti, 199, 205; iisdem eorumque successoribus a Christo tributa est potestas consecrandi, 220; remittendi et retinendi peccata, 122.

Appellans quid, et quando solvat pro actis, 114, 291 *et seqq.*

Appellatio cur instituta, 113; et quando non impediatur, vel suspendatur, 137, 216, 220, 275, 289, 291, 292, 303, 310, 341; et quomodo admittenda, 151; et cui committenda, 113.

Appellare a quibus liceat, 114, 291 *et seqq.*

Appellatus quid agere debeat, 114, 291 *et seqq.*

Aqua naturalis est de necessitate Baptismi, 74.

Aqua in calice eum vino misceatur, 203.

Aquarum significatio, 204.

Arbiter de suspitione et jurisdictione cognoscenda inter Ordinarium et conservatorem judicem, 152.

Archidiaconi oculi episcoporum, 277; qui eligi debeant, 278; qui visitandi jus habent, quomodo visitent, 266; causas matrimonii et criminum non judicant, 292; neque concubinatus, 341.

Archiepiscopus, *vide* Metropolitanus.

Archipresbyteri curam animarum habentes quando prædicare debeant, 35, 36. *Cætera vide in verbo* Parochus.

Assumendus ad cathedrales ecclesias qualis esse debeat, 209.

Attritio quid, 126.

Avaritia idolorum servitus, 208; omnium malorum radix, 217; ab ecclesiasticis tollenda, 189.

Auctoritas Sedis Apostolicæ maxima, 67, 85, 165;

in omnibus decretis Concilii salva intelligitur, 78, 262, 349.

Aucupia a clero vitanda, 279.

B

Baptismus fidei sacramentum, 45; rite collatus non iteratur, 76; ad salutem necessarius est, 44; ejus virtus, 75; aqua naturalis necessaria, 74; verba requisita, *ibid.*; in eo imprimitur character in anima, 73.

Baptismi et pœnitentiæ differentia, 52, 125.

Baptismo suscepto vota, postmodum facta, non sunt irrita vi promissionis in illo factæ, 76.

Baptismus parvulorum, 30, 76.

Baptismus hæreticorum quomodo verus, 75.

Baptismus Joannis, 74.

Baptismi doctrina vera in Ecclesia Romana, 74; canones de eo, *ibid.*

Baptismi sola recordatio non tollit, neque minuit peccata, 76.

Baptizari licet in omni ætate et tempore, 76.

Baptizantium et baptizatorum cognatio, 255.

Baptizantur parvuli in fide Ecclesiæ, 76.

Baptizati universæ christianæ legis debitores, 75; peccando gratiam amittunt, *ibid.*; ab uno vel duobus suscipiendi de Baptismo, 255.

Benedictio conjugum approbatur, 250; antequam conjuges simul habitent, in templo suscipienda, et a proprio parcho, 252.

Beneficia cur constituta sint, 191; ecclesiastica obtinentium habitus, 223; quibus conferenda, *ibid.*; ætas ad ea obtinenda, 191, 277; hæreditariam successionem abhorrent, 329; qualitatibus et oneribus, quæ iis ex fundatione incumbunt, non derogandum, 326; in servitutem non redigenda, 333; unita visitanda, 82; ac etiam exempta, et a quibus, 83, 273,

316; curata in simplicia non convertenda, 344; et quando curam animarum recipiant, *ibid.*; regularia quibus conferenda, 156; sæcularia regularibus non concedenda, 157.

Beneficium ecclesiasticum habere debet qui prima tonsura initiatus est ut fori privilegio gaudeat, 223.

Beneficia unius diocesis cum beneficiis alterius diocesis perpetuo non uniantur, 156; uniones ab Ordinariis examinandæ, 82.

Beneficia juris patronatus, 137, 287, 330 *et sequentibus*.

Beneficiorum pluralitas reprobatur, 79, 80, 284; et quando permittatur, 285.

Beneficiis privare clericos quando liceat, 195, 220, 325, 340.

Biblia latina Vulgatæ editionis probata, 24.

Biennii spatium litibus finiendis statutum, 291.

Bigami ad minorum ordinum ministeria non idonei, 240.

Bigamia prohibita, 249, 250.

Bona ecclesiastica in quos usus converti debent, 217; ea occupantium poena, 218.

Bona mobilia et immobilia quomodo regularibus concessa, 301, 302; ante professionem monasteriis non danda, vel abeuntibus restituenda, 307.

Bonifacii VIII constitutio, 303.

Bononiæ laus, 89, 90.

Bonum exemplum, *quære* Exemplum.

Brachium sæculare implorari potest pro revocandis monialibus intra urbem, 304.

Breviarii reformatio quibusdam Concilii Patribus commissa, 351.

Bulla indictionis Concilii Pauli III, 1.

Bulla facultatis transferendi Concilii sub Paulo III, 87.

Bulla resumptionis Concilii sub Julio III, 94.

Bulla celebrationis Concilii sub Pio IV, 167.

Bulla confirmationis Concilii sub Pio IV, 360.

Bulla, qua forma juramenti professionis fidei præscribitur, 411.

Bulla, qua tempus, ex quo Concilium observari debeat, assignatur, 416.

Bulla, qua octo cardinales pro Concilii observatione deputantur, 419.

Bulla revocatoria privilegiorum quæ Concilii decretis adversantur, 420.

C

Cælibatus anteponitur statui conjugali, 251.

Cæremoniæ et ritus in celebratione missæ quare instituti, 202, 206; in ordine sacro, 240; in nuptiis, 451; in sacramentorum administratione non contemnendi, 80.

Cæremoniæ ab Ecclesia probatæ in missa adhibendæ, 209.

Calicis usus an cuiquam sit permittendus, 188.

Candelarum certus numerus prohibetur in celebratione missæ, 209.

Canon missæ ex quibus constet, 202.

Canones Apostolorum citantur a Synodo, 322.

Canones indistincte ab omnibus observandi, 345.

Canones de vita clericorum renovantur, 210; item ad episcopalem dignitatem pertinentes, 344; item ad favorem ecclesiasticarum personarum, 348.

Canonicatus quibus conferendi, 276.

Canonicatus aut portio non ei confertur, qui eo ordine initiatus non est, quem illa dignitas aut portio requirit, 277.

Canonici libri, 23.

Canonici quales eligendi, 276; et qui vocem in capitulo non habeant, 213; quos ordines habere debeant, 277; eorum tenues redditus quomodo augendi, 283.

Canonici Ecclesiæ senatus, 279; eorum vita et honestas qualis, *ibid.*; officium in choro, *ibid.*; eorundem officium celebrante episc., *ibid.*; residentia, 191, 212, 278; et an residere possint in ecclesia curata, 213.

Canonici regulares translati ad alium ordinem, sæcularia beneficia obtinere num possint, 156.

Canonicis non amplius tribus mensibus abesse licet, 278.

Canonici præsentés sacræ ordinationi, 233.

Canonici divina officia per se, non per alium, obire debent, 278.

Canonici duo adhiberi debent in publicatione indulgentiarum, 197; ad constituenda quæ ad seminarium spectant, 243; ad rationem reddituum seminarii exigendam, 244; ad providendum quæ necessaria sunt in divinis officiis, et de Ecclesiæ ministris, 279, 280; ad procedendum in quibusdam casibus, 332; ad convertenda quædam in pios usus, 337. *Cætera quære in verbo Capitulum.*

Canonici episcopo inservire debent, 276; et ab eo corrigi possunt, 69; et quando, ac quomodo, 332; professionem fidei coram quibus facere teneantur, 277.

Cantus qualis esse debeat, 278; lascivus in celebratione missæ vetatur, 208.

Capellanorum regionum privilegia restricta, 274, 275.

Capita ordinum, 309, 318.

Capitulum si jus visitandi habet, viros ab eo deputatos prius episc. approbet, 266; ejus officium sede vacante, 284; quando litteras dimissorias concedere possit, 83; et quando œconomum sede vacante constituat, 284.

Capituli consilium adhibere debet episcopus in lectore et magistro deligendo, 33; in ordinibus canonicatum designandis, 277; in his quæ ad debi-

tum in divinis officiis regimen spectant, 278; et in his quæ ad seminarium pertinent, 243; in augendo præbendas tenues, 283; in omnibus his quæ non spectant ad commodum episcopi, vel suorum, 333; in substituendo judicem delegatum, 342.

Capituli mensa, 243: ejus jurisdictio, potestas et bonorum administratio intacta relinquitur, 333.

Capitula cathedralium a suis episcopis visitari et corrigi possunt, 69; quomodo et quando, 332; apud ordinarium conveniuntur, non obstantibus conservatoriis, 151; episcopo de quibus rationem reddere teneantur, 285; eorum negligentia a quibus supplatur, 284; et quando eorum privilegia non valeant, 287. *Cætera require in verbo Canonici.*

Capitula sub nomine S. Petri, vel S. Joannis, 308.

Capitulorum generalium officium in magistris eligendis, 32; in prioribus et officialibus constituendis, 318; in exsequendis piis relictis, 330: in conservanda regulari disciplina, 299; eorum negligentia a concilio provinciali quando supplenda, 311.

Capucinis et fratribus Minoribus de Observantia bona immobilia possidere non licet, 301, 302.

Cardinales qui sint eligendi, 264; eorum consilio universalis Ecclesiæ administratio nititur, 314; eorum vita et mores quales esse debeant, *ibid.*; ad residentiam in suis ecclesiis tenentur, 227; si cathedralibus ecclesiis præsent, infra tres menses munus consecrationis suscipere tenentur, 231.

Cardinalium indulta quando valeant, 13; accessus et regressus illis non concedendi, 334, 335; iisdem etiam multitudo beneficiorum negatur, 285.

Cardinales quatuor affirmare debent promovendos ad cathedrales idoneos esse, 263.

Cardinalium familiares, *vide* Familiares.

Cardinalis Moronus, primus legatus, synodo benedixit, 354.

Carnis mortificationi jejunia conducunt, 351.

Carthaginense concilium, 324.

Castitatis votum, 300.

Castitatis donum petentibus non denegatur, 251.

Casuum reservatio, 132, 133, 143.

Catalogus eorum qui concilio interfuerunt sub Pio IV, 446.

Catechesis singulis sacramentis præscribenda, et vulgari lingua a parochis populo exponenda, 271.

Catechismus, 351.

Catechumeni, 46.

Cathedralem et parochialem ecclesiam nemo simul retineat, 266.

Cathedralibus ecclesiis qui præficiendi, 66, 78, 211, 261; quomodo providendum, quando eæ sunt exigui redditus, 280; et quando pensionibus non sint gravandæ, 281, in iis pœnitentiarius ab episcopo instituendus, 272.

Cathedralium ecclesiarum pluralitas omnibus prohibetur, 79.

Cathedrali ecclesia vacante, supplicationes ac preces habendæ, 262.

Causæ matrimoniales ad iudices ecclesiasticos spectant, 252; sed non ad decanos, vel alios inferiores, 292; et ubi cognoscendæ ob paupertatem, *ibid.*

Causæ cito expediendæ, 293, 337.

Causæ fori ecclesiastici ab ordinariis in prima instantia cognoscendæ, 291; et quibus delegandæ, 336, 337.

Causæ mercedum et miserabilium personarum, 85, 151.

Causæ exemptorum quomodo tractandæ, 85.

Causæ legitimæ absentiae quæ, 227.

Causæ civiles, *vide* Civiles.

Causæ criminales, *quære* Criminales.

Celebratio missarum, *lege* Missæ.

Censuræ ab Ordinariis promulgatæ etiam a regularibus observandæ, 301.

Censuræ ecclesiasticæ a iudicibus ecclesiasticis quando ferendæ, 329.

Character quid, 73; in quibus sacramentis imprimatur, *ibid.* et 222; deleri non potest, 73.

Charitas vinculum perfectionis, 176.

Choreæ clericis prohibentur, 210, 278.

Chrisma sacrum, 77, 78.

Christiana vita perpetua poenitentia esse debet, 137.

Christiani quando communicare teneantur, 111.

Christianorum opera qualia esse debeant, 17, 20, 52.

Christus vera lux, 19; sol justitiæ, 40; fidei nostræ auctor, *ibid.*, Propitiator noster, 41; Salvator noster et Redemptor, 42, 62, 296; fons justitiæ, 43; causa salutis æternæ, 50; legislator, 62; sanctitatis auctor, 111; sacerdos secundum ordinem Melchisedech, 215; magnus et supremus sacerdos, 357; caput in membris, et vitis in palmitibus, 55; secundus Adam, 42; omnium gratiarum fons et auctor, 187; mediator Dei et hominum, 296; patribus promissus, 41; sacramentorum auctor et perfectior, 71, 258; pro omnibus mortuus, 41; et ad nostram salutem, 108; in Eucharistia continetur, 100, 101; totus sumitur sub utraque specie, 103, 108, 109, 184; nobis meruit justificationem, 41, 44, 53; os et sapientiam promisit Ecclesiæ suæ, 174; in eo habemus redemptionem et remissionem, 42; per eum fit satisfactio, 135; qui eum diligunt, servant sermones ejus, 49.

Christi adventus, 41; meritum, 29, 41, 44, 53; jejunium, 99; divinitas, 102; amor erga nos, 108, 198.

Christo debetur patriæ cultus, 104, 110.

Ciborum delectus servandus, 350.

Circumstantiæ peccati, 129.

Citari episcopus quando possit, ut personaliter compareat, 116.

Civilibus in causis quomodo procedendum, 85;
et quomodo exsequendum, 325.

Civilibus et criminalibus in causis quando appellationis locus est, 113.

Clandestinatorum matrimoniorum prohibitio, 252
et seqq.

Clavium potestas, 122, 135, 141, 144, 145.

Claustralium monachorum sacræ Scripturæ interpretes non examinantur ab episcopo, 35.

Clausura sanctimonialium restituenda, 206, 207.

Clerici in sortem Domini vocati, 209, 210; quæ vitari debeant, 147, 148, 210, 344; qui fori privilegio gaudeant, 232.

Clericorum vita et exemplum quanti momenti, 209, 210, 344; vestitus et habitus quales esse debeant, 152, 210; gestus, incessus, et sermones, *ibid.*; vita qualis, 147, 148, 210.

Clerici, etiam exempti, ab episcopo corrigi possunt, 69, 150; delinquentes in loco decenti custodiendi, 329; matrimonium contrahere prohibentur, 250, 251; mendicare non debent; et quomodo eis providendum, 189; turpiter et scandalose viventes quomodo puniantur, 194, 344; usurpantes bona ecclesiastica qua pœna puniantur, 217, 218.

Clerici homicidæ pœna, et dispensatio, 153; degradatio et depositio, 114.

Clericorum immunitates et privilegia renovantur, 347; merita ex quibus deprehendantur, 235.

Clerico vago missas celebrare non licet, 207, 239.

Clerici conjugati quæ ministeria exercere possint, 239; et quo privilegio gaudeant, 232.

Clerici concubinari, *vide* Concubinari.

Clericis aleæ, comessiones, lusus prohibentur, 210.

Cætera quære in verbo Sacerdotes, *et in verbo* Presbyter.

Clericorum Societatis Jesu privilegia, 312.

- Cluniacensis monasterii privilegium, 309.
Coadjutores quando dandi sint, 194, 195; et quomodo, 331.
Coadjutoria quomodo permittantur, 331.
Cognatio spiritualis quomodo, et inter quos contrahatur, 255.
Collatio beneficiorum, *vide in verbo* Electio.
Collatio ordinum gratis fieri debet, 188; *vide* Ordo.
Collegiorum generalium privilegia, 84, 153.
Collegia ab episcopo visitentur, 246.
Collegia litteras dimissorias concedendi jus non habent, ut quis ordinetur ab aliis, 234.
Collegiorum personarum quomodo sint exemptæ, 275.
Collegiorum privilegiis quomodo Ordinariis non detrahatur, 275.
Collegii puerorum instituendi via et ratio, 244.
Collegiatæ ecclesiæ nobilis alicujus oppidi qua ratione curent stipendium interpreti sacræ Scripturæ, 32.
Collocutiones et confabulationes in ecclesiis prohibentur, 48, 208.
Comessationes clericis prohibentur, 240.
Comitum palatinorum privilegia restricta, 275.
Commendata monasteria visitanda, 195, 196.
Commendæ perpetuæ, 80.
Commissio causarum quibus fieri debeat, 337.
Commemoratio defunctorum qui legata Ecclesiæ reliquerunt, semper facienda, 326.
Communio sacramentalis quibus, et quando necessaria sit, 202, 187; et a quibus sæpe percipienda, 188; et in ea præparatio qualis adhibenda, 106; in ea sub qualibet specie totus et integer Christus sumitur, 102, 108, 109.
Commutationes ultimarum voluntatum quomodo et quando faciendæ, 244, 326.
Compatres in baptismo omni, 255.

Compositio pro fructibus male perceptis prohibita, 228.

Computi ecclesiastici disciplina docenda in seminariis, 241.

Conceptio B. Mariæ Virginis, 31.

Concilium indicere ad Romanum Pontificem spectat, 94, 95, 360; ejusque decreta ab eo confirmantur, 362, 363; et dubia declarantur, 364.

Concilio interesse qui debeant, 95, 170, 171, 322; ad illud convenire negligentes quomodo puniantur, 171, 323.

Conciliorum utilitas, 168, 265; in eis congregati quomodo vivere debeant, 17, 20, 99.

Concilii Tridentini inchoatio sub Paulo III, 16; translatio, 89; celebratio sub Julio III, 97; suspensio, 164; celebratio sub Pio IV, 173; intentio præcipua qualis, 165; finis, 354; causæ quibus indictum fuit, 16, 23, 70, 93, 97, 164, 170, 172, 173, 183, 332; confirmatio, 359; et quot patres ei interfuerunt, 358.

Concilia provincialia quibus de causis renovanda; et quando, 265; de quibus judicent, 227, 245, 265, 269, 238, 241, 243, 279, 287, 288, 300, 319, 336, 342; et quid in eis agi debeat, 322, 337.

Concio, *vide* Prædicationis munus.

Concubinatus gravissimum peccatum, 259.

Concubinariorum et concubinarum poenæ, 260, 341, 342; quando cum eis dispensari possit, 342.

Concupiscentia in baptizatis ad agonem relicta, 31.

Conditiones in provisione Ecclesiæ rejiciendæ, 281, 282.

Confessio est jure divino necessaria, 127, 142; est pars poenitentiae, 124, 141; quomodo, et quorum peccatorum facienda, 128, 143; et quando præcipue, et cui, 130, 131; non est impossibilis, 129, 143; ad Eucharistiam percipiendam necessaria, et quando, 115.

Confessio secreta, 130, 142; ejus ministri qui, 127, 131, 238.

Confessionum libri dicendi ab iis qui in seminario educantur, 240.

Confessarii monialium quandoque mutandi, 308.

Confessariorum munus in satisfactionibus injungendis, 135.

Confitendi in quadragesima salutare, 131, 143.

Confirmatio est sacramentum, 77; ejus minister episc., 78, 223, 225; eam habere debent prima tonsura initiandi, 239, 240; in ea character imprimitur in anima, 73; inter quos spirituales cognationem contrahat, 256; an omnia inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimenta tollantur, *ibid.*

Confraternitates visitandæ, 245.

Conjuges, *quære* Matrimonium.

Consanguinei fructibus ecclesiarum non augendi, 321.

Consecratio episcoporum ubi facienda, 230; infra tempus statutum suscipienda, 83; et quale tempus ad eam sit præscriptum, 230.

Consecrationis panis et vini efficacia, 102.

Consensus contrahentium in matrimonio necessarius, sed non parentum, 251.

Conservatores judices, 151.

Conservatoriæ litteræ quibus et quando nihil prosint, 150.

Consistorio (in) proponitur ecclesia cathedralis vacans, 262 *et seqq.*

Constitutiones ecclesiarum approbantur, 191, 212, 278, 331; regularium etiam, 300, 308, 315 *et seqq.*; et quæ rejiciantur, 282.

Constantiense concilium, 91, 164.

Constitutiones juris antiqui per concilium speciatim innovatæ, 371 *et seqq.*

Consuetudo locorum attendenda, 32, 69, 216, 318, 333; quandoque pro lege habetur, 185; jurisdictio-

nem tribuit, et officium, 212; dat potestatem ut quis concilio intersit, 95, 169, 170, 265, 322.

Consuetudines ecclesiarum approbantur, 191, 212, 217, 278; et quæ sint corruptelæ, 229, 254.

Consultores duellorum puniuntur, 346.

Consummatio sub priori Testamento non erat, 198.

Continentia diaconorum et subdiaconorum, 237.

Contritio quid, 125; est pars pœnitentiæ, 124, 141; necessaria, 125; libera et voluntaria, 125, 142; imperfecta, attritio dicitur, 126; quomodo paretur, et quid producat, 125, 142.

Contritus sine confessione ad Eucharistiam non accedat, 106.

Controversiæ de præcedentia componendæ, 310.

Contumacia severe punitur, 67, 191, 212, 229, 278, 325.

Conventus, *require* Monasterium.

Convertitæ seu pœnitentes mulieres, 315.

Corporis Christi festum, *quære* Festum.

Correctio quomodo ab episcopis faciendâ, 68, 112, 150, 154, 194, 196, 311.

Credere quomodo debeamus, 108.

Criminales causæ a quibus cognoscantur, 292, 336; quando in eis appelletur, et ad quem, 114; et quomodo in appellatione procedatur; *ibid.*; et quomodo executio faciendâ, 325.

Criminales causæ graviores contra episcopos a summo tantum Pontifice cognosci debent, 270.

Culpa quomodo remittatur, 133; et an sine poena, 134, 144.

Cultus Eucharistiæ, 104, 110.

Cupiditas malorum omnium radix, 217.

Cura animarum non negligenda, 66, 69, 81, 83, 196, 226.

Curatum beneficium, *lege* Beneficium.

Curatus, *vide* Parochus.

Curiosa a popularibus concionibus secludenda, 295.

D

Deambulationes in ecclesiis vitandæ, 208.

Debitorum solutio quomodo ab exemptis extorquenda, 85.

Decalogi præcepta, 61, 128.

Decanorum visitatio qualis, 266; quas causas non judicent, 292.

Decimarum solutio debita est Deo, 339; non impedienda, sed integre facienda, *ibid.*; et largius tenuioribus ecclesiis, 339.

Decimæ ad laicos pertinentes, 243.

Decreta hujus Concilii approbata, 254, 358; in synodis provinc. et diocæs. recipienda, 323; a lectoribus observanda, 324.

Decreta omnia de vita et honestate clericorum observanda, 209, 210; et quæ ad dignitatem episcopalem pertinent, 344; et ad favorem eorum, 347.

Decreta super residentia publicanda, 229; et de matrimonio, 254.

Deductiones ex fructibus in provisione ecclesiarum rejiciuntur, 282.

Defensio permissa, 154.

Degradatio actualis quomodo facienda, 115.

Delegatio quibus fieri debeat, 336.

Delinquentes ipsi in loco decenti custodiendi, 328, 329.

Denuntiationes ecclesiis ante matrimonium quomodo et quando faciendæ, 253.

Deposito verbalis quomodo facienda, 116.

Derogationes quæ non faciendæ, 327.

Deus Pater misericordiarum, 41; unus et idem, auctor Novi et Veteris Testamenti, 23; impossibilia non jubet, 49; operatur in nobis velle et perficere,

52; sua gratia semel justificados non deserit, nisi ab eis prius deseratur, 51; castitatem petentibus non denegat, 251.

Diaboli imperium, 28; astutia ad nos perdendum, 137; calcaneo insidiatur, 139.

Diaconorum institutio, et mentio in sacris Litteris, 221, ætas, 236; continentia, 237.

Diaconi quomodo ordinandi, 237; festis saltem solemnibus communionem percipere debent, *ibid.*

Die dominico quæ mira Deus egerit, 18.

Dies festi, *vide* Festi dies.

Dignitates ecclesiasticæ quare institutæ, 276; quibus conferendæ, *ibid.*; non servientes quid amittant, 213.

Diligentes Christum ejus sermones servant, 49.

Dimissoriæ litteræ, *vide* Litteræ dimissoriæ.

Diœceses quare distinctæ, 154.

Diœcesana synodus quotannis celebranda; et qui interesse debeant, 265, 322; et quid ibi agi debeat, 323.

Disceptiones contentiosæ vitandæ, 19.

Disciplina populis necessaria, 113.

Disciplina ecclesiastica conservanda et restituenda, 348; ac monastica, 317; ac regularis, 300.

Dispensatio ad contrahendum matrimonium quando, quibus et quomodo detur, 257, 258; de homicidio quando datur, 154, 271.

Dispensationes de promovendo a quocumque, cui, et quando suffragentur, 84; de non promovendo ad annum suffragantur, 85; de non residendo quando valeant, 69; super irregularitatibus quando ab episcopis dentur, 271.

Dispensationes de pluribus curatis exhibendæ, 81.

Dispensationes gratiosæ quando sortiantur effectum, 214, 346.

Dispensationes quomodo, et quando concedendæ,

154, 214, 258, 271, 346, 347; extra curiam Ordinariis committendæ, 214.

Dispensatio ad gratiam, 45.

Distributiones quotidianæ quomodo ordinandæ vel augendæ, 191, 212, 283; et quomodo dividendæ, 191, 212, 213; et a quibus recipiendæ, 279.

Divinis interesse, aut missas celebrare, qui publice criminosi sunt prohibentur, 207.

Divinitas Christi in Eucharistia quomodo, 101, 108.

Divinorum officiorum ratio tam de cantu quam de certa lege in choro permanendi a synodo provinciali præscribenda, 279.

Divortium quoad torum fit ad tempus, 250.

Doctores esse debent cathedralibus præficiendi, 212; et qui examinatores deputantur, 288; illisque scholasteriæ conferendæ, 246; et pœnitentiariæ cum præbendis, 273; et archidiaconatus, 276, 277; et dignitates, 278; et vicarii officium, 284. *Cætera vide in verbo Lector.*

Doctores Universitatum quid agere aut promittere debeant, 323.

Domini temporales, *vide* Principes.

Dominicis diebus et festis solemnibus pascendus a parocho populus salutaribus verbis, 36; ad parochiam suam populus accedat, 209.

Domus Dei nihil inordinatum habere debet, 261.

Dotari debent raptæ a raptoribus, 259.

Dubitare de quibus non debeamus, 48.

Duellorum usus prohibetur, 346.

Dyscoli et incorrigibiles puniendi, aut expellendi seminario, 242.

E

Ecclesia columna veritatis, 101; pia mater, 102; edocta a Christo et ab Apostolis, 100; et a Spiritu

Sancto, 295; domus Dei et orationis, 209; communis mater, 176; Dei sanguine acquisita, 66; Christi sponsa dilecta, 198; non iudicat de occultis, 253; in quos iudicium exerceat, 123; hæreticos invitat ad concilium, 176; sperat eorum conversionem, 158, 164; justis de causis communicat laicos sub una specie, 184; ejus est judicare de vero sensu Scripturarum, 26; in matrimonii impedimentis dispensat, 258; ejus benignitatem, 251; experiri non debet, qui ejus præcepta contempsit, 257.

Ecclesiæ catholicæ ritus observandi, 74; ejus potestas, 185, 349.

Ecclesia Romana omnium ecclesiarum mater et magistra, 74, 140, 204, 351.

Ecclesia cathedralis, *vide* Cathedralis.

Ecclesiæ patrimoniales, 286; receptivæ, *ibid.*; nullius diœcesis a quo visitandæ, 274; collapsæ reparandæ vel transferendæ, 83, 194, 195; duarum diœcesum non uniendæ, 155.

Ecclesiarum regimen onus formidandum, 71; quibus committendum, 66, 78, 211, 261, 265.

Ecclesiarum pluralitas reprobatur, 79, 285; earum bona occupantes, 217; fructus quomodo consumendi, *ibid.*

Ecclesiastica hierarchia quomodo ordinata, 220, 221, 225.

Ecclesiastica libertas et immunitas, 347.

Editio vulgata Bibliorum approbatur, 25.

Electi Dei non possunt sciri nisi ex speciali revelatione, 51.

Electi ad ecclesiarum regimen professionem fidei facere tenentur, 263, 276.

Electio superiorum regularium quomodo habenda, 305; indignorum irritanda, 80; in beneficiis quomodo fieri debeat, 263, 329; et quomodo in beneficiis juris patronatus, 157, 290, 333; quorum fieri debeat, 65, 79, 84, 211, 214, 263, 288, 289; et

qua ætate, 231, 263, et non sine examine, 84, 286
et seqq.

Eleemosynæ pro defunctis utiles, 295; pro missis
importune non exigendæ, 207; Montes pietatis ab
episcopis visitandæ, 216; earum administratores
rationem episcopo reddere tenentur, 217.

Eleemosynarum quæstores, *vide* Quæstores.

Emphyteusis ecclesiæ usurpatores excommuni-
cati, 218.

Episcopalis dignitas omnino conservanda, 344, 345.

Episcopos a Spiritu sancto positos regere Eccle-
siani Dei, 66, 223; in locum Apostolorum succes-
serunt, 223; presbyteris sunt superiores, 223, 225,
328; patres et pastores sunt, 346; ministri sacra-
menti Confirmationis, 78, 223, 225; ac Ordinationis,
223, 225; supra omnes gradus constituti, 261; a
principibus et cæteris honorandi, 345; ab obtinen-
tibus dignitates juvandi, 276; eorum est prima
sedes et locus, 328, 344; ac præcipua omnium rerum
agendarum auctoritas, 363.

Episcopi qui sint eligendi, 66, 78, 214, 261; et
infra quantum tempus consecrationis munus susci-
pere teneantur, 83, 230; creati a Rom. Pontifice
sunt legitimi, 226; eorum examen et testimonium
quomodo faciendum, 263; quales esse debeant, 18,
19, 112, 329; eorum familiares quales, 19; eorum
mensa ac supellex qualis, 19, 321; quæ agere de-
beant, *ibid.*

Episcoporum onus angelicis humeris formidan-
dum, 66; eorum præcipuum munus est verbum Dei
prædicare, 35, 226, 269; in Dei laudibus incumbere,
18; hostias, laudes et preces offerre, *ibid.*; sacra-
mentorum vim et usum explicare, 272; Scriptura-
rum lectionem in mensa adhibere debent, 19; vigi-
lare, in omnibus laborare, et ministerium suum
implere, 66; in suis ecclesiis residere, *ibid.* et 226;
moderate ac sobrie vivere, 19, 321; bonum exem-

plum subditis præbere, 320, 354; humanum erga propinquos carnis affectum deponere, 321; principibus non inservire, 344; lectorem theologiæ eligere, 32; magistrum grammatices, 33; malos prædicatores corrigere, 37; circa plura curata obtinentes providere, 81; et ecclesiæ parochiali vacanti, et quomodo, 280; ecclesiis in quibus populus numerosus est alios sacerdotes adungere, 491; novas parochias constituere, 492, 281; easque distinguere, 281; et omnia quæ ad Dei cultum spectant curare, 495, 216; ut hospitalia diligenter gubernentur, 86, 331; ut pueri in suis parochiis doceantur, 270; ut sana de purgatorio doctrina prædicetur, 295; ut de invocatione sanctorum et imaginibus fideles instruuntur, 296; ut missæ debita reverentia celebrentur, 207; vitia subditorum coarguere, 69, 144, 146, 150; eosque tanquam filios et fratres diligere, 144; et charitate, non austeritate corrigere; et meminisse se pastores, non percussores, *ibid.*; pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, 226; monialibus confessorem extraordinarium offerre, 308; præcedentiæ controversias componere, 340; virginum Deo dicandarum voluntatem explorare, 313; decreta hujus Concilii de regularibus exsequi, 318; curare ut decretum matrimonii publicetur, 253; ut nuptiæ fiant cum modestia et honestate, 261.

Episcopi ad concilium provinciale debent accedere, 265; quibusdam præcipuis diebus in suis ecclesiis permanere, 228; ordines per semetipsos conferre, 231; subditos docere, 449; et bono exemplo pascere, 226; gratiam per subreptionem obtentam respuere, 446; in casibus quibusdam reservatis absolvere, 133, 143; abusus in missa exortos tollere, 207; Confirmationis sacramentum conferre, 223; ministros Ecclesiæ ordinare, 223, 233; atque alia peragere, quæ inferiores non possunt, 223; nova

miracula approbare, 299; ordinatos ab ordinum exercitio suspendere, et quando, 149, 150; clericos exemptos et regulares corrigere: et quomodo, et quando, 69, 150, 153, 194, 196; 224; eos degradare potest, et quando, 115, 116; locum deserentes punire, 238; et concubenarios ac concubinas, 259; et non accedentes ad synodum, 265; beneficiis privare turpiter viventes, 194; hospitalitatem non exercentes ab hospitalium cura amovere, 334; et jure patronatus patronum illud contra canonicas sanctiones transferentem privare, 334; abbatum negligentiam supplere, 34; et capituli metropolitane ecclesie, 284; et vices metropolitani, si est suffraganeus antiquior, 227, 265; illumque denunciare Romano Pontifici, 67; in beneficiis juris patronatum instituere, 157; presentatosque non idoneos repellere, 334; distributiones quotidianas dividere, 291; ordines canonicatum designare, 278; in iis quae ad divina officia spectant providere, 279; uniones certis de causis facere, 193, 242, 279, 283; ac jam factas examinare, aut revocare, 71, 82, 282, 335; beneficia transferre, 194; visitare beneficia curata unita, 82; et ecclesias exemptas, 83; commendata omnia beneficia, et monasteria etiam exempta, 195, 196; hospitalia, confraternitates, eleemosynas Montis pietatis, et pia loca omnia, 216; ac propriam dioecesim; et quomodo, 266; et ecclesias saeculares nullius dioecesis, 274; absentiae causas probare, 228; contumaces non residentes variis remediis compellere, ac etiam beneficiis privare, 229, 278; de dispensationibus cognoscere, 214; per saltum promotos dispensare, 238; licentiam matrimonii contrahendi vagantibus concedere, 259; in suspensionibus et irregularitatibus dispensare, 271; in casibus occultis, etiam Sedi Apostolicae reservatis, absolvere, *ibid.*; publicam poenitentiam in aliam commutare, 273; causas omnes in prima instantia cognoscere,

291; monasteria regularium aliquando gubernare, 359; abeuntibus ex eis ante professionem bona restituere, 313; confessiones audientes approbare, 238; ultimas voluntates exsequi, 216; ab administratoribus piorum locorum rationes exigere, 217; ac etiam ab œconomis constitutis sede vacante, 285; a visitatoribus, 266; notariis imperitis, vel delinquentibus, officii exercendi usum prohibere, 217, 218; familiarem suum non subditum ordinare, et quando, 234; sanctorum ordinum functiones restituere, 239; ea quæ ad seminarium pertinent constituere, 240; et ejus reddituum rationes singulis annis accipere, 245; jus ac potestatem habent in his quæ ad visitationem et correctionem spectant, 274; et in protonotarios ac alios exemptos, 275.

Episcopi quibus in causis procedant ut Apostolicæ Sedis delegati, 34, 37, 68, 116, 150, 191, 193, 194, 196, 198, 209, 211, 212, 215, 216, 274, 275; 283, 303, 307, 308, 335, 344.

Episcopi quando citandi, ut personaliter compareant, 116; contra eos quales testes admittendi, 117; eorum causæ a Romano Pontifice terminandæ, *ibid.* et 271; vel a concilio provinciali, 271, 272; eorum negligentia suppletur a metropolitano, 245; et aliquando a concilio provinciali, *ibid.* et 349; et quando eis coadjutor dandus sit, 330.

Episcopi puniuntur, si non consecrantur infratres menses, 230; si subditos negligenter corrigunt, 61, 211; si non resident, 66, 228; si negligunt ea quæ da seminarium spectant, 245; si ad concilium provinciale non accedunt, 265; si aliquid visitando accipiunt, 267; si concubinas tenent, 340.

Episcopis non licet pontificalia in alterius diœcesi exercere, 69, 148; nec alterius subditum ordinare, 69, 148, 233; aut corrigere, 154; nec quædam facere sine consilio et consensu capituli, aut canonicorum, 33, 196, 242, 245, 278, 279, 283, 328, 337.

Episcoporum titularium licentia correctæ, 148.
Evangelium fons veritatis, 23.

Eucharistia symbolum unitatis, 100, 101, 107; pignus futuræ gloriæ, 101; spiritualis animarum cibus, *ibid.*; antidotum liberans a culpis et peccatis, *ibid.*; symbolum rei sacræ, et invisibilis gratiæ forma visibilis, 102; animæ vita, et perpetua sanitas mentis, 108; panis angelorum, *ibid.*; cur in processionibus circumferatur, 104; intra septa aut chorum monialium non servanda, 308; quomodo accipitur, et qualis præparatio exigatur, 106, 107, 111.

Eucharistiæ sacramenti institutio, 101; excellentia, 102; cultus et veneratio, 104, 108, 110; effectus, 101, 110; adoratores, 110; decreta, 99; canones, 108, ejus custodiendæ, et ad infirmos deferendæ consuetudo, 105, 110; in ea Christus vere et realiter continetur, 100.

Eugenia constitutio curatæ non suffragatur contra episcopos, 229; neque curialibus et familiaribus cardinalibus, 175.

Examen ordinandorum, 85, 231, 232, 235, 237; et eligendorum ad beneficia, 287.

Examinatores electorum ad parochias quot, et ubi, et quales constituendi, 287; et eorum officium, 288.

Excommunicatio nervus est ecclesiasticæ disciplinæ, 323.

Excommunicationes quando ferendæ, 324.

Excommunicatus ad sacramenta, et fidelium familiaritatem non recipiendus, 325; et non respiciens de hæresi est suspectus, *ibid.*

Excommunicantur ingredientibus septa monialium, 304; virginum raptores, et eorum fautores, 258; clerici concubinari, 259; qui bona ecclesiastica occupant, 217; qui virginem vel viduam, aut aliam mulierem invitam compulerint ad ingrediendum monasterium, 314; qui subditos invitos matrimonium contrahere cogunt, 260; duellum committ-

tentes, locum concedentes, patrini, fautores et spectatores, 260-61.

Exemplum sacerdotum quanti momenti, 210, 238, 324, 345.

Exemplum malum ad malos mores provocat, 273.

Exemptionum restrictio, 275.

Exemptorum causæ, 86.

Exorcistæ ordo in Ecclesia, 221.

Exsecutio quibus modis facienda, 325.

Exsecutores ultimarum voluntatum sunt episcopi, 216.

Expectativæ tolluntur, 202.

Extrema Unctio, *quare* Unctio.

F

Fabricæ ecclesiæ administratores reddant rationem episcopo, 217; illique applicentur fructus beneficiorum concubinariorum, 341; et episcoporum absentium, 229.

Facultates de promovendo a quocumque, et de non promovendo, quando suffragentur, 84, 85.

Familiares episcopi quales esse debent, 49; quando ab illis ordinari possint, 233; redditibus ecclesiarum non augendi, 324.

Familiaritas cardinalium, quos non eximat ab Ordinarii jurisdictione, 275; et qui familiarium privilegio gaudeant, 151.

Festi dies Sanctorum quomodo celebrandi, 299; a regularibus servandi quos episcopus præcepit, 310; in iis ad suas parochias frequenter populus accedere debet, 209; in majoribus festis pastores a suis ecclesiis non abesse, 228, 229.

Festum corporis Christi, 104, 110, 128.

Feudalia bona quando directis dominis adquirantur, 346.

Feudorum ecclesiæ occupatores excommunicantur, 218.

Fides salutis initium, et radix justificationis, 46.

Fides sola quid, 45, 50, 60, 72; sine poenitentia, remissionem non præstat, 131; cur sine operibus mortua, 45, 50; quolibet peccato mortali non amittitur, 54.

Fidei vis et virtus, 21, 45; effectus, 45; comites, 48; *cætera de fide vide sess. 6, in decretis et canonibus de Justificatione.*

Fidei professionem qui facere teneantur, 264, 276.

Fidei rudimenta in singulis parochiis pueri doceri debent, 270.

Fiducia hæreticorum inanis, 47.

Figuræ historiæ et Sanctorum, 297, 298.

Filii clericorum illegitimi habere non possunt beneficia in ecclesiis quæ eorum patres habuerunt, 342.

Fori ecclesiastici causæ in prima instantia ab Ordinariis cognoscuntur, 291.

Fori privilegio qui gaudeant, 232.

Forma requisita in celebratione matrimonii, 253; et in promotione episcoporum, 261 *et seqq.*; et in probando legitimas absentiae causas, 227.

Fornicatio affinitatem contrahit, et inter quos, 255.

Fratres, *vide* Regulares et Sacerdotes.

Fratrum S. Joannis Hierosolymitani immunitas et privilegia, 243, 244, 275, 318.

Fructuum sequestratio, 196, 229; et a quibus tuto conscientia percipi non possunt, 228, 338.

Frugalitas episcoporum et cardinalium, 321.

Fuga ubi timetur, quid agendum, 328, 329.

Funeralium quarta persolventur, 339.

G

Gehennæ metus, 59.

Generales ordinum quomodo eligendi, 305.

Germania olim in vera religione, et obedientia summæ Pontifici exhibenda, nulli secunda, 95.

Germaniæ Protestantibus datus salvus conductus 120, 160, 177.

Germanorum episcoporum in concilium adventus, 98; eorundem discessus e concilio, 165.

Gradus affinitatis et consanguinitatis, 249, 255.

Grammaticæ magister in quibus ecclesiis eligendus, 33.

Gratia Dei præveniens, 42, 57; non ex operibus, 48; an peccatis amittatur, 54; per sacramenta confertur, 72; eam consecutum se esse an quis scire valeat, 48.

Gratiæ ad vacatura tolluntur, 291; quando suum sortiantur effectum, 84, 116, 148, 215, 238, 330, 343.

Gratis quæ sint præstanda, 27, 37, 149, 198, 212, 229, 238, 258, 268, 271, 346.

Gregorius decimus, 80, 81.

Gubernatores ecclesiastici in quibus se ingerere non debeant, 292.

Gymnasia publica sacræ Scripturæ lectorem habeant, 34.

H

Habitus clericorum qualis esse debeat, 152; a quibus deferendus, 232, 240.

Habitus non facit monachum, 152.

Habitus religionis postquinquennium non deponendus, 316; occulte non ferendus, *ibid.*

Hæresis crimen quis absolvit, 271; non dissolvit matrimonii vinculum, 250.

Hæresis suspectus quis, 325.

Hæreses circa sacramenta damnatæ, 70 *et seq.*, 108 *et seq.*, 140 *et seq.*, 187, 205 *et seq.*, 248.

Hæreses anathematizantur, 310, 322, 350, 352; earum nocumenta, 70, 71, 322.

Hæretici ad concilium invitantur, 176, 352; novatores appellantur, 136; sub prætextu Evangelii libertatem carnis introducunt, 268; omnes anathematizantur, 352; eorum perfidia, 101, 133, 352; inanis fiducia, 47.

Hæreditariæ successiones beneficiorum prohibitæ, 329, 330.

Hierarchia ecclesiastica ex quibus constet, 222, 225.

Historiæ mysteriorum nostræ redemptionis quid præsent, 298.

Homicidii pœna; et quando super eo dispense-tur, 153.

Homiliæ sanctorum legendæ in seminariis, 244.

Hospitalia visitanda, 216; diligenter gubernanda, 86; ea obtinentes hospitalitatem exercere debent, 331; eorum administratio unâ ultra triennium non concedenda, 333,

Hospitalia quæ dantur in titulum, 329, 331.

Hospitalium privilegiis qui gaudeant, 152.

Hostiæ post communionem reservatæ, 110.

I

Illegitimi, *vide* Filii clericorum.

Illitteratis rectoribus coadjutores dentur, 193.

Imagines Christi, Deiparæ, et sanctorum in tem-
plis habendæ, et earum cultus qualis, 297.

Immunitas ecclesiastica restituenda et conser-
vanda, 347.

Impedimenta matrimonio, 251, 256, 258.

Imperator et reges bona ecclesiastica conservare debent, 347; et ea occupantes excommunicantur, 347, 219; et similiter si locum ad monomachiam concedunt, 346.

Imperii jura multi habent, 333

Imperitiæ parochorum succurritur, 193.

Impii justificatio, 42, 44, 59.

Impossibilia non sunt præcepta Dei, 49, 61

Impressorum cautelæ, 26.

Index sacrorum Librorum, 24.

Index librorum prohibitorum, 174, 351.

Indulgentiæ maxime salulares, 349; cœlestes Ecclesiæ thesauri, 197; ad quæstum non exercendæ, 196; eas conferendi potestas a Christo concessa, 349; quomodo publicandæ, 196; aut concedendæ, 350; abusus in eis exorti tolluntur, *ibid.*

Indulta quando non suffragentur, 286, 291.

Indulta de non residendo tolluntur. 74.

Infames qui, 346.

Infidelitate amittitur fides et gratia, 58.

Inhibitio quando fieri non debeat, 292; quando contemnenda, 215, 229, 275.

Injurias nasci, a quibus jura expectantur, nefarium est, 260.

Inquisitio de moribus et vita ejus qui cathedrali ecclesiæ præficiendus est, eadem in cardinalibus servetur quæ in episcopo, 263 *et seq.*

Instantiæ primæ ubi cognoscendæ, et quanto tempore terminandæ, 291.

Institutio sacramenti Eucharistiæ, 101; Matrimonii, 247; Ordinis, 221, 224; Confessionis, 218, 233; Pœnitentiæ, 121, 140, Unctionis extremæ, 137; Confirmationis, 77.

Institutio in beneficiis juris patronatus, 16, 157, 288.

Interdicta Ordinatorum a regularibus servanda, 310.

Interpretatio Scripturarum contra sensum approbatum prohibetur, 25.

Irregulares quomodo et quando ab episcopo dispensari possint, 271.

Irreverentia ab impietate vix sejuncta, 207.

J

Jejunia ad mortificandam carnem conducunt, 301.

Jejunii virtus, 99.

Jesuitæ, 312.

Jesus, *vide* Christus.

Joannis baptismus, 74.

Judæ proditio, 58.

Judæi per legem Moysis non liberantur, 40, 41.

Judicare Dei est, non hominum, 56.

Judices ecclesiastici cognoscunt de matrimoniis, 274; a censuris ecclesiasticis abstinere debent, 324; brevi causas finire, 337, et quomodo exsequi debeant suas sententias, 325.

Judices laici ecclesiasticos impedire non possunt, 325; delegati qui, et quomodo eligendi, 336.

Judicis impediens acta appellanti pœna, 293.

Judicium Dei ante oculos quisque habere debet, 56.

Jurisdietio Ordinariorum non impedienda, 291 *et seq.*

Jurisdietio capituli ubi salva relinquitur, 329.

Jurisdictiones ecclesiasticas locare non licet, 338.

Jus patronatus quibus habere liceat, 170, 333; ex fundatione aut dotatione esse debet, 333; et quomodo probetur, *ibid.*; in alios non transferendum, sub pœna privationis illius, 334; quorum sit electio vel institutio, 288, 289, 334; et quod abrogatum censeatur, 334.

Justi adhuc justificari possunt, 48; in venialia peccata aliquando cadunt, 49, 62.

Justificationis causæ, 44; effectus, *ibid.*; fructus, 54; incrementum, 48; præparatio, 43, 59; ad eam naturæ et legis imbecillitas, 40; canones, 57 *et seq.*

Justificatio adultorum, 42.

Justificationis impii descriptio, 42; et quare dicatur per fidem, et gratis fieri, 46.

Justificati per Christum, qui, 42.

Justificatus peccare potest, 62.

Justitia accepta augetur, 62.

Justitiæ Dei infusio, 55, 59.

Justitiæ publicæ honestatis impedimentum, 256.

L

Lapsorum post baptismum reparatio, 52, 64

Lateranense concilium magnum, 78, 130.

Lateranense concilium ultimum, 26.

Latinam linguam scire debent qui minoribus ordinibus initiantur, 235.

Latriæ cultus exhibendus est Christo in Eucharistia, 104, 410.

Laici effici non possunt rite ordinati, 222, 225; a sacerdotibus communionem accipiunt, 107; non astringuntur ad communionem sub utraque specie, 184.

Lectio sacræ Scripturæ ubi instituenda, 32; mensis episcoporum admiscenda, 49.

Lectoris ordo, 221.

Lectorum stipendium, 32; privilegium, 33.

Legata ad pios usus quomodo exsequenda, 326.

Legati de latere quæ impedire non possint, 292; quomodo procedere debeant in appellationibus et inhibitionibus, 215.

Legislator Christus, 62.

Legis Moysis impotentia ad justificationem, 40, 41.

- Libertas ecclesiastica non violanda, 348.
 Libertas virginum Deo dicandarum conservanda, 343.
 Liberum arbitrium, 58.
 Libri de rebus sacris quomodo edendi, 26.
 Libri de matrimoniis, 254; de baptizatis, 256.
 Librorum prohibitorum index, 354; ad illum conficiendum delecti patres, 475.
 Librorum sacrorum index, 24; vulgata eorum editio approbatur, 25.
 Licentia prædicandi gratis concedenda, 37; similiter licentia discedendi a beneficiis, 229.
 Licentiæ non residendi a quibus probandæ vel judicandæ, 227.
 Licentiati cathedralibus præficiendi, 242; et vicarii episcoporum constituendi, 284; et examinatores, 287; et archidiaconi, 276, 277; et poenitentarii, 273; illisque scholasteriæ conferendæ, 246; et dignitates, 278.
 Litigatorum paupertati succurritur, 292; et occurratur artibus, 337.
 Litteræ conservatoriæ, 451; commendatitiæ, 448, 239; testimoniales, 489, 234; dimissoriæ, 84, 449, 254; gratis concedendæ, 234; et a quibus, 84, 234.
 Locationes in præjudicium successorum prohibitiæ, 337, 338; et ad longum tempus, *ibid.*
 Lucra turnorum prohibentur, 282.
 Lucrum turpe prohibendum, 197, 208, 299, 350.
 Lusus et luxus clericis prohibetur, 279.

M

- Magistri grammaticæ ubi eligendi, 33.
 Magistri legentes quid agere et spondere debeant, 323.
 Magistri in theologia ad cathedrales assumendi, 244; ad dignitates quæ scholasteriæ dicuntur, 245;

ad archidiaconatus, 276; ad dignitates, 278; eligi debent pœnitentarii, 273; et examinatores, 288; eorum privilegia, 35.

Majores ordines, *vide* Ordines.

Mandata Evangelii et Decalogi observanda, 49, 61; non sunt impossibilia, *ibid.*

Mandata de providendo tolluntur, 290.

Mare magnum regularium non obstat decretis hujus Concilii de regularibus, 318; neque quartæ fœneralium, 339.

Maria Virgo fuit sine peccato veniali, 62; ejus conceptio, 31.

Martyrum reliquiæ, 296, 297.

Matrimonium, sacramentum magnum, veteribus connubiis gratiam præstat, 247; a Christo institutum; et gratiam confert, 248; sancta res est et sancte tractanda, 261; fieri debet libero consensu, 252; cum parentum voluntate, licet non sit necessaria, *ibid.*; cum denuntiationibus præcedentibus in ecclesiis, 253; in facie ecclesiæ celebrandum, interrogante parochο, et quibus verbus, *ibid.*; præsentibus duobus aut tribus testibus, 276; cum benedictione a proprio parochο suscipienda, *ibid.*; cum peccatorum confessione, et Eucharistiæ perceptione, 255; et servatis laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis provinciæ, *ibid.*

Matrimonium quæ vincula impediunt, 249, 250, 256, 257; quando non valeat, 254; quomodo dirimatur, 250; ex multis causis separatur quoad totum, *ibid.*; cum vagantibus non facile contrahendum, 259.

Matrimonia clandestina Ecclesia semper detestata est, 252.

Matrimonii libertas non impedienda, 260; cæremoniæ non damnandæ, 251; solemnitas prohibita certis anni temporibus, *ibid.* et 261; ejus causæ spectant ad ecclesiasticos, 252.

Mendacii peccatum, 116.

Mendicare clericos non decet, 189.

Mensæ episcopalis sobrietas et frugalitas, 19, 321

Mensa apud Apostolum altare significat, 200.

Merecedum causæ favor, 83, 252.

Meres bonorum operum expectanda, 51, 55, 64.

Mercenarii a cura animarum arcendi, 66, 68, 226.

Merita passionis Christi, 41, 45, 54, 55.

Merita hominum sunt dona Dei, 55.

Merita bonorum operum, 54.

Metropolitani officium in lectore eligendo, 32; in denuntiando Romano Pontifici episcopos absentes, 68; in probando et iudicando legitimas episcoporum absentias, 227; in corrigendos episcopos negligentes, 245; in supplenda negligentia regularium, 37, 307; et capituli sede vacante, 284; in visitando propriam diæcesim, 266; et ecclesias comprouincialium, et quando, *ibid.*; in cogendo synodum provincialem, 265; in erigendo collegia ob ecclesiarum paupertatem, 246; in iudicando aliqua cum concilio provinciali, 228, 299 (*vide* Concilium provinciale); et in erigendo aliquando congregationes monasteriorum, 307.

Metropolitanus obligatur ad personalem residentiam, 67, 227; et non residens denuntiatur ab episcopo antiquiore, 68; et ab eodem ejus absentia probatur, 227; negligens in seminarii erectione corripitur a synodo provinciali, 245; et punitur, si statulis temporibus synodum provincialem non cogit, 266.

Metus gehennæ, 59.

Militum sancti Joannis Hierosolymitani immunitas, 243; et aliqua correctæ, 275, 318.

Ministri sacramentorum, 73, 131, 137, 139, 143.

Ministri episcoporum quales esse debeant, 19.

Miracula nova quomodo admittantur, 299.

Missæ verum sacrificium, 198, 205; vere propitia-

torium, 200, 206; tremendum mysterium, 207; pie et pure peragendum, 208; quantum et quibus prosit, 201, 206, 208, 295; in ejus celebratione quæ vitanda sint, 18, 207.

Missæ magnam continet eruditionem, 204; vulgari sermone non celebranda, *ibid.*

Missæ in memoriam sanctorum, 201, 206, horis debitis celebrandæ, 208; non in domibus privatis, *ibid.*

Missæ in quibus sacerdos solus sacramentaliter communicat, approbantur, 203.

Missæ defunctorum quomodo disponendæ, 326; prosunt illis qui in Christo mortui sunt, et nondum ad plenum purgati, 201, 206, 295.

Missæ novæ, 208.

Missarum celebratio frequentanda, 238; quibus præsentibus, et ubi, et a quo non facienda, 208, 238; earum ratione eleemosynæ importune non exigendæ, 208.

Missalis reformatio, 351.

Monachi ad publicas processiones accedere tenentur, 314.

Monasteria visitanda, etiam Sedi Apostolicæ subiecta: et quomodo, 305; item commendata, 195; etiam ordinum capita, et quomodo, 316; illisque quomodo de abbatibus provideri debeat, 317; curam animarum habentia quibus subsint, 309; et quomodo et quando subsint episcopis, 308; lectorem sacræ Scripturæ habere debent, 31, quæ bona possidere possint, 302; non erigenda sine licentia episcopi, 303; non augenda insolito numero, *ibid.*; in iis erigi debent congregationes, 308.

Monasteria sanctimonialium ingredi quandoliceat, 304; extra urbem posita intra urbem reducenda, 305; etiam episcopis et superioribus eorum claustrum ingredi non licet, 307; quæ regantur ab episcopo, 308; et in illa ingredi nullam cogendam, aut impediendam, 314, 315.

Monasticæ vitæ disciplina restituenda, 318.

Moniales quando confiteri, et Eucharistiam sumere debeant, 308; metu ad ingressum religionis non compellendæ, nec impediendæ, 314, 315; bona mobilia et immobilia ut propria habere non possunt, 302; nec e monasterio exire, 304; intra quantum tempus professionem facere debeant, et quomodo, et qua ætate liant, 311.

Monitiones binæ quando præcedere debeant, 325, 341; excommunicatis faciendæ, 325; revelationis causa quando concedendæ, 323, 324.

Monomachia prohibita, 346.

Montes pietatis visitandi, 216.

Mortuorum commemoratio, 326.

Mulctæ pecuniariæ locis piis assignandæ, 324, vel fabricæ ecclesiæ, 229, 341.

Munera non accipienda a visitoribus, 267.

Musicæ quæ in ecclesiis prohibeantur, 208.

Mysteriõrum nostræ redemptionis historiæ, 298.

N

Naturæ impotentia ad justificationem, 40.

Necessitas absentiæ excusationem præstat, 227.

Negotia sæcularia fugere debent clerici, 210.

Ninivitarum pœnitentia, 127.

Nominati ad beneficia non admittuntur sine examine, 85.

Notarii quantum et quando pro litteris dimissoriis accipiant, 189; non idonei vel delinquentes in causis ecclesiasticis, quomodo corrigendi, 217, 218; infra quantum tempus actorum copiam exhibere teneantur, 293; eorum imperitia litium occasionem producit, 217.

Novatianorum hæresis, 123.

Novatores hæretici vocantur, 136.

Novitii et novitiæ ad professionem quando admit-
tendi, 311.

Nuntii apostolici quæ impedire non possint, 292;
et quomodo procedant in appellationibus et inhibi-
tionibus, 215.

Nuptiæ prohibitæ certis anni temporibus, 251,
261.

O

Obedientia præstanda Romano Pontifici, 277, 322;
et præpositis, 447, 350.

Obedientia excusat absentiam, 227.

Obedientiæ votum, 300.

(Economus institutio, sede episcopali vacante, ad
quem pertineat, 284.

Opera satisfactionis, 40.

Opera ante justificationem, 58.

Opera bona augent justitiam, 62; sunt dona Dei
et justificati merita, 64.

Operum sine gratia imbecillitas, 54.

Operum bonorum retributio, 52, 54, 63.

Oratoria ab episcopis designanda et visitanda,
208.

Oratio Ragazzoni habita in fine ultimæ sessionis,
435.

Orationes quomodo faciendæ, maxime in concilio,
48.

Oratorum locus in concilio, 352.

Ordinarius, *vide* Episcopus.

Ordinatio ab episcopo facienda, 223, 225; et a
proprio episcopo, 70, 84, 149, 233; a Christo insti-
tuta fuit, 224; quomodo, quando et ubi facienda,
233; qua ætate, 236; gratis, 189; et cum examine,
85, 230, 236; et quibus cæremoniis, 225.

Ordinari non debet homicida, 153; item qui be-
neficium non habet, vel aliud unde vivere possit,

190; nec, qui Confirmationem non suscepit, 230, 231; nec qui fidei rudimenta edoctus non fuit, 231; nec qui linguam latinam ignorat, 235; nec qui scribere nescit, 231, nec minor ætate requisita, 236; nec bonum testimonium non habens, 85, 233, 237; nec qui in suo ordine versatus non fuerit, 235; nec qui non sit utilis et necessarius sui episcopi ecclesiis, 236.

Ordinationis inhabilium effectus, 149.

Ordatio sacra est unum ex septem sacramentis, 222, 224; gratiam confert, 73, 222; et absolvendi potestatem, 238, in ea imprimitur character in anima, 74, 222.

Ordinati suis ecclesiis deservire debent, 214, 232.

Ordinatorum a non suo episcopo pœnæ, 70, 84, 149, 133; et eorum qui ordinantur per licentiam capituli sede vacante, 84; et a sæculari potestate, 223, 225.

Ordines majores et minores, 221, 224, 230, 236, 237.

Ordinum diversorum rationes, 230.

Ordines requisiti infra annum a quibus suscipiendi, 214.

Ordines minores per temporum interstitia conferendi, 231; et quibus, *ibid.*; sunt gradus ad majores, 224, 231.

Ostiararius ordo, 221, 239.

Originalis peccati materia, 28 *et seq.*

Ovium munus erga pastores, 339.

P

Papa, *quære* Pontifex maximus.

Parentum consensus in matrimoniis non necessarius, 252.

Parochiales ecclesiæ tenues quomodo augendæ, 279; quibus non uniantur, 280; quæ pensionibus

aut reservationibus non graventur, 281; et illis vacantibus quid agendum, 285.

Parochiæ quare distinctæ, 154; quando novæ instituendæ, 192; vel distinguendæ, 281; et collapsæ, reficiendæ, vel transferendæ, 194; in civitatibus faciendæ, 281; in parochiis propriis singuli tenentur audire verbum Dei, 270; et sacramenta suscipere, 281.

Parochi officium est prædicare, 36, 226, 269; exponere ea quæ in missa leguntur, 204, 208, 209; explicare decretum matrimonii, 254; pueros fidei rudimenta et obedientiam docere, 270; vim et usum sacramentorum explicare, 272; sacra eloquia et salutis monita explanare, *ibid.*; jejunia, dies festos, et obedientiam commendare, 351; oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, sacramenta administrare, et bono exemplo pascere, 226; pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, *ibid.*; missas frequenter celebrare, 238; in suis ecclesiis residere, 68, 227; decreta matrimonii observare, 253; nuptias benedicere, 254; librum matrimonii habere, 255; ac baptizatorum, 256; ad synodum diocesanam accedere, 266, 222; baptizando quædam peragere, 256; carnis affectum erga propinquos deponere, 321; decreta Concilii recipere, obedientiam spondere, ac hæreses anathematizare, 322, 323; et hospitalitatem servare, 331.

Parochi paupertati succurritur, 192, 339; impeditæ, et malæ vitæ occurritur, 193. *Cætera lege in verbo Sacerdos et in verbo Clericus.*

Parochiani, *vide* Populus.

Parvuli ad Eucharistiæ perceptionem non obligantur, 186.

Parvulorum baptismus, 29, 76.

Pascha vetus et novum, 109.

Paschatis tempore communicandum, 111.

Pastoris officium, 112, 226.

Patriarcha, *vide* Metropolitanus

Patrimonium quando alienare non licet, 190.

Patrini duellorum puniuntur, 246.

Patrini tantum duo vel unicus, 255.

Pauli vocatio, 58.

Pauperes gratis docendi, 33; in collegium clericorum eligendi, 241; erga eos episcoporum cura, 216.

Paupertatis votum, 300; privilegia, 86, 152, 321.

Peccantes publice palam corripiendi, 273.

Peccata omnia mortalia in confessione recensenda, 128, 142; ac eorum circumstantiæ, 129, 142; eorum remissio quomodo fiat, 47; et per quem, 122, 131, 135, 141, 143, 220, 224.

Peccata venialia etiam iusti committunt, 49, 62; an taceri possint in confessione, 128.

Peccatum originale quomodo tollatur, 30; de eo doctrina et canones, 28 *et seq.*

Pensiones quando extinguere non liceat, 190; quomodo minuantur, 244; quibus ecclesiis imponi non possint, 280; et quibus habere non permittatur, 344.

Peregrino sacerdoti missam celebrare non licet, 207.

Perseverantiæ munus, 51, 66.

Petrus princeps Apostolorum, 50.

Picturæ quid erudiant, et quomodo fieri debeant, 298.

Pii IV indictio hujus Concilii, 167; ejusdem Concilii confirmatio, 360.

Plebanus, *vide* Parochus.

Pluralitas beneficiorum et ecclesiarum prohibetur, 79, 86, 285.

Pœna temporalis non semper remittitur, 54.

Pœna violentium salvos conductus, 163.

Poenarum genera, 112, 324, 332, 377, 379.

Pœnitentia quid, 121; ante adventum Christi non est sacramentum, 122; dicitur secunda tabula post naufragium, 53, 124, 141; quid contineat, 53, 101; cur et quando, et a quo instituta, 121, 141, 152; in quo differat a Baptismo, 53, 123, 141; ejus utilitas et partes, 124, 141; et fructus, 125, 135.

Pœnitentia publica quando imponenda, 273.

Pœnitentiarius in cathedrali instituendus, 273.

Pontifex vicarius Dei in terris, 65; ejus est suprema auctoritas, 67, 134; in omnibus salva intelligitur, 78, 82, 262, 349.

Pontificis est ecclesiis de pastoribus providere, 65; circa matrimonii impedimenta constituere et dispensare, 249, 250; concilium generale indicare, 94, 95; ejusque decreta confirmare, 354, 273; eorum dubia declarare, 353; formam examinis episcoporum approbare, 263; Ecclesiæ utilitati consulere, 353; et ejus sollicitudinem habere, 264; cardinales creare, *ibid.*; et episcopos, 65, 216; resignantium necessitatibus providere, 286; et ecclesiis tenuioribus, 279; curare quæ ad studiorum reformationem spectant, 332; de coadjutoriis disponere, 330; abusus circa indulgentias corrigere, 350; in episcopos non residentes animadvertere, 66; et in concubinos, 342; causas episcoporum graviores terminare, 117, 271; et legitimas causas absentiae eorum probare, 227; ad eum referendum de accedere nolentibus ad concilium provinciale, 322.

Pontifex maximus utitur consilio cardinalium in administratione universalis Ecclesiæ, 321; graviorum criminum absolutionem sibi reservare potuit, 132; bona ecclesiastica occupantes absolvere, 218; causæ extra euriam quibus committantur, 270, 338; et quomodo, 291, 292; eo consulto, nihil inusitatum decerni debet, 300; eidem obedientia ab omnibus præstanda, 321.

Pontificalia in alterius diœcesi exercere non licet, 70.

Populus in sua parochia tenetur audire verbum Dei, 270; et quando compellatur administrare necessaria parochiis, 192, 280.

Populo numeroso quomodo provideatur, 191.

Portio, *quare* Præbenda.

Possessio triennialis quibus non suffragetur, 318

Præbenda lectorum, 32 *et seq.*

Præbendæ quibus conferendæ, 276; et quomodo, 327; tennes quomodo augendæ, 280; eas obtinentium residentia, 278.

Præcedentiarum controversiæ componendæ, 310; circa eas nihil in Concilio innovatum, 352.

Præcepta Dei sunt possibilia, et observanda, 49, 61.

Prædestinationis præsumptio cavenda, 51, 60.

Prædicationis munus præcipuum episcopi, 35, 269; quomodo, et quando præstandum, 36, 269; et ejus utilitas, 36; non omnibus est concessum, 35, 269; maxime sine licentia, 37.

Prædicatores quando et quomodo corrigendi, 37.

Præfecta, *vide* Abbatissa.

Prælatus, *vide* Episcopus.

Præparatio ad justificationem, 42, 43.

Præsentare ad beneficium non licet, nisi episcopo, 157.

Præsentium integritas salus est subditorum, 70.

Præstimonia, 32, 155, 214.

Cætera quare in verbo Clericus et in verbo Sacerdos

Præsens quis judicetur, 213, 228.

Presbyteri qui dicantur, 139, 146; eorum ætas, 236; quales ordinandi, 237; quando missas celebrare teneantur, 238.

Primas, *vide* Metropolitanus et Episcopus.

Principes a Deo constituti sunt fidei et Ecclesiæ

protectores, 346; cogentes subditos ad contrahendum matrimonium excommunicantur, 260; locum ad monomachiam concedentes puniuntur, 346; episcopos paterno honore prosequi debent, 345, 346; libertatem ecclesiasticam conservare, 347; et decreta hujus Concilii observare, 353.

Prioratus et præposituræ ab episcopo visitandæ, 195, 196.

Priorum et priorissarum electio, 305.

Privilegia causa sunt multarumurbationum, 275.

Privilegia in ecclesiis parochialibus vacantibus quando non valent, 286.

Privilegia de non residendo tolluntur, 68; et alia, 275.

Privilegia scholarium, *vide* Scholares.

Processiones in quibus Eucharistia circumfertur, cur institutæ, 104, 110; iis interesse debent etiam exempti, 310.

Processus quando sit nullus, 215-16.

Procurrationis causa nihil exigendum a visitatoribus, 267.

Professio quomodo emittenda, 344; infra quantum tempus a regularibus facienda, 311.

Professionem fidei qui facere teneantur, 263, 277.

Prohibitiones matrimonii quæ, 248, 249, 255 *et seqq.*; et quibus temporibus, 251, 260, 261

Promissiones in provisione ecclesiæ prohibitæ, 282.

Promoti per saltum ab episcopo dispensari possunt, 238.

Promovendi ad cathedrales, *vide* Episcopi.

Promovendi ad ordines, *vide* Ordinandus.

Proponentibus legatis, etc.; quomodo intelligantur hæc verba, 294.

Protestantes Germaniæ, 148, 159; eis datus salvus conductus, 119, 160, 177.

Protonotariatus, 275.

Provinciale concilium, *vide* Concilium.

Provinciales quando non constituendi, 305.

Publicatio decretorum de residentia fieri debet, 229.

Puellæ non cogendæ, nec impediendæ monasterium ingredi, 314, 315.

Pueri ad religionem informandi, 240; et quomodo, 244.

Purgatorium, 64, 201; de eo doctrina, 295.

Q

Quadragesimæ tempus acceptabile, 141.

Quæstiones inutiles secludendæ popularibus concionibus, 272; nec non difficiles, 296.

Quæstores eleemosynarii prædicare prohibentur, 38; eorum nomen penitus tollendum, 106.

Quarta funeralium persolvenda, 339.

R

Raptores et raptæ quando matrimonium contrahere possint, 258; tenentur raptores raptas dotare, *ibid.* et 259.

Raptores honorum ecclesiasticorum puniuntur, 218.

Reatus æternæ poenæ quomodo deleatur, 63.

Rebaptizare non licet, 77.

Rector, *vide* Parochus et Beneficiatus.

Reformatores studiorum quid agere debeant, 322.

Regressus tolluntur, 329-30.

Regulæ X de libris prohibitis, 427 et *seqq.*

Regulares non possunt prædicare sine licentia episcopi, 37; et minus contradicente episcopo, 270; nec confessiones audire sine ejus examine, 238, 239; nec bona possidere, 301, 302; nec alicujus obsequio sine superioris licentia se subicere, 303, 304; nec

sine illa a conventibus recedere, 303; nec habitum sponte dimittere, 315; nec ad laxiorem religionem se transferre, *ibid.*; quomodo occulte ferre, *ibid.*; quomodo ordinandi, 236; qua ratione vitam instituere debeant, 300; in conventibus, etiam si absint causa studiorum, habitare debent, 303; episcoporum præcepta in aliquibus servare, 310; ad publicas processiones accedere, *ibid.*; infra quantum tempus professionem facere debeant, 317; viventes extra claustra quando prædicare valeant, 38; corriguntur ab Ordinario, 69, 86; et quando, 196: ali-quando etiam si intra claustra degant, 311.

Regularis disciplina instauranda, 300.

Regularium superiores quomodo creandi, 305 eorum beneficia quibus conferantur, 155.

Regularium monasteriorum provisio, 317.

Religiosus, *vide* Clerici, Regulares et Sacerdotes.

Reliquiæ martyrum et aliquorum sanctorum, 296.

Remuneratio expectanda, 51, 55.

Renuntiatio bonorum ante professionem, quando nulla, 312.

Reparatio lapsorum, 52.

Rescripta quando sortiantur effectum, 84, 116. 151, 214, 233, 342, 345.

Reservationes mentales nemini conceduntur, 291.

Reservationes quando non prosint, 283.

Reservationibus fructuum quando non gravantur ecclesiæ, 281.

Reservationes casuum, 131.

Residere tenentur primates, patriarchæ, metropolitani et episcopi, 66, 227; cardinales, *ibid.*; omnes obtinentes beneficia quæ requirunt residentiam de jure seu consuetudine, 68; obtinentes dignitates, personatus et officia, 191, 213; et obtinentes canonicatus, præbendas, aut portiones, 191.

Residere negligentium peccatum et poena, 67, 68, 191, 213, 228, 278.

Residentiae decreta publicanda, 229.

Resignare beneficium quando non liceat, 189; quando non prosit, 244, 342; et quando quis cogatur, 286, 342.

Resignantium necessitati providendum, 244.

Restitutio ad priores ordines et gradus quando non suffragetur, 148.

Reus in criminali appellans quid agere debeat, 114.

Rex occupans bona Ecclesiae excommunicatur, 218.

Ritus Ecclesiae catholicae servandi, 74, 202, 203, 206.

S

Sacerdoti vago missam celebrare non liceat, 207, 239.

Sacerdotes sunt vicarii Christi, 127; praesides ac iudices, *ibid.* et 133; sacramentorum ministri, 73, 131, 137, 139, 142, 143; clavium ministerium habent, 127, 144; verbi Dei ministerium exercere debent, 222; a quibus instituti fuerint, 204; seipsos communicant, 107, 111; sine confessione quando celebrare possint, 115; laici effici nequeunt, 222; eorum dignitas et potestas, 127, 129, 135, 137, 139, 220; et eorum exemplum quanti momenti, 210, 238, 320.

Sacerdotes mali qualem potestatem habeant, 132.

Sacerdotium et sacrificium Dei ordinatione conjuncta sunt, 220; divina res est, *ibid.*

Sacramentum quid, 102.

Sacramenta novae legis septem, 71; a Christo instituta, *ibid.*; gratiam continent, 72; aliud alio dignius, 71; in iis conficiendis ministrorum intentio requiritur, 73; a sacramentis antiquae legis differunt, 71; eorum utilitas, 70; necessitas, 72; essentialia, 73; ministri, *ibid.*

Sacramenta quibus imprimitur character in anima, 73.

Sacramentum Extremæ Uctionis, *vide* Uctio et *sic de singulis, quæ locis suis invenies.*

Sacra Scriptura, *vide* Scriptura.

Sacrificium quod in missa peragitur, quid contineat aut operetur, 200, et a quo institutum, 220.

Sacrorum Librorum index et editio qualis approbetur, 24.

Salvus conductus Protestantibus datus, 149, 160, 177; ac etiam aliis, 180.

Salvus conductus violatorum poena, 163, 180.

Sancta sancte administranda, 201, 261.

Sanctimoniales, *vide* Moniales.

Sanctorum invocatio, 201, 296.

Satisfactio est pars poenitentiae, 124, 125; quomodo fiat, 53, 143; per Christum fit, 135; qualis imponenda confitenti, *ibid.*; ejus fructus, 134; opera satisfactionis, 136.

Schismaticorum inanis fiducia, 47.

Scholæ dicuntur confraternitates in quibusdam locis, 346, 243.

Scholares pauperes gratis docendi, 33; per se, vel per substitutos magistrum eligunt, 245; eorum privilegia, 35, 152, 232; et *vide* Studiorum generalium privilegia.

Scholasteriæ quibus conferendæ, 245.

Scientia non mediocris requiritur in episcopo, 214.

Scribendi scientia necessaria suscipientibus primam tonsuram, 231.

Scripturæ canonicæ quæ, 24.

Scripturæ sacræ lectio ubi instituenda, 32; mensis episcoporum admiscenda, 49; ejus interpretatio quæ prohibita, 26; ejus verba ad res profanas non convertenda, 27.

Sedis Apostolicæ suprema auctoritas, 67, 91, 168; in omnibus salva intelligitur, 78, 82, 264, 349.

Seminarium clericorum, 232, 240.

Sententia in subditos tantum ferenda, 132.

Sequestratio fructuum quando facienda, 196, 229.

Servitium in ecclesiis implendum a quo præscribatur, 212.

Silentio et modestia uti debent qui intersunt Concilio, 49.

Simoniaca labes prohibetur, 189, 282, 288.

Sixti IV constitutio de Conceptione B. Mariæ, 31, 373.

Societatis Jesu clericorum religio, 312.

Solutiones quædam in provisione ecclesiæ prohibita, 282.

Spiritus sancti operatio, 45, 59.

Statuta ecclesiarum approbantur, 191, 213, 278, 327; et quæ rejiciantur, 182.

Stola prima quid, 46.

Strepitus ab ecclesiis arcendus, 208.

Studia publica sacræ Scripturæ lectorum habere debent, 33, 34.

Studiorum generalium privilegia, 85, 152, 329, 332; eorum reformatores quid agere debeant, 323.

Studium est commune Ecclesiæ bonum, 243.

Studentes, *vide* Scholares.

Subdiaconi quomodo ordinandi, 237; et quæ ætate, 236; eos saltem diebus dominicis et solemnibus communionem percipere decet, 237.

Subdiaconatus ad majores ordines refertur, 221.

Subditi quomodo tractandi, 112; cum correpti sunt, episcopum odisse solent, 116; eorum salus est integritas præsentium, 65.

Subpiores a quibus constituendi, 316.

Substituti quando non admittendi, 279.

Successor non tenetur stare locationi, 338.

Successiones hæreditariæ in beneficiis prohibita, 329.

Suffragia fidelium pro animabus defunctorum, 295.

Supellex episcoporum qualis, 321; et regularium qualis, 302.

Superstitio quid sit, 207; tollenda est, 295.

Supplicationes faciendæ ecclesia vacante, 262.

Suspensus ab ordinibus et gradibus non restituitur contra sui prælati voluntates, 15.

Symbolum fidei, 21.

Synodus diœcesana quotannis celebranda, 266; et quid ibi agendum, 229, 322, 326, 336.

Synodus provincialis, *vide* Concilium provinciale.

T

Tabernæ a clericis vitandæ, 279.

Tabula secunda post naufragium poenitentia recte appellata, 53, 140.

Tempora quibus nuptiæ prohibentur, 251, 260.

Tentatio non est supra id quod possumus, 251.

Testamentum Vetus et Novum quos libros contineant, 24.

Testamentorum exsecutores sunt episcopi, 216; et eorum relicta pia persolvenda, 295.

Testatorum voluntas conservanda, 326; quando, aut quomodo commutanda, 333; et quomodo implenda, 316.

Testimoniales litteræ, 189, 231.

Testimonia Ecclesiæ catholicæ, 23.

Testes contra episcopum quales, 117.

Testium numerus in matrimonio, 253; eorum poena, quando intersunt contractui matrimonii sine parrocho, *ibid.*

Thori separatio ob multas causas fit, 250.

Timore salus comparanda 52.

- Titularium episcoporum licentia correcta, 149.
Tonsura prima quibus non conferatur, 231; et
qui ejus privilegio gaudeant, 232.
Traditiones Apostolorum, 23, 46, 107, 138, 202,
204, 222, 248, 295.
Translatio simplicium beneficiorum, 194.
Transsubstantiatio, 103, 109.
Tribulationum patientia est loco satisfactionis,
136, 144.
Tridentinum Concilium, *vide* Concilii Triden-
tini.
Turnorum lucra prohibentur, 282.

U

- Unctio extrema quid, et cur instituta, 136; et a
quo, 137, 145; est verum sacramentum, *ibid.*; ma-
teria ejus et forma, 138; effectus, *ibid.*; minister,
ibid. et 139, 146; sacramentum exeuntium appel-
latur, 139; quomodo ab hæreticis impugnetur, 139,
140; quando sit danda, 139; potest iterari, *ibid.*
Unctio sancta in Ordinatione, 225.
Uniones ab vitam tolluntur, 80, 286; a quadra-
ginta annis factæ examinandæ, 81, 335; et quando
revocentur, 81, 335; quomodo fieri debeant, 82; et
quando, 193, 244, 280, 283; et quorum beneficio-
rum, vel ecclesiarum, 193, 180, 282; unius diœcesis
cum alterius diœcesis beneficio non sunt faciendæ,
155; nec dignitatum, et similium, 280.
Unita beneficia visitanda, 82.
Universitatum privilegia, 85, 329; earum refor-
matores quid agere debeant, 322.
Usurpatores honorum ecclesiasticorum excom-
municantur, 218.
Uxores plures habere non licet, 248, 249.
Uxoratorum concubinariorum pœnæ, *vide* con-
cubinatus.

V

Vagantes non facile ad matrimonium recipiendi, 259.

Vago sacerdoti missas celebrare non licet, 207, 238.

Venationes a clericis fugiendæ, 279.

Vendere patrimonium quando clericis non liceat, 190.

Veneratio Eucharistiæ, 104, 110.

Vestitus clericorum, 152, 232, 279.

Vicariæ quomodo et quando tollendæ, 344.

Vicarii quando et qui in beneficiis depu tandi, 68, 81, 194, 288, 343.

Vicarius episcopi doctor vel licentiatu s eligi debet, 284; ejus officium in collatione beneficiorum, 288.

Violatorum salvi conductus pœnæ, 163, 180.

Virginitas beatior statu conjugali, 251.

Virgo Maria ex speciali Dei privilegio ab omni labe, etiam veniali, immunis, 62; ejus conceptio, 31.

Visitari debent beneficia curata unita, 82; ecclesiæ omnes, etiam exemptæ, 83, 195, 196; ecclesiæ sæculares nullius diœcesis, 274; commendata omnia beneficia, et monasteria, etiam exempta, 195, 196; monasteria, quæ sunt ordinum capita, 315; hospitalia, confraternitates, eleemosynæ Montis pietatis, et pia loca omnia, 216; propriæ diœceses a suis episcopis, 266.

Visitatio clericorum sive sæcularium, sive regularium, ad episcopum pertinet, 68, 69, 150.

Visitatio quomodo fieri debeat, 266; et in ea magna episcoporum potestas, 274, 327; et quando in ejus causis appellatur, 114.

Visitatio reliquiarum, 298.

Visitationum finis, 82, 83, 196, 266.

Visitatores regularium, 307, 316.

Vita æterna quomodo acquiratur, 46; a bene operantibus expectanda, 51, 55, 56, 63; et quibus denegetur, 54.

Vocem in capitulo qui amittant, 213, 301.

Vota regularium, 301.

Vota facta post baptismum non sunt irrita, 76.

FINIS

COROLLARIUM

AD SESSIONES VI ET XIV.

Religio fuerit, loca duo insignia suis citatis auctoribus non facere testatiora : quorum prior sess. VI, can. 23, Deiparam Virginem ab omni labe veniali omnino vindicat; eum esse asserens Ecclesiae sensum. Et quidem theologorum orthodoxorum eum S. Thoma, 3 parte, q. 27, art. 9, communi suffragio id affirmari constat; si unicum excepias Ariminensem in 2, dist. 30, q. 2, art. 1, ab omnibus aliis merito rejectum. In cuius tamen opinione observatione dignum est, quid ipsum in fraudem induxerit; cum enim ex Augustini quodam effato videret, Servatoris matrem ne originali quidem macula in ortu coinquinatam fuisse, si omni postea veniali caruerit; maluit utroque modo ream facere quam neutro. Verum nemo illi magis refragatur quam ipse Augustinus 1. de Nat. et Grat. c. 36, ubi sane gravissima emphasi Ecclesiae sententiam suo calculo firmat; ne audire quidem sustinens, ut Deiparae ab omni noxa immunitas in dubium vocetur. Præverat Cyprianus, serm. de Nativitate Christi : secuti sunt Bernardus, epist. 174, et serm. super Signum magnum; Anselmus, de Conceptu Virginis, et de

Peccato originali, cap. 48; Rupertus, lib. 7, de Glorif. Trin. c. 43, et I, 9 in Cant.; Richar. de S. Victore, I, 2, de Emmanuele, cap. 30 et I, super Cant. c. 39; et alii plurimi. Sed præ omnibus magni facienda auctoritas concilii Claromontani sub Urbano II, apud Vegam, I, 44, de Justificatione, in hanc sessionem VI, cap. 48, ut quidem citant insignes theologi Franc. Suarez et Gabriel Vasquez, dum in hoc argumento versantur. Verum diligenter scrutanti mihi nihil tale apud Vegam occurrit; nisi forte quid melius appellandum sit. Neque enim Claromontanum citat Vega, sed apud Vegam fax Europæ Calvinus, qui can. 29 sui venenosi antidoti, purissimæ omnium fidelium parentis prærogativam hanc omnimodæ sanctitatis rubiginoso dente obrodere tentans, fatetur tamen eam illi laudem jam antea a concilio Claromontano attributam. Quod sane testimonium ab hoste ipso veritatis redditum, plurimum videtur habere ponderis, cum certum sit enim id nunquam concessurum, nisi aliquo in exemplari pervetusto (nam in vulgaribus non exstat), forte ex tot nobilibus veterum monasteriorum manuscriptis quæ illius nebulonis assectæ expilarunt, diserte legisset, ac putasset idem in reliquis prælo jam excusis reperiri.

Alter locus sess. XIV, c. 2, pœnitentiam a sanctis Patribus laboriosum quemdam baptismum vocatam fuisse testatur: quod Patres nondum laudatos reperi ab iis qui hactenus hoc concilium notis suis illustrarunt. Damus itaque Nazianzenum *orat.* in Sancta lumina, quæ est 39, sub finem, ubi enumerans sex diversa baptismatum genera, quinto loco collocat

βάπτισμα τῶν δακρύων ἀλλὰ ἐπιπενώτερον,
baptisma quod est lacrymarum, verum laboriosius.
Hæc hujus theologi vestigiis Joannes Damascenus,
lib. 4 de Fide orthodoxa, c. 10, qui octo baptisma-
tum genera commemorans, sexto loco pœnitentiam
ponit his verbis : Ἐκτον τὸ διὰ μετανόιας καὶ
δακρύων, ὅντως ἐπιπενον, *sextum quod per pœ-
nitentiam et lacrymas, vere laboriosum.*

Hæc subungere visum, ne opus hoc aliqua ex
parte minus absolutum quisquam criminari posset.

APPROBATIO.

Novæ quæ Plantinianæ Concilii Tridentini editioni accesserunt annotationes, et decretis de Reformatione præfixa argumenta, itemque corollarium ad sessiones VI et XIV, cura ac studio reverendissimi admodum domini Philippi Chiffletii abbatis Balernensis, prioris Bellifontis, et ecclesiæ Vesontinæ canonici ac vicarii generalis nihil continent quod fidei orthodoxæ aut bullæ Pii IV adversetur.

GASPAN ESTRIX,

Plebanus et canonicus Antuerpiensis
librorum censor.

Concilii Tridentini editio Chiffletiana, sicuti approbata fuit Antuerpiæ, ita et approbatur a nobis Coloniae, 20 martii 1644.

HENNICUS FRANCKEN SIERSTOPFFIUS,

SS. theolog. doctor, metropolitane ecclesiæ Coloniensis presbyter canonicus, gymnasii Laurent. rector
librorum censor.

PARISIIS.—EX TYPIS E. MARTINET, VIA DICTA MIGNON.

200-

cm

1

2

3

unesp

5

6

7

